ības līgums nas starpā

šana Maskavā Stalinam

ka 16. decembrī Padom- bā ieradās Ķīnas tautas ls ģenerālis Maotsetungs. viņš tūdaļ devās uz sprindas izsakās, ka šīs pējas palīdzības līgums as starpā. Maotsetungs vidū atrodoties ļoti

s automobiļi, kur novie- Molotovs, Gromiko un Bul- lielā ātrumā aizbrauca uz NKVD bija slēgusi satik- apkārtējās ielas un staci- oriju. Oficiālo sajūsmu va- dīt" vienīgi tie, kas saņē- as atļaujas piedalīties Ķī- s republikas prezidenta sa- Kremlī Maotsetungu tū- ma Staļins. Šajā pieņem- Molotova un Bulganina vēl ārlietu ministrs Vi- un Malenkovs. Ārzemju Maskavā un politiskās Vašingtonā pārliecinātas, irmajā vizītē Kremlī pār- raudzības un savstarpējas jautājums un Mandžūri- lēma. Daži politiķi domā, ns jau parakstīts, sevišķi a otrā dienā pēc Maotse- askavā ieradās arī Mongo- tas republikas delegācija.

ju preses pārstāvjiem Ķī- as republikas galva, pirmai rodoties, deklarēja, ka lstu starpā pastāv sirsnīga draudzība". Ķīniešu tauta Padomju savienībai par , ko tā sniedza cīņu laikā to neaizmirsīšot. Par pa- galveno uzdevumu Maotse- skata „miera frontes stip-

nā, Vašingtonā un Parīzē aldības galvas vizītei Pa- avienībā seko ar lielu uz- Daudzi rietumu politiķi tā varētu nozīmēt un kas nākotnē. Ne ASV, ne Liel- informētas aprindas ne- ka Kremlī tiks parakstīta kas iezīmēs jaunu laikme- mju savienības un Ķīnas Kad ķīniešu komūnisti so- vienas uzvaras uz otru, bija skaidri saskatāms Čang- varas gals, daudzi ameri- ikraksti mierināja sevi, ka unga personā varētu ras- ns Tito Tālajos austrumos, āk vai vēlāk iestāsies par ālo komūnismu". Pašreizējā vizīte Maskavā neliecina, erības piepildīsies.

nācijas no Londonas liecina, u vadītājas aprindas pār- s par plašām koncesijām, ko saņems no Maotsetunga, rtā nodibinot vēl ciešākas stu attieksmes un sadarbī- otnē. AP sakās zināms, ka aredzējuši ieplūdināt Ķīnā apitālus, līdz ar to iegūstot ciskas monopoltiesības tajā ā territorijā, ko apdzīvo 450 cilvēku. Vai šī informācija s patiesa, par to, protams, nākotne. Bet jau tagad ir un to sevišķi pasvītroja arī ungs savā deklarācijā pre- „abu valstu starpā pastāv draudzība, un ka ķīnieši neaizmirsīs to palīdzību, ko no Padomju savienības".

kāņu politiķi pārliecināti, mja vizītēs Maotsetungs ar valstsvīriem katrā ziņā stāvokli Mandžūrijā. Jau ar maršalu Čangkaišeku, ko ja 1945. gadā, Maskava svi- klarēja, ka Ķīnai jāsaņem saimnieciski nozīmīgā Man- province. Okupācijas laikā tur bija izbūvējuši daudzas as fabrikas un iesākuši in- izmantot dabas bagātības. andžūrijā ienāca sarkanar- rievi demontēja visas nozī- s mašīnas un aizsūtīja uz u savienību.

ju laikrakstu pārstāvji vēr sītāju uzmanību vēl uz kādu ntu apstākli, kas noskaidro- i tagad, ķīniešiem viesojoties ā. Pēc ilgāka laika atklātībā parādījās agrākais ārlietu s un tagadējais ministru pre- vietnieks Vjačeslavs Molo- as nozīmē, ka visas līdzšinē- ormācijas par viņa krišanu tībā ir nepamatotas. Drīzāk s patiesas tās ziņas, kas vē- a Molotovam uzdots kārtot ietas un palīdzēt Maotsetun- cīnīt uzvaru. Par sarkanās pirmo diplomātisko panāku- katāms tas, ka jauno tautas ku jau atzinusi nekomūnis- Burma. Dienu pēc Maotse- ierašanās Maskavā Ranguna iski paziņoja Pekingai, ka l vēlas ar Ķīnu nodibināt tiskas attieksmes.

LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number, UNDP 121. Publisher and Editor: Valdemārs Lamberģis. Eßlingen/N., Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 129 (344)
Piektdien, 1949. g. 30. dec.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lamberģis; galvenā redaktora vietniece: M. Cullīte. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, B. Kīselis, H. Mindenbergs, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—8, telefons 17739.

Latvijas vēsture gadsimtu metos

PROF. A. ŠVĀBE

Ap 2000. gadu pr. Kristus mūsu ēnci, baltu tautu pirmcilts, pamazām ienāk Baltijā, spiežot uz ziemeļiem agrākos iezemiešus somugrus. Tāpēc vismaz attiecībā uz ietumlatviju varam teikt: šī zeme ir mūsu turpat 4000 gadu.

Zem slavu spiediena balti pakāpeniski pamet savas agrākās plašās territorijas uz dienvidiem un austrumiem no Baltijas un meklē sev jaunu, mazāku tēvzemi Rietumos pie jūras, ko paši latvieši nosauc par Lielo, igauņi par Rietumu, bet anglosakši par Austrumu jūru. Šī mūsu senču aiziešana no tagadējās Polijas, Baltkrievijas un Lielkrievijas ir pats svarīgākais mūsu aizvēstures notikums, kas bij saistīts ar milzīgiem dzīvā spēka zaudējumiem, jo atiešana no austrumiem uz rietumiem notika nemitīgās cīņās, pie kam izceļoja tikai aktīvie elementi, kas nebaidījās jaunā tēvzemē sākt dzīvi no jauna. Liela daļa tautiešu samierinājās ar faktu, ka viņiem turpmāk nāksies dzīvot slavu okupētā territorijā. Vēl 12. g. s. baltu tautu paliekas (galindi) atstopam Maskavas apkārtnē un kā partizāni cīnās ar lielkrieviem.

Kopā ar somugriem (igauņiem, somiem) balti veido jaunu kultūras novadu Baltijas austrumu piekrastē, kas valodas, rases un civilizācijas ziņā atšķiras kā no slavu, tā germāņu pasaules. Tās vienmēr bij naidīgas un katrā izdevīgā situācijā centās izmantot un pakļaut sev otru. Šķirot slavus no germāņiem, baltieši bij nostādīti ļoti grūtā un bīstamā ģeopolītiskā stāvoklī, kas miera laikā nozīmēja būt par tiltu starp rietumiem un austrumiem, bet kara laikā kļūt par barjēru vai nu germāņu, vai slavu, vai pat abu šīvu invāzijai vienā laikā. Mūsu tā vēsture māca, ka, izceļoties germāņu un slavu bruņotai sadursmei, bijuši veltīgi visi mēģinājumi nosargāt Baltiju no karotāju ofenzīvas ar neitrālitātes līgumiem vai deklarācijām. Kad runā lielgabali, līgumi klusē.

Ievērojot baltiešu mazo skaitu, tikai ļoti retos gadījumos, kad iekšpolitisks chaoss vai revolūcionārs apvērsums kādu laiku novājina slavu un germāņu militāros spēkus, Baltijai ir izdevies karot divās frontēs un padzīt no savas zemes okupantus. Tā, piem., tas bij vikingu laikā, kad ziemeļgermāņi pa Baltijas upēm lauzās uz Krieviju un tālāk uz Bizantiju. Skandināvu spēki bij mazi, un viņu austrumu politikas gala mērķis — tirdzniecība ar Kaspijas un Melnās jūras apgabaliem, kāpēc viņu militārām bāzēm Baltijā nebij ilgs mūžs, un baltieši tās likvidēja pašu spēkiem.

Baltijas ģeopolītiskā situācija radikāli grozījās 12. g. s., kad 1143. g., nodibinot pirmo vācu ostu Baltijas jūras krastos — Lībeku, Vācijai atvērās jūras ceļš uz Krieviju un līdz ar to tieksme pārvērst brīvo Baltijas jūru par slēgtu vācu ezeru — par „mūsu jūru". Tā ka šīs jūras austrumu ostas atradās baltiešu rokās, tad Baltijas okupācija bij nepieciešama, lai nodibinātu tiešus sakarus ar Krieviju. Šajā laikā mūsu senčiem nācās pārliecināties, ka Baltijas patstāvība vienmēr ir un būs atkarīga no tā, vai Baltijas jūra ir brīva, visiem atklāta, vai arī slēgts ezers, par kuru valda kāda sveša lielvalsts. Tā galu galā Baltijas jautājums ir jūras problēma, un starptautiski tikpat veca un svarīga kā Dardaneļu un Vidusjūras problēma.

Lai gan latvieši simts gadu cīnījās pret vācu agresiju, tomēr šis karš nebij un nevarēja būt viņu karš. Pateicoties grieķu ticībai, mūsu tauta 12. g. s. bij garīgi sašķelta divās naidīgās orientācijās, ko šķīra likteņu upe Daugava: novadi uz austrumiem no tās bij ievilkti Bizantijas baznīcas kultūras lokā, bet novadi uz rietumiem ietiepīgi turējās pie savas pagāniskās dievturības. Tā ka pret šīm abām ideoloģijām katoliskā Roma veda krustakarus, tad tai nebij grūti mobilizēt visu R. Eiropu cīņai pret Baltiju, ko vācu firsti izlietoja kā ieganstu savai kolonizācijas politikai. Tā jau 12. g. s. un vienmēr arī vēlāk Baltija kļuva par kaujas lauku Eiropas lielās politikas jautājumiem.

Kad 13. g. s. beigās Latvijas un Igaunijas okupācija bij pabeigta, Livonijā apvienotā valsts ar nosaukumu Livonija vācu bruņinieku ordeņa vadībā formāli kļuva par svētās Romas imperijas provinci, kas faktiski bij vācu muižnieku un namnieku kolonija. Jaunās valsts varas ārējo politiku noteica pavisam skaidra vadlīnija: pie Livonijas austrumu robežām uzcelt tik stipru militāru barjēru, lai uz mūžīgiem laikiem aizslēgtu Krievijai ceļu uz Baltijas jūru. Šajā politikā Livonija varēja atbalstīties uz visu katolisko Eiropu. Kad reformācijas kustība un protestantisms to sašķēla un ierāva pilsoņu karos, tika idejiski atbruņots un iekšēji sagrauts, arī Livonijas vienīgais militārais spēks — katoliskais bruņinieku ordenis. Tālredzīgu politiķu trūkuma dēļ Livonija neiedrošinājās iet Prūsijas pēdās un pārveidot savu baznīcas valsti par laicīgu hercogisti. Tas bij Livonijas gala sākums.

Bij mainījies arī spēku samērs A. Eiropā. Apvienotā Polija un Lietuva bij izaugusi par varenu lielvalsti, kas savus garīgos spēkus smēla no italiešu renesanses. Arī Krievija bij nokratījusi mongoļu jūgu un pasludinājusi, ka Maskava ir trešā Roma, kas turpmāk vadīs Eiropu. Staļina skolotājs Jānis Briesmīgais ar Čingishāna metodēm noorganizē stipru centrālu varu un pēc tam līdz pat Daugavai ar savām tatāru divizijām pārstaigā visu Livoniju, laupīdams, slepkavodams un deportēdams. Morāliski un militāri sabrucis, Vācu ordenis kapitulē jau pēc pirmām kaujām, un 1561. g. atdodas Polijas žēlastībā, kas tagad kopā ar Zviedriju uzņemas viņa ārpolitiskās saistības—atvairīt Krieviju no Baltijas jūras. Pēc 25 gadu ilgām cīņām krievu okupanti tiek padzīti no Livonijas, pie kam Kurzeme kļūst patstāvīga zem poļu protektorāta, bet Vidzemes, Latgales un Igaunijas mantojumu sadala jaunie A. Eiropas politikas noteicēji — Polija un Zviedrija.

Ar to Baltijas ģeopolītiska krusta horizontālais virziens bij nosprostots, un cīņa par varu Baltijas telpā notiek vertikālā virzienā — no ziemeļiem uz dienvidiem — starp protestantisko Zviedriju un katolisko Poliju. 17. g. s. sākumā Baltijā sākas trīsdesmit gadu karš, kas drīz vien pārsviežas uz Vāciju, un beidzās ar protestantisko ziemeļu uzvaru Gustava Ādolfa vadībā. Arī šajā krusta karā Latvija ir lielās politikas kaujas lauks, un mūsu tauta zaudē savu territoriālo un garīgo vienību, vairākkārt spiesta mainīt savu reliģisko pārliecību, pie kam pēc lāsi protestantisma posmā Latgalē uzvisiem laikiem kļūst katoliska, kā jau Polijas province.

Laikam gan vēl ilgi status quo nemainītos Baltijā, ja 18. g. s. sākumā jaunekļigais Kārlis XII neuzsāktu savu ģeniālo dēku, ko vēsturē sauc par Ziemeļu karu, un kas beidzās ar tādu pat militāru sakāvi kā Napoleona un Hitlera kara gājieni uz Maskavu: neizbraucamos ceļos, sliktās apgādes dēļ un neparedzētā salā sabruka visi šie trīs Rietumu mēģinājumi aizdzīt barbarisko Krieviju no Eiropas robežām. Kas neizdevās Jānim Briesmīgam, to veica ne mazāk briesmīgais Pēteris I, izlaužot logu uz Eiropu un pārceļot Krievijas robežas vispirms līdz Rīgai, bet vēlāk arī līdz Liepājai. Kā Krievijas province, Baltija nebij vairs barjēra, bet tilts, pa kuru uz Pēterpili maršēja Rietumu civilizācijas tuvākie pionieri—vācbaltu ģenerāļi, galminieki, ministri un senātori. Vai kāds brīnums, ka 200 gadus vēlāk šajos pašos amatos Krievijā iesēdās baltiešu zemnieku un strādnieku dēli?

Pret krievu ķeizara un galma gribu sāktais 1. pasaules karš atkal pavēra taisni fantastiskas iespējas vācu imperiālistiem, kad ar viņu gādību un atbalstu Krievijā nāca pie varas boļševiki. Pēc Brestas miera līguma 1918. g. 3. martā Vācija okupēja Somiju un visu telpu starp Vislu, Dņepru un Volgu līdz Melnai jūrai un Kaukazam. Ģen. Lūdendorfs vēlāk rakstīja, ka toreiz nebijis nekādu grūtību ieņemt Pēterpili un Maskavu, uz visiem laikiem likvidējot boļševismu. Kad 1918. g. 28. jūlijā jaunais vācu sūtnis Helferichs ieradās Maskavā, tad sūtniecībā visi uzskatīja boļševiku dienas par skaitītām, un, čechoslovakiem ieņemot Kazaņu, režīms bij tā apdraudēts, ka ārlietu komisārs Čičerins, nākdams tieši no Kremļa apspriedēm ar Ļeņinu, devās pie vācu sūtņa ar lūgumu uzsākt Krievijā bruņotu intervenciju pret Sabiedrotiem un baltām armijām.

Sūtniecībā jau viss bija sagatavots boļševiku gāšanā sadarbībā ar latv. sarkaniem strēlniekiem un krievu pretboļševiku grupām, bet visiem šiem nodomiem pārvilka svītru vācu ārlietu ministrs, nenozīmīgais Hince, kas nekavējoties atsauca sūtni no Maskavas, lai glābtu Brestas līguma 27. augusta papildinājumu, ar ko Krievija bij

(Turpinājums 4. lpp.).

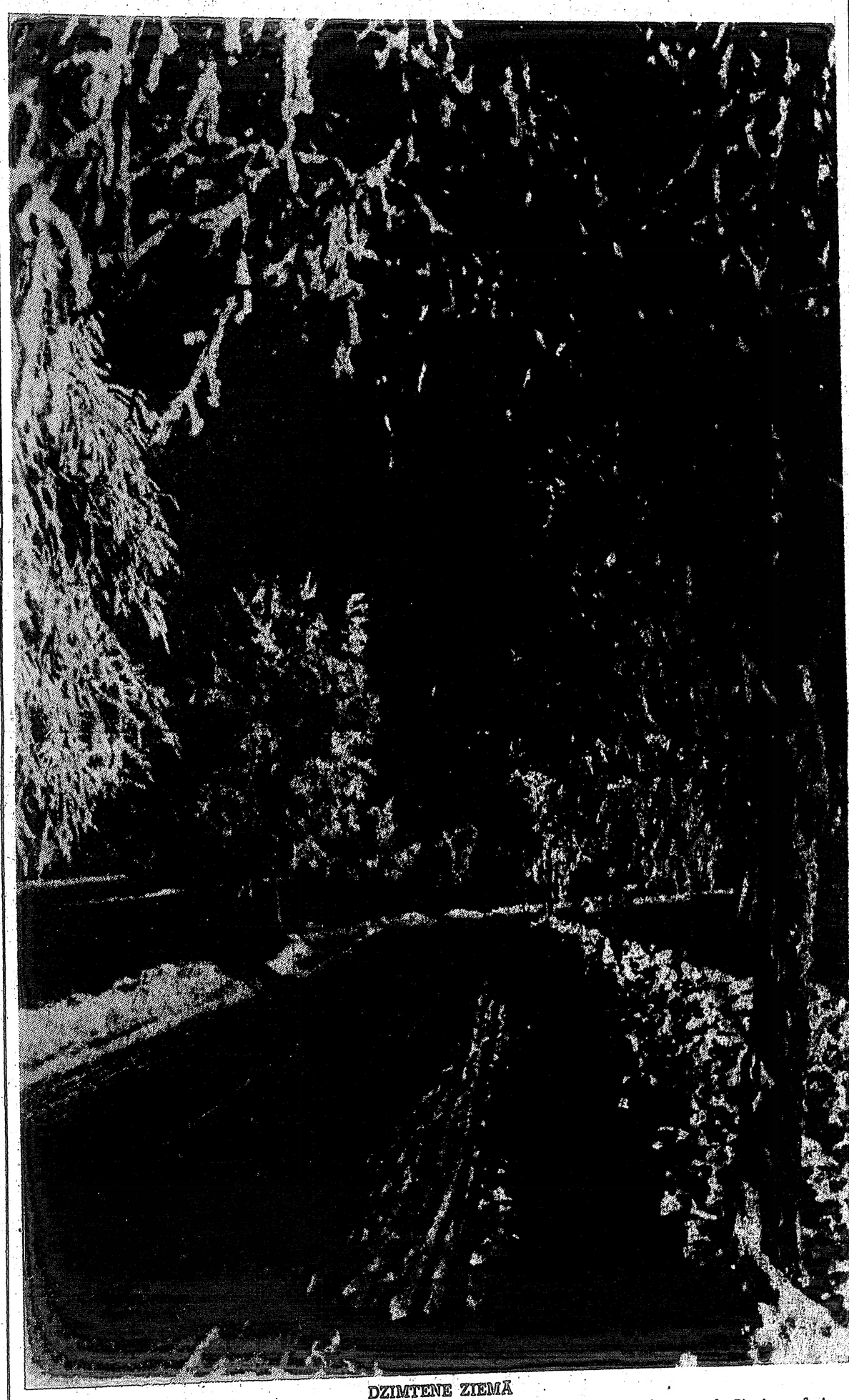

DZIMTENE ZIEMĀ

Latvieti, — lai kādš pasaules malā tu būtu nonācis, lai kādas krāšņas svešzemju ainavas priecētu tavu skatu — nekad lai negrimst no tavas atmiņas un vienmēr aicina atpakaļ miļotās dzimtenes Latvijas tēls.

Sveiciens latviešiem brīvajā pasaulē

Mūsu partizānu uzsaukums tautiešiem šaipus dzelzs priekškara

Šīs kādas latviešu partizānu grupas uzsaukums nonācis šaipus dzelzs priekškara pa vienu no tiem ceļiem, kuŗus veltīgi pūlas nosprostot boļševisma terrora režīma. Uzsaukums pauž latviešu partizānu neaizmirstamo cīņas gribu un ticību nākotnei. Šo autentisko dokumentu, kas nodots redakcijas rīcībā, sniedzam lasītājiem — latviešiem viņā brīvajā pasaulē — kā liecību tām saitēm, kas pastāv starp mūsu cilvēkiem tajiem dzimtenē un tautiešiem ārpus boļševisma varas īpašumīpašuma loka. Lai tas nodot par stiprinājumu mums visiem, nezaudēt ticību, ka mūsu cīņai reiz jābeidzas ar taisnības uzvaru.

Pretestības kustības dalībnieki, karavīri, visi latvieši brīvajā pasaulē, jūs Latvijas 32. dzimšanas dienā sveic cīnītāji dzimtenē, Ukrainā un Polijā, un viņu sveicienu jums nosūta NN. partizānu latviešu kopa.

Visu mūsu cīņa kļūst plašāka un nozīmīgāka dienu no dienas. Nav vairs tālu brīdis, kurā varēsim sākt jaunu, raženu darba posmu kā brīvi, neatkarīgi ļaudis. Krājiet un uzglabājiet materiālas vērtības. Dzimtenē ir daudz drupu, un to atjaunošana prasīs bez lielas enerģijas un fiziska darba arī materiālos līdzekļus. Bet vairāk par visu centieties saglabāt paši sevi. Neaizejiet no savas tautas un savas zemes viņu grūtajās dienās! Atcerieties: šī zeme jūs izaudzēja, viņā jūs mācījāties spert pirmo soli, atzīt labu un ļaunu. Tur ieguvāt izglītību, kas šī šodien paveŗ jums ceļus plašajā pasaulē. Vienīgi dzimtenē jūs spēsit atkal atrast īsto mājvietu.

(Turpinājums 12. lpp.)

LATVIJA
LATVIEŠU NEDĒĻRAKSTS
Nr. 120 (344) 1949. g. 30. decembrī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

Starpbilance

Kādā 1946. gada latviešu laikraksta ievadrakstā, Latviešu Centrālās Komitejas darbs tika salīdzināts ar brāļu draudzes kluso gājumu, kurā padarāmais darbs nedrīkst ciest uz meklētas popularitātes rēķina. Šo zīmīgo vērtējumu der atcerēties šodien, kad LCK darbs atrodas krustceļos.

Vācijā uzburtā mazā Latvija destruējas, vismaz pārvietojas. Ir beidzies tas slavenais laiks, kurā latviešu trimdinieki izdeva tuvu pie 2000 grāmatu, radīja savus mākslas ansambļus, skolas, fondus. Tautieši, notikumu spiesti, izklīst, trimdas organizācijas — sairšanas priekšvakarā. Visās malās izskan jautājumi: Vai ļausim visam pasāktam palikt pamestam? Kas turpinās LCK pasākto darbu? Vai mums būs kāda visus latviešus aptverēja organizācija? Kas uzņemsies latviešu trimdinieku centrālās pārstāvības uzdevumus? Kas aprūpēs Vācijā palikušos tautiešus?

Latviešu Centrālā Komiteja attiecībā uz šiem jautājumiem bija nostādīta grūtā stāvoklī. No vienas puses, LCK un LCP ir tā organizācija, kuru radījuši paši trimdinieki savu jautājumu kārtošanai, no otras puses LCK un LCP visur un vienmēr konsekventi ir respektējušas Latv. Nac. Padomes centrālo un galveno lomu. Šo divu apsvērumu dēļ LCK izšķīrās būt aktīva uz svarīgo jautājumu atrisināšanu, atstājot tomēr vadošo lomu centrālās virsbūves radīšanai LNP.

Kad LCK samanīja vienā LNP locekļu daļā tendenci pret vēlēšanu principu kā pamatu latviešu trimdas centrālai organizācijai, LCK saskatīja divkāršas briesmas visai trimdas organizācijas nākotnei. Bija jārēķinās ar varbūtību, ka strīdos par centrālā organa konstituēšanās principiem aizies laiks un paliksim bez organizācijas.

Šādos apstākļos LCK izšķīrās par tā kluvā gājuma turpināšanu, kādu tā jau bija gājusi visus šos gadus. LCK lika priekšā LCP to vienkāršo organizāciju, kāda bija radusies Vācijā, attīstīt arī citās zemēs. Tās nozīmē: LCK ieteica veicināt latviešu organizēšanos dažādās zemēs ap savām nacionālām komitejām, neliekot svaru uz ģīmi un līdzību, bet paturot vērā tikai to, lai visi latvieši vadās no divām pamatidejām — brīva Latvija un trimdas kopības saglabāšana. Uz to LCK un LCP lika galveno svaru, atstājot otrā vietā jautājumu par centrālo organu. LCP šos LCK priekšlikumus pieņēma.

Saskaņā ar LCP un LCK lēmumiem latviešu organizēšanās gaita atsevišķās zemēs noritēs šādi: LCK uzaicinās kādu no attiecīgā zemē pastāvošo biedrību valdēm uzņemties iniciātīvu zemes pagaidu nacionālās komitejas noorganizēšanai. Pagaidu nacionālās komitejas uzdevums, savukārt, būs noorganizēt vēlēšanas, kuŗās izraugāma nacionālā komiteja. Tiklab pagaidu nacionālā komiteja, tā arī nacionālā komiteja būs šīs zemes nacionālais centrs, kas apzinās tur esošos latviešus, ierakstīs tos trimdas kopības reģistrī, savāks materiālos līdzekļus kā šīs zemes tautiešu garīgai un materiālai palīdzībai, tā arī trimdas kopības lielāka mēroga pasākumiem (cīnai par nacionālpolitiskiem ideāliem, trimdas kopības vājākās dalas atbalstīšanai utt.).

Darbu starp atsevišķu zemju nacionālām komitejām koordinēs viena no tām, kas sauksies Latviešu Centrālā Komiteja. Dabīgi, ka šis centrālais stāvoklis piekritīs tai nacionālai komitejai, kuŗa pēc sava novietojuma vai organizatoriskās gatavības būs visizdevīgākā stāvoklī. Līdzšinējā LCK (Vācijā) savas funkcijas nodos savai pēctecei, kad tā būs labākā stāvoklī, nekā līdzšinējā LCK, par ko vienosies tai brīdī noorganizētās nacionālās komitejas.

Pēc šī LCP un LCK plāna reālizēšanas Vācijas LCK darbs tuvotos beigām. Visā pasaulē izkliedētie latvieši būs viena apvienota kopība, kas sastāvēs no atsevišķiem zemju kodoliem. Šos kodolus vadīs nacionālās komitejas. Pēdējo darbu koordinēs jaunā LCK. Tas viss ir nevien absolūti nepieciešami, bet arī absolūti reāli.

Ja nu Latviešu Nacionālā Padome pārvarēs savu vājumu un radīs trimdas kopības gribai atbilstošu visas trimdas kopējo pārstāvību, būs labi, ja nē, organizācija varēs darboties arī pēc LCP/LCK plāna. Bet tas vairs nav starpbilances jautājums; šī jautājuma reālizēšanās vai nereālizēšanās atstājama galīgai bilancei. **BE—RA**

Liek pamatus apvienotai latviešu pasaules organizācijai

Latviešu centrālās padomes un centrālās komitejas ārkārtēji lēmumi

Latviešu centrālā padome un centrālā komiteja ilgāku laiku strādā pie latviešu trimdas tālākās organizēšanās jautājumiem, lai pēc LCP un LCK darbības izbeigšanās Vācijā, tautiešiem izceļojot, nepaliktu tukšs vieta. Šajā sakarībā LCP 19. un 20. novembrī Imbshauzenas sesijā pieņēma ārkārtējus lēmumus par latviešu trimdas kopību un tās institūciju vēlamo izveidošanu ārpus Vācijas, kas būtu tikai ieteikumi ārpus Vācijas dzīvojošiem latviešiem un to organizācijām.

Latviešu centrālā padome atzina, ka Latviešu trimdas kopība Vācijā un Austrijā ir plašākā trimdas organizācija ar visu trimdinieku vispāratzītiem mērķiem par latviešu tautas dzīvā spēka saglabāšanu un latviešu nacionālpolitisko ideālu piepildīšanu. Tāpēc LCP uzskata par nepieciešamu šo demokratiski uzbūvēto organizāciju līdz pēdējai iespējai saglabāt Vācijā un rūpēties par tās tālāku paplašināšanu, iesaistot trimdas kopībā arī citās zemēs dzīvojošos latviešus.

LCP tad arī uzdeva centrālai komitejai izstrādāt priekšlikumus visiem latviešiem resp. latviešu organizācijām visā pasaulē radīt vienu vispārēju trimdas organizāciju, kurā apvienojas visi latvieši brīvā pasaulē, liekot organizācijas pamatā pašu latviešu trimdinieku ar viņa pamatideāliem: brīva Latvija un tautas dzīvā spēka fiziska un nacionāla saglabāšana.

Latviešu centrālā komiteja 13. decembŗa sēdē izstrādāja un pieņēma nacionālpolitiski ļoti svarīgus lēmumus, kuŗu īstenošana jau iesākta. Šo lēmumu reālizēšana pilnīgi nodrošinās latviešu trimdas kopības jeb „Mazās Latvijas" turpmāku sekmīgu pastāvēšanu un darbību visā pasaulē. Šīs centrālās komitejas projekts nodrošina demokratiskos principus, stādot trimdas kopības institūciju uzbūvi un darbību atkarībā no paša trimdinieka brīvās pārliecības un nacionālās aktīvitātes, neko nevienam neuzspiežot no augšas vai citas zemes. Bet šis LCK projekts arī skaidri pasaka, ka bez vispārējas latviešu apvienošanās vienā trimdas kopībā nav padarāmi mūsu trimdas lielie darbi — nav panākama brīva Latvija un saglabājama latviešu tautas daļa trimdā.

Sniedzot šos ārkārtīgi svarīgos LCP un LCK lēmumus, mēs ticam, ka katrs latviešu trimdinieks tos nopietni pārdomās, atzīs tos par labiem un pieņemamiem un no savas puses palīdzēs mūsu centrālajai organizācijai tos īstenot.

Šie lēmumi ir:

1. Radīt trimdas kopības reģistru. Latviešu trimdas kopības reģistrs ir saraksts par trimdā izkliedētiem Latvijas tautas loceķļiem. Ierakstīšanās reģistrā ir katra latviešu trimdinieka atsaukšanās Latvijai, ticības un uzticības apliecinājums viņai un ieslēgšanās cīņai par Latvijas atbrīvošanu un tās dzīvā spēka saglabāšanu. No otras puses, reģistrs dos iespēju redzēt, kur ir pilntiesīgais latviešu trimdas kopības dalībnieks, kurp virzāma latviešu grāmata, mācītājs, skolotājs, mākslinieks. Latviešu trimdas kopības reģistru sastāda atsevišķu zemju nacionālās komitejas, bet līdz tādu noorganizēšanai organizācijas, kuŗām LCK piešķir pagaidu nacionālās komitejas stāvokli. Latviešu trimdas kopības reģistra techniskos jautājumus kārto atsevišķa LCK izdota instrukcija.

2. Ieteikt latviešu trimdiniekiem dibināt zemju nacionālas komitejas. Latviešu trimdas kopības apstākļiem atbilstošais, ieteicamākais techniskās organizācijas veids ir: katrā zemē vienā latviešu biedrība ar tās valdi kā šīs zemes latviešu nacionālo komiteju. Zemēs, kur plašo attālumu vai citu apstākļu dēļ latvieši būtu organizējušies vairākās biedrībās, viena no biedrību valdēm pēc LCK uzaicinājuma uzņemas iniciātīvu pagaidu nacionālās komitejas radīšanai. Pagaidu nacionālā komiteja rūpējas par reģistra radīšanu un nacionālās komitejas ievēlēšanu, kā arī pagaidām veic citus nacionālās komitejas uzdevumus. Nacionālā komiteja ievēlama pēc iespējas tiešās vēlēšanās.

3. Atzīt, ka latviešu trimdas kopības vadītāja resp. izpildu organa stāvokli jāieņem tās zemes nacionālai komitejai, kuŗa ir vislabākā organizatoriskā un novietojuma stāvoklī.

Vadītāja nacionālā komiteja saucas par Latviešu Centrālo Komiteju. Citas nacionālās komitejas ir Latviešu Centrālai Komitejai delegācijas. Pašreizējā Latviešu Centrālā Komiteja (Vācijā) patur savu trimdas kopības vadītāja un izpildu organa stāvokli līdz tam laikam, kamēr kādas citas zemes latviešu nacionālā komiteja nonāks labākā organizatoriskā un novietojuma stāvoklī, par ko vienojas jau noorganizētās nacionālās komitejas. Savukārt arī pēdējā var nodot savu centrālo stāvokli atkal citai latviešu nacionālai komitejai, ja grozījušies apstākļi to prasīs.

4. Uzaicināt visus trimdā izkliedētos Latvijas tautas locekļus maksāt latviešu trimdas kopības mērķu reālizēšanai trimdinieka artavu — vienas dienas ienākumu katrā pusgadā.

Trimdinieka artava iemaksājama vienas dienas izpeļņas apmērā katrā pusgadā, sākot ar 1950. g. 1. janvāri, savas zemes nacionālai komitejai, vai, kur tādas vēl nebūtu, tās pagaidu aizstājējai — līdz katra gada Jāņiem un Ziemsvētkiem. Nacionālā komiteja vai tās aizstājēja 50 proc. no ienākumiem izlieto tanī zemē novietotās trimdas kopības daļas vajadzībām, bet atlikušās 50 proc. nāk trimdas kopības centrālās institūcijas rīcībā kopējo mērķu sasniegšanai. Latviešu Centrālā Komiteja izlieto kopējo mērķu sasniegšanai savāktos līdzekļus sava budžeta kārtībā, vai caur speciāliem fondiem. Trimdinieku artavas iekasēšanas kārtību, norēķinu sistēmu un ciaus techniskos jautājumus regulē LCK izdota instrukcija. **V. L.**

Britu joslā jūtams IRO līdzekļu apsīkums

JA NAV NAUDAS, NETIEK PAT PIE KONSULA UN ZOBĀRSTA

Kamēr Šlezvigholšteinā un Vestfālē latvieši dzīvo vēl samērā kompaktās nometnēs, Lejassaksijas apgabalā tie izkliedēti pa kādām 13 dažādu tautību nometnēm. Aizvadītajos gados tautieši tomēr iemācījušies organizēties un izkarot vajadzīgo stāvokli arī starptautiskās nometnēs. Mazākās grupās izvēlējušas pārstāvjus, lielākās pat komitejas. Visur turpinās arī latviešu skolas darbs, kās gan bieži saņem niecīgu vai pat nekādu atbalstu no aprūpētājiem.

Vispār jāsaka, ka IRO līdzekļu apsīkums jūtams jau daudzās vietās. Tā Henigsenas nometnē atalgojumu saņem tikai 2 personas. Nometne pakļauta 85. DPACCS vienībai, kas atrodas 10 km attālajā Burgdorfā. Ir divas iespējas, kā tur nokļūt — kājām vai ar autobusu. Pēdējais ceļojums gan maksā DM 1.20. Lai izceļotājs uz ASV savā DPACCS'ā nodotu tradicionālo „zvērestu" un atvestu sev līdzi 3 vajadzīgos lieciniekus, izdevumi sniedzas jau pie 5 vācu markām. Tos neviena iestāde DP neatlīdzina, nedz arī dod brīvu satiksmes līdzekli šo nepieciešamo lietu kārtošanai.

Tāpat Henigsenas nometnes bērni nevar ārstēt zobus, jo arī zobārsts atrodas tajā pašā Burgdorfā, kur ir arī vienīgā tuvākā aptieka. Vēl jāpiebilst, ka lielu taupību jūt nometnes kurināmā piegādē. No mēnesim izsniegtās ogļu devas, pat taupīgi kurinot, pietiek tikai pāris nedēļām.

Osv. Akmentiņš.

ARODAPMĀCĪBA PRIVĀTI DZĪVOJOŠIEM DP

Pēc nacionālo pārstāvju līguma IRO amerikāņu joslas vadība jau kopš ilgāka laika stājusies pie arodapmācības kursu noorganizēšanas privāti dzīvojošiem DP. Tagad uzsākta kandidātu reģistrācija, izpildot īpašu anketu 2 eks. Anketas saņemamas latviešu nometņu komitejās un pārstāvības sekojošās vietās: Hanavā, Butzbachā (IRO Resettlement Center), Karlsrūē (Forstner Kaserne), Eslingenā (Breite Str. 4-5), Šv. Gmindē, Ulmā (Boelcke Kaserne), Vircburgā (Ysenburgstr. 2), Augsburgā (Hochfeldas nom.), Minchenē (Herzog Rudolfstr. 49), Memingenā (Bahnhofstr. 6), Rozenheimā (Am Salzstadel 9a) un Traunšteinā (Maxplatz 7).

Pa pastu anketas izsūta arī LCK kanceleja — (13b) Augsburg-Haunstetten, DP Camp.

IRO visiem pieņemtiem kandidātiem paziņos, kad un kur viņiem jāierodas uz pārskološanos, izsniegs brīvbiļetes braukšanai uz kursu vietu un atpakaļ, dos bezmaksas dzīvojamās telpas un mācību iespēju. Paredzams, ka vācu iestādes pa kursu laiku izsniegs pabalstus no labklājības vai bezdarba fondiem.

Visiem spēkiem jācenšas izceļot

BAVĀRIJAS LATVIEŠI ASI NOSODA KOMPROMITĒJOŠO RAKSTU PAR LNP UN LCK PRIEKŠSĒDI J. CELMU

Bavārijas apgabala latviešu komiteju priekšsēžu apspriedē piedalījās 18 nometņu pārstāvji, reprezentējot 11.000 latviešu. LCK pārstāvis Bavārijā A. Šteinhards sanāksmē referēja par apgabala latviešu dzīvi, LCK sekretārs P. Greizis par LCK darbību un emigrācijas jautājumiem, un centrālās kartotēkas vadītājs J. Niedra par kartotēkas darba sekmēšanu.

Plašākas pārrunas izraisīja jautājums par Vācijā paliekošo aprūpi un iekļaušanu vācu saimniecībā. Izskanēja uzskats, ka maz varam cerēt uz vācu atsaucību. Tāpat būs neiespējami Vācijā palicējus nodrošināt ar izceļojušo palīdzību vien. Grūtākā situācijā pēc IRO darbības izbeigšanās var nonākt nevis vecie un invalīdi, kuŗi saņems zināmu palīdzību, bet gan intelektuālo profesiju pārstāvji, kuŗiem neizdosies izceļot, un aizturētie karavīri. Visiem spēkiem tādēļ jācenšas reducēt Vācijā palicēju skaits un pašiem tautiešiem, ja neizdodas izceļot uz vienu zemi, jāmēģina tikt projām no Vācijas uz cituŗieni. Centrālajām iestādēm savukārt jābūt pastāvīgā kontaktā ar augsto komisāru un vācu valdību par palicēju tiesiskā un materiālā stāvokļa nodrošināšanu.

Pārrunājot dažādus jautājumus, Bavārijas nometņu pārstāvji pieņēma arī vairākas rezolūcijas. 11.000 latviešu vārdā nometņu pārstāvji asā formulējumā nosodīja Zviedrijā iznākošā laikraksta Latvju Ziņas 1. decembŗa numurā ievietoto nepareizo un kompromitējošo rakstu par LNP un LCP priekšsēdi Jāni Celmu. Runājot par nometņu likvidāciju, pārstāvji atzina, ka nevērtīgais inventārs jāpārdod uz vietas. Ja nav iegūstama kaut cik vērtībai atbilstoša cena, tad mantas jāziedo vietējām vācu iestādēm. Mašīnas un darba rīki atstājami Vācijā palicēju rīcībā. Bavārijas nometnēs vāks naudu, uzturu un drēbes, lai apdāvinātu Ambergas un Gautingas sanatorijās un Prīnas veco ļaužu mītnē esošos tautiešus. **V. K.**

Atjaunota pieņemšana sardžu un darba vienībās

Amerikāņu armijas vadība paredzējusi no DP komplektētās sardžu un darba vienības paturēt arī pēc IRO darbības izbeigšanas, kādēļ uz emigrējošo šo vienību vietām pieņem jaunus, kam ir DP status. Pie kandidātu izvēles priekšroku dod vieniniekiem līdz 35 gadiem, bet var uzņemt arī gados vecākus un ģimenes cilvēkus, ja viņi ir kvalificēti amatnieki. Lūgumi uzņemšanai minētās vienībās iesniedzami caur latviešu nometņu komitejām maj. M. Ratermanim — (17a) Mannheim, Mainstrasse 51.

Nometņu dzīve

BLOMBERGAS NOMETNĒ 13. dec. notika latviešu, lietuviešu un igauņu dzejas un tautas dziesmu vakars vācu valodā. Latviešus pārstāvēja Dz. Ozoliņa, Brig. Skūrmane un V. Zariņš ar Virzas, Ķezberes, Zāles uc. autoru darbiem Ilonas Dumpes tulkojumā. Latviešu tautas dziesmas dziedāja Adele Pulciņa-Karpa, bet igauņu — Irma Kalveta.

LSK NEREDZĪGO KOPAS pašreizējā adrese: (13b) Weyarn/Obb. 776, Rehabilitation Center for Blinds. Turpat darbojas kopas priekšnieks J. Bankovičs.

LNP LOCEKLIS bapt. mācītājs Vald. Freimanis šajās dienās atstāj Vāciju un izceļo uz ASV. Viņa turpmākā adrese: Rev. Vald. Freimanis, 559 Parker Str., Newton Centre, Mass., USA.

VALKAS NOMETNĒ ULMĀ 15. dec. bija sarīkots Ziemsvētku eglītes vakars bērniem un vecajiem ļaudīm, kuŗā piedalījās vairāk nekā 230 nometnes iemītnieku. Vakara rīkošanai atbalstu bija snieguši un dāvanas piesūtījuši LWF mācītāji Lazarets, prof. Lindbergs un doc. Treijs. Eglītes svētrunu teica māc. Treus. Bija ieradušies arī Ulmas ev. lut. vācu mācītāji Fārenheims un Vinters.

DAUGAVAS VANAGU FONDA BRADFORDAS NODAĻAS (Anglijā) pilnsapulce notika 3. dec. Nodaļā pašlaik 225 akt. biedri un 3 veicinātāji. Pag. darbības gadā nodaļa ieņēmusi 503 mārc., izdevusi 452 mārc. Lielākās izdevumu summas—aprūpei Vācijā 129 m., pabalstiem darbības rajonā 70 m. nodaļas nodibinātajai latviešu skolai 12 mārc. Nāk. darbības gadam pilnsapulce ievēlēja par nodaļas pilnvaroto — līdzšinējo A. Brīmani, valdē — O. Lauri, H. Ozolu, A. Vijupu, A Aivaru, J. Beitiņu un J. Krūmiņu, bet revīz. komisijā — Tožu, Strelertu un Bērziņu.

VĒSTULES REDAKCIJAI

MĒS VAIRS NEVARAM IZVĒLĒTIES IEROČUS

13. un 14. dec. Lībekā bij. sūtnis Beļģijā Dr. M. Valters nolasīja 2 referātus par Latvijas iekš- un ārpolitiskajiem jautājumiem. Sekojošās debates rādīja, ka 99 proc. apmeklētāju Dr. Valtera uzskatiem nepiekrīt. Referenta galvenās tezes bija: 1) ka 15. maija apvērsums bija nelikumīgs akts, un tāpēc mūsu sūtņu pilnvaras ir bez nozīmes; 2) ka vēl tagad spēkā Latvijas 1922. g. satversme, un tāpēc, to iedzīvinot, par Latvijas augstākās varas iemiesotājiem vajadzētu atzīt palikušos bij. saeimas locekļus.

Man šķiet, ka šobrīd mūsu nacionālo organizāciju un valstsvīru darbības vienīgajam vadmotīvam vajadzētu būt faktam, ka latviešu nācijai draud bojā eja, un viņu vienīgajam mērķim — novērst šo procesu un panākt Latvijas neatkarības restaurāciju. Cīņā par to mēs vairs nevaram izvēlēties ieročus bet mums jācīnās ar tiem, kas mūsu rokās, kaut dažiem tie liktos nesaskanam ar dziļākajiem tiesību filozofijas principiem. Un šie ieroči ir: rietumu lielvalstu atzītās mūsu sūtņu pilnvaras un lielā vairuma trimdas tautiešu griba apvienoties ap vēlētu vadību cīņā par savas tautas glābšanu. Šajā aspektā Dr. Valtera vārdus var salīdzināt ar mēģinājumu izraut salmiņu no slīcēja rokām.

J. P., Lībekā.

VAI BALTIJAS VALSTU APVIENOŠANĀS DOMA ATMESTA?

Ja nemaldos, 1948. g. beigās mūsu centrālās iestādes pieņēma atzinumu, ka visiem spēkiem veicināma Baltijas valstu apvienošanās. Pēdējā laikā par šo lēmumu resp. tā iedzīvināšanu nekas vairs nav dzirdams. Arī beidzamajā LCP sesijā par to nekas nav minēts. Kā tas būtu saprotams? Vai šī doma atmesta un apsolītie spēki novirzīti citur?

E. E., Emdenā.

STĒTS, NE ŠTĒTS

Latvijas 3. dec. numurā ievietota mana vēstule redakcijai par vēlamiem ASV „štata" vārda labojumiem. Nezinu, vai tas gadījies manas pārrakstīšanās dēļ, vai arī drukas velniņam labpaticies pajokot, — bet esmu gribējis ieteikt vārdu „stēts", nevis „štēts" — kā iespiests. Baidos, ka šī kļūda var radīt nevēlamu pārpratumu un sajukumu šī vārda lietošanā.

M Tamuš, Lībekā.

KUR IEMAKSĀJAMA PAŠPALĪDZĪBAS NODEVA?

Bieži esmu lasījis Latvijā par pašpalīdzības nodevas nemaksāšanu, bet līdz šim neesmu atradis nevienā numurā, uz kādu adresi nodeva sūtāma. Dzīvoju ārpus nometnes un tādēļ lūdzu paziņot, kā vācu saimniecībā iekļautie ar savām nodevām var piedalīties trimdas kopībā.

P. Irmējs, Valdorfā.

*

LCK saimniecības nozares vadītājs J. Niedra paskaidro, ka pašpalīdzības nodevu latvieši, kas dzīvo ārpus nometnēm, var samaksāt tuvākajā latviešu nometnes komitejā un piesūtīt arī pa pastu LCK saimniecības nozarei uz adresi: (21a) Augustdorf bei Detmold, Lettenlager, J. Niedram. Naudu pārsūtot pa pastu, jāuzdod arī trimdas kopības dalībnieku kartes numurs, lai saimniecības nozare varētu izsūtīt par samaksāto nodevu trimdas kopības markas.

K. AISTERAM

Ja kādā galvā dievvārdi turas tik ilgi vien kā maize māgā, tad — vai nu dievvārdi ir vāji vai galva.

Kn. Lesiņš.

CĒLA PRIEKŠZĪME

Tikai novembrī ASV ieradās mūsu tautietis J. S., bet jau šinīs dienās divi kara invalīdi saņēma viņa sūtītās Ziemsvētku dāvanas — Care saiņus. Vēstulē tautietis raksta: „Man gan še smagi jāstrādā un jāgādā par diezgan lielo ģimeni, jo esam seši ēdēji, taču tas daudz vieglāk nekā mūžu pavadīt bez locekļiem. Zinu, ka Jums klājas grūti, tāpēc arī sūtu Jums mazu svētku dāvanu. Vēlāk, kad Jaunajā kontinentā aiz muguras būs jau mēneši, varēšu par Jums domāt biežāk un bagātīgāk." **E. M.**

PATEICĪBA

Izsaku savu sirsnīgāko pateicību latviešu trimdinieku dzīves vadībai, katoļu organizācijām, Latvijas Sarkanajam Krustam, redakcijām, draudžu pārstāvjiem, atsevišķām personām un nelaika cienītājiem Vācijā un citās zemēs par līdzdalību mūžīgā piemiņā aizgājušā mūsu dārgā garīgās aprūpes vadītāja monsiņora Dr. Pētera Laurinoviča apbedīšanas svinībās, kā arī par daudzajiem līdzjūtības apliecinājumiem.

Dek. D. Mūrnieks,
Latv. un igauņu katoļu gar. apr. vadītāja Vācijā un Austrijā v. i.

Ticībā

Paļāvībā uz Dievu

Ps. 121. Es pacelu savas acis uz tiem kalniem, no kurienes man nāk palīdzība. Mana palīdzība nāk no tā Kunga, kas debesi un zemi radījis. Tas Kungs lai tevi pasargā no visa ļauna, lai Viņš sargā tavu dvēseli. Tas Kungs lai pasargā tavu iziešanu un ieiešanu no šā laika mūžīgi.

Mīļie kristīgie brāļi un māsas! Mēs uzņemam jaunu gadu. No mūžības jūras izcēlies, tas stāv mūsu priekšā. Kādus noslēpumus viņš sevī slēpj, to mēs nezinām. Uz viņa lieciņa stāvēdami, mēs mēdzam viens otram vēlēt svētīgu jaunu gadu. Bet kas tad, jauna gada vēlējumus izteicot, mums īsti ir prātā? Nemaldināsim sevi, mums prātā pirmā kārtā ir nīcīgas lietas, kā: laime, veselība, panākumi dzīvē, prieks, garš mūžs. Mums nebūt nav vienaldzīgi, vai jaunais gads mums nesīs to, ko no viņa sagaidām, vai sāpīgus zaudējumus un šķiršanās brīžus. Un kā būs tad, kad jaunā gadā viss tas, ko viņš sevī slēpj, kļūs par īstenību, kad notiks tas, ko cerējām, vai arī tas, no kā baidījāmies? Vai tad prieks pildīs vai bailes trīcinās mūsu sirdis, vai tad ticībā tapsim stiprināti vai kritīsim izmisumā? Ne viens, ne otrs nedrīkst ar mums notikt, jo mēs, kristieši, stāvam uz droša pamata un katrā brīdī paceļam savas acis uz Dievu,

Un nu, ko vēlēsim viens otram uz jauno gadu mēs, trimdinieki, kas izklīstam visā pasaulē, kas sūrā, neierastā darbā pelnīsim savu maizīti?

Vai vēlēsim viens otram būt laimīgiem? Tikai tad neaizmirsīsim, ka laimīgs ir tas, kas savu pienākumu apzinīgi pilda un savu tuvāko dara laimīgu.

Vai vēlēsim viens otram bagā-

Svētā g

Vecais gads ātri ieslīdēs mūžības avaros, — un mūsu cietēja tauta varēs vieglāk uzelpot un pasacīt: „Viena smaga nasta ir projām!" Pat tiesi vecais gads bija ļoti smags, — daudzi tautieši piedzīvoja vilšanās savās ceribās, trimdinieku saime izplūst visā pasaulē un izkaisās kā rudens lapas. Daudzi, smagu nastu salauzti, ir aizgājuši mūžības klēpī. Lielā pasaules daļā valda netiesības, bet gan pārspēks un ļauna spaidu vara, kas veselas tautas tur verdzībā. Un šīs netaisnās, varas varas priekšā pazemīgi lokās pasaules likteņu noteicēji, glaimo, melo, bet īstā miera neatrod.

Mēs, mazu tautu pārstāvji, ticēsim taisnības un patiesības uzvarai, sevišķi šinī jaunajā gadā, ko

Ceļš uz Latviju lai nekad neaizaug!

1944. g. Silvestŗa dienas pēcpusdienā kādā Vācijas pilsētā atklīdušo latviešu pulciņš bija sapulcējies kādas viesnīcas sānistabā, lai apsveiktu viens otru ar nākošo Jauno gadu, lai satiktos, iepazītos un pie glāzes tējas pārrunātu par nākošām izredzēm. Visi bijām pārliecināti, ka karš drīz beigsies ar Hitlera sakāvi. Tikai par to bijām neizpratnē, kas pēc kaŗa beigšanās ar mums notiks. Kāds bijušais Latvijas amatvīrs, lielu Kurzemes māju īpašnieks, kas jau zināja, ka viņa mājas kaŗa darbībā nodedzinātas, teica: „1946. g. Lieldienas es svētīšu savās mājās, tīruma malā zem veca kupla bērza." Nevienam no mums tad ne prātā nenāca, ka mūsu „svešniecība" var ievilkties gaŗumā, ka mēs pat 1950. g. Lieldienas nesvētīsim zem Latvijas baltajiem bērziem un ka 1949. g. Ziemsvētkos mums nedegs Latvijas zemdrā eglīte.

Bet neapšaubāmi pienāks diena, kad Likteņu Lēmēja „viens akmins taisīsies vaļām bez rokām, tas sitīs to tēlu pie viņa dzelzs un māla kājām, un tās satrieks" (Dan. II, 34), beigsies viņa vara pār tautām un visas tautas, arī latvju tauta, atgriezies savā dzimtenē... Tas būs, kas būs. Un tad, kad debess un zemes Valdnieks izdos pavēli latviešu tautai atgriezties dzimtenē latviešu Zerubabela (Ezr. II, 2) vadībā, kas jau sen ir izredzēts un latvju tautai saglabāts ministra Kārļa Zariņa personā, lai atgriežas, visi, visi. Lai nevienam atpakaļceļš uz Latviju dolaru ietekmē neaizaug ar aizmārsības smilgām. Dzimtene visus gaida un sauc. Dzimtenē visiem atradīsies pajumte, darbs un maize.

Novēlu visiem Latvijas Pareizticīgās Baznīcas draudzes locekļiem, maniem garīgiem bērniem un, bez ticības izšķirības, visiem pa dažādām pasaules malām izklīdušiem un arī dzimtenē palikušiem tautiešiem garīgus, svētlaimīgus 1949. g. Kristus piedzimšanas svētkus, apsveicu un novēlu laimīgu Jauno 1950. gadu.

Metropolīts Au

VĒSTULES REDAKCIJAI

AIRS NEVARAM TIES IEROČUS

lec. Lībekā bij. sūtnis M. Valters nolasīja 2 Latvijas iekš- un ār- jautājumiem. Sekojo- ādija, ka 99 proc. ap- Valtera uzskatiem ne- reiz.ta galvenās tezes maija apvērsums bija ts, un tāpēc mūsu sūt- ir bez nozīmes; 2) ka kā Latvijas 1922. g. sa- ipēc, to iedzīvinot, par ākās varas iemiesotā- u atzīt palikušos bij. us.

ka šobrīd mūsu nacio- iju un valstsvīru dar- am vadmotīvam vaja- am, ka latviešu nācijai a, un viņu vienīgajam vērst šo procesu un pa- neatkarības restaurā- to mēs vairs nevaram čus bet mums jācīnās mūsu rokās, kaut da- s nesaskanam ar dzi- bu filozofijas princi- ieroči ir: rietumu liel- mūsu sūtņu pilnvaras ma trimdas tautiešu ties ap vēlētu vadību tautas glābšanu. Šajā altera vārdus var sa- ēģinājumu izraut sal- ja rokām.

J. P., Lībekā.

AS VALSTU APVIE- DOMA ATMESTA?

, 1948. g. beigās mūsu des pieņēma atzinumu, kiem veicināma Balti- enošanās. Pēdējā laikā u resp. tā iedzīvinā- irs nav dzirdams. Arī CP sesijā par to nekas ā tas būtu saprotams? atmesta un apsolītie citur?

E. E., Emdenā.

S, NE ŠTĒTS

dec. numurā ievietota redakcijai par vēla- tata" vārda laboju- vai tas gadījies ma- anās dēļ, vai arī dru- labpaticies pajokot, — ibējis ieteikt vārdu „štēts" — kā iespiests. kļūda var radīt nevē- umu un sajukumu šī ā.

M Tamužs, Lībekā.

EMAKSĀJAMA ZĪBAS NODEVA?

asījis Latvijā par paš- evas nemaksāšanu, bet u atradis nevienā nu- u adresi nodeva sūtā- rpus nometnes un tā- ņot, kā vācu saimnie- ar savām nodevām trimdas kopībā.

P. Irmējs, Valdorfā.

*

ecības nozares vadī- paskaidro, ka pašpa- u latvieši, kas dzīvo ēm, var samaksāt tu- u nometnes komitejā pa pastu LCK saim- ei uz adresi: (21a) Detmold, Lettenlager, udu pārsūtot pa pastu, imdas kopības dalīb- umurs, lai saimniecī- ētu izsūtīt par samak- imdas kopības markas.

AISTERAM

vā dievvārdi turas tik aize māgā, tad — vai r vāji vai galva.

Kn. Lesiņš.

PRIEKŠZĪME

orī ASV ieradās mūsu bet jau šinīs dienās līdi saņēma viņa sū- ku dāvanas — Care tautietis raksta: „Man āstrādā un jāgādā par ģimeni, jo esam seši daudz vieglāk nekā ez locekļiem. Zinu, ka grūti, tāpēc arī sūtu ētku dāvanu. Vēlāk, ontinentā aiz muguras varēšu par Jums do- bagātīgāk." **E. M.**

TEICĪBA

sirsnīgāko pateicību nieku dzīves vadībai, cijām, Latvijas Sar- am, redakcijām, drau- n, atsevišķām perso- a cienītājiem Vācijā par līdzdalību mū- izgājušā mūsu dārgā s vadītāja monsiņora rinoviča apbedīšanas par daudzajiem līdz- ājumiem.

. D. Mūrnieks,
tauņu katoļu gar. apr. ācijā un Austrijā v. i.

Ticībā Latvijai Jaunajā gadā

Mūsu baznīcu vadītāju, sūtņu un centrālo organizāciju priekšsēžu novēlējumi tautiešiem

Paļāvībā uz Dievu sākt Jauno gadu

Ps. 121. Es paceļu savas acis uz tiem kalniem, no kurienes man nāk palīdzība. Mana palīdzība nāk no tā Kunga, kas debesi un zemi radījis. Tas Kungs lai tevi pasargā no visa ļauna, lai Viņš sargā tavu dvēseli. Tas Kungs lai pasargā tavu iziešanu un iešanu no šā laika mūžīgi.

Mīļie kristīgie brāļi un māsas! Mēs uzņemam jaunu gadu. No mūžības jūras izcēlies, tas stāv mūsu priekšā. Kādus noslēpumus viņš sevī slēpj, to mēs nezinām. Uz viņa sliegšņa stāvēdami, mēs mēdzam viens otram vēlēt svētīgu jaunu gadu. Bet kas tad, jauna gada vēlējumus izteicot, mums īsti ir prātā? Nemaldināsim sevi, mums prātā pirmā kārtā ir nīcīgas lietas, kā: laime, veselība, panākumi dzīvē, prieks, garš mūžs. Mums nebūt nav vienaldzīgi, vai jaunais gads mums nesīs to, ko no viņa sagaidām, vai sāpīgus zaudējumus un šķiršanās brīžus. Un kā būs tad, kad jaunā gadā viss tas, ko viņš sevī slēpj, kļūs par īstenību, kad notiks tas, ko cerējām, vai arī tas, no kā baidījāmies? Vai tad prieks pildīs vai bailes trīcinās mūsu sirdis, vai tad ticībā tapsim stiprināti vai kritīsim izmisumā? Ne viens, ne otrs nedrīkst ar mums notikt, jo mēs, kristieši, stāvam uz droša pamata un katrā brīdī paceļam savas acis uz Dievu,

Un nu, ko vēlēsim viens otram uz jauno gadu mēs, trimdinieki, kas izklīstam visā pasaulē, kas sūrā, neierastā darbā pelnīsim savu maizīti?

Vai vēlēsim viens otram būt laimīgiem? Tikai tad neaizmirsīsim, ka laimīgs ir tas, kas savu pienākumu apzinīgi pilda un savu tuvāko dara laimīgu.

Vai vēlēsim viens otram bagātību? Ja vēlēsim to, tad tikai neaizmirsīsim, ka bagāts ir ne tas, kam ir daudz mantas, bet tas, kam pietiek ar to, kas tam ir.

Vai vēlēsim viens otram gudrību dzīvē? Jā, vēlēsim to! Bet neaizmirsīsim, ka gudrs ir tas, kas mācās no visa, no priekiem un no bēdām to, kas laikam un mūžībai derīgs.

Vai vēlēsim viens otram būt varonīgiem dzīves cīņā? Jā, vēlēsim to! Tikai neaizmirsīsim, ka īsts varonis ir tikai tas, kas pārvar savas kaislības un neļauj panākumiem sevi pacelt patmilības un pašdievināšanas augstumos un neļauj neizdevībām un smagumiem gremdēt sevi izmisuma dziļumā.

Vai vēlēsim viens otram dzīvot pēc Pestītāja mācības: ko tu griņiem? Bet neaizmirsīsim tad, ka nepietiek tikai ar lūpām to izrunāt, bet tā ir arī darbos parādāma.

Ja to visu savā dzīvē piepildīsim, tad jaunais gads mums būs īsts svētības gads. Bet kas dos mums uz visu to īstu spēju un spēku? Neviens cits, kā mūsu Tēvs debesīs, kas neļauj mūsu kājai slīdēt, kas mūs pasargā kas ir mūsu ēna pa mūsu labo roku. Neviens cits kā tas Dievs, kas svētī mūsu iešanu un iziešanu no šī laika mūžīgi. Uz to lai Dievs mums palīdz jaunu gadu sākt ar paceltām acīm, sirdīm un rokām uz Dievu, debess un zemes Radītāju, un gadu vadīt stiprā paļāvībā uz to Dievu, kas mūs svētīdams svētī.

Uz to novēlu visiem brāļiem un māsām tuvumā un tālumā svētīgu jaunu gadu.

Archibīskaps prof. Dr. **T. Grīnbergs.**

Svētā gada lokā

Vecais gads ātri ieslīdēs mūžības atvaros, — un mūsu cietēja tauta varēs vieglāk uzelpot un pasacīt: „Viena smaga nasta ir projām!" Patiesi vecais gads bija ļoti smags, — daudzi tautieši piedzīvoja vilšanos savās cerībās, trimdinieku saime izplūst visā pasaulē un izkaisās kā rudens lapas. Daudzi, smagu nastu salauzti, ir aizgājuši mūžības klēpī. Lielā pasaules daļa valda ne tiesības, bet gan pārspēks un kaila spaidu vara, kas veselas tautas tur verdzībā. Un šīs netaisnās, ļaunās varas priekšā pazemīgi lokās pasaules likteņu noteicēji, glaimo, melo, bet īstā miera neatrod.

Mēs, mazu tautu pārstāvji, ticēsim taisnības un patiesības uzvarai, sevišķi šinī jaunajā gadā, ko Pāvests izsludinājis par svēto gadu. Miljoni kristiešu ceļos uz mūžīgo pilsētu un lūgsies par mieru, par taisnības un patiesības uzvaru. Arī latviešu tautas pārstāvji varēs tur ierasties un nolikt bēdu un asaru nastas pie Svētā Pētera kapa. Jo mēs zinām, ka taisnība tomēr beigās uzvarēs, lai gan tai bieži uz uzvaru jāiet caur Golgatas ciešanu krustu... Apzinādamies, ka uzvara vienmēr ir saistīta ar garīgām un fiziskām ciešanām, labprāt pieņemsim tās un noliksim uz mūsu tautas brīvības altāra. Vēsture liecina: ciešanām ir liela nozīme cilvēku un tautu dzīvē! Būsim gatavi arī jaunā gadā uz to saņemšanu un izmantošanu mūsu rakstura kaldināšanai un mūsu garīgās stājas stiprināšanai!

Dzīve nestāv uz vietas, — gads skrien pēc gada, cilvēki paliek nemierīgi. Tautu dzīves notikumi iet savu gaitu. Spriežot un vērojot pašreizējos apstākļus, mūsu tautas nākotne vēl vienmēr tīta biezā miglā. Un neviens mums nespēj pateikt, kas mūs sagaida tuvākā nākotnē. Bet viena lieta ir droša: mēs visi esam Dieva rokās un Dieva Apgādība vada un vadīs cilvēku un tautu likteņus. Daudzu tautu vadītāji gribēja un vēl tagad grib laimi rast virs zemes bez Dieva likumu ievērošanas. To dara kaila materiālisma piekritēji: veltīgas pūles!

Pašlaik vēl ir liels meklēšanas laiks, pašlaik notiek cilvēku izturības un tikumības pārbaude. To mēs saskatām mākslā, literātūrā, presē. Beigās tomēr visvarenā Dieva taisnība uzvarēs! Būsim nesatricināti savā ticībā un stingrā morāliskā stājā! Ar savu godīgu dzīvi un ar labiem darbiem mēs taisīsim tiltu uz atjaunotu un brīvu Latviju!

Beigās man jāsaka, ka visā visumā latvieši ir pratuši saglabāt savas nacionālās un valstiskās vērtības, — ticību gaišākai nākotnei un enerģisku pašdarbību: tam liecinieks piecu gadu darbs trimdā! Tas liecina, ka mūsu spēki nav apsīkuši.

Tāpēc jaunā gadā stāsimies pie darba, gaišas cerības apgaroti! Augsti vērtēsim vienprātības garu, sevišķi ikdienišķā dzīvē un politiskā laukā... Laba griba un krietns raksturs palīdzēs mums rast un taisīt ceļus uz brīvu dzimteni. Jāatzīst, ka līdzšinējais darbs nav bijis veltīgs: ārzemēs mums ir audzis labvēlīgāks noskaņojums, un tas aizvien pieaug presē un sabiedrībā.

Rietumu demokratiskās zemes noteikti stāv par Baltijas tautu brīvību, — tikai grūtie pēckara apstākļi neļauj tūlīt stāties pie mūsu valsts jautājuma atrisināšanas. Tāpēc arī mēs sargāsim savas valsts demokratisko iekārtu, mūsu tautas un valsts tiesības un tādā garā audzināsim mūsu jauno paaudzi. Sadosimies rokās kopējā darbā par brīvu un neatkarīgu Latviju. Svētā gada lūgšanas un svētības nesīs dievpalīgu mūsu darbiem! To arī es novēlu jaunajā gadā visiem tautiešiem dzimtenē un trimdā.

Bīskaps **J. Rancāns,**
Saeimas viceprezidents.

Ceļš uz Latviju lai nekad neaizaug!

1944. g. Silvestra dienas pēcpusdienā kādā Vācijas pilsētā atklīdušo latviešu pulciņš bija sapulcējies kādas viesnīcas sānistabā, lai apsveiktu viens otru ar nākošo Jauno gadu, lai satiktos, iepazītos un pie glāzes tējas pārrunātu par nākošām izredzēm. Visi bijām pārliecināti, ka karš drīz beigsies ar Hitlera sakāvi. Tikai par to bijām neizpratnē, kas pēc kara beigšanās ar mums notiks. Kāds bijušais Latvijas amatvīrs, lielu Kurzemes māju īpašnieks, kas jau zināja, ka viņa mājas kara darbībā nodedzinātas, teica: „1946. g. Lieldienas es svētīšu savās mājās, tīruma malā zem veca kupla bērza." Nevienam no mums tad ne prātā nenāca, ka mūsu „svešniecība" var ievilkties gaŗumā, ka mēs pat 1950. g. Lieldienas nesvētīsim zem Latvijas baltajiem bērziem un ka 1949. g. Ziemsvētkos mums nedegs Latvijas smuidrā eglīte.

Bet neapšaubāmi pienāks diena, kad Likteņu Lēmēja „viens akmins taisīsies vaļām bez rokām, tas sitīs to tēlu pie viņa dzelzs un māla kājām, un tās satrieks" (Dan. II, 34), beigsies viņa vara pār tautām un visas tautas, arī latvju tauta, atgriezīsies savā dzimtenē... Tas būs, tas būs. Un tad, kad debess un zemes Valdnieks izdos pavēli latviešu tautai atgriezties dzimtenē latviešu Zerubabela (Ezr II, 2) vadībā, kas jau sen ir izredzēts un latvju tautai saglabāts ministra Kārļa Zariņa personā, lai atgriežas, visi, visi. Lai nevienam atpakaļceļš uz Latviju dolaru ietekmē neaizaug ar aizmāršības smilgām. Dzimtene visus gaida un sauc. Dzimtenē visiem atradīsies pajumte, darbs un maize.

Novēlu visiem Latvijas Pareizticīgās Baznīcas draudzes locekļiem, maniem garīgiem bērniem un, bez ticības izšķirības, visiem pa dažādām pasaules malām izklīdušiem un arī dzimtenē palikušiem tautiešiem gaišus, svētlaimīgus 1949. g. Kristus piedzimšanas svētkus, apsveicu un novēlu laimīgu Jauno 1950. gadu.

Mētropolīts Augustins.

Jādzīvo vispirms nākotnei

Pārkāpjot šīs gadu maiņas sliekšņi, mēs atsveicināmies no 20. g. s. pirmās puses un ieejam otrā pusē. To ievērojot, gribas jautāt, ko šis gadsimts līdz šim cilvēcei devis. Tas ir devis daudz, bet tikai techniskās civilizācijas attīstībā. Cilvēks šai pusgadsimtenī pratis sev pakļaut gaisu, ūdens dzelmes un sašķēlis atomu. Gara kultūras attīstībā nekas tāds, kas saistītu visus prātus, nav nācis klāt. Liekas pat, ka garīgās kultūras kopēji pagājuši sāņus, lai pašķirtu ceļu technikas attīstībai.

Bija mēģinājumi uzturēt humānitātes valdonību. Pēc pirmā pasaules kara visa cilvēce uzgavilēja prezidenta Vilsona 14 punktiem, un daudz mazo tautu to ietekmē ieguva brīvību. Tomēr tūliņ pēc tam agresijas spēki pacēla galvu un iedzina cilvēci vēl vienā briesmīgā katastrofā. Otrā pasaules karā brīvo tautu dēļi atkal upurēja sevi četru brīvību cēlājiem principiem, bet austrumu briesmonis jūtas pietiekami stiprs un grib visam tam pārvilkt svītru.

Šis pats austrumu briesmonis arī mūsu tautai uzlicis lielu pārbaudījumu, un latvieši tagad izklīdināti visās četrās pasaules malās. Ciešanas un sāpes mūsu tautai ir milzīgas, bet es ticu, un mēs visi ticam, ka latviešu tauta to pārcietīs, jo mūsu nacionālais spēks un vienības gars nav zudis. Ir tomēr vēl ļaudis, kas nododas tikai pagātnes pētīšanai. Bez šaubām, pagātne mums jāzina un jāpazīst, bet neaizmirsīsim, mīļie draugi, ka mēs dzīvojam nākotnei, un nākotnei mums jāaudzina mūsu jaunā paaudze. Ja to aizmirsīsim, mēs nebūsim gatavi tai lielajai dienai, kad Latvija mūs sauks atpakaļ.

Tā ieejot 1950. gadā, novēlu visiem latviešiem vienoti stāvēt un droši skatīties nākotnei acīs, tad arī Dievs svētīs Latviju.

Kārlis Zariņš
Latvijas sūtnis Londonā

Mūsu zvaigzne tumšā naktī

Jaungada novēlējumos izskan cilvēka optimistiskās tieksmes, kuŗas nekādas nelaimes vai ciešanas nevar galīgi apslāpēt. Cilvēkā tad gūst virsroku l a b a i s elements, par spīti tagadējās pasaules varmācībai un netaisnībai. Optimisms ved uz augšu, tālāk no zemes smaguma, tuvāk patiesībai un taisnībai.

Ja mēs jautātu mūsu brāļiem un māsām nelaimīgajā dzimtenē, ko viņi vēlas Jaunā gadā, tad tie vienbalsīgi atbildētu ar vienu pašu vārdu: „Brīvību!" Šis jēdziens izteic, jādomā, viņu karstāko vēlēšanos un aptver visas pārējās tieksmes, kādas vien viņiem varētu būt. Novēlēsim to Latvijai no visas sirds un apņemsimies darīt no savas puses visu iespējamo, lai to panāktu.

Katrs lai patur prātā, visos darbos un domās šo cēlo mērķi — Latvijas neatkarības atgūšanu. Tā lai būtu zvaigzne, kas mūs vada tagadnes tumšā naktī. Savā laikā izcīnījām de jure pret stiprām naidīgām varām; tagad izcīnisim arī de facto, jo mēs esam stipri savā taisnības sajūtā. Bet nebūsim fantasti un sapņotāji, kas saliek rokas klēpī un gaida uz kaut kādiem brīnumiem. Strādāt nenogurstoši, nodibināt un nodrošināt sev saimniecisku neatkarību — tas ir tagadnes uzdevums. Droši stāvēt uz svešas zemes! Ir dzirdētas balsis, kas dod mums padomu „būt lepniem un neko nemācīties"! Es nevarētu iedomāties sliktāku padomu. Taisni jāmācās, kur tik vien var, lai būtu bruņots saimnieciskā cīņā un lai tad vēlāk lietotu iegūtās zināšanas un jaunlaiku metodes atbrīvotā dzimtenē, kad būs jāsāk jaunuzbūves darbs.

Dzīvot saticīgi, strādāt nākotnei un nenogurt, ticēt un cerēt — to sirsnīgi novēlu gadu maiņā tautiešiem un tautietēm!

Dr. O. Grosvalds
Latvijas sūtnis Francijā

Ticību un izturību

Novēlu mūsu tautiešiem stipru ticību mūsu tautas nākotnei un izturību mūsu kopējā cīņā par Latvijas atbrīvošanu.

Dr. P. Oliņš
Latvijas sūtnis Riodežaneiro

Sūtņa Vašingtonā J. Feldmaņa novēlējums līdz redakcijas slēgšanai nebija saņemts.

Izturēt un vērot

Liktenim labpaticis likt pašreizējām latviešu paaudzēm pārdzīvot vienu no visbriesmīgākiem mūsu tautas vēstures posmiem. Nav mums mūsu pagātnē mazums visādu nelaimju un postu, bet pašreizējais tiešām iztur visus salidzinājumus: ir austrumslavu masveidīgo izplūšanu sākot ar 6. g. s. pēc Kristus, kad šie slavi, gotu chronista Jordana vārdiem runājot, „plosās visās malās" (ubique de aeviunt); ir uz Lietavu emigrējušo (.3. g. s. beigās) zemgaliešu „raudu dziesmas", redzot savu zemi liesmu un dzelzis bruņotu laupītāju varā; ir tuksneša klusumu ap Vidzemes pilsētām (7. g. s. sākumā) pēc maskaviešu, tā sauktā Livonijas kara un pēc poļu — zviedru kariem; ir 18. g. s. sākumā, kad Pētera Lielā grenadieriem sekoja melnā nāve. Liekas, ka tik daudzas reizes mūsu tautas eksistence ir karājusies diega galā, un tomēr esam vēl dzīvi.

Protams, smagais rūpju un bēdu krusts, kas ik dienas spiež mūsu kamiešus, liek mums sakost zobus un mēģināt paciest un pārciest. Kāpt daiļrunības augstajā zirgā — ar to, kas mums sirdī — būtu smiekligi, krist izmisumā — nav atrisinājums, paliek pāri uzmanigi vērot apkārtni un pētīt apvāršņus vai tad tiešām kaut kur nesāk rādīties „cerību sudraba svītra", kā mēdz sacīt kāds mans paziņa, baltu diplomāts.

Nupat laimigi rit mans 10. emigrācijas gads. Apstākļu spiests esmu vērojis notikumus vienmēr no vienas un tās pašas vietas. Kas gan viss nav aizdrāzies gar manām acīm šais gados „mūžīgās pilsētas" ielās? Iedomīgas un ļaunas varas cēlušās un brukušas, jauni saukļi izsaukti pasaulē un nereti atkal paklusam pievākti, pasaules lielajiem, dzejiski runājot, allaž bijis tauriņa mūžs. Traģisks karuselis. Visiem notikumiem, šķiet, piemītam ļoti nestabils raksturs, un laika riteņi, šķiet, griežamies, ja uz visu paskatās no malas, ar apžilbinošu ātrumu. Kā šodien atceros sarunas un diskusijas ar amerikāņu un angļu virsniekiem un diplomātiem, sākot ar 1944. gada vasaru (kad atbrīvoja Romu) un nupat lasu mūsu latviešu emigrācijas presē izvilkumus no ģenerāļu Kleja, Haulija un Bedela Smisa rakstiem. To, ko mēs baltieši tais gados, kad mūsu eksistencei likās esam uzgāzts Eiropas kontinentā zārka vāks, drīkstējām izteikt aplinkus, anonīmos rakstos, viss tas šodien pārspēts nezinu cik reizes ļoti redzamu vīru rakstos un runās.

Notikumi ripo jo strauji, bet atrisināmā problēma, bez kuŗas pasaulei nekad nebūs elpas, ir tik liela un dziļa, tās masa tik smaga, ka vajadzīgs laiks un lieli satricinājumi, lai viss sāktu kustēties nezināmā virzienā...

Izturēt un vērot, — ar visu to, kas mums sirdī un uz kamiešiem. Un noturēties cienības pilnā m ē r a s a j ū t ā pret tiem svešajiem ļaudīm, kuŗu vidū dzīvojam: ar pašliecību mēs viņiem drīz apniktu, mums grūtsirdīgiem un garā nospiestiem neviens nepiegrieztu vērības.

Tāds mans vēlējums un sveiciens tautiešiem, kam labpatīk to pieņemt.

Prof. Dr. A. Spekke,
bij. Latvijas sūtnis Romā

Jāpilda dotie solījumi

Aizvadītais gads lielai latviešu trimdinieku daļai kļuvis par zināma dzīves posma nobeigumu un jauna sākumu. Daudziem par tādu vēl kļus nākamais gads. Ar lielām cerībam, bet arī sagatavojušies visgrūtākajam darba posmam, ģimene pēc ģimenes atstāj Vācijas nometnes, lai uzsāktu mērķtiecīgāku dzīvi citā zemē. Palicēji tās izvada ar sirsnīgiem labu ceļa vēlējumiem, cerēdami, ka arī viņiem radīsies iespēja izceļot un strādāt ražīgu drabu. Kam šādu cerību nav, vai tās pavisam mazas, tam brāļa vientulības, pamestības un rūgtuma sajūtas. Visi aizbraucēji, palicējus mierinādami, ir solījušies un sola viņus neaizmirst.

Nākamajam gadam tad nu ir jākļūst par doto solījumu pildīšanas gadu! Trimdas kopības organizācijām Vācijā atraitņu un bāriņu, slimo un veco cilvēku labākas aprūpes nodrošināšanas labad, kulturas un garā darbinieku saglabāšanai un garīgās rosmes celšanai turpmāk jāpārkārto sava uzbūve un darbība tā, lai visi trimdas latvieši iesaistītos šinī darbā un pienākumā un lai visi arī līdzi lemtu, kas un kā jādara. Tādēļ nākamajam gadam jātop par latviešu organizātorisko spēju jaunu krietnu apliecinājumu.....

Pirmais mūsu pienākums ir daudz un krietni strādāt. Tas dos mums iespēju saglabāt sevi, mūsu piederīgos un tos, kam palīdzība vajadzīga. Otrkārt, lai pildām bez vilcināšanās savu pienākumu pret tautas kopību un ziedojam arī tai savu artavu.

Treškārt, ne tikai saglabāsim dzīvas atmiņas par dzimteni un savu tautu, bet cīnīsimies par mūsu tautas brīvību. Darīsim to ar gara ieročiem, biedrojoties latviešu organizācijās. Necentīsimies arī jau pirmajā gadā iegūt visas dzīves ērtības. Vai nu viens pats, vai vairāki kopā abonēsim latviešu laikrakstus, mēnešrakstus un rakstu krājumus, iegādāsimies gadā vismaz vienu latviešu grāmatu. Kam dzīve pašķirusies labāk — neaizmirstiet latviešu mākslas darbu!

Mūsu sentēvi savās lauku sētās, iestājoties tumsai, aprausa pavarda ogles tā, lai tās neizdzistu līdz rīta ausmai. Izklīstot plašajā pasaulē, saglabāsim arī mēs savas latviskās dvēseles pavardus, lai tie kvēlotu un neizdzistu līdz tam laikam, kad ausīs mūsu tautas un tēvzemes augšāmcelšanās rīts. Lai Dievs palīdz mums visiem izturēt un šo rītu sagaidīt, kuŗam jānāk un kas nāks!

J. Celms,
LNP prezidija un LCP priekšsēdis.

Izšķirīgo cīņu nekas vairs nevar novērst

Jau sesto gadskārtu pārkāpjam gadu mijas sliegsni ārpus savas mīļotās dzimtenes robežām. Vēl nav beigušās latvju tautas ciešanas un trimdas gaitas. Vai nav tās pat padziļinājušās, tūkstošiem ledus laukos vai tālākā emigrācijā izklīstot?

Bet nevērtēsim tautu likteņus ar atsevišķa cilvēka mērauklām. Ņemsim vērā, ka dzīvojam laikmetā, kad notiek visas pasaules vērtību pārvērtēšana un divu pasaules uzskatu cīņa. Šī cīņa jau sen pasākta un tā būs izšķirēja. Nekas to vairs nevar novērst; vienalga, ar kādiem līdzekļiem, bet galā to novedīs. No šīs cīņas malā nepaliks neviens, un visas tautas gribot vai negribot tajā ir ierautas, un tā arī mēs, pie tam ne vien tikai kā cietēji, bet arī kā līdzcīnītāji. Un mūsu daļā pirmā uzvara ir izcīnīta!

Karaviram, kaujā ejot, nav vajadzīgi tikai ieroči vien, bet arī tēvzemes milestība, ticība savai taisnai lietai un apzināts mērķis, kas to pacel pāri visām baiļu un grūtību izjūtām. Latvju tauta to savos ciešanu gados arvien ir varējusi, bet šodien redzam, ka arī visas citas tautas ir atbrīvojušās no savām šaubām. Gars ir uzvarējis, apziņa ir pamodusies!

Tas ir mūsu paļaušanās un ticības stiprinājums. Blakus mums tagad stāv visi tie, kam dārga viņu brīvība, kam dārgi kristīgās patiesības un taisnības principi. Paliksim stipri atvairīt visās šaubas, kas var kļūt par bīstamāko kirmi mūsu un mūsu tautas dzīvajā miesā. Bet kamēr būsim latvieši, lai arī kur virs zemes, tikmēr neizdzisīs Latvijas vārds un mūžīgās Latvijas ideja tomēr reiz piepildīsies!

H. Klarks,
LCK priekšsēdis

Gaidāmais laiks

Barloti laikam bija viens no populārākiem vārdiem Latvijā. Maz to bija vaigā skatījuši, bet visi zināja. Ik dienas mēs lasījām laikrakstā vai klausījāmies radio, kādu laiku viņš mums rītdienai zilē un lai gan mums bija tieksme pārspilet vilšanas, kādas viņš mums sagādājis, visu lietu skaitītājs Marģers Skujenieks apgalvoja, ka pēc statistikas astoņdesmit procenti viņa pareģojumu tomēr piepildoties.

Mēs šodien stipri mazāk interesējamies, vai rīt būs saule vai nokrišņi, bet vēl jo vairāk mums rūp gaidāmais laiks. Arī to iespaido un veido zemais spiediens rietumos un augstais spiediens austrumos, vai arī otrādi, un politiskā laika pareģiem var arī dažreiz miseties, kad tā gaidāms negaiss, kas kliedēs smacīgo gaisu un liks atkal saulei jo spožāk spīdēt pār mūsu dzimto zemi. Un laikam mēs pat bez visas statistikas varam teikt, ka vilšanās procents šeit bijis krietni augstāks.

Bet ir vienkāršas dabas parādības, kas arājam ļauj nemaldīgi paredzēt, kāds rīt būs laiks, un ir mūžīgi dabas likumi, kuŗos ietverts arī mūsu liktenis. Tie liek mums nešaubīgi teikt, ka negaiss tuvojas un atkal brīvi varēs elpot mūsu tauta. Tāpēc lai nelaujamies tumsai, kas arvien vēl sedz mūsu tagadni, lai vērojam laika zīmes, kas kļūst jo dienas labvēlīgākas un ar drošu sirdi un stipru ticību lai iecejam jaunajā gadā.

Arnolds Skrēbers
latviešu pārstāvis pie IRO
Ženēvā

KAUJAS PAR KURZEMI

Vecajiem neganto dienu draugiem, kas netika liekuļojuši ne nāvei, ne dzīvībai

19. divīzijas pulki atradās grāvjos un gaidīja Ziemsvētkus: mierīgus, baltus, ar spožām zvaigznēm debesīs. Frontē, pēc neveiksmīgajām novembŗa kaujām pie Apšeniekiem, krievi klusēja, vienīgi naktīs tā atdzīvojās, kad pāri starplaukam uz ienaidnieka pusi devās drošsirdīgas izlūku grupas, bet parasti dienas bija miegainas un pelēkas. Dīvainas lietas notika vienīgi pretī sektoram Noriņas-Lutiķi, kurā atradās daudzās tuvcīņās rūdītais bataljons un 6. grenadieŗu pulks. Vīri, aizturējuši elpu, bieži klausījās savādā troksnī, kas gandrīz ik priekšpusdienu nepārtraukti atbalsojās no ne visai tālās ienaidnieka aizmugures. Klīda visādas baumas, izlūki veltī mēģināja iegūt skaidrību — patiesība atklājās tikai vēlāk, kad sniegs kusa vīru asinīs un Kurzemes zeme 18 km platā joslā, līdz padebešiem mezdama melnus dūmus, sāka degt granātu ugunīs.

„Svētki būs mierīgi," diezgan pārliecināti sprieda karavīri, rakstīja vēstuļes draugiem, piederīgiem un meitenēm, un dienu dienā minēja, kas kuram būs tautiešu sūtītās svētku paciņās, kuŗas jau atradās pulku noliktavās. Viens gaidīja ralbus cimdus, otrs siltu vilnas kreklu, cits tikai pāris sirsnīgu vārdu, lai būtu atkal par ko domāt. Vienīgi virsnieki, jo tuvāk nāca svētki, jo vairāk uztusējās grāvjos blakus saviem karaviriem un uzmanīgi pētīja viņu pusi. Vīri pa tam no posteņiem brīvajās stundās lēja patronu čaulās plošku dzeltenos taukus, aizrautīgi pušķoja mazas, zaļas eglītes un, kavēdamies laimīgo dienu atmiņās, zemās balsīs dūca Ziemsvētku dziesmiņas.

Klusa iestājās 22. decembŗa nakts, gausi nāk 23. decembŗa rīts ar svina krāsas gaismu, un pēdējie nakts posteņi — pārsaluši, mazliet nervozi gaida maiņu, atbīdījuši bruņu cepures pinkainajos pakausos. Pulkstenis 8.30, nupat...

Bet tad pēkšņi viņā pusē noliģojas visa mežainā pamale. Zibot tumšsarkanām liesmu svītrām ierēcas neskaitāmi smago kalibru lielgabali, aizgūtnēm paukšķ neskaitāmas mīnmetēju baterijas un lielā, biedējošā klusuma vairs nav, ir tikai sprādzienu vaimanas un dzelzs šķembu un lidojošu zemes piku svilpieni. Bunkuros iedzīvotāji katrā gaismā. Dejojošais gaiss purina vīru drēbes un stipri karsē asinis. Eksploziju dullinošā rūkoņa, kļūdama arvien skalāka, kāpj aiz mākoņiem, dobji drebēdama aizdūn tālumā, spiežas cauri Kurzemes tasalušajiem māliem zemes dziļumā. Vīri, ieplakuši dūmu un putekļu pilnās ieroču lizdās, gaida viesuļaukas pārstāšanos, un neviens vairs nedomā par mazo svētku egļiti bunkurā, par mīļu roku saiņotu paciņu, kuŗas šodien pat vēl būtu saņēmuši.

Artilerijas viesuļuguni pārtrauc tikai pulksten 1 pēc pusdienas, bet tanī pašā brīdī ir klāt arī ienaidnieka kājnieki un tanki. Krievu kājniekiem izdodas iebrukums 21. vācu divīzijas sektorā: Pečuri-Pienava. Tiem pretī starp Rumbiņām-Jātniekiem stājas majora O. komandēts 2. latv. artil. pulka III divīzions, un ar tiešo tēmēšanu īsā laikā sašauj 14 tērauda kolosus un pilnīgi sajauc aiz tiem sekojošos kājniekus. Ienaidniekam ir izdevies iebrukums arī 7. pulka un 1. pulka 2. btl. iecirknī, ielencot Staros vītn. V. vienību un, ieņemot Audzes, Priežsargus, Vanagus un Krimūnas, tas apstājas netālu no Pienavas, kuŗu aizstāv 7. pulka vīri ar apbrīnojamu sīkstumu. Gaisā nepārtraukti darbojas ap 500 kaujas lidmašīnu, cenšoties galvenā kārtā paralizēt divīzijas artilerīju un pārtraukt katru iespēju jaunām cilvēku un materiālu rezervēm tuvoties frontei. Izmisuma vai pānikas pazīmju nemanīja pat viskritiskākajā stāvoklī, tikai acis gandrīz katram bija pēkšņi radies vairs pēc tam nekad citreiz neredzēts salts, spītīgs spožums. Ievainotie klusēdami pacieta sāpes, un krītušo sejās nebija nevienas baiļu vaibsta.

24. decembrī gaismai austot ienaidnieks sāk 2 stundas ilgu viesuļuguni pa 6. pulka 2. btl. iecirkni, kuŗa priekšzīmīgi izbūvētās pozicijas atrodas mežainajā Bērzes upes labajā krastā. Pulksten 10 nāk kājnieki, bet tuvāk par 70 metriem netiek, arī vēl trīs sekojošie uzbrukumi negūst sekmes, vienīgi todien ienaidniekam laimējas neliels iebrukums Laumaņa izlūku btl. kreisajā spārnā, bet līdz vakaram saniknotie laumanieši, nodarot iebrukušām vienībām asiņainus zaudējumus, to likvidē. Turpretī iepriekšējās dienas iebrukuma vietā ienaidnieka tanku, kājnieku un artilerijas koncentrēti triecieni neatlaidīgi turpinās ap Virbām, Jātniekiem, Rumbām. Sevišķi kritisks brīdis rodas 2. pulka 2. bataljonā, bet stāvokli glābj majora R. personīgais piemērs un drosme. Dažas stundas vēlāk pulkv. O. 2 bataljonus ievada brāzmainā prettriecienā starp Priežsargiem, Pakuļiem, Annužiem un atgūst vairākus kilometrus vakar zaudētās territorijas. Pulkv. G. rezerves vienības pievakarē atsvabina Staros ielenkto vītn. V.

25. decembrī kauju smagumpunkti ir Rumbas, Zvejnieki un jo sevišķi koncentrēti Lestenes virzienā, kuŗā mītinas divīzijas štābs. Taču panākumu vietā ienaidniekam ir tikai zaudējumi. Naktī notiek latviešu spēku pārgrupējumi.

26. decembrī neiedomājami grūta diena ir vienībai, kas aizstāv Rumbas, un 1. pulkam Zvejnieku augstumā. Rumbas vairākkārt niknos uzbrukumos, bieži nonākot līdz sīvām tuvcīņām, iet no rokas rokā, un tikai vakarā kādai L. rotai izdodas tanīs noturēties, kaut arī tā palīek vienu nakti ielenkta. Totiesu Zvejnieka augstumu pulkv. G. vīri zaudē un neatgūst vairs arī turpmākās dienās, jo augstumā tai pašā brīdī ir iesēdies pats 100. krievu korpusa komandieris ģenerālmajors Dmitrovs ar štābu. 2. un 6. pulku iecirknī notiek abpusējas naktscīņas. Vairākkārt rodas kritiski momenti, kuŗu likvidēšana katrreiz prasa milzīgu pašaizliedzību, un ir jau vēla stunda rīta pusē, kad beidzot fronte nostiprinās starp Annenieķiem, Bišķēpiem, Rumbām, Vanagiem, Silgaiļiem, Ciruļiem. Šajā dienā augstāko varonību apliecina kpt. A. un virsniekvietnieks A.

27. decembrī 1. pulks mēģina atgūt Zvejnieku augstumu un droši tas būtu arī izdevies, jo vītn. P. rota Džūkstes purva ziemeļos jau ir aizgājusi augstienes aizmugurē, bet priekšlaicīgi to purvmalā pamana viens ienaidnieka bataljona Rotu ielenc, un lai to ātrāk iznīcinātu, ģenerālmajors Dmitrovs pārbijies raida vairākos uzbrukumu viļņos aviāciju ar klāja ieročiem un bumbām. Stāvoklis bīstams. Aplencēji arvien ciešāk liecas apkārt latviešu vienībai, kas gatavojas izlauzties. Virsleitnants jau ir izraudzījis vietu, kur triekties krievu kājniekos, un brīdī, kad viņš pastiepj roku tajā virzienā, tieši tur kāda lidmašīna nomet, liekas, vislielāko bumbu kravu. Noliģojas purvs, vīri strauji metas pāri dziļajiem, kūpošajiem krāteŗiem un, paņemot līdzi nedaudz dzīvus palikušus, apstulbušus gūstekņus, latvieši netraucēti atgriežas pie pulka.

28. decembrī 6. pulks kopā ar izlūku bataljonu pārņem stipri cietušā 2. pulka iecirkni, un vēl karavīri nav paspējuši iekārtoties jaunajās pozicijās, kad sākas smaga kauja. Līdzsinējās aizstāvēšanās un uzbrukuma cīņās pārgurušie L. vīri zaudē Rumbas, Birzniekus. Drausmīga tuvcīņa izceļas Bišķēpos starp vītn S. rotu un 2 krievu bataljoniem. Cīņas norisi sevišķi traucē apstāklis, ka nedarbojas neviens sakaru līdzeklis. Sūnieši vieni paši bezbailīgi un ilgi cīnās pret seškārtīgu pārspēku un atkāpjas tikai tad, kad nāvīgi ievaino rotas komandieru. Bet naktī Bišķēpos nostiprinājušās abu ienaidnieku bataljonu paliekas no aizmugures pārsteidz ltn P rīdzinieku vads un mājas atkal atgūst.

29. decembrī sākas bīstamākais uzbrukums 2 km. platā joslā t. s. Jāņukroga šaurumā, kuŗu aizstāv 6. pulks. Ja šis uzbrukums krieviem laimētos, tad sekas nav pārskatāmas visai Kurzemei. To apzinās vadība, to sirdī jūt ikviens sīkstais pulkv. K. grāvju vīrs, un pulka komandieris dara iespējamo, lai vispirms, kāmēr ienaidnieks vēl kaujā neraida visas rezerves, ar lielāko artilerijas un miglumetēju šāviņu orkānu, kāds jebkad līdz šim latviešus bija atbalstījis, jau izejas pozicijās iznīcinoši paralizētu uzbrukumam sapulcinātās 100. korpusa 21., 28., 37. strēlnieku divīzijas. Veselu stundu ienaidnieka puse pazūd dūmos un ugunīs. Taču kauja turpinās līdz pulksten 11 vakarā, tikai ienaidnieka uzbrukumiem, kaut arī tos neatlaidīgi atbalsta tanki, lidmašīnas, nav vairs izšķīrēta spara, un 6. pulks saņem pat vairākus gūstekņus, no kuŗiem iegūst vērtīgas ziņas par nākošās dienas ienaidnieka plāniem.

30. decembrī smaguma punkts ir Vanagi, kuŗi atrodas likteņīgā šauruma ziemeļos. Kaut gan ienaidnieks tos cenšas par katru cenu iegūt, tomēr 6. pulka 1. btl. rotu pretestība nav salaužama. Naktī 6. pulka vienības izdara vairākus izlūkošanas iebrukumus, pretinieka grāvjos, un katrreiz atgriežas ar jauniem gūstekņiem.

31. decembrī par Vanagiem atjaunojas nepiedzīvoti nikna kauja. Krievi domājas tos ieguvuši, cer iegūt arī Jāņukroga šaurumu, un šinī dienā kādreiz bagātās zemnieku mājas — tagad drupas — vairākkārt maina īpašniekus. Pievakarē krievi sūta veselu pulku, bet tas salīmst, nesasniedzis mērķi, jau Zvejnieku-Vanagu celmalā; gan vēlreiz pulksten 21 vakarā, tumsā ienaidniekam izdodas ielauzties Vanagos, taču tūlīt sekojošā pretuzbrukumā gūstā paliek kāda pretinieka rota ar visu rotas komandieri, un mājās atkal nostiprinās pulkv. K. vīri. Šis ir pēdējais uzbrukums vecā gada naktī. Šinī brīdī ikviens, kas atrodas ne tikvien 6. pulka grāvjos, bet arī pārējos pulkos, instinktīvi jūt, ka ienaidnieka pusē pamazām iestājas neparasts gandrīz biedējošs klusums. Melnajā tumsā pāri granātu sajauktajiem tīrumiem vēl iziet spēcīgas izlūkgrupas. Nervozē vienīgi krievu priekšposteņi, un kaut gan pārdrošajiem izlūkiem acis ir kā vilkiem un lūšu dzirde, nekā vairāk nav pat dziļā aizmugurē, kā vien klusums, bet šur tur netālu no pirmajiem grāvjiem novietojušās nelielas krievu grupas. Tātad, trešā lielkauja Kurzemē beigusies, un ar šo zinu viņi tikko valdīdami sirdis, vēl pirms Jaunā gada rīta gaismas steidzas atpakaļ pie saviem cīņās nogurušajiem draugiem

Izlūki nebija maldījušies. Kaujas nākošajās dienās vairs neatjaunojās. Viena latviešu divīzija bija atsitusi uzbrukumam speciāli sagatavotas 10 kājnieku divīzijas, 1 tanku korpusu un izturējuši arī diendienā nepārtrauktos ienaidnieka lidmašīnu uzbrukumus.

Kurzeme spītēja tālāk, un šo spītību Dievs reiz pieminēs savos nākamajos radīšanas darbos.

Alberts Eglītis

Atsaucas LNP un LCK aicinājumam

LATVIEŠU DARBA VĪRI ZIEDO ĀRĒJĀS INFORMĀCIJAS MĒRĶIEM

Uz Latvijā publicēto LNP un LCK inf. nozares aicinājumu tautiešiem ziedot mūsu ārējās informācijas fondam pirmie atsaukušies 8717. darba vienības vīri, piesūtot kopīgu ziedojumu DM 198,70. Pievienotajā pavadvēstulē vienības komandieris v. ltn. J. Gudrenieks darba vīru vārdā raksta: „Trimdas laiks latviešu tautai arvien vēl turpinās, un neviens šodien nevar pateikt, kad tas beigsies, bet mēs visi esam pārliecināti, ka reiz latviešu trimdinieka ceļā atspīdēs saule, kas visus aizvedīs mūsu brīvajā Latvijā. Šī mērķa sasniegšanai mums visiem jābūt vienotiem un jāizprot darāmais darbs. Nepieciešamību šajā darbā palīdzēt rāda arī mūsu vienības vīri, ziedojot savu artavu kopējai lietai."

Informācijas nozare, izsakot sirsnīgu pateicību atsaucīgajiem ziedotājiem, aicina arī pārējos tautiešus sekot jaukajam paraugam. Ziedojot ārējai informācijai, jūs būsit ziedojuši tiem, kas dzimtenē uz mums gaida. Labi veikts ārējās informācijas darbs prasa daudz pūļu un materiālo līdzekļu, bet šis darbs ir mūsu stiprākais ierocis. Atsaucieties un ziedojiet visi — sabiedrības, organizācijas, uzņēmumi, lieli un mazi, veci un jauni, visi!

NO RĪGAS RADIOFONA:

Staļins apdziedāts latviešu tautas dziesmās

ZVEJNIEKI BRAUC AR LIDMAŠĪNĀM. — IZAČONOKS PATEICAS PAR 238 RUBĻU AVANSU 7 MĒNEŠOS. — VĒL ARVIEN NAV KULTURĀLAS PADOUMJU TIRDZNIECĪBAS.

Raidījums par kolhozu inventarizāciju: Kolhozs ir plašs un sarežģīts uzņēmums, tāpēc nepietiek ar parasto mantas uzskaiti, bet katru gadu izdarāma pilnīga kolhozu inventārizācija. — Nākošgad Latvijas kolhoziem sagatavos 1000 zirgkopju, 200 zirgu fermu pārziņu un 100 kalēju. — Ilūkstes apriņķī 174 kolhozos ir 115 sarkanie stūrīši.

Rīgā noticis republikas arodbiedrību 3. plēnums. Pirmais referents Voltmanis starp citu stāsta: Pat lielos uzņēmumos vēl ir trūkumi, piem., vagonu fabrikā vājš organizātoriskais masu darbs. Rūpnīcas komiteja ar priekšsēdi Feldmani neiesaista darbā aktīvu. Aktivistu kursus pabeiguši 8300, bet tas ir ārkārtīgi maz. Tosmarē ievēlēti 40 gruporgi, kas organizējuši sacensību par godu Staļina 70 g. dzimšanas dienai.

Vandzenes pagasta Ļeņina kolhoza slaucēja Olga Spirģe ik dienas apmeklē ganu un apjautājas, vai govis nav slimas. Viņa jau izslaukusi 2700 litrus piena no govs. Buržuju Latvijā Spirģei ceļš uz zinātni (!) bijis slēgts, bet tagad viņa centīgi strādā, lai panāktu nokavēto.

Ilūkstes apriņķa Daugavas mežniecībā strādā 2000 cirtēju, kas divos mēnešos sagatavojuši ap 30.000 kub. m. koku. Par meža materiālu sagatavošanu raksta Sov. Latvija: Līdz 15. janv. jāizcērt un līdz 23. febr. jāizved virs plāna 180.000 kub. m. Šogad mežrūpniecībās nodibināti direktoru vietnieku posteņi politiskajam darbam. Rembatē tāds ir Peremolovs, kas ar lielu enerģiju organizē sarkanos stūrīšus, sienas avīzes un goda dēļus.

Tirdzniecības ministra A. Kukaiņa raksts par naudas reformu un cenu pazemināšanu. Latvijas iedzīvotāji šogad nopirkuši vairāk nekā 1947. gadā: konditorejas izstrādājumus un cukuru — 2 reizes, vilnas audumus par 12%, kokvilnas audumus 48%, ādas apavus 61%, saimniecības ziepes (?) vairāk nekā 2 reizes. Pēdējos 2 gados atklāti 370 tirdzniecības uzņēmumi un 300 kioski. Uzstādītas pirmās saldētavu iekārtas un ledus skapji. Dažas apriņķu pilsētas tomēr neievēro patērētāju prasības un nav mācējušas noorganizēt kultūrālu padomju tirdzniecību.

Reportāža krievu valodā par kādu zvejnieku kolhozu. Brigadieris Līdaks sāk runāt latviski, bet reportieris to aptur un turpina „tulkot", ko zvejnieks it kā teicis. Tagad zvejniekiem esot lidmašīnas, un viņi divas reizes dienā saņemot gaidāmā laika ziņojumus.

Ozolnieku pagasta darba ļaudis apliecinājuši, ka Jelgavas 2. skolas audzēkņi čakli strādājuši kopīgajos kartupeļu un cukurbiešu laukos. Skolās visur nodibinātas pionieŗu komitejas Staļina dzimšanas dienas svinēšanai. 11. skolas audzēkne Edite Čikule saka: mans mīļākais mācību priekšmets ir krievu valoda...

Visur iedegusies sociālistiskā sacensība par godu Staļina 70 gadiem. Ventspilī 8 stundās izkrautas 1300 t ogļu. Daugavpils apriņķi par Staļina dzīvi un darbiem stāsta 300 aģitātori, Ventspils apr. — 200. Kāds bij. Zemitānu stacijas pārmijnieks — autodidakts — pagatavojis jau 1940. g. Staļina bareljefu, kas tagad nodots Siguldas mūzejam. Valkas apriņķa kolhozos par godu Staļinam audzē 75% sugas lopu. Folkloras institūta darbinieki vāc par Staļinu visus pieejamos materiālus. Staļins bieži pieminēts Rēzeknes apriņķa tautas dziesmās (!)

Kolhozos tagad nodibināti sieviešu pilnvaroto posteņi. Agrāk sapulcēs runājuši vīrieši, sievietes klausījušās, — tagad runā arī sievietes. Siguldas kolhozā priekšsēde ir V. Kneģere, grāmatvede Elza Krūmiņa. Pagasta sieviešu organizātore — Alvīne Miķelsone, pagasta padomes sekretāre Vilma Baze, skolotāja Felicita Rumaka. Agrāk pagasta sienas avīze saucās Darba zemnieks, tagad tai piemērotāks nosaukums — Kolhoza balss.

Jau vairāk nekā 94% no visām darba zemnieku saimniecībām apvienotas kolhozos. Cīņas redakcija katru dienu saņem aizkustinošas vēstules, kuŗās zemnieki pateicas par kolhozu dibināšanu. Piem., Aiviekstes kolhoza Spartaks biedrs Vasilijs Izačonoks raksta, ka no februāŗa līdz septembrim izstrādājis 238 darba dienas un avansā saņēmis 357 kg labības un 238 rubļus naudā, bet pašam savā saimniecībā viņam esot palicis pāri tikai 100 kg labības.

Prof. Arv. Kalniņš stāsta: PSRS zinātnieki strādā pie 300 problēmām. Buržuju Latvijā ar zinātni nodarbojās tikai atsevišķi cilvēki, bet tagad 400. Arī kolhozniekiem dzīvo kultūrāli. Zinātnieki par godu Staļinam izdevuši žurnāla LPSR Zinātņu akadēmijas vēstis jubilejas numuru, bet akadēmijas svinīgā sapulcē Peive lasījis referātu Staļina loma padomju zinātnes attīstībā, akadēmiķis Andr. Upītis — Staļina tēls padomju Latvijas literatūrā.

J. Ozoliņš pie mikrofona māca dziedāt Muradelli Mūs vada Staļina griba. Paskaidrojumus sniedz latviski, bet dzied tikai krieviski.

Operā Skultes baletu iestudēs jaunais baletmeistars Čanga, kas mācās Maskavas teātŗa institūtā un kam šis balets būs diplomdarbs. Speciāla baleta brigāde apbraukā Kurzemes rajonus.

Latvijas vēsture...

(Turpinājums no 1. lpp.)

spiesta formāli atteikties no Baltijas par labu Vācijai. Tā arī šoreiz akcijā, kuŗai būtu neaptveŗamas sekas visā pasaules vēsturē, liktenīgu lomu nospēlēja tuvredzīgie Baltijas vācieši, kas, cerēdami uz ministru amatiem projektētā Baltijas „vienības valsti", pierunāja vācu ārlietu ministru un caur prof. T. Šimani arī ķeizaru Vilhelmu ieturēt lojālitāti pret bolševikiem un turpināt ar viņiem sadarboties. Un vai arī 2. pasaules karā baltietis Rozenbergs nebij tas, kas ar savu austrumu politiku lēja ūdeni uz Kremļa dzirnavām un panāca, ka Krievijas robeža tagad atrodas nevien pie Berlīnes, bet pat pie Vidus jūŗas?

Šādos ārpolitiskos priekšnoteikumos latviešu tautai nebij citas izejas, kā 1918. g. beigās meklēt atbalstu tautās, kas nebij ieinteresētas pārvērst Baltijas jūru par savu ezeru. Tiesa, arī toreiz plašas aprindas vēl turpināja savu gadu simteņus ierasto orientāciju: iet kopā vai pret krieviem un vāciešiem, un tikai neliela drosmīga fantastu sauja saprata, ka Baltijas valstu neatkarība ir iespējama tikai kā ķēdes loceklis sanitārā joslā no Somijas līdz Rumānijai. Šajā barjēra politikā bij ieinteresētas arī Rietumu demokratijas, un tās nolūks bij visiem skaidrs: pēc iespējas ilgi novērst Krievijas un Vācijas tiešu territoriālu saskari, jo tā nenovēršami izraisītu jaunu slavu vai ģermānu ekspansiju horizontālā virzienā, kas neizbēgami beigtos ar karu, pie kam vācieši gribētu turpināt savu tradicionālo Drang nach Osten, bet krievi — Drang nach Westen. Tātad arī Latvija kopā ar citām sanitārā kordona valstīm 1918.—1940. g. izpildīja savas ģeopolitiskās situācijas diktēto uzdevumu — stāvēt sargvietā par Rietumu civilizāciju.

Un beidzot, Baltijas valstu tagadējā okupācija ik dienas skaidrāk rāda pat slikti orientētām aizokeana zemēm, ka mūsu likteņi met gaŗas un tumšas ēnas uz visas civilizētās pasaules nākotni, un ka pašu drošības intereses agrāk vai vēlāk spiedīs arī šos „tālumniekus" saprast, ka krievu imperiālisma gala mērķis ir pasaules kundzība, bet nevis dažu mazu tautu izkaušana vai verdzināšana. Tā arī šoreiz Baltijas lautājums kļūs par lielās politikas Archimēda sviru.

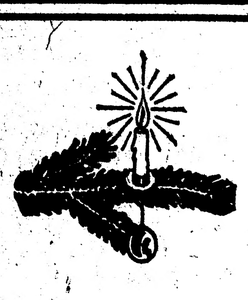

440.000 deportētie tautiešī mums uzliek pienākumu ziedot ārējās informācijas fondam!

TĒV

Karols Dāle

GĀJIENS

No saules nākam,
Uz sauli ejam
Ar gaitu žiglu
Caur laika miglu.

Pie soļa solis
Pa krāšņu leju,
Vai palikt teju?

Kā ābols serdi
Te ieslēdz sapņi,
Kā gredzens apņem.

Bet saule, saule,
Tā jāredz, dzidra
Kā avots dzidra.

Rau', tur tā spulgo
Caur meža ēnu
Ar gaismu rēnu

Te it kā modra,
Te it kā miegā
Rit gaitā liegā.

No saules nākam,
Uz sauli ejam
Ar gaitu žiglu
Caur laika miglu.

Dr. J. Sanders

Atbilde prof. E. Blesem

Cienīnu kungam prof. E. Blesem par viņa maniem krustāmvārdu labojumiem, ar to lieta top vairāk populāra un mans uzdevums sniegt vēl par to paskaidrojumus. Tikai žēl, ka autora nosaukta nenoteikta, tā ka nevar zināt, vai viņa raksts tautisko krustāmvārdu ievešanu grib veicināt vai aizkavēt.

Lielus manis uzrādītos nederīgos jaunu krustāmvārdus autors gan arī atzīst par atmetamiem, bet dažus nederīgos tomēr aizstāv. Piem., Lauma, kas nozīmē raganu, tādēļ, ka tas esot dzejisks vārds. It kā ar to tā vairs nebūtu jauna vārda un derētu par krustāmvārdu. Līdzīgi Pārslu nieciņu drupatiņu baltumiņu un tādēļ, ka tas lietots par simbolu. Sniegu gan var ņemt par baltuma zīmi, bet ne par cilvēka simbolu tā vārdiņu, ko vējš aizputina. Kristus mūku pacēlis pāri pār puķēm un putniņiem. Tos drīzāk varētu lietot par simboliem. Aizstāv arī Melaniju (melno), tāpēc, ka tas starptautisks vārds. Tāpat Ilmu, kas esot bijusi cienījama dieviete. Tas nu pardaudz nejauki. Tā nedrīkst darīt. Ja senie grieķi un romieši mīlības veicināšanu cienījuši un iedomājuši pat īpašu tādu cildināmu elkdievi, tad mēs to lai liekam par krustāmvārdu savos kalendāros, lai ar to iepriekšējām godīgiem latvju bērniem nevajag darīt: aizstāvēt nederīgus, pat nepiekļājīgus vārdus un pretoties latīņu tautisku vārdu pieņemšanai. Autors aizstāv arī Oliņu, kas tāpat nederīgs, mazs, apaļš akmentiņš, līdzīgi Ozolam, un nav lietājams cilvēka vārdā. Ja meklē vēl to atvasināt no kāda cita vārda, it kā ar to tas tiktu labāku un derīgāks. Nepareizi atsaucas uz mūsējām indoeiropiešu tautām, kas Olimpus saukušas zvēru vārdos. Lai mēs to darām ne pēc savu senču, bet pēc svešu tautu priekšzīmes!

Pirmajā vārda Margira pamatnozīme, kā, neesot skaidra. Kas tad nezin pamirdzēt dzīties-girties, ar nozīmi slavēties, un mare-jūra; tātad skaidri sakarā, ka Margirs nozīmē jūrslavens. Nepareizi rakstīts par vārdu Viestarts Ir tā ieviesta aplamā forma Viesturs, kas tikai it kā viesu turētājs hotelī, bet to arī aplam ar gostomysl. Esmu par vārdu jau senāk noskaidrojis. Senviesis etimoloģiskā saskaņā ar lat. vest nozīmēja ciema t. i. apkaimes vadītājus, Blakus vārds tars, jeb tārs nozīmē padomu dot. Tā tad Viestars jeb Viestars ir ciema padomdevējs. Namelsis nevar būt no pamatvārda Namelītis, jo tad chronikā būtu rakstīts Nameite.

Nepareizi autors aizstāv vārda formu Mīla, Mirdza uc., kas nekādā ziņā nav pielaižama, jo tā ir gramatikas kļūda. Atsaukšanās uz Aspaziju un lielikumu nekā te neko nepalīdz, jo kļūda paliek kļūda, lekāms to pārlabo. Arī mēģināšana pēc analoģijām ir veltīga, jo tās ir maldinošas. No pamatvārda mīlēt nevar darīt formu mīla, bet tikai mīle, tāpat kā no valodā. Analoģija ar prieca nesaderēs, jo prieca ir no pamatvārda priecēties nevis priecēties. Bet mums nav pamatvārdu mīlāt, mirdzāt, redzāt, zīlāt utt. etc. No skanēt arī nav atvasināta skana, bet skaņa, tāpat arī var teikt arī mīla, bet ne subst. mīla, etc. Vārds tomēr lai arī agrāk bijis slavē tāpēc, ka tam leišu valodā ir galotne — e; gaiss — a ieviesusies krievu ietekmē.

Nepareizajam vārdam mīlai pieliekot mīlāku nozīmi nekas nav labots, jo nepareizā vārda forma atstāta. Grieķu agapes cēlā, garīgā, reliģiskā nozīme erotiskai mīlai arī nekādi nepiederas. Un kādēļ nevar kļūdu izlabot, nerakstot mīla, bet mīle, tāpat ka zīmi, zīla bet zīle. Kas te vainīgs? Gramatikas, to redzam no šāda piemēra: ar sen atpakaļ ierosināju pārlabot vārdu galotni — ierēt par — ēt: proponiert, abonierēt etc., par proponēt, abonēt etc. Un tas tika viegli pieņemts un lietā tautā.

Izrādī ka autors protestē pret jaunām lituanismiem Ģerdaugs, Ģervils, arī Ģirts, it kā tur būtu atrodams kāds nemīkstinātā G priekš — ģ un mīkstinātā priekš — ī. Bet tāds nemīkstināts ģ tur nemaz neatrodas, bet tāds pats kā latviskos vārdos, piem., ģērbt, ģimene, ģimnāzija, ģimis etc. Tāpēc šis protests (ģērvenu) un ģirtu — piedzērušu, ir nepamatots jo kas latvju valodu prot, tas zina labi nošķirt vienkāršo — r — no īt garāk skanošā rr, piem., kad runā par mirēt (augu), neviens nedomā mirt. Tāpat nošķir divējādus l—: malda no maldēties un Malda — dievlūdzēja (no leišu valodas). Mums jau vairāki līdzīgi vārdi ar tik dažādu vokālu noskaņu. Lauks un lauks, loks un loks, mest un mērt, vest un vēsts, medīt un mērīt. Latvietis tur nedomā ne par kāpelēm, sērkociņu aizdedzinot nedomā par sēru.

(Turpin. 5. lpp.)

tautas dziesmās

IZAČONOKS PATEICAS
VĒL ARVIEN NAV KUL-
NIECĪBAS.

kub. m. Šogad mežrūpnie-
odibinātā direktoru vietnieku
politiskajam darbam.
tāds ir Peremolovs, kas ar
nerģiju organizē sarkanos
, sienas avīzes un goda dē-

niecības ministra A. Kukai-
/o par naudas reformu un
zeminēšanu. Latvijas iedzī-
ogad nopirkuši vairāk nekā
ādā: konditorejas izstrādāju-
cukuru — 2 reizes, vilnas
us par 12%, kokvilnas au-
48%, ādas apavus 61%,
niecības ziepes (?) vairāk
reizes. Pēdējos 2 gados at-
20 tirdzniecības uzņēmumi
kioski. Uzstādītas pirmās
u iekārtas un ledus skapji.
apriņķu pilsētas tomēr ne-
patērētāju prasības un nav
s noorganizēt kultūrā-
onju tirdzniecību.
tāža krievu valodā par kā-
nieku kolhozu. Brigadieris
sāk runāt latviski, bet re-
to aptur un turpina „tul-
o zvejnieks it kā teicis. Ta-
ejniekiem esot lidmaši-
viņi divas reizes dienā sa-
gaidāmā laika ziņojumus.
ieku pagasta darba ļaudis
ājuši, ka Jelgavas 2. skolas
ļi čaklī strādājuši kopī-
kartupeļu un cukurbiešu
Skolās visur nodibinātas
komitejas Staļina dzimša-
nas svinēšanai. 11. skolas
e Edīte Čikule saka: mans
mācību priekšmets ir krie-
da...

iedegusies sociālistiskā sa-
par godu Staļina 70 ga-
Ventspilī 8 stundās izkrau-
t ogļu. Daugavpils apriņķī
ļina dzīvi un darbiem stāsta
tātori, Ventspils apr. — 200.
ēj. Zemitānu stacijas pār-
— autodidakts — pagata-
u 1940. g. Staļina bareljefu,
ad nodots Siguldas muzejā.
Vaikas apriņķa kolhozos par
taļinam audzē 75% sugas lo-
olkloras institūta darbinieki
Staļinu vienus pieejamos
ina. Staļins bieži pieminēts
apriņķa tautas dzies-
)

ozos tagad nodibināti sieviešu
varoto posteņi. Agrāk sa-
runājuši vīrieši, sievietes
ūās, — tagad runā arī sie-
Sigulda kolhozā priekšsēde
Knegere, grāmatvede Elza
a. Pagasta sieviešu organi-
— Alvīne Miķelsone, pagasta
sekretāre Vilma Baze,
a Felicita Rumaka. Agrāk
sienas avīze saucās Darba
s, tagad tai piemēro-
nosaukums — Kolhoza balss.
vairāk nekā 94% no visām
zemnieku saimniecībām ap-
kolhozos. Cīņas redakcija
dienu saņem aizkustinošas
s, kurās zemnieki pateicas
olhozu dibināšanu. Piem.,
tes kolhoza Spartaks biedrs
īzačonoks raksta, ka no
līdz septembrim izstrādā-
darba dienas un avansā sa-
57 kg labības un 238 rubļus
bet pašam savā saimniecībā
esot palicis pāri tikai 100 kg

Arv. Kalniņš stāsta: PSRS
ki strādā pie 300 proble-
Buržuju Latvijā ar zinātni
ojās tikai atsevišķi cilvēki,
ad 400. Arī kolhozniekiem dzī-
ltūrāli. Zinātnieki par
Staļinam izdevuši žurnāla
Zinātņu akadēmijas vēstis
s numuru, bet akadēmijas
sapulcē Peive lasījis refe-
ļina loma padomju zinātnes
, akadēmiķis Andr. Upītis
na tēls padomju Latvijas li-
.

olinš pie mikrofona māca
Muradelli Mūs vada Staļi-
a. Paskaidrojumus sniedz
bet dzied tikai krie-

Skultes baletu iestudēs
baletmeistars Čanga, kas
Maskavas teātra institūtā
šis balets būs diplomdarbs.
baleta brigāde ap-
Kurzemes rajonus.

nu

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Karola Dāle

GĀJIENS

No saules nākam,
Uz sauli ejam
Ar gaitu žiglu
Caur laika miglu.

Pie soļa solis
Pa krāšņu leju,
Vai palikt teju?

Kā ābols serdi
Te ieslēdz sapņi,
Kā gredzens apņem.

Bet saule, saule,
Tā jāredz, dzidra
Kā avots dzidra.

Rau', tur tā spulgo
Caur meža ēnu
Ar gaismu rēnu

Te it kā modra,
Te it kā miegā
Rit gaitā liegā.

No saules nākam,
Uz sauli ejam
Ar gaitu žiglu
Caur laika miglu.

J. Baltiņa uzņēmums

Dr. J. Sanders

Atbilde prof. E. Blesem

Cenzinu kungam prof. E. Blesem par pilnīgi maniem krustāmvārdu labojumiem, ar to lieta top vairāk populāra un mans uzdevums sniegt vēl par to paskaidrojumus. Tikai žēl, ka autora nosaukja nenoteikta, tā ka nevar zināt, vai viņa raksts tautisko krustāmvārdu ieviešanu grib veicināt vai aizkavēt.

Dažus manis uzrādītos nederīgos jaunos krustāmvārdus autors gan arī atzīst par atmetamiem, bet dažus nederīgos tomēr aizstāv. Piem., Lauma, kas nozīmē raganu, tādēļ, ka tas esot dzejisks vārds, it kā ar to tā vairs nebūtu jauna ragana un derētu par krustāmvārdu. Aizstāv Pārslu nieciņu drupatiņu baltuma dēļ un tādēļ, ka tas lietots par simbolu. Sniegu gan var ņemt par baltuma zīmi, bet ne par cilvēka simbolu tā drupatiņu, ko vējš aizputina. Kristus cilvēku pacēlis pāri pār puķēm un putniem. Tos drīzāk varētu lietot par simboliem. Aizstāv arī Melaniju (melno), tādēļ, ka tas starptautisks vārds. Tāpat Veneru, kas esot bijusi cienījama dieviņa. Tas nu pardaudz nejauki. Tā nedrīkst darīt. Ja senie grieķi un romieši senlikības veicināšanu cienījuši un izdomājuši pat īpaši tādu cildināmu elkdievību, tad mēs to lai liekam par krustāmvārdu savos kalendāros, līdz ar to ieteikdami godīgiem latvju bērniem! Tā gan nevajag darīt: aizstāvēt nederīgus, pat nepieklājīgus vārdus un pretoties jaunu tautisku vārdu piejemšanai. Autors aizstāv arī Olitu, kas tāpat nederīgs, mazs, apaļš akmentiņš, līdzīgi pārslai, un nav lietājams cilvēka vārdā. Velti meklē vēl to atvasināt no kāda cita vārda, it kā ar to tas tiktu labāks un derīgāks. Nepareizi atsaucas uz senajām indoeiropiešu tautām, kas cilvēkus saukušas zvēru vārdos. Lai mēs nu darām ne pēc savu senču, bet pēc jauno svešķaužu priekšzīmes!

Pareizā vārda Margira pamatnozīme, šķiet, neesot skaidra. Kas tad nezin pamatvārdu dzīties-girties, ar nozīmi slavēties, un mare-jūra; tātad skaidri saprotams, ka Margirs nozīmē jūrslavens. Nepareizi rakstīts par vārdu Viestarts un aizstāvēta aplamā forma Viesturs, kas skan it kā viesu turētājs hotelī, saista to arī aplam ar gostomysl. Esmu jo vārdu jau senāk noskaidrojis. Senlaikā viesis etimoloģiskā saskaņā ar lat. vicus nozīmēja ciema t. i. apkaimes iedzīvotājus. Blakus vārds tars, jeb tarts nozīmē padomu dot. Tā tad Viestarts jeb Viestars ir ciema padomdevējs. Nameisis nevar būt no pamatvārda Nameitis, jo tad chronikā būtu rakstīts Nameite.

Nepareizi autors aizstāv vārda formu Mīla, Mirdza uc., kas nekādā ziņā nav pielaižama, jo tā ir gramatikas kļūda. Atsaukšanās uz Aspaziju un lielikumu leksikā te neko nepalīdz, jo kļūda paliek kļūda, iekāms to pārlabo. Arī mežošana pēc analoģijām ir veltīga, jo tās kļūdo. No pamatvārda mīlēt nevar dabūt formu mīla, bet tikai mīle, tāpat kā leišu valodā. Analoģija ar prieca nesaskan, jo prieca ir no pamatvārda priecāties nevis priecēties. Bet mums nav pamatvārdu mīlāt, mirdzāt, redzāt, zīlāt etc., bet mīlēt, mirdzēt, redzēt, dzirdēt, mīlēt etc. No skanēt arī nav atvasināta — skaņa, bet skaņa, tāpat arī var teikt adj. mīļa, bet ne subst. mīla, etc. Vārds slava laikam arī agrāk bijis slave tāpēc, ka tam leišu valodā ir galotne — ė; galotne — a ieviesusies krievu ietekmē.

Nepareizajam vārdam mīlai pieliekot citādāku nozīmi nekas nav labots, jo nepareizā vārda forma atstāta. Grieķu vārda agapes cēlā, garīgā, reliģiskiētiskā nozīme erotiskai mīlai arī nekādi nepiederas. Un kādēļ nevar kļūdu izlabot, nerakstot mīla, bet mīle, tāpat ka nerakstām zīma, bet zīme, dzirda, bet dzirde, zīla bet zīle. Kas te vainīgs? Tikai ne negribēšana. Ka te nav nekādas grūtības, to redzam no šāda piemēra: sen atpakaļ ierosināju pārlabot veco galotni — ierēt par — ēt: proponierēt, abonierēt etc., par proponēt, abonēt etc. Un tas tika viegli pieņemts un legāja tautā.

Savādi ka autors protestē pret jaunliem lituanismiem Ģerdaugs, Ģervils, arī Ģirts, it kā tur būtu atrodams kāds nemīkstināts G priekš — e un protams arī priekš — i. Bet tāds nemīkstināts g tur nemaz neatrodas, bet tāds pats kā mūsu latviskos vārdos, piem., ģērbt, ģente, ģiedrs, ģīmis etc. Tāpēc šis protests pilnīgi atkrīt. Jokošana par Ģirtu (slavenu) un ģirtu — piedzērušu, ir nevietā, jo kas latvju valodu prot, tas zina labi noškirt vienkāršo — r — no it kā garāk skanošā rr, piem., kad runā par mirti (augu), neviens nedomā mirt. Tāpat noškir divējādus l—: malda no maldīt un Malda — dievlūdzēja (no leišu valodas). Mums jau vairāki līdzīgi vārdi pat ar tik dažādu vokālu noskanu, piem. lauks un lauks, loks un loks, mest un mēst, vest un vēsts, medīt un mēdīt etc. Latvietis tur nedomā ne par kādām asociācijām, sērkociņu aizdedzinot neviens nedomā par sērām.

(Turpin. 6. lpp.)

Doc. Jānis Siliņš

SEKLUMS UN PILNESTĪBA

Trimdas gaitām Vācijā sairstot, skaidrāki un asāki sākam apzināt trūkumus un ēnas puses mūsu sadzīvē un gara dzīvē. Īpatņa dvēseliskā un sabiedriskā drumstalošanās, pagurums un apnikums kultūras rosībā, jā — pat apatisks trulums pret dzīves dziļākām un būtiskām problēmām, nejēdziga un sīkumaina savstarpējā apkaļošanās, savtīgas un maziskas denunciācijas, — viss tas rāda sairuma ainu.

Mūsu garīgā turīguma un neturīguma, mūsu iekšējo reģistru kritiska pārbaude — kā tas notiek paš-laik arī presē — ir nepieciešama un vietā. Ir tiesa, gara dzīvē jau nu nevaram kā kādā mucā ieskatīdamies, pateikt: — tukša gan, vai atkal, ka tukšuma nav. Lietas še ir daudz delikātākas un sarežģītākas. Pie tam neaizmirsīsim, ka trimdas laikā ir sargātas un koptas neapšaubāmas vērtības: mūsu baznīcas, mūsu latviskās skolas un izglītības iestādes, mūsu jaunatnes organizācijas, mūsu rakstniecības un dažādo mākslu nozarojumu, kā arī zinātnes veikumi.

Jāņem vērā, ka daža laba trūkuma un netikuma sakne stiepjas cauri trimdas laikam mūsu pagātnē. Šī pati pagātne savukārt devusi mums brīnišķu garīgu mantojumu — tautas mūžā uzkrāto pieredzi un tradicijas. To nesdami sevī no tā dzīvojam un elpojam. Tiesa, šajos samērā neilgajos trimdas gados jau netrūkst ģimeņu, kuŗu bērni jau tagad ir mazi vācieši, mazi zviedri vai flāmi un tml. Tālab — mūsu iekšējās pretestības un garīgās integritātes saglabāšana ir viens no būtiskākiem uzdevumiem emigrācijas apstākļos. Lūk, kālab, vērojot kultūras dzīves panīkšanu mūsu nometnēs, neatvairāmi uzmācas smagas pārdomas. Vai esam jau iekšēji iztukšojušies, ieslīdējuši garīgā seklumā? Jeb šis paguruma vilnis, mūsu līdzšinējai nometņu dzīvei Vācijā irstot un pārkārtojoties, nav pārejoša parādība? Kādi ir šādas parādības cēloņi? Ir izteiktas domas, ka pašreizējai situācijai sakars ar kādu, tā sakot, organisku trūkumu mūsu kultūras dzīvē, proti: dziļuma dimensijas trūkumu. Un šīs parādības cēloni mēģināts saskatīt intelektuālā vainā: abstraktās domāšanas negatavībā.

Atzīsim, ka ar to atsegta vāja un vārīga vieta mūsu kultūras darbinieku teorētiskās un praktiskās domāšanas spējās. Varam apbrīnot prāta nobriedumu plašāku un vispārēju jēdzienisku sakarību veidošanā. Varam censties izkopt skaidru un asu loģisku prātu, kas prot pacelties domu vispārinājumu augstienēs ar īstu virtuozitāti. Vai ar to vien jau būtu sasniegts bagāts un pilnestīgs garīgums un mēs pasargāti no garīga tukšuma?

Spoža jēdzieniskās domāšanas technika un abstrakcijas spējas pašas par sevi, lai tās būtu cik vērtīgas būdamas, mūs neglābs no sabrukuma. Arī vissmalkākās domu dzirnavas var rūkt un griezties bezcerīgā tukšumā. Cik bieži tas notiek mūsu chaotiskajā un baismīgā laikmetā! Un cilvēks ar vientiesīgāku un mazāk izkoptu domāšanas techniku var savā garīgumā būt ir dziļāks, ir sakarīgāks nekā jēdzienu virtuozs ar savu formālo gatavību. Radošā doma, kuŗā dzimst jaunas un patstāvīgas idejas, barojas no dzīvā pasaules skatījuma, intuitīvās veselumu tveršanas. Bet pasauli skata, izteicot un tulkojot veidos, arī reliģiskais un mākslinieciskais cilvēks; to dara saimniekotājs un politiķis. Tie ir citi ceļi nekā zinātnes abstrakcijas, kas tāpat var gan vest uz garīgu pilnestību, gan atkal nonākt neomulīgā tukšumā...

Kultūras dzīves daudzveidībā ir sīkas takas un lielie ceļi; tukšumā tie ved tad, ja tie zaudē savu jēgu. Spēks, kas mums ver skatus jēgai un mudina jēgu meklēt, ir mūsu tikumiskais spars un dzīvā ticība, mūsu ētoss. Ētosa pagurums un īsta ētosa trūkums ved seklumā un tukšumā; ētosa spars dod dzīvei skaņu un pilnestību, dara dzīvi gaišu un noturīgu. Tas ir metafiziskais kodols atsevišķā cilvēkā un tautu kopās. Mūsu ētoss ir iedragāts, un tālab arī mūsu dzīve slīd lejup. Vārdi un saukļi, skaņas un simboli, Latvijas un latvieša goda un svētuma paudēji, — tie vairs tad nesaviļņo patiesi mūsu sirdis, bet ir tikai kā ārišķīgi mūsu gaitām un domām piekabināti vizuļi. Un tā mēs nereti kļūstam nenoturīgi un rupji, īstas jūtas un īstu ētosu meklēdami ar skaļumu un sentimentālitāti, sava mazvērtīguma un arī dažkārt izmisuma izjūtu meklēdami kompensēt ar dižošanos. Vai tomēr nav labāk, ja citi mūs pēc nopelniem slavina, nekā slavinām paši sevi?

Taču arī grūtībās nesamulsīsim: ieklausīsimies vērīgi mūsu tautas iekšējā kodola — mūsu ētosa balsī. Tad katrs no mums bez liekiem, gariem vārdiem zinās un sapratīs, kas viņam darāms.

Elga Kore

Saruna ar rūķi

Veļu mēnesis bija beidzies, sveces veļu mielasta galdos izdegušas, pazemes vārti aizcirtušies. Naktis skuma bez zvaigžņu, debesis liecās mēmas pār gurdo zemi un cilvēku. Stingu sirdi un stingu skatu tas nīka savā kaktā, piekusis laika vienaldzības, kas, pasaules notikšanu nevērodams, rāmi lāsoja mūžībā.

Muša uz kakla darba vērsim citkārt lepni bija pavēstījusi: „Mēs arām!“

Sīkāks par mušu ir cilvēks uz dzīves grozīgā kakla, un šis cilvēks esmu es pats.

„Aha!“ kāds iekrekšķas man aizmugurē, un atskatījies es ieraugu mazmazu vīriņu šūpojamies zaļajā DP dvielī pie sienas.

„Nemānies, niecin,“ es saku, „šolaik rūķu vairs nav. Kad es vēl biju bērns, Latvijas upju krastos mita labie rūķīši; savās alās tie glabāja brīnuma lietas, ar ko apveltīt svētkos visus, kam bija vēlēšanās. Varbūt tu esi zemes virsū aizkavējies velis? Jeb tu esi mana neizdomāta vēlēšanās?“

„Nelga!“ rūķītis pakrata savu mazo dūri, „mēs, rūķi, esam mūžīgi, un arī mūsu tikums ir mūžīgs. Mēs neesam kā jūs, cilvēki. Vai tev ir kāda vēlēšanās?“

„Ak,“ es trūkstos kājās, „vēlēšanās man ir neskaitāmas un vēl viena!“

„Rau', rau',“ vīriņš pacel savu nesamērīgi garo pirkstu un paberž kailo zodu, jo viņš ir laikmetīgs rūķis bez bārdas, „nāc man līdz!“

Tumsa saškeļas, zelta dzirkstis nobirst pār mani, un acis apmulst gaismas, kuŗā mani ienesis nezināmais spēks. „Zilā zeme, tā jau ir Skalbes zilā zeme,“ es gribu iesaukties, bet mute aizmirst izrunāt vārdus! Gaišu ūdeņu malās patiešām zied zelta koki un —

„ — un visas vēlēšanās piepildās,“ turpina rūķītis, ko nule tikai pamanu sēžam uz savas delnas.

Maigā zilgmē peld ēnas; es pazīstu tās, tie ir veļos aizgājušie māte, brālis un draugs, ko domāju vēl zemes tekās staigājam, un vēl kāda dvēsele, kas dzīvības laikā šķita vistuvākā sirdij.

Kā smaidi atvizēja šie gājēji, pagaisa kā laimes nopūtas, un miera saldums nolija pār mani; es šķitu lidojam pretī dvēseles klusumam, kuŗa es alku jau sen. Bet tad nāca citi. Arī tie bija mani brāļi un māsas, bet viņu gaitā bija nelaimes smagums, viņu plecus novilka nastas, viņu kājas grima purvāja dūkstīs, un ledains vējš kulstīja aso purva grīsli ap to skrandu klātiem gurniem.

„Vai man,“ es dvesu sāpēs un žēlumā, „vai man, brāļi un māsas vergu gaitās.“

„Kāpēc tu drebi?“ rūķītis pieskārās manam vaigam un pavērsa manu skatu sānis.

Tur es redzu ļaudis ceļam torni. Skaistam tam jākļūst no baltā lāsainā marmora, cietā granīta, drīkšnotiem zelta un sudraba stiepļiem. Tikai Latvijas pelēkā laukakmens es neredzu.

Darba troksnim cauri skan kāda balss. Es dzirdu briniškus vārdus, kas reibina kā ziedi pavasara kokā.

„Kad tornis pacelsies, zvani vējtīs pasaulei svētlaimi; kad tornis pacelsies zvīļojošā brīnumā, tad...“

Un es redzu kādu stāvu ceļamies augšup kāpienu pa kāpienam. Viņa vaigs staro un mute sola. Kā viegli sniega taurenī nolaižas vārdi pie manām kājām, saplok un izkūst, atstājot seklu lāmu. Tai garām aizlaipo Ziemsvētku eņģelis, pacēlis savu balto tērpu, itin kā baidīdamies to notraipīt.

„Kas tas bija?“ es raugos mazā rūķa smējīgās acīs, „kas bija tas, kas solīja žēlsirdību un taisnību? Un kur viņš palika?“

„Ei, ei! Vai tad tu nepazīsti savu laužu? Kāpiens slavas un goda tornī ir stāvs. Bet vai tu manīji svētku eņģeli? Ko lai viņš nolaiž zem tava svētku koka? Varbūt tu ilgojies mīlestības?“

„Es neticu mīlestībai.“

„Mīlestības kairais reibums paceļ tornī bez kāpiena grūtuma.“

„Nezaimo, mazais! Mīlestība nav bauda.“

„Vai tu vēl arvien esi lepns? Ogļu raktuvēs tumsā tu nodausini savu pacelto galvu, un dūmgļu dzelkņos tava iedomīgā piere matīs dažu skrambu. Varbūt tu vēlies draudzību?“

„Ko lai es iesāku ar to?“

„Tu esi prātīgs. Zēns, kam kaņa ugunis izdedzināja acis, vēl sapņo par sirdsdraugu.“

„Es gribētu vēlēties savam aklajam biedram kaut ko,“ es bilstu, kaunā tvīkdams.

„Nedižojies! Varbūt tu gribi jaunu virssvārku? Palūk, cik tavējam nospurušas piedurknes. Es pateikšu eņģelim.“

„Pagaidi! Ja tu esi īsts rūķis, tad taču tu zini manu lielo vēlēšanos, to vienu, kas ir mums visiem.“

Sīkas, asas adatiņas pēkšņi sāk durstīt manas rokas, tās ir mazā vīriņa asaras.

„Ciet klusu,“ viņš šņukst, „ciet klusu, nemini vārdā šo vēlēšanos, mana rūķa sirds sāp, jo to es nevaru izpildīt. Vai tu nezini, ka visa pasaule šobrīd kalpo lielajam ķēniņam Negausim? Tūkstošu tūkstoši griež viņa lielās dzirnas. No izmisuma sāpēm, šausmām un asinīm tie maļ savam valdniekam zeltu un sudrabu. Spožie ripuļi skanēdami krīt viņa nekad nepiepildāmās tīnēs, un viņa mute ik mirkli aprij dzīva cilvēka sirdi. Ai, ai, kā mana rūķa sirds sāp, jo arī tavas rokas kalpo Negausim.“

„Nav tiesa! Manas rokas nevarīgas un gļēvas guļ uz maniem ceļiem, tās negriež dzirnavu ratu.“

„Gļēvas un nevarīgas, to tu teici pareizi. Arī tā ir kalpošana ķēniņam, šī tava nevarīgā bezdarbība, tavs tukšais lepnums, kas pagātnes staltajos kumeļos joņo. Tāds esi tu un visa tava draudze.“

Negants troksnis aizsita manas ausis, zemes pamati šķita grīļojamies itin kā tos niknumā raustītu milža rokas.

„Vai nu tu jūti?“, viņš čukstēja „tā ir dzirnu rībona.“

„Vai tad nekad nebūs gana?“ es lūdzos, „Vai nekad neapstāsies griezties dzirnu rats?“

„Kad bezdarbīgās rokas meklēs darba, un mazie darbi kļūs lieli.“ Balta gaisma nolaistījās visgarām. Tās bija Ziemsvētku eņģeļa spožās drānas. Bet viņa pleci, pār kuŗiem vilnīja sudrabaini mati kā saules apmirdzēti dzimtenes strautu ūdeņi, bija sagumuši.

„Eņģelis raud. Viņš ir noskumis.“

Es nezināju, ka arī debesu iemītniekiem sāp.

„Pasaule gaida Kristus bērnu, un eņģelim žēl šķirties no Viņa.“

Zemes virsū Viņu gaida tikai ciešanas, bet viņš tomēr nāca pie cilvēkiem.

„Paglabā šo,“ rūķītis iespieda man saujā sīku dzintara lāsīti, „reiz tālos labos laikos, kad ... Bet to pasaku tu jau zini. Un nu man jāiet.“

Es atvēru savu sauju, bet tā bija tukša. Es biju viens savā žēlastības kaktā, un rūķītis bija tikai paniekojies ar mani. Varbūt tas nemaz nebiju es, kas šonakt sarunājās ar viņu, bet kāds bijušais latviešu zemes arājs, kas zem veco ļaužu Ziemsvētku eglītes šovakar bija saņēmis dāvanu — koka zirdziņu. Taču šis vīrs bija jau vecs un tāpēc aizmirsis, ka ar to rotaļājas.

„Ikvienam roka jāpieliek, lai lielais darbs uz priekšu tiek“

Zviedrijā A. Krodera redakcijā 1950. g. sāks iznākt informācijas izdevums angļu valodā: Information on conditions behind the iron curtain. Tas sniegs informāciju par apstākļiem viņpus dzelzs priekškara patiesības un mūsu atbrīvošanas cīņas interešu apgaismojumā.

Pasaule arvien vēl vāji informēta par komūnismu, bet tie, kas ir informēti, nevar un nespēj vēl izšķirties par nepieciešamo cīņu komūnisma briesmu novēršanai un komūnisma žņaugos esošo 160 miljonu eiropiešu, kā arī 180 miljonu pašu krievu tautas atbrīvošanai.

Apspiesto tautu cīņā par savu zemju atbrīvošanu latviešu emigrantu saimei jābūt savas brīvības cīnītājas tautas tradiciju cienīgai, jābūt atbrīvotāju pulku pirmajās rindās.

Sobrīd vissvarīgākais darbs ir pareiza un plaša informācija no mūsu cīņas viedokļa. Ik dienas aug pieprasījumi pēc propagandas materiāliem, kas paustu par komūnisma briesmu darbiem visai brīvai pasaulei. Tie nāk gan no mūsu tautiešiem aizjūras zemēs, gan no šo zemju vietējiem ļaudīm, kas iesaistījušies cīņā pret komūnismu.

Izdevums iznāks divas reizes mēnesī, cena 4 kronas resp. attiecīgā valūtā mēnesī. Pirmā burtnīca jau sagatavošanā un iznāks vēl decembrī. Redakcijas adrese: Huddinge via Stockholm Post box 30. (in)

Neprasiet par daudz...

Eiropas kultūras konference Lozannā

Lozannā no 8.—12. decembrim sanāca Eiropas kustības kultūras sekcijas rīkotā Eiropas kultūras konference, kurā piedalījās apm. 180 delegātu no dažādām valstīm. Latviešus pārstāvēja A. Skrēbers, bet latviešus — ministrs Sidzikauskas, prof. Brazaitis un lietvedis Parīzē V. Bačkis. Latviešu un lietuviešu pārstāvjiem konferencē gan nebija tiesas un balstiesību, jo Baltijas valstu organizācijas Eiropas kustībā oficiāli nav vēl uzņemtas, tomēr minētu tautu delegātus uzaicināja visās konferences sēdēs un pieņemšanās.

Konferences darbs risinājās plēnārsēdēs un 3 komisijās, kur apsprieda un izstrādāja rezolūcijas galvenajiem jautājumiem par Eiropas kultūras un kultūras dzīves tālāko veidošanu. Starp citu konference pieņēma atzinumu, ka blakus katras valodai vēlams mācīt arī kādu citu plaši izplatītu valodu, praktisku apsvērumu dēļ dodot priekšroku franču un angļu valodai.

Latviešu pārstāvis bija sagatavojis 500 eksemplāros nelielu lesniedzamu „Baltijas universitāte — Eiropas gara izpaudums", ko konferences sekretariāts kopā ar citiem informatīviem izdalīja delegātiem un presei. Tāpat aiz dzelzs priekškara dažu tautu trimdinieku — latviešu, igauņu, poļu, ukraiņu, rumāņu u. c. — delegāti atsevišķā sanāksmē bija vienojušies par kopīgas rezolūcijas projektu, ko poļu prof. Foldebrandis nolasīja plēnārsēdē. Pēc tam komisijā rezolūcija bija saasināta līdz divām rindkopām, prasot garantiem iespēju turpināt zinātnisko aktivitāti Eiropas ietvaros un atteikšanu pieškiršanu šim nolūkam, kā bija svītrots ievadā izteiktais lūgums, lai apspiestās tautas atkal iegūtu savu brīvību. Pilnsapulce pieņēma rezolūcijas tekstu nolēma nodot Eiropas asamblejas kultūras lietu komisijai. Konferences beigu sēdē tās prezidents Madariaga runā speciāli pieminēja iesniegto memorandu, novēlot mums drīzu atbrīvošanu. Arī Gazette de Lausanne, rakstot konferences gaitu, atzīmēja, ka piedalījušies vairāki Vidus un Austrumeiropas delegāti, iesniedzot ļoti interesantu memorandu, kurā starp citu analizēti Eiropas politikas izmicināšanas etapi, ko veikuši bolševiki šev pievienotajās zemēs.

Visumā nostāja pret komūnistiem, aktīvu tā izpaudās konferences dalībnieku runās, bija stipri negatīva.

Atbilde prof. E. Blesem

(Turpin. no 5. lpp.)

Ka Brutana dažam par pavārdu un dažu tajā nosaucis arī savu suni, neko nozīmē un neko nepierāda. Dažam ir par pavārds Jānītis dažam Simanis, Cits ir nosaucis nevien cilvēka vārdā par suņiem jeb Janci, bet pat par hercogu vārdā jeb valdnieka vārdā par Sultanu. Tāds nav salasinājums no Arvids, bet gluži tāpat no saknes vēr — var ar nozīmi pievērsties. Vārdu Anda esmu ņēmis no nozīmēta, kas tur nozīmē puķe, grieķu valodā antho. Vārds Nūda autoram nepatīk tādēļ, ka tam asociācija ar latiņu vārdu nūdus, kails. Es arī latiņu valodu protu, bet man tāda saskaņošana nav nākusi prātā. Arī citi latiņu valodas pratēji neviens nav tādu asociāciju atradis. Nejaukas saskaņas, kam nav nekāda lietiska sakara, sastopam visās valodās. Meklēšana pēc tādām līdzinās tam, ka Maskava — mazkava, Pieskava — pliēša un kava etc. Nūda ir pamatvārds naudai ar nozīmi manta, kā redzams leišu valodā. Agnis ir sanskrita un sanskrita valodas forma vārdam uguns, tas apzīmētu ugunīgs, spīdošs veltī šo meklēt kādu negatīvu īpašību. Kaina ir senāka forma mūsu vārdam cieņa, tā ka arī nav jāmeklē asociācija ar šādu Kajinu. Vārdam miers mums nav saknes vārda. No mirt to nevarēsim nevar, jo miers tad būtu tas pats kā miris, kā nāve. Bet par pamatvārdu jāuzskata rimt, tā kā pareizais vārds būs bijis riems, kas ar metatēzi ir krievu ieteikmē pārveidojies un mūsu valodā ieviesies miers. Ka vārdi mainās un nauju veidojušies ar metatēzi u. t. pārstatot burtus j un n, par to nav ko šaubīties, jo tas pats noticis citās indoeiropiešu radu valodās, arī leišu valodā — rainas un jaunas. Ka jauns būtu atvasināts no jaut ir nelaikama nevarbūtīga semioloģija, jo jauns ir kas dzīvs, kas aug, kāda dzīva būte.

Par apceramā raksta kopsecinājumu nepakaidroju, ka nepareizi tanī iebilst, pret individuālu krustāmvārdu un valodas labošanas darbu. Pavisam otrādi. Mums visiem labi zināms, ka bez individuālas ierosmes un gādības nekāda labošana nenotiek, bet ja darbu rosīgi vada, tad tas arī nemaz neveicas tik grūti. Bet kādēļ mūsu valoda vēl tik maz labota, ka tanī vēl tik dauds svešu vārdu un teicienu? Te vaina meklējama novis kādā psichiskā atmosfairā, bet gan sevišķi, ka nav pietiekami strādāts un rādīts. Un ko lai saka, ja labošanai vēl pretojas un sauc to par nevajadzīgu pašķirstu? Ieteicu arī laudīm lai neklausās, jo tā tiekot uzspiesta ar nolūku. Bet kāda te uzspiešana? Ir tikai paskaidrojama un ieteikšana. Arī grūtību nav rakstīt, ja tik laikraksti kādu jaunu vārdu sāk lietot, tad tas viegli ieiet tautā. Cik es pats esmu kādus pārlabotus vārdus ieteicis, piem., pienotava, kristiešu un kristiešība, vaļonis un jau minētā galotne — ēt (—ierēt vietā) tie viegli iekļuvuši tautā, tāpat arī daži krustāmvārdi kā Arta, Anda, Ārvalds, Daina u. c. Tautiskie krustāmvārdi ir kā gariņa jeomometrs, kas rāda, cik augsti tautā paceļusies nacionālā sajūta. Tāpēc nevajag šo vārdu labošanu un ievešanu kavēt, bet ieteikt un veicināt.

Mārtiņa Zīverta „Ķīnas vāzes" pirmizrāde Eslingenas Latviešu teātrī

Pēdējās emigrācijas dienas teātrim atrāvušas vienu locekli pēc otra: Lejiņu, Birzgali, Mitrēviču. Un tomēr, teātris stāv kā stāvējis. Varētu pat teikt, ka tieši „Ķīnas vāzē" atsevišķi aktieri ir devuši dažus savus labākos tēlus.

Ir tiesa, jaunais uzvedums radies, tā sakot, zem pieticības zīmes, jo viņa dekorātīvam tērpam izmantota kāda aina no iepriekšējā iestudējuma. Taču, rezultāts rāda, ka panākts ir tālsni tas, kas vajadzīgs, un tas šai gadījumā ir pats svarīgākais.

Komēdijas režija pirmo reizi bija Valfrīda Streipa rokās. Būtu pārspīlēti teikt, ka viņa režijā saskatāmi kādi sevišķi tālejoši un izsmēlēji nodomi. Tā ir samērā virspusēja, nepretencioza, taču loģiski šķetināta, un vārstāv galvenokārt lietpratīgi izkārtotu mizanscēnu.

No aktieriem vispirmā kārtā izceļama Lilija Stengele, kuras tēlojums Cērpa kundzes lomā iezīmē vienu no viņas vislaimīgākiem sniegumiem Eslingenā. Rāmā, gandrīz intīmā kamerspēles tonī izturēts, bez neviena spalgāka akcenta, tēlojums viscauri bija perfektas gaumes un decentas mēra sajūtas paraugs.

Cērpa kundzes dēla Jāņa lomā atzīstamas sekmes guva Andrējs Lindbergs. Šai jaunajā vijolniekā, kas uz teātra dēļiem uzkāpis pa pusei aiz gadījuma, slēpjas ļoti liels iekšējas intensitātes un impulsivitātes „lādiņš"; katrā zinā šimbrīžam, arī nepārvaldāmas skatuves technikas viņa tomēr spēj pieplidināt „piespēlēt" neparasti lielu skatuves telpu ap sevi, un tā ir zīme, ka viņa mākslinieciskās dotības nav no ikdienišķām. Viņa būtiskā piederība, šķiet, meklējama rakstūrkomikā un izkūnojies no „amatierisma" Lindbergs, liekas, šai branžā varētu sasniegt daudz.

Skaidrītei Straumanei Lilijas lomā arī loreiz vēl tomēr nav izdevies pilnam atbrīvoties no zināma izteiksmes stīvuma un sausuma. Ir tiesa, atsevišķas puantes un akcentējumi jau padodas vietām diezgan raksturīgi, taču visumā viņas sniegums joprojām vēl negrib un negrib pacelties līdz īsti plastiskam, reljefam tēlam.

Olgas Ūdres Leksīte vērtējama kā viena no jaunā uzvedluma „naglām". Tā pelna visu atzinību, jo vairāk tādēļ, ka Leksītes loma, kaut pateicīga, ir tomēr ļoti grūta. Atsevišķās lomas vietās — proti teksta psiholoģiski visbērnišķīgākajās puantēs Ūdrei gan vēl reizēm it kā aptrūkst patiesāka sajūtas atbalsta, taču nav šaubu, ka turpmākās izrādēs emocionālais atbalsts radīsies arī te jo nekur citur tas mākslinietecei nekādas grūtības nesagādā: loma ir veidota ļoti dažādā zīmējumā, jūtīgā, bet raksturīgā niansējumā, un Ūdres skatuvisko dzīvīgumu vēr tikai apskaust.

Mechanikis Valdis Virsis Gunara Vērenieka traktējumā uznemams ar diezgan daiītām jūtām. Tīin raksturīgs Vērenieks bija savā ārējā stājā, lomas ārējā zīmējumā; taču tīri psiholoģiski Vērenieks diemžēl, ir diezgan neitrāls attieciēbā pret līdz- vai pretspēlētājiem un neaktīvs pret doto situāciju, līdz ar to dažs labs moments viņa spēlē, būdams kustībā pietiekami markants, palika iekšēji it kā neizpaudies. It kā iestindzis pats sevī. Ance Rozīte Ellas lomā it uzskatāmi pierādīja, ka aktieriem ar izkoptu skatuves techniku arī relatīvi svešākas lomas būs allaž pa spēkam.

Valfrīds Streips — notārs bija visai iespaidīgs, pārliecinošs, kaut arī jeturēts vai vienlei Streipa ļau zināmo un ierasto paņēmienu rāmjos.

Izrādei bija pelnīti panākumi: neskatoties uz sarukušo trupu, Eslingenas teātris ar savu jauno „Ķīnas vāzi" bija parūpējies par necerēti skaistu un gaišu Ziemsvētku dāvanu.

V. Dārziņš

Piemineklis tautas garam un trimdas grāmatniecībai

Adventa sākumā subskribenti šogad saņēma J. Kadiļa apgādā izdotās K. Barona Latvju dainu izlases II sējumu. Ar to mūsu trimdas grāmatniecībā paveikts līdz šim lielākais kapitāldarbs, ko nākamos gados var pārspēt vienīgi prof. Švābes Latvju enciklopēdija. Kā viss kas, arī Kadiļa apgāds, liekas, tuvojas sava Vācijas posma darbības beigām, tāpēc lai jauts šai gadījumā aizrādīt, ka mums jāpiemin izdevējs, kas jau no paša sākuma rīkojies plānveidīgi ,savos nodomos jo īpaši iekalkulējot latviešu folkloras izdevumu atjaunošanu. Jāatgādina, ka jau pagājušajā gadā tai pašā Kadiļa apgādā iznāca prof. P. Šmita Latviešu pasaku izlase trīs grāmatās ar 204 tautas dailprozas paraugiem. Arī tas ir izdevums, kas gan mas daudzināts, bet kam vajadzētu atrasties trimdinieka bibliotēkas pamatgrāmatu skaitā. Gan pasaku motīvu lielākā tiesa ceļo no tautas uz tautu, taču arī šai gadījumā līdzi darbojusies tautas radošā fantazija. Kaut vai mūsu bērnu literātūrā šim trim grāmatām sava noteikta vieta, un tāpat tās lieti derēs pārķirstīt arī pieaugušajiem, — gan aiz speciālas intereses, gan aiz lasāmvielas bada. Nav taču arī bez nozīmes tās apstākļis, ka izdota tieši prof. Šmita, mūsu ievērojamākā pasaku un teiku krājēja un kārtotāja, izlase.

Pats galvenais, tagad tomēr Kr. Barona Latvju dainu izlase, ko Kadiļa apgāds atjaunojis, pārvarot visdažādākās nelaimes un grūtumus. Taisnība izdevējam, ka Izlase veidojusies kā zīmīgs trimdas latviešu kopdarbs, jo darba sākšanai vien vajadzēja milzu īdzekļus, uz ko varēja cerēt tikai ar subskripcijas izsludināšanu. Atsaucība uz to gan laikam nebūs bijusi tik liela, cik sirsnīga Kadiļa pateicība trimdas saimei, tā ka, arī te pieminot zināma skaita trimdas latviešu taicīnieku nopelnus, joprojām iemesls pasvītrāt tieši izdevēja uzņēmību un aizrautību. Abu Izlases sējumu beigās pievienotais subskribentu saraksts der par visai interesantu materiālu statistiskiem datiem, pēc kuriem iespējami dažādi zīmīgi secinājumi. Subskribentu skaits sniedzas pāri tūkstotim, bet tam krietni trūkst no pusotra tūkstoša. Tas nozīmē, ka svarīgajā kopdarbā piedalījušies apm. tikai tik daudz latviešu, cik strādātāju kādās trijās vai četrās lielākās nometnēs. Lai nu kā, nabadzīgie Vācijas latvieši tomēr bijuši tie, kas ar savām artavām palīdzējuši celt galveno smagumu, jo no visiem subskribentiem tikai kāda piektā daļa tādu kas dzīvo ārpus Vācijas. No tiem pirmo vietu ieņem Anglijas latvieši, un tas viņiem dara cildenu godu. Tas pats sakāms par otrā vietā esošiem Austrālijas latviešiem. Tālāk seko „amerikāņi" un „kanadieši". Turpretim visai savādi liekas, ka starp subskribentiem var ieraudzīt tikai kādus 10 Zviedrijas latviešus. Pa subskribentam pamanām arī no Marokas, Indokīnas, Brazilijas (3), Francijas, Beļģijas, Itālijas, Šveices, Austrijas un Dānijas. Tā tad lielākā vai mazākā skaitā Latvju dainu izlases tapšanā tiešām piedalījušies visu kontinentu latvieši, kaut gan zīmīgi arī tas, ka neredzam starp viņiem. piemēram, uz Venecuēlu, Argentīnu, Jaunzēlandi un vēl citām tālām zemēm aizbraukušos.

Kam pacietība un patika, tas šo to varēs secināt arī pēc subskribentu vārdiskā sastāva. Vispirms redzams, ka ir vēl kaut kas, kas mūs vieno. Cik labi, ka šoreiz vienotājas latvju dainas. Par tām vienādi bijuši ieinteresēti niknākie politiskie pretinieki, kristīgo konfesiju galvas, dievturi un ateisti, rekordists Dālinš un sporta apkarotājs Starcs, vienkārši strādnieki, zemnieki, ārsti, inženieri, juristi, agronomi, mūziķi, ģieznotāji, aktieri, rakstnieki. Jā, — arī rakstnieki, gan skaitā tikai ap 30, ja starp tiem ierindo arī iesācējus...

Latvju dainas arī trimdā būs nepieciešamas dažādiem pētījumiem. Tieši tāpēc labi, ka šī ir Kr. Barona dainu izlase ar oriģinālnumerāciju (iekavās), uz ko jāatsaucas, citējot dainas attiecīgos rakstos. No šī viedokļa jāapsveic izdevēja „nelaime", ka iespiešana varējusi notikt tikai ar fototechnikas palīdzību, jo tā novērstas viegli iespējamās iespieduma kļūdas.

Šī ir tāda izlase, kas vispār trimdas apstākļos pilnīgi var aizstāt Kr. Barona Dainu lielo izdevumu. Protams, te nav variantu, bet Izlase aptver 9738 tautas dziesmas, tā tad vairāk nekā ceturto daļu no Barona pieciem sējumiem (sesto šai gadījumā līdzi neskaitīsim). Ja zināmais ticības tēvs kādreiz ar bībeli rokās teica: Še es stāvu un citādi nevaru, tad pa visu pasauli izkaisītie latviešu trimdinieki, cīnīdamies pret uzmācīgo svešuma garu, to pašu var teikt, turēdami rokās atjaunotās Kr. Barona Latvju dainu izlases sējumus.

Dižens piemineklis pacēlies mūsu priekšā, — piemineklis nacionālā gara substancei, trimdas grāmatniecībai un trimdinieku atsaucībai. Latvju dainu izlases iegūšana saistās ar itin sīkiem naudas summas izdošanu, un pati izlase ar savu smagumu nepatīkami apgrūtina trimdinieka bagāžu, dodoties tālākajā emigrācijā. Bet šis smagums velk pie zemes, — pie mūsu pašu latviešu zemes. Tas ir balasts, kas palīdz turēties pie savas tautas, kad prāts kļūst gaisīgs. Bet par to vērts maksāt, vērts atteikties no citiem labumiem, ko par šo naudu varētu iegūt.

Jānis Rudzītis

Spoku vilciens Spakenbergā

Daudzi rīdzinieki vēl atceras, kā raiti ritošā, veikli uzrakstītā Arnolda Ridleja trīscēlienu komēdija Spoku vilciens pirms gadiem divdesmit intrigējā Dailes teātrī. Šī luga uzbūves un skatuvisko iespēju ziņā tuvu rada jaunajām angļu kriminālfilmām, kas pēdējā laikā jo bieži pārstaigā arī Vācijas kino teātru ekrānus. Sevišķas literāras vērtības tur velti meklēt. Toties darbība rit spraigi un saistoši, tipu galerija raiba, notikumu norise pārmaiņus izraisa šausmu stinguma pilnus mirkļus un skaļus smieklus, tā nepārtraukti tura skatītāju savā varā līdz pat neparedzamajam atrisinājumam.

Režisors Jānis Zariņš teicami izmantojis visas autora dotās iespējas un pratis radīt īsto atmosfairu. Atzinība nākas arī skatuves gleznotājam Evaldam Dajevskim. Drūmos toņos veidotā nabadzīgā lauku uzgaidāmā telpa rada īsto fonu pusmistiskajai notikumu norisei. Ar visai primitīviem līdzekļiem panākts ļoti daudz.

No tēlotājiem pirmajā vietā jāmin lugas centrālā figūra Tedijs Stils, ko tēloja Kārlis Ģērmanis, atrisinājumā sagādājot skatītājiem īstu pārsteigumu. Arī Mildas Zilavas Džulijas Praises loma, ar savu bagātīgi niansēto spēli uzdeva publikai dažu labu mīklu. Trešā markantākā figūra bija Helga Gobzine nelielajā, toties īpatnējā un amizantajā Bornes jaunkundzes lomā. Autora iecerē pabālo Vīnu pāri atzīstami tēloja Elza Siliņa un Rūdolfs Mucenieks. Raksturīgi jaunlaulātie kāzu ceļojumā bija Malga Damroze un Olģerts Parņickis. Pārliecinošu, kāpinājumiem bagātu spēli sniedza Kārlis Lagzdiņš kā doktors Džons Sterlings. Pēteri Dumpi, kas tēloja Praisu, ar viņa skatuvisko figūru un balsi labprāt tiktos redzēt lielākā lomā. Kārlis Dzelde kā stacijas priekšnieks Hodžkiss savai prāvajai, krietni tēloto raksturu virknei pievienoja jaunu tēlu. Izrāde Spakenbergā bija ļoti labi apmeklēta. Izskanēja nožēla, ka teātrim nav izdevies iekārtoties tā, lai 500. izrādi (šī bija 496.) atzīmētu Spakenbergā, kā tas šopavasar bija ar 400.

Emīls Skujenieks

Andrejs Iksens

IZLŪKU GĀJIENS

Kaut Latvija vēl nebij gadu veca —
baigs mākonis tās šūpļim virsū dzīts:
viens naidnieks austrumos tai pēdas seca,
un otram Jelgavā bij nazis trīts...
Vēl lielāka tad izaug viriem spīts,
pie Livāniem kas sēdza Daugav'krastu,
Kad Dombrovskis teic viņu komandier's:
„Ja novelsim šo draudu pilno nastu,
tad zemē dārgajā būs ilgs un svētīgs
miers. —

Trīs izlūki ies naktī upei pāri
un pārbaudīs, ko naidnieks prātā tur';
lai Kaucis Jānis iet, un Ģirts ar Māri —
tik nešaudīt un nepazust nekur!"
Tie aizgāja. Un baigas ēnas bur
i krasts, i Daugava, i otrā mala,
kur izlūkiem drīz paveikts uzdevums.
Tad — šāviens spalgs. Un raķetes, un
čala...
„Nu visi atpakaļ, nu jāglābjas ir mums!"

Tie laivu neatrod. Un metas dzelmē,
Tos divus Daugava gan mājup nes.
„Lai šaudās vien, šai elles uguns svelmē
es dzirdu sveicienus no Kurzemes...
Tiem patšauteni neatstāšu es..."
tā nodomā vēl izlūks Jānis Kaucis
un smago ieroci sev apkārt jož...
Bet nogrimst viņš. To Lāčplēsis bij saucis
pie sevis mūžībā, kur gaida vainags
spožs...

LKOK atv. pulkvedis J. Dombrovskis

Š. g. 17. decembrī Eslingenā aizgāja mūžībā LKOK atv. pulkv. Jēkabs Dombrovskis, ilggadīgais 3. Jelgavas kājn. pulka komandieris.

Pulkv. J. Dombrovskis dzimis 23. augustā 1880. g. Rīgā. Kā savvaļnieks 1898. g. iestājies agrākā krievu armijā, 1899. g. beidzis Viļņas kara skolu, piedalījies pirmā Pasaules karā latvju strēlnieku pulkos.

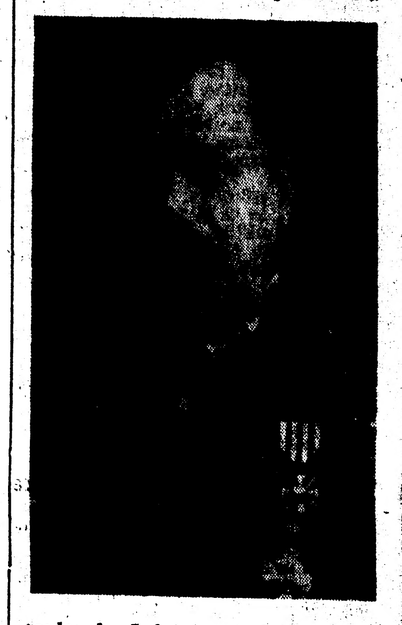

Latvijas nac. armijā iestājies 6. jūnijā 1919. g. kapteiņa dienesta pakāpē, sākumā kā Rīgas apriņķa komandants, bet ar 7. jūliju stājies 3. Jelgavas kājn. pulka priekšgalā, ar kuru, pēc Latvijas territorijas atbrīvošanas no ienaidniekiem, atgriezies pulka miera laika novietojumā Jelgavā.

Par pulkvedi paaugstināts 1925. g. Apbalvots ar Lāčplēša kara ordeni par Līvānu ieņemšanu un atbrīvošanu no lieliniekiem 3. okt. 1919. g., ar Triju zvaigžņu ordeni un citām goda zīmēm.

20. decembrī pulkv. J. Dombrovski izvadīja pēdējā dusā Eslingenas kapos. Izvadīšanā piedalījās arhibīskaps T. Grīnbergs, prāvests J. Kuļitis, 3. Jelgavas kājn. pulka bij. karavīri un Lāčplēša kara ordeņa kavalieru biedrības pārstāvji.

V. Sk.

Ēzela spēriens

„Libekas latviešu teātra vairs nav" — zem šāda virsraksta Latvijas 10. decembra numurā kāds —dz— mēģina pārliecināt ka „ne jau viss izjūk tikai strauja emigrācijas dēļ".

Raksta autors tendenciozi noklusē faktu, ka Libekas latviešu teātris savu darbību bija spiests izbeigt saskaņā ar 117. DPACCS rīkojumu, kas noliedz teātrim turpmāk darboties kā profesionālai mākslinieciskai vienībai. Ar līdzīgu DPACCS'u nostāju pa daļai nācās iepazīties arī Mērbekas latviešu teātrim tā pēdējā turnejā.

Tai vietā, lai mūsu trimdas presē paceltu balsi pret šādām patvarīgām rīcībām, raksta autors nāk klajā ar kaut kādas „ķēķa informācijas" ceļā iegūtiem datiem par nesaskaņām, disciplīnu un principiem. Tāpat mīnētais —dz—, ne jau nezināšanas dēļ aizmirsis pateikt, ka teātris savu 300. izrādi nosvinējis jau pagājušā gada 6. decembrī un ka rakstā minētā Raiņa pieminas vakarā tas, kā visai Libekas publikai un trimdas presei zināms, atzīmēja savu 400. sniegumu.

Lai tautieši spriež paši, vai Libekas latviešu teātris, neplīnu četru gadu laikā sniegdams trimdā 412 izrādes un ar saviem līdzekļiem izbūvēdams vienīgās plašākās trimdinieku sarīkojumu telpas visā angļu zonā, tiešām pēc savas darbības izbeigšanas būtu pelnījis tikai to „ēzeļa spērienu", ko minētais autors savā rakstā tam cenšas dot.

Likvidētā Libekas latviešu teātra valde:
Milita Valtere-Einberga,
Jānis Birkmanis,
Pēteris Elsiņš

Grāmatniecība

Zentas Liepas dzejoļu krājumu Mēness akmens ar Pēteŗa Ermaņa priekšvārdu izdevis apgāds Gauja. Vāku zīmējis Māris Sietnieks.

Jāņa Jaunsudrabiņa romāns Nauda iznācis T. Dārziņa apgādā.

Jāņa Jaunsudrabiņa romāns Jaunsaimnieks un velns iznācis Stokholmā Daugavas apgādā.

LCK apgāds Latvija izdevis Rūtas Skujiņas pasaku pantos Palaidnīgie zaķēni ar Reiņa Birzgaļa ilustrācijām. Tajā pašā apgādā iznākušas Pāvila Klāna dzimtenes ainavas miniatūras Greizie rati.

Gana balss — periodisks izdevums evaņģeliskai misijai un filantropiskai darbībai Ziemsvētku numurs iznācis Stokholmā.

V. Skrastiņa apgādā iznācis ilustr. žurnāla Tilts pirmais numurs. Saturā Kn. Lesiņa, Alfr. Dziļuma un J. Širmaņa prozas darbi, O'Henrija un A. Valkota darbu tulkojumi, P. Ermaņa dzeja un Drūmā feļetons, bet izdevumu grafiski rotā E. Ābeles zīmējumi. J. Rudzītis, V. Dārziņš un J. Soikans sniedz apceres par mūsu trimdas mākslas dzīvi, bet visai plašajā ilustrātīvajā daļā veltīts daudz telpas gan mūsu sabiedriskajai gan mākslas un sporta dzīvei, gan arī atsvaidzinot atmiņas par Latviju.

Kalendāri 1950. gadam

No kalendāriem, kas parādījušies atklātībā, vērtīgākais arī šogad J. Kadiļa Latviešu gada grāmata. Tajā bez kalendārija un Latvijas pārstāvju ārzemēs adresēm plaša literārā daļa, kuru ievada Mudītes Austriņas rakstiņš Aizbraucot. Laikmetīgu noveli Meinā fregate devis K. Puriņš Aldai Niedrai pieder garāks stāsts no mužu laikiem — Jokdaris, bet A. Dziļumam saistošais tēlojums Jurelis. No pavisam jauniem reprezentēts M. Zeberiņš, Bez tam V. Strēlertes, Z. Lazdas, E. Ķezbereš, A. Kaugura, A. Johansona, H. Krūmiņa, R. Gāles un K. Ābeles dzejoļi. Pēteris Aigars saistīgā apcerējumā apskata trimdas un tēvzemes izjūtas Raiņa darbos, J. Rudzītis sniedz pārskatu par aizritējušā gadā iznākušajām grāmatām, īpaši nozīmīgs K. Ieleja raksts Trimdas raža latviešu grāmatniecībā, kurā autors statistiskiem datiem parāda, kas šajos piecos aizvadītajos trimdas gados sakrāts gara kultūras apcirknos. Par latviešu kultūras dzīvi Zviedrijā pastāsta A. Johansons.

Savu 22. gadu iznācis arī Ed. Alaiņa Tēvijas kalendārs. Tajā J. Jaunsudrabiņa tēlojums no Zaļās grāmatas. Pirmā diena, prof. Dr. phil. K. Kārkliņa Garīgās dziesmas trimdā, O. Liepiņa Latviešu rakstniecība 1949. gadā un Ed. Alaiņa Atminas par dzejniekiem — Rietekli, Edv. Virzu un Edv. Treimani.

Bērniem patiks Bitītes kalendārs. Arī ev. lut. baznīcas virsvalde parūpējusies par savu gada grāmatu. No sienas kalendāriem simpatiskākais šēlzemniekam. Dzintarzemei gan jauki dzimtenes ainavu uzņēmumi, bet nav bijusi laimīga papīra izvēle. Kabatas piezīmju kalendārus izdevuši divi — jau pieminētais Šēlzemnieks un Ganjas (Krūkliša) apgāds. Tiem vienīgais iebildums — pārāk augstās cenas.

J. Sudrabiņš

Gājien

Mātei kļuva aizvien jaunāk
sodrabs temperatūras mērītā
ap pāri 40 gradiem.
Daces un tēva acis sastap
mulsuma un izmisīgas. Katr
bija jāgauc ārsts. Bet vai vi
bij šodien, pašā Veca gada /
brauks?
Tēvs piezvanīja. Par laim
bija mājās. Tikai no sarunas
noprata, ka viņš negrib brauk
mīļā stāvēja blakus tēvam,
kādām piespiedusi, un katrā
tumpu šūnīņa viņā lūdza un
krauc! brauc!
„Loti pateicos, daktera k
beidzot nogurušā balsī teica
noklausīdams klausuli. Daces m
sāka.
„Brauks?"
„Jā. Beidzot."
Daces tēvs bija uzraugs
kanāliešu dzelzceļa stacijā,
vidi, kilometriem tālu no apd
šīm vietām. Netālu bija Kri
mežas.
Vējš grieza sniega vērpetes
pāri meža māju, pār kuŗu
mogu, nosūnojuši egļu zari.
Jau trešā diena, kamēr Daces
bija iegulusi, bet visu laik
kārās aicināt ārstu.
Gan pāries. Maza apsaldēš
kāju dienas pagulēšu un celšo
Bet nekļuva labāk. Šorīt māte
pēdējusi celties, lai iejauktu
pēcpusdienu pirāgiem. Bet viņa nes
kāju nostāvēt.
Krists atbrauca.
„Nu?"
Plaušu karsonis. Smagā for
Krists rakstīja vajadzīgo zāļu
„Šīs tabletes man ir līdzi,
vadījumā ar tām nepietiek.
Jo jums jābrauc līdzi uz
„Vienīgi varēja būt tikai 12
Dace, jo tēvam vēl šovē
Aizvada divi baļķu un šīf
„Kā tu, bērns, tiksi atpa
tad uz šo pusi šodien v
Vilciens nenāks. Un val
rīt."

ēlku izskaņa

Ziemsvētki trimdas ga
vadīti. Salīdzinot ar iepr
bija pārklājušies kāda
jumu pieskaņa, jo liela
jau izkliduši vai arī p
pavojas doties tālākā īsv
prom no nometņu „mazaj
jām". Neparasti pārpilē
vakarā, bija visu konfes
neparasti sviņiga noska
arī daudzajos svētku egl
jumos, ko organizēja skol
cijas un atsevišķas nom
Arī uz okeana tvaikoņiem, k
laikā veda DP uz citiem ko
tāpat emigrācijas cer
veco laužu mītnēs un priv
tautiešu istabās iedeg

Eslingenas latviešu kolonijā vismazākie trimdinieki — bērnu dārza audzēkņi — bij atīe, kas šogad pirmo reizi piedzīvoja Ziemsvētku priekus

Svētku liesmas, un atskanēja bērnu
Ar pieaugušo dziedātā sensenā vēsts
– No debesīm es atnesu...
Lai kādā pasaules stūrī svētkos
Kur dzirdama latviešu valoda, visu
Šajā vakarā liduja atkal at-
Uz pamesto zemi Baltijas jū-
Tā tiekstā, lai kaut brīdi justos ko-
Ar izmocītajiem tautiešiem dzim-
Ja arī dažs labs svētku sveci-
Greznoja Kalifornijas palmas
Austrālijas eukaliptu zaru, garā
Kā atālija sniegotās Latvijas lauku
Un zvanu skaņās un svētku
Grimstošo sirmo Rīgu.
Svinēsim nākamos, kur aiznā-
Ziemsvētkus? Kad būsim
Visi vienkopus? — Šie jautā-
Pavadīs mūs, varbūt, vēl ilgi,
Kaut nekad tomēr nenokalstu
Ceribu egles zariņš, kam reiz
Pārvērd atpakaļ.

Gājiens ar vilku

RŪTA SKUJIŅA

Mātei kļuva aizvien ļaunāk. Dzīvsudrabs temperatūras mērītājā kāpa pāri 40 gradiem.

Daces un tēva acis sastapās apmulsušas un izmisīgas. Katrā ziņā bija jāsauc ārsts. Bet vai viņš gribēs šodien, pašā Veca gada vakarā, braukt?

Tēvs piezvanīja. Par laimi ārsts bija mājās. Tikai no sarunas Dace noprata, ka viņš negrib braukt. Meitene stāvēja blakus tēvam, rokas krūtīm piespiedusi, un katrā smadzeņu šūniņa viņā lūdza un sauca: brauc! brauc!

„Ļoti pateicos, daktera kungs!" beidzot nogurušā balsī teica tēvs, nolikdams klausuli. Daces muskuļi atslāba.

„Brauks?"

„Jā. Beidzot."

Daces tēvs bija uzraugs mazā šaursliežu dzelzceļa stacijā, meža vidū, kilometriem tālu no apdzīvotām vietām. Netālu bija Krievijas robežas.

Vējš grieza sniega vērpetes ap mazo meža māju, pār kuru liecās smagi, nosūnojuši egļu zari.

Jau trešā diena, kamēr Daces māte bija iegulusi, bet visu laiku tā liedzās aicināt ārstu.

„Gan pāries. Maza apsaldēšanās. Pāris dienas pagulēšu un celšos."

Bet nekļuva labāk. Šorīt māte bija gribējusi celties, lai iejauktu mīklu svētku pīrāgiem. Bet viņa nespēja kājās nostāvēt.

Ārsts atbrauca.

„Nu?"

„Plaušu karsonis. Smagā formā." Ārsts rakstīja vajadzīgo zāļu receptes.

„Dažas tabletes man ir līdzi, bet šajā gadījumā ar tām nepietiek. Vienam no jums jābrauc līdzi uz aptieku."

Šis viens varēja būt tikai 12 gadus vecā Dace, jo tēvam vēl šovakar bija jāaizvada divi baļķu un slīpeļu vilcieni.

„Bet kā tu, bērns, tiksi atpakaļ? No ciema uz šo pusi šodien vairs neviens vilciens nenāks. Un vakars nāk virsū."

„Kājām, tēt. Ir taču tikai pieci kilometri."

„Bet visi caur mežu..."

„Nākšu pa sliedēm."

„Nē, bērns," otrā istabā iekunkstējās māte.

Tēva pierē ievilkās dziļas rievas.

„Zāles nepieciešamas," teica ārsts, vilkdams mugurā kažoku un raudzīdamies laukā pa logu, vai vilciens jau netuvojas.

„Labi, meit. Tikai mazo gaismekli ņem līdzi. Kad nāksi atpakaļ, būs dziļa nakts. Tiklīdz ienāc mežā, tūdaļ iededz to, jo..." tēvs aprāva.

Šoziem mežos bija maniti no Krievijas ieklīduši vilki. Mežinieki bija stāstījuši, ka kilometrus desmit no šejienes tie naktī uzbrukuši kādam braucējam. Labi, ka zirgs bijis straujš un meža mala netālu.

Bet tēvs šo notikumu nebija stāstījis ne mātei, ne Dacei. Kam velti biedēt. Viņiem jau nakti nebija pa mežiem jāklīst.

Jā, toreiz tā likās. Bet nu viņu mazā Dace posās ceļā. Nelaidīs Daci, nomirs māte.

Nomirs, nomirs! Bet, ja notiek kas ļauns ar bērnu?

Tēvam pietrūka padoma. Pārmetis krusta zīmi meitenes krūtīm un pierei, viņš to izlaida pa durvīm.

„Tāds Veca gada vakars," domāja Dace, iznākot no gaišā ciema, kuŗā šur tur iedegās pa eglītei.

Baznīcā sāka zvanīt. Gaiss bija kļuvis rāms un maigs. Tikai debesis apmākušās un melnas gulēja virs eglēm, kas tikpat melnas slējās abpus sliedēm.

Dace domāja par māti, par eglīti, ko viņa šorīt bija appušķojusi tai istabā, kur gulēja māte. Bet tajā, droši vien, vēl nebija nevienas svecītes.

Tēvs gan bija piekodinājis mežā ienākot, iedegt gaismekli, bet Dace domāja, ka tas darīs naktī vēl tumšāku. Tagad, acīm pamazām pie tumsas pierodot, varēja mazākais noģist sliežu blāvumu. Gulšņu starposmi bija piesnieguši, un iešana nebija grūta. Arī no pretim braucošiem vilcieniem nebija jābaidās, jo pēdējais mežinieku vilciens bija pienācis ciemā, kad viņa vēl gaidīja aptiekā zāles.

Klusums un tumsa bija tik dziļa, ka Dacei ienāca prātā Lagerlefas Kristus leģendās lasītais stāsts par Svēto nakti. Tiešām visa pasaule šķita kādās varenās gaidās aizturējusi elpu un sastingusi kā akmens. Neviena sniega pārsla nenobira uz meitenes galvas un pleciem. Neviena vēja pūsma nepieskārās mežu galiem.

Pēkšņi meitenei kāds, it kā ar varu, lika galvu pagriest pa labi. Tur tieši pretim iezaigojās divas zaļganas uguntiņas. Vai kāds gāja pa teku, kas veda pa uzbēruma virsu? Bet tekai vajadzēja būt aizputinātai, jo nedēļām ilgi pa to neviens nebija staigājis.

Vai varbūt uguntiņas atspīdēja cauri mežam no kādas tālas mājas logiem? Neiespējami. Neviena māja neatradās tik tuvu dzelzceļam, lai tās logu ugunis redzētu cauri kokiem.

Dace labu brīdi neskatījās uz labo pusi. Bet tikko viņa pagrieza galvu, uguntiņas no jauna zaigoja tieši pretim. Tikai uzbērums šajā vietā bija augstāks, tāpēc arī uguntiņas it kā mirkšķināja no egļu zariem. Tās atradās kādu sprīdi viena no otras, un viņām bija jāņtārpiņu zaigojums.

Dace apstājās. Arī uguntiņas apstājās.

Pēkšņi meitenei iešāvās prātā: vilks! Tagad arī kļuva skaidrs tēva norautais teikums un piekodinājums: ejot caur mežu iedegt gaismekli.

Viņa varētu to iedegt tagad. Drebošā roka ieslīdēja somā. Gaismekli satausti ja, bet sērkociņus nevarēja atrast. Dace atcerējās, ka sērkociņus piemirsusi paņemt.

Viņa stāvēja, un uguntiņas, kā divas sastingušas zaļas zvaigznītes stāvēja pretim uz uzbēruma malas.

„Tagad viņš sagatavojas lēcienam," Dace aizvēra acis.

Pagāja labs brīdis. Nekas nenotika.

Te pēkšņi Dacei parādījās istaba, kuŗā gulēja māte. Viņas drudža sārtumā pietvikušā seja kaisa baltajos spilvenos. Pie gultas sēdēja tēvs. Viņam rokās bija bībele, no kuŗas tas lasīja mātei priekšā stāstu par Kristus piedzimšanu. Uz galda svečturī dega trīs baltas sveces. Eglīte aiz tēva muguras zvīļoja tumsā.

Dace to visu redzēja tik dzīvi, it kā skatītu savām miesīgām acīm.

„Vai Dacītes vēl nav?" tēvam brīdi apklustot, prasīja māte.

„Vai Dacītes vēl nav?" Meitene skaidri dzirdēja čukstošo balsi, kas, it kā sanēdama no viena zara uz otru, atplūda pie viņas. Balss zuzēja arī sliedēs, kas tikko jaužamā blāvumā aizlocijās pie viņas kājām.

Meitenei sastingums nokrita, kā nokrīt sniegs no nolīkušiem zariem. Viņa soļoja uz priekšu tik viegli, ka šķita, kājas slīd pa uzvilktu stīgu, kas, kopā raudamās, nes viņu uz priekšu.

Bet uguntiņas pa uzbēruma virsu nāca līdzi. Katru reizi, kad Dace paskatījās uz to pusi, zaļās zvaigznītes tai iemirkšķināja tieši acīs.

Caur kokiem jau paspīdēja dzelzceļnieku mājiņas logs, bet zaļās uguntiņas neatkāpās. Tagad tās bija pienākušas vēl daudz tuvāk, jo uzbērums bija beidzies. Klāt dārza sēta, kur Dacei jānokāpj no sliedēm, un jāpaiet daži soļi, lai sasniegtu vārtus.

Kad vārti aiz viņas aizvērās, tā atskatījās. Uguntiņas bija pārnākušas pāri sliedēm, un spīdēja cauri vārtu latām.

Priekšnamā ienākot, Dace iekrita pretī iznākušā tēva rokās. Tanī brīdī laukā atskanēja griezīgi žēls vilka gaudojums.

Tēvs ar meitu saskatījās. Viņu abu sejās bija iezīmējušies vaibsti, kam vairs nebija lemts izzust visu mūžu.

„Dacīt," no istabas sauca māte.

Tēvs ar meitu, viens otru balstīdami, nostājās pie slimnieces gultas.

„Man ir daudz vieglāk. Aizdedziet eglītē svecītes. Ir taču Jaungada nakts."

No šī vakara Dace cieši ticēja leģendai, ka Jaungada naktī plēsīgi zvēri neuzbrūk nedz lopiem, nedz cilvēkiem.

Svētku izskaņai

Piektie Ziemsvētki trimdas gaitās nu aizvadīti. Salīdzinot ar iepriekšējiem, šoreiz latviešu bēgļu miera svētkiem bija pārklājusies kāda sešiška skumju pieskaņa, jo liela daļa no mums jau izklīduši vai arī paslaik gatavojas doties tālākā svešumā, prom no nometņu „mazajām Latvijām". Neparasti pārpildīti svētku vakarā bija visu konfesiju dievnami, neparasti svinīga noskaņa valdīja arī daudzajos svētku eglīšu sarīkojumos, ko organizēja skolas, organizācijas un atsevišķas nometnes. Arī uz okeana tvaikoņiem, kas svētku laikā veda DP uz citiem kontinentiem, tāpat emigrācijas centros, veco ļaužu mītnēs un privāti dzīvojošo tautiešu istabās iedegās

Eslingenas latviešu kolonijā vismazākie trimdinieki — bērnu dārza audzēkņi — bij atie, kas šogad pirmie piedzīvoja Ziemsvētku prieku

sveču liesmas, un atskanēja bērnu un pieaugušo dziedātā sensenā vēsts — No debesīm es atnesu...

Lai kādā pasaules stūrī svētkos bija dzirdama latviešu valoda, visu domas šajā vakarā lidoja atkal atpakaļ uz pamesto zemi Baltijas jūras krastā, lai kaut brīdi justos kopā ar izmocītajiem tautiešiem dzimtenē. Ja arī dažs labs svētku svecītēm greznoja Kalifornijas palmas vai Austrālijas eukaliptu zaru, garā visi skatīja sniegotās Latvijas lauku sētas un zvanu skaņās un svētku ugunīs grimstošo sirmo Rīgu.

Kur svinēsim nākamos, kur aiznākamos Ziemsvētkus? Kad būsim atkal visi vienkopus? — Šie jautājumi pavadīs mūs, varbūt, vēl ilgi, ilgi. Kaut nekad tomēr nenokalstu zaļais cerību egles zariņš, kam reiz mūs jāpārved atpakaļ.

Kalendāri, pulksteņi, svins un zirgu valoda

(PĀRLAICĪGAS APCERES VECGADA VAKARĀ.)

Ko gan būtu pasaules pastāvēšana vērts, ja nebūtu kalendāru, pulksteņu un svina!

Gadi nemainītos, un cilvēki nekad paši nevarētu izliet savu laimi. Nenotiktu miera konferences, mobilizācijas, deportācijas un pat vienkāršas kristības vai bēres paliktu nenodzertas. Bet Dievam paldies, mums ir kalendāri, pulksteņi un svins. Pēdējais, mazvērtīgs būdams, tomēr satur sevī vairāk laimes ilūziju, nekā visi pārējie dārgmetalli, — vienkārši tāpēc, ka viņš kūst vienlīdz ar taukiem.

Tagad man vairs gadu maiņa nekādas grūtības nerada. Tas ir tik-

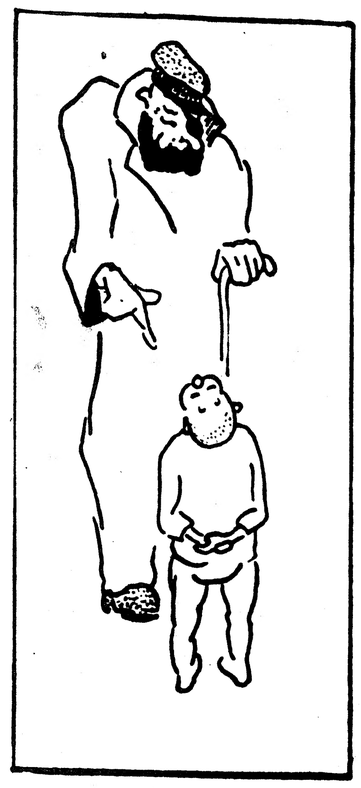

pat kā nomest sētmalā noplēstas pastalas! Bet pirms daudziem gadiem es Jaungada rītā dabūju saltus bērza zarus, un tas viss tikai tādēļ, ka tolaik man vēl nebija sajēgas ne par kalendāriem, ne pulksteņiem, bet es nešaubīgi ticēju visādiem kosmopolītiskiem brīnumiem, ko man, ziemas vakaros uz mūrīša tupot, melsa vienacainais Ūbuļu Jegors. Tas bija tāds sakruknējis večuks, spaļu un pakulu pievēlušos bārdu, kas kliboja pa pagastu linus kulstīdams, kaŗotes grebdams, vai ķērnītes stīpodams. Viņam bija runājamais talants, un večuks varētu augstu kāpt, ja vien tos laikos pastāvētu kādas cilvēka tiesību sargāšanas komitejas vai citi brīvību skandinoši iestādījumi. Es nešaubos, ka Jegors būtu saglabājis arī atombumbas noslēpumu, ja tāds toreiz eksistētu.

Tanī liktenīgajā vecgada vakarā Jegors jau bija izrunājies ar visiem tiku-tikām, līdz pievērsās arī man — pusolekti garam zekserim, un, savu vienīgo aci piemiedzis, vaicāja: „Vai tu, puik', esi dzirdējis zirgus cilvēku mēlē runājam?"

Nē, tādus ērmus nebiju vis dzirdējis!

„Nu, tad neesi kuža, šovakar ir īstā reize, taisni pusnaktī stallī notiks zaļi brīnumi, bet tikai tu citiem par to ne vārda..."

Lielie pa tam apsēduši aizkurtu maizes krāsni, tērgājas, lūkādami svinu un ķipi ar ūdeni, bet lepnais Ķikrenes Gustiņš ik pa brīžam spīdina sava pulksteņa vākus un saliedzina ar veco prusaku kasti pie sienas, ko vectēvs reiz par linu podu no pašas Rīgas ragavās atvedis. Pa tam arī es savu operāciju plānu esmu izstrādājis.

„Memm, man briesmīgi nāk miegs!"

„Tec vie', dēliņ, savā istabā, gultiņa ir paklāta un tev, bērniņ, jau tas Jaungads bijis-nebijis."

Neko labāku man nevajag, skatoties vien savos pulksteņos un ūdens ķipī — zirgu runāšana ir pavisam cita lieta!

Ar mātes kažociņu mugurā un lielās māšeles strīpainajām zeķēm kājās es neviena nevākts caur „porūža" durvīm ieveļos kupenā. Tādā ķēpāšanās sniegā ir tik jauka, ka es šodien vieglu roku atdotu Amerikas galvojumu, lai tikai vēlreiz tā varētu apvelties!

Tumšajā „vāgūzī" gan sirds makšķināt tirpst, bet kad Krancis ar siltu mēli trīsreiz nostrīķē manu degunu — bailes nekur!

Redeļu kāpnes uz staļļaugšu noskaitāmas reizes izkāpelētas, cik tur neesmu vasarās urkņājies paspārnēs lapseņu puzurus badīdams! Griestos izcirstas lūkas, pa kuŗām zirgiem sienu padod. Sirmā ar dēliem nepamanīs manu blēdību, ja vien es klusām pielīdīšu. Bet brīnumi viņmēr notiek savādāk, un te nu nekādas astrologu grafikas nelīdz. Nelaime slēpās mātes kažociņa apakšmalā, kuŗai pats tumsā uzminu un — kritu. Kritu, kā mēdz krist lietas, kas nav raditas gaisā stāvēšanai. Cīrulis krizdams dzied, bet ko lai dara cilvēka bērns? Velti bija surot! Siena klēpis mīksts, stallis silts un piedevām durvis noslēgtas. Kad biju lejā pēc kārtas nāca Sirmā ar dēliem, piegrūda samtainos purnus maniem vaigiem, nosprauslojās un ne vārda nebilzdami turpināja skraukšināt smaržīgās smilgas.

Tanī naktī man pirmo reizi atlika vaļa nodoties pārdomām par mūžīgām un nemainīgām patiesībām.

Varbūt savas cilvēcīgās cieņas un labās slavas dēļ varētu šai vietā likt punktu, bet ja nu reiz skrīniņa komisijām esmu atzinies sava mirušā tēva pārkāpumos, tad nav nozīmes sīkumus noklusēt.

Ķikrenes Gustiņš tonakt dabūja zilas ribas un pulkstenis ar visiem piecpadsmit akmeņiem sašķida uz redeļu kokiem: pēc svinīgās jaungada saņemšanas tēvs bija norīkojis Gustiņu nomest svētku tiesu arī zirdziņiem, un kad nu, ēžās tupēdams, izdzirdu viņa degunu svelpjam pie lūkas, uzrunāju to sirmās ķēves vietā: „Gusti, meklē atslēgu — es gribu laukā!"

Kāpnes sameklēt viņš nepatapa, bet pēc brīža stallī saradās visa saime un tēvs ar vējlukturi. Saprotams, ka es viņiem nemaz neatgādināju Kristus bērniņu! Kopš tā brīža es esmu šo to iemācījies. Atzīstu kalendāru, pulksteņu un svina vērtību. Arī klibajam Ūbuļu Jegoram esmu piedevis, jo viņš savā patiesībā ir pielaidis pavisam niecīgu kļūdu: Jaungadu sagaidot nevis zirgi runā cilvēku valodu, bet gan cilvēki — zirgu. Tā tas ir jau daudzus gadus, un sveiks tūkstots deviņi simti piecdesmitais! V. Kalniņa zīmējumi.

ZIEMSVĒTKU EGLĪTEI RADIES BĒRNS

Londonas ostā vairākas dienas nostāvējusi 3 m augsta Ziemsvētku eglīte, ko muita nelāva no ostas izvest, jo kociņam trūka vajadzīgo papīru. Eglīte Londonā bija ieradusies kopā ar kādu gandrīz 20 m augstu egli, ko pēc vecām tradicijām Londonai sūtījusi Norvēģijas galvaspilsēta Oslo. Lielajai eglei bija sagādātas vajadzīgās ievešanas atļaujas, bet mazajai, ko sūtījusi Oslo ugunsdzēsēji kā dāvanu saviem britu galvaspilsētas kolēģēm „pases" nebija, kādēļ tā pēc muitas noteikumiem labākā gadījumā uzskatāma „par neesošu", bet sliktākā gadījumā par kontrabanças preci. Par eglītes grūto stāvokli no Londonas telegrafiski ziņoja uz Oslo, bet no turienes savukārt pienāca atbilde: „Lielajam Ziemsvētku kokam ceļā būs radies bērns."

VĒSTULES NO STEITIEM

ANŠLAVS EGLĪTIS

Vēstules ir emigranta cerība un palicēja veldze.
Džems Fosters.

1. VĒSTULE.

Beidzot cauri visām pārbaudēm! Esmu uz kuģa. Jūra — burvīga. Burvīgi viļņi. Sanāca briesmīga vemšana. Burvīgi! Mētelis, nailoni, kurpes, viss bija jāmet pār bortu. Burvīgi nolaistīti. Pēc desmit dienām ieraudzījām Amerikas krastu. Vēsturisks brīdis. Daudzi raud. Burvīgi!

2. VĒSTULE.

Esmu baigi iekritusi. Kanzasa ir baiga province. Baiga bedre. Nebija tā, kā domāju. Nebija tā, kā lasīju vēstulēs. Stacijā nebija sagaidītāju bara, nebija mācītāja ar kundzi, nebija draudzes pārstāvju. Baigi! Gaidīja tikai saimnieks, baigi drūms. Māja nebija uzposta. Nebija dāvanu saiņu, nebija ziedu. Nebija baltas, atklātas gultas, nebija svaigas pidžāmas. Nebija nekā. Baigi!

Nākošajā dienā neviens man nenodeva lietošanā automobili, neviens neuzdāvināja laika kavēklim sugas kucēnu. Ne suņa, ne auto. Labi vēl, ka darbs un maize. Baigi!

Boss ļaundaris nav, bet baigs čukna. Kaimiņi vēl baigāki. No pasaules sajēdz baigi maz. Sarīkoja man iepazīšanās vakaru. Sabrauca kādas trīsdesmit baigas gaspažas. Es baigi uzcirtos. Esliņā šūto vakareni mugurā, tautiskos riņķus pirkstos, Rīgas sudrablapsas plecos. Lai protas, ar ko darīšana!

Iedomājies — baigie ļautiņi nepazīst sudrablapsu! Prasa, kur tāda dzīvo, no kā pārtiek? — Man ar angļu mēli vēl iet baigi, bet nolasīju kārtīgu lekciju:

„Lapsas," es teicu, „dzīvo mežā, izkašņātās alās. ēd peles un vardes. Šad tad nozog pa vistai, jo ir baigi viltīgas. Lapsas tur arī aiz stieplēm, lielos būros. Baro ar sprāgušiem zirgiem un citu baigu maitu."

Baigie brīnās, mutes atplētuši. Dažs sāk raudāt. Boss kļūst baigi drūms. Bosene ķeras man ap kaklu un slauka asaras. Baiga kompānija. Būs no kādas dzīvnieku aizsardzības biedrības. Šeit jau visi baigi svētuļi. Un te man jāpavada labākie gadi. Baigi!

3. VĒSTULE.

Boss ar boseni ir riebīgi liekuļi. Ar lapsām mani riebīgi mulķoja! Bosenei pašai ir riebīgs sudrablapsu kažoks. Vairs nevalkā, jo nav modē. Tā ir riebīga zeme, tā Amerika, un tie ir riebīgi ļaudis, šie amerikāņi, riebīgā dolara vergi! Viss ap mani ir riebīgi auksts un svešs. Raudu katru vakaru. Riebīgi!

4. VĒSTULE.

Baigi riebīgi... — Viendien' man pienāk vēstule. Bosene prasa:

„No kā?"

Pēc tās baigās lapsu lietas es ar boseni tikai labrīt un ar labu nakti. Bet ja tik riebīgi jautā, kā neatbildēsi?

„Vēstule no vecākiem," saku. „no Vācijas."

„Tā?!" baigi brīnās bosene. „no jūsu vecākiem? Vai viņi māk rakstīt?"

Man riebīgi apskrējās dūša. Sāku baigi kliegt:

„Mans tēvs ir burvīgs direktors! Desmit gadus vadīja riebīgu departamentu! Ar baigiem ministriem bija uz tu! Mana māte ir baiga sabiedrības dāma. Plaši pazīstama. Kā jūs varat tik riebīgi jautāt — vai viņi māk rakstīt?! Tas ir baigs apvainojums!"

Es iznesu fotografijas un pagrūdu bosenei zem deguna.

„Kāds burvīgs pāris!" brīnījās bosene. „Un šie baigi elegantie kungi ir jūsu vecāki? Bet kā tad viņi, tik burvīgi tērpti, dzīvo mežā kā asašātā alā, ēd baigas peles, vardes un sprāgoņu?"

Baigi! Izrādās, ka iepazīšanās vakarā tās gaspažas mani riebīgi pārpratušas, viņas nemaz nebija ziņkārojušās par manām lapsām, bet jautājušas, kā iet maniem vecākiem:

„How are your folks?"

Folks izrunā kā „fuks" un tas skan gluži kā „fox" — lapsa! Riebīgi baigi!

elgavnieka dēls – Kanadas sūtnis Šveicē

Ciemos pie resbiteriāņu mācītāja A. Berla Vankuverā

Ir vēla pievakares stunda, kad, ildot redakcijas uzdevumu, kāpju ēzas terasveida kāpes līdz grezna- am namam okeana malā. Te vai ūk, — minu, iegājusi plašajā, te- iem klātajā hallē. Mēģinu orien- ēties šai milzu ēkā. Lūk, pasta ka- ītes, un es patumsā burtoju uz- rakstus uz tām. Man laimējās — uz ādas stāv: Rev. H. A. Berlis. Drīz meklēts 10. dzīvoklis. Nospiežu ārna pogu. Durvis veras, laipnu ot skats un: „Ā, Ozolkalna kundze, jums klājas?" Laipnā mājas ite mani pazinusi un svešzemnie- am tik grūti izrunājamo vārdu pa- ēma nevainojami pareizi.

Mājas tēvs panākas pretim un ai- ina nākošā telpā. Pirmais, kas te ķīst skatu, ir Latvijas ģerbonis ēbas kreisajā stūrī, ar parakstu ām tā: „Lai dzīvo Latvija!" un ām karodziņiem virs tā — Kana- s, Latvijas un Francijas, jo māc- ītis senī senči cēlušies no frančiem un arī viņa kundzei ir senas franču aknes. Turpat plaukts ar latviešu matīm un biezajiem dainu sē- umiem.

„Manas latviskais stūrītis," smaida ēzas tēva. Mīļi aizkustina tas, ar ādu sirsnību šie vārdi teikti, kā ēs tas glabāts gadiem ilgi svešajā ūrē un tomēr palicis dzīvs. Vis- ēdārt gar mūsu mūsdienām mācītāja ēva radinieka — latvieša E. Volfeļa ārvarēli ar mūsu jūrmalas kāpām, ēm reprodukcijas no senajiem Le- ņa izdevumiem. Ir vecā Ģertrūdes aptīca un arī tās iekšskats ar al- ri, kur mācītājs kādreiz iesvētīts.

Māc. A. Berlis ir dzimis Jelgavā, tāpēc nav aizmirsta arī Jel- avas Trīsvienības baznīca tirgus ukuma stūrī ar raksturīgajiem, ēnajiem vārtiem. Tas tiešām uz- ur saulainu svētdienas dienu dzim- ēdē. Ir plaukti un skapji ar grā- atām, ko mācītājs labprāt lasa orl- ināl valodā. Vesels nodalījums vel- ēts krieviem — Tolstojam, fran- ēm, vāciešiem un angļiem.

Mūžais Alberts reiz klausījās lielā ēņa stāstus, kas bija atbraucis no Amerikas viesos, un no tā laika kāds ņēmiers viņu dzina meklēt šo zemi. Viņš atstāj dzimteni 1901. g., doda- ies uz Angliju, kur Londonā iemā- ījās angļu valodu. Pēc tam pārcē- ās uz Kanadu un Vinipegā sāka sa- var gaitas kā farmers, bet vēlāk ārnāca uz pilsētu un 1909. g. To- onto beidza presbiteriāņu institūtu. Kādus 7 gadus dzīvojis ASV, kur vadījis savu draudzi, tad atgriezies uz Toronto. Vankuverā uzturas 4½ gadus kā presbiteriāņu baznīcas ans. Visus šos gaduš māc. Berlis strādājis angļu draudzēs, Toronto pilsētā bijis arī skolu valdes loceklis, un amatu atstājot, pilsēta viņam iz- niegusi greznu pateicības adresi, kas tagad ierāmēta grezno istabas ienu.

Sēžot pie vakariņu galda, piedzīvo- ju atkal mazu pārsteigumu: kūko, dzeguze kūko! Kur? Pēc tik ilgu gadu laika un ziemā? Tas pulkste- nis, kas nokūko sesto vakara stun- du, un mājas tēvs paskaidro: „Mazs bērns būdams, bieži viesojos pie sa- va tēvoča — dzirnavnieka Smiltenē. Es vienmēr gaidīju, kad aptecēs vē- sala stunda, atvērsies pulksteņa ma- zās durvtiņas un parādīsies pelēkā kūkotāja. Jau tad nosolījos: kolīdz apprecēšos, arī manā mājā kūkos dzeguze. Un tā, redziet, mana dzim- tenes dzeguze kūko vēl šodien."

Māc. Berlis brīvi lasa latviski, ti- kai ar rakstīšanu pagrūtāk — jā- meklējot vārdnīca. Jautāts par at- griešanos dzimtenē, cienījamais tau- tietis skumji pagroza galvu: „Jūs jau gan, bet es to vairs neredzēšu. Tas nebūs tik drīz..." Un kā sēru plīvurs, nogulstas klusuma mirklis.

Māc. Berlim ir arī trīs braši dēli, un kuriem tas dibināti ir lepns. Tie gan latviski nerunā, taču viņi ir no latviskā kaula, un viņu sekmju un panākumu pamatā ir latviskais dar- bā stiķstums un neatlaidība. Visi tie ir bijuši karavīri: vecākais, Jānis Rūdolfs, ievainots Francijā un tagad ir lielākās presbiteriāņu baznīcas va- dītājs Montrealā; Normans kalpojis flotē, tagad ir Kanadas sūtnis Švei- cē, bet jaunākais Duglass beidzis augstskolu, tad 6 gadus nokalpojis aviācijā un, atgriežoties no kara dienesta, iestājies par jaunu augst- skolā, ko beidzis pagājušā gadā kā jurists ar zelta medaļu.

Tas ir stāsts par kāda censoņa cī- ņu un panākumiem svešā zemē, kur tam līdzi nākusi Latvijas saule, un tās atmiņu viņš glabājis cieši saujā, kā mirdzošu un tīru dzintara graudu.

Vankuverā, decembrī

Leonija Ozolkalne

UZ AUSTRĀLIJU VARĒTU IZCELOT DAĻA GRŪTI IZVIETOJAMO

Latvieši tālajā kontinentā nesaprot LCK un LNP rīcību

VĒSTULE NO AUSTRĀLIJAS

18. novembŗa vakarā gadījās brīvs laiks, un izlasīju veselu gubu latviešu laikrakstu no Vācijas. Lasītais mani dziļi ietekmēja. No LCK un LNP sēžu atreferējumiem spriežu, ka abas organizācijas uzskata Austrāliju par bēdīgu un latviešiem pat par nevēlamu izceļošanas zemi. Nezinu, no kādiem avotiem informācija par šejieni iegūta, bet esmu pārliecināts, tāpat kā citi tautieši, ar kuŗiem kopā strādāju, ka tā ir gauži aplama un kaitīga mūsu interesēm.

Vispirms dažus vārdus par latviešiem Austrālijā resp. viņu nostāju pret latviešu organizācijām Vācijā. Mēs te jūtamies it kā izstumti vai paši sevi izstūmuši no tās tautas kopības, ko abas minētās organizācijas pārstāv, jo, lūk, Austrālija bija atzīta par izceļošanai nevēlamu, un mēs šim atzinumam neesam klausījuši. Mēs, apmēram 60 latviešu, kas kopā strādājam, nevaram arī saprast, kāpēc ir vajadzīgas divas organizācijas, un daži ironizē, ka tas, laikam, tāpēc, lai kungiem būtu vairāk amatu. Šeit ir notikuši daži latviešu organizēšanās mēģinājumi, bet sākumā pielietojot Vācijas nometņu organizēšanās paņēmienus, te nevar neko panākt, jo atbraucēji ir sarūgtināti par mūsu vadītāju rīcību Vācijā. Mēs gan laikam visi vēl jūtamies latvieši, turklāt latviešu cīnītāji, nevis bēgļi, kādi bijām Vācijā ar pustukšu vēderu. Vai tas patīk vai nepatīk tam kungam, kas „cīnījās", lai pierādītu, ka „cīnītājiem" jāpaliek Vācijā, bet mēs arī te esam cīnītāji, jo sējam sēklu pret komūnismu, un tas jau ir vienīgais, pret ko mums pašreiz jācīnās.

Nesaprotu, kā par sliktu var nosaukt zemi, kur strādnieka dzīves standarts ir 2,5—3 reizes augstāks nekā Latvijā labajos laikos. Arī klimats ir labs, kaut gan janvārī un februārī esot karsts, bet ļaudis, kas te nodzīvojuši vairāk nekā gadu, stāsta, ka naktis esot vēsas un varot labi atpūsties. Kvīnslenda, ko Eiropā uzskatīja par briesmīgu klimata ziņā, ir austrāliešu sapņu zeme ar vislabāko klimatu; ziemeļos, protams, ir tropi, bet tur jau nonāk tikai retāk.

Varbūt 2 gadu darba līgums ir tas ļaunums? Galvoju, ka 80 proc. no visiem DP izceļotājiem arī pēc līguma laika nokalpošanas vairāk nepelnīs. Bez tam, kā jau zināms, darba vietu var mainīt arī līguma laikā, vajadzīgs tikai pamatots iemesls. Varbūt nepanesams ir austrāliešu angliskais raksturs? Nē! Neticu, ka pasaulē ir otra zeme, kur ārzemnieks tik maz kā šeit sajutīs, ka viņš ir ārzemnieks. Mēs, piemēram, strādājam armijas darbos. Pulkvedis, ja pie viņa strādā dārzā, ēdiena reizēs strādnieku iealicina ģimenē, kur pusdienās pie viena galda sēž bij. DP ar visu pulkveža ģimeni. Līdzīgu piemēru ir daudz.

Cūskas? Tās te ir, un pie tam ļoti indīgas, bet es nevienu vēl neesmu redzējis, kaut arī dzīvoju cūskām visbagātākajā apvidū. Šejienieši neatceras, kad, cūskas sakosts, pēdējo reizi kāds te miris. Indīgie zirnekļi esot bīstamāki, tos esmu redzējis, un dzirdēts, ka ir arī cilvēki sakosti.

Sociālā nodrošināšana? Tā te ir vāja, bet tomēr ir. Bezdarba un slimību gadījumos virs saņem vismaz 2,5 märc. nedēļā, un to pašu no pirmās dienas Austrālijā saņem arī iecelotāji. 7 dienas gadā var slimot, saņemot pilnu algu. Arī atvaļinājums ir ap 15 dienas gadā. Visas svinamās dienas pilnīgi samaksā, un, ja tās iekrīt sestdienā vai svētdienā, maksā arī par to vai dod vienu brīvu darba dienu. Darba temps? Tas ir neiedomājami viegls. Ir grūtības atrast dzīvokli, bet ja tas neizdodas, var dzīvot nometnē.

Kāpēc Austrālija nav piemērota izceļošanai, bet Argentīna tāda ir? Tālais ceļš uz mājām? Te kuģa biļeti uz mājām nopelnīt būs vieglāk nekā tuvākajās zemēs, bet ja kāds negribēs atgriezties, neatgriezīsies arī no Zviedrijas.

Jūs Vācijā lauzat galvas, ko darīt ar grūti izvietojamiem tautiešiem. Ja Austrālija būtu atzīta par piemērotu izceļošanas zemi, tad vismaz daļu šo tautiešu varētu atsūtīt šurp uz IRO rēķina, jo mēs, kas šeit strādājam, praktiski varam izpraslt kuŗu katru DP no Vācijas, neatkarīgi no viņa vecuma, ja vien viņš neslimo ar lipīgām slimībām. Jāparaksta tikai solījums, ka iecelotājs neapgrūtinās Austrālijas valsti, resp. jāapsolās maksāt par uzturu nometnē. Tā ka darbs šeit ir viegls, tad mūsu tautieši, kas Vācijā skaitās „grūti izvietojami", lielāko tiesu paši šeit nopelnītu maizi, un galvojumam būtu tīri formāla nozīme. Protams, būtu jārada arī visiem kopīgs fonds, kā līdzekļi izlietojami to tautiešu atbalstam, kas te atbraukuši un tiešām nespēj strādāt. Man šķiet, ka šādiem mērķiem savu daļu ziedotu gandrīz visi latvieši Austrālijā, un tā šeit varētu novietot lielu procentu „grūti izvietojamo". Šādu akciju organizējot, arī paši Austrālijas latvieši tīri nemanot sasaistītos ciešāk, un tad būtu pamats arī biedrību dibināšanai, jo par tādu nevar uzskatīt iedzeršanas valsts svētkos un citās sanāksmēs.

Mums te ļoti derīga būtu propagandas literātūra pret komūnismu, bet ne par Latvijas ziedu laikiem. Protams, propagandas izdevumos pret komūnismu varētu minēt arī skaitļus un salīdzinājumus no Latvijas un tā iespējami propagandēt mūsu zemi un tautu, bet pirmajā vietā neapšaubāmi jābūt cīņai pret komūnismu, jo Latvija pati par sevi austrālieti maz interesē.

Alberijā, decembrī.

Arv. P.

70 vīru, 15 motocikli un 1 auto

Ciemos pie latviešiem Anglijas ezeru zemē

Rudens ar pavasari Anglijas ziemeļos nepārtraukti cīnās visu augu ziemu. Sniegs un sals ir tikai kalnu augstienēs, bet ielejās valda zaļums. Aiz ozolu birzs, kur izveidoti celiņi staigātājiem, ganās brūni raibas teles, gaŗu plūksķu spalvu, tālāk pret kalna sienu vīd aitas, izkaisītas kā pelēki akmeņi. Teles ziņķārīgi pacel galvas un brīdi raugās svešnieķā, kas traucē viņu ganību mieru. Skotijas aitas ir pelēki baltas, melnām galvām un ragiem. Vilna izaugusi tik bieza un gaŗa, ka atgādina apmetni un sniedzas līdz zemei.

Šajā ezeru zemes pierobežā, augstienē starp vairākām kalnu grēdām, atrodas Merisotas laukstrādnieku hostelis, kur mājo ap 70 latviešu. Barakās, kas celtas no masīvām plāksnēm, arī jumti no betona, agrāk mitinājušies itaļu un vācu kaŗa gūstekņi. Lielās telpas tagad sadalītas nelielās istabās, kur latviešu strādnieki dzīvo pa divi, pa vienam katrā. Apkure centrālizēta, bet vietām telpas jāapkurina krāsnīm. Apmēbelējums spartānisks, visi dzīves apstākļi spartāniski — gultiņas, pa diviem viens skapītis, katram krēsls, ūdens pieejams tikai auksts. Uzturu gatavo latviešu pavārs. Tas pietiekams un latviešu gaumē vārīts.

Strādnieki pamet nometni ap septiņiem rītā, atgriežas barakās sešos vakarā. Par prieku sev un par spīti apstākļiem, viņi izveidojuši savu sabiedrisko dzīvi. Pastāv Daugavas Vanagu un Latviešu biedrības Lielbritānijā nodaļas, labklājības komiteja, dubultkvartets, šacha kopa, volejbola un galda tenisa vienības. Ja būtu dāmas, sanāktu arī teātŗa trupa. Sarīkojumu zāle ar skatuvi izbūvēta pašu spēkiem izdemolētā barakā. Tā atgādina viduvēju latviešu pagasta biedrības namu.

Nometnes dalībnieku labklājību raksturo 15 motocikli un 1 auto. Privāto satiksmes līdzekļu glabāšanai ierīkota vesela baraka. Dažs labs laukstrādnieks garāžā pavada katru brīvo stundu, jo motocikls allaž labojams un kopjams. Citu atkal valdzina futbola un zirgu sacīkšu derības, citu jaunu drēbju iegāde, citu sabiedriskais darbs. Tāda cilvēka daba.

Skarbais, mainīgais klimats nav salauzis latviešu vīru enerģiju un pacietību, tikai diezgan sīvi šeit ziemeļos draud tuberkuloze. Divi nometnes iemītnieki miruši, viens vēl slimnīcā, mirusi arī kāda latviešu dzīves biedre. Katrā ziņā pierast pie Ziemeļanglijas klimata nav viegla lieta. Šīs dabas pirmātnējais daiļums ir skarbs un cilvēkam dažkārt naidīgs, kas to nav izjutis un iemīlējis no bērna kājas. Bet mēs jau nekur citur pasaulē neatradīsim klimatu, kas mūs glāstītu un saudzētu kā Latvijā. Ja mēs mīlam savus mežus, purvus, kalnus un ezerus, kādēļ lai anglis un skots nemīlētu savas kalnu grēdas, skarbos rudens vējus, valgo miglu un pavasaŗa košo zaļumu; tur patiešām ir daudz dzejas un romantikas un seno laiku vēstures pieminekļu.

Skotijā, Edinburgā, decembrī

Pēteris Aigars

Ko māca amerikāņu tautskolā

Mūsu līdzstrādnieka vēstule no Vašingtonas štata

Amerikāņu skolā mācīšanas jēga, būtība un paidagoģiskās metodes ir tik ļoti atšķirīgas no mūsu mācības iestādēs lietotajām, ka, neraugoties uz šo rindiņu autora nelielo praksi un pieredzi skolu darbā, pēc 8 mēnešu nodzīvošanas Savienotajās valstīs tomēr vēl nedrīkst riskēt ar spriedumiem par labumiem vai ļaunumiem, kādi nenoliedzami ir katrai sistēmai. Tādēļ šoreiz aprobežošos vienīgi ar kailu faktu konstatēšanu, kas arī jau radīs vismaz aptuvenu priekšstatu par bērnu izglītības gaitu pirmo pakāpi lielajā „iespējamību" zemē.

Viena no raksturīgākajām amerikāņu skolas īpašībām ir brīviba, kas vienu otru mūsu audzinātāju, to redzot vien, jau padarītu domīgu. Amerikāņu skola pilnīgi atbrīvojusies no jebkādām „stīvuma", padevības vai formālisma iezīmēm. Šeit neviens nepazīst kājas pievilkšanu vai tā saucamo „kniksi", piecelšanos, skolotājam ienākot klasē, un atsēšanos pēc uzaicinājuma. Amerikāņu skolās tāpat nav īpašu mājas un klases darbu burtnīcu, uzdevumu burtnīcu utt. Pamatskolā bērniem nav pat savu grāmatu. Arī ģērbties katrs var kā spēj un prot, jo obligāto formas tērpu te nepazīst.

Un tomēr skolnieki ir pieklājīgi. Viņu savstarpējās attieksmes gan mazliet brīvākas, bet toties draudzīgākas. Mazie pret savu skolotāju nejūt sevišķu bijību, bet nevarētu teikt, ka tāpēc viņi būtu nepaklausīgi. Gandrīz vai neticami izklausīsies, ka tikpat kā nedzird bērnus strīdamies vai skaļi baramies. Ja rodas domstarpības, tās izrunā klusinātā balsī nomaļākā stūrī bez lieciniekiem, nekad nelietojot skarbus vārdus. Šo īpašību Savienotajās valstīs var sastapt ik uz soļa arī pieaugušo attieksmēs. Pat saduroties automobiļiem, bieži abi cietušie vairāk nopūlas atvainoties nekā paceltā balsī ieskaidrot otra vainu. Nekad klases biedru vidū neizveidojas naidīgas grupas un nekad arī nenotiek mazāk spējīgu vai neveiklāku nerrošana vai piezobošana. Arī pavisam svešus (agrākos DP) skolas saime uzņem savā vidū ar neliekuļotu sirsnību un draudzību. „Tā audzināt bērnus ir mūsu pamatprincips," reiz paskaidroja kāds tautskolas direktors.

Mācību sākums pl. 9, un stundu plāns nav noteikts. Tas nozīmē, ka mājās nav jāmācās un skolotājam atstāta liela improvizēšanas iespēja. Katrai klasei visos priekšmetos parasti ir tikai viens vai divi skolotāji. Grāmatas bērni saņem skolā, kur arī tās glabājas. Mācības viela sastādīta ļoti vienkārši un saprotami, papildināta ar iespējami daudziem attēliem. Pat „vissausākie" priekšmeti ietverti interesantu stāstu veidā un katras nodaļas beigās atrodas jautājumi par iepriekš apskatīto vielu. Kā tas Savienotajās valstīs parasts, no skolniekiem neprasa apskatīto jautājumu iemācīties atsacīt, bet vienīgi izprast. Tādēļ kontroles darbos bieži atļauts pat lietot mācības grāmatas. Rakstīšana notiek uz atsevišķām lapām, un tās neuzglabā. Grāmatām un burtnīcām piebāztus portfeļus šeit neredz, tos aizstāj ar rāvienslēdzi nodrošināti „aktu" vāki. Arī izņemtās vielas atprasīšana tādā nozīmē, kā tas notika pie mums, amerikāņu tautskolās neeksistē. To aizstāj klases darbi un ļoti plaši lietotā diskusiju metode. Ārkārtīgi svarīga loma kā mācības līdzeklim ierādīta filmai.

Mācības programma šeit ievērojami vienkāršota, un tas nozīmē, ka arī zināšanas nav tik plašas un vispusīgas kā latviešu skolās. Programma tautskolās iedalīta četrās grupās — „Amerika", mūzika, sports un zīmēšana. „Amerika" nozīmē angļu valodā lasīt, rakstīt, burtot, veidot vārdus, pareizi tos izrunāt, iepazīties ar ASV ģeografiju, vēsturi, floru un faunu. Par „internacionālu" priekšmetu var uzskatīt vienīgi „higiēnu", kas aptver ne tikai veselības kopšanu, bet arī cilvēku ikdienas sadzīvē nepieciešamās zināšanas par uzturvielām. Mūzikai amerikāņu skolā ir ļoti izcila vieta. To varbūt visspilgtāk raksturo gadījums, ka amerikāņu tautskola bez sava pūšamo instrumentu orķestŗa nav iedomājama. Interesanti atzīmēt, ka šais orķestros bez izšķirības piedalās kā zēni, tā meitenes. Sportam, vai pareizāk sakot, kustībām un spēlēm svaigā gaisā katru dienu veltīta viena stunda. Visvairāk pārsteidz tas, ka sporta ziņā amerikāņu tautskola pat nedaudz atpaliek, salīdzinot ar mūsu sistēmatisko vingrošanu.

Liecības izsniedz 4 reizes gadā. Mums neparasti plaša ir tā nodaļa, kuŗā Latvijas tautskolās ietilpināja uzvešanos, kārtību, uzmanību. Šeit 5 nodalījumos atrodas 17 atzīmes, kas nosauktas šādi: sadarbība un saprašanās ar klases biedriem, kā izpilda aizrādījumus, vai veic uzdevumus, strādā pietiekami ātri, piedalās klases diskusijās, interesējas par vērtīgām grāmatām, mūziku vai rokdarbiem, vai ir kārtīgs un tīrīgs, vai uzmanās, un vēl vesela rinda līdzīgu klasifikāciju, ieskaitot skolnieka sabiedriskās un rakstura īpašības. Tas viss novērtēts ar atzīmi „caurmērs", „virs caurmēra" vai „zem caurmēra". „Īstajos" mācību priekšmetos lieto mums jau pazīstamo piecu ciparu atzīmju sistēmu. Arī skolnieka veselībai un fiziskai attīstībai skola seko ar lielu rūpību.

Visumā amerikāņi necenšas savus bērnus piesātināt sīkām un vispusīgām zināšanām, bet vairāk tos sagatavo tieši praktiskai dzīvei, kas šeit galvenokārt raksturojama kā nepārtraukta cīņa un sacensība pēc labklājības un pārticības. Vai šī audzināšanas metode ir pareiza vai ne, šodien vēl neuzdrošinos spriest, bet paši amerikāņi, šķiet, ar rezultātiem apmierināti. Lai novērstu pārpratumu, gribētos atzīmēt, ka teiktais attiecas vienīgi uz tautskolām Vašingtonas štatā un nav vispārināms visas valsts mērogā.

Pjualapā, novembrī. **Č.**

Latviešu bērni raksta amerikāņu skolas avīzē par Latviju

Daudz atzinīgu vārdu amerikāņu skolām veltī arī Oto Krolls. „Mazajā Red Krīkā (Red Creek), kur dzīvo tikai 500 cilvēku, skolas ēka tomēr ir plaša un ar izkoptu apkārtni — zāļu laukumu un dēstītiem kokiem. Klases lielas, ērtas, gaišiem logiem. Katram skolniekam paredzēts savs aizslēdzams skapītis, kur nolikt mantas, un atsevišķs galds, piemērots bērna vecumam. Galdi, grīdas un sienas skolā tik spodras, ka saulainajās dienās jānolaiž aizkari, lai neapžilbtu acis. Bērnu dārzam ir atsevišķas telpas.

Skolas īpašumā ir arī telcami iekārtota bibliotēka pamatskolniekiem un vidusskolniekiem. Lasītavā atrodami jaunākie žurnāli un laikraksti, arī vārdnīcas un citas grāmatas, ko uz māju nedod. Mājās skolniekiem uzdod ļoti maz. Īstās mācības notiek vienīgi skolā. Mājās bērni tiek pēc pl. 3 un pusdienas par ļoti mazu atlīdzību ēd turpat skolā. Lieliska ir skolas aula, kur notiek vingrošana, koncerti, filmu izrādes un lekcijas. Kino bērni var noskatīties katru nedēļu. Skolotāji sevišķu vērību veltī skolnieku dotībām un cenšas tās izkopt. Sekmes novērtē pēc punktiem. Piecnieks te nozīmē 100. Kas vēlas, var iet strādāt skolas iekārtotajās darbnīcās, kur māca galdniecību, šūdas apstrādāšanu un aušanu. No skolas priekšnieces istabas uz visām klasēm iekārtoti telefoni, tā kā viņa var ērti dot rīkojumus katram skolotājam.

Tāpat kā pie mums, arī te pie skolas darbojas vairāki pulciņi. Bieži sarīko ekskursijas un izbraucienus uz tuvāko apkārtni skolotāju pavadībā. Iznāk arī iespiesta skolas avīze, kuŗai raksta paši skolnieki. Šo skolu apmeklē arī mani bērni. Vecākais mācās mājās un cer pārbaudījumus izturēt kā eksterns; dotā iespēja uzskatāma par lielu pretimnākšanu, jo tāds gadījums ir pirmais. Pret atbraucējiem amerikāņu bērni un skolotāji izturas ar lielu sirsnību. Maniem bērniem bieži vajadzēja stāstīt par Latviju un par to rakstīt arī skolas avīzē."

Latviešu dzīves chronika Brazilijā

San Paulā nesen sākusi darboties latviešu lutericiģo jauniešu organizācija P. Lavāna un M. Saliņas vadībā. Nodibināta svētdienas skola, sastādīts bērnu koris, un notiek rosīga gatavošanās latvisko Ziemsvētku svinēšanai. Jaungada sagaidīšanu San Paulas tautiešiem rīkos Brazilijas latviešu palīdzības komiteja.

Latviešu baritons Aleksandrs Glinskis, par kuŗa sekmīgajiem koncertiem Friburgo radiofonā ziņots jau agrāk, 26. un 27. oktobrī koncertēja Riodežaneiro, arī šoreiz izpelnīdamies klausītāju un kritikas atzinību. Daļu no savu koncertu ienākumiem Glinskis ziedojis trūcīgo tautiešu atbalstam.

San Paulas zālē 28. novembrī beidzās prāva pret 24 g. v. latvieti Rūdolfu Kāļupnieku, kas ģimenes dzīves iziruma dēļ bija nošāvis savu sievu. Kāļupniekam piesprieda 26 gadus pārmācības namā.

„Uzmanību, uzmanību, ja jūs tūliņ nebūsit darbā, mēs jūs meklēsim ar policiju"

Vai izceļotājiem ir izdevīgi pieteikties darbos uz kuģa

Visdažādāko tautību 1260 DP, to vidū 190 latviešu, 110 lietuviešu un 66 igauņi, kā arī 256 žīdu ticībai piederīgo, ASV armijas transporta kuģī General Harry Taylor līgojas pāri Atlantijas okeanam. Pēc Gronas informācijas, šāds procentuālais sadalījums tautībām pēdējā laikā esot diezgan stabils un uz visiem kuģiem tāds pats. Tā ka man šajā braucienā iznāca iepazīties ar kuģa darba organizētāju un ne no strādātāju viedokļa, tad gribu censties apgaismot šo viedokli, jau sākumā piebilstot, ka katram rubulim ir vismaz dīvas puses, un grūti izšķirt, vai ģērbonis ir tiešām labāks par rakstu.

Kā zināms, oficiāli pastāv noteikums, ka IRO ved DP uz jaunajām dzīves vietām bez maksas, bet dīpīšim tāpēc pirms kāpšanas kuģī jāparaksta apliecinājums, ka viņš samaksas vietā ir gatavs uz kuģa strādāt. Laikam gan vēl nebūs bijis neviena kuģu eskorta vadītāja, kam talsni šī noteikuma dēļ nebūtu iznākuši lielāki vai mazāki konflikti ar bij. DP. Zināms daudzums darba uz katra kuģa ir jāpaveic izceļotājiem, lai aizpildītu robus telpu un naudas taupīšanas nolūkos samazinātajā apkalpē. Turklāt tagad, cik man zināms, visi eskorta vadītāji pastāv uz to, lai uz kuģa strādātu katrs 17—60 g. v. izceļotājs, izņemot mātes ar bērniem, jaunākiem par 7 gadiem, un nopietni slimos, kam ir ārstu apliecības; jūras slimību te neskaita līdzi. Viens no šīs kārtības iemesliem ir cenšanās atvairīt pārasto argumentu: „Kāpēc tad taisni man?" Otrs iemesls ir tā pati jūras slimība, kuras vislabākais apkarošanas līdzeklis esot darbs.

Ieguvums un tanī pašā laikā jaunums ir tas, ka 1260 galīgi svešu, pilnīgi nesaliedētu un pa lielākai daļai nedisciplīnētu cilvēku pārvaldīšanai un izvietošanai darbā vien vadzdzīgs, vesels sarežģīts aparāts, kas gan ļauj atrast darbu daudziem desmitiem pasažieru, bet tanī pašā laikā līdz pat pēdējai ceļojuma dienai rada iespējas pārpratumiem, rīkojumu sajaukšanai un pat atklātam naidam starp pasažieru „kungu" un „kalpu" galu. DP darba sadalījuma sarežģītajā chierarchijā augšgalā atrodas tie ši eskorta vadītājam padotie „kungi", bet lejas galā „vienkāršie" strādnieki, kas, atkarībā no rakstura un dažkārt arī tautības, vai nu smejas vai pukojas par tiem, kas lūko viņus izrīkot. „Kungi" ir biroja darbinieki, tulki un, mūsu gadījumā, septiņu grupu vadītāji, kuriem savukārt padoti daudzi darba sekciju vadītāji.

Visi kuģa „kungi", sākot no sekcijas vadītāja uz augšu, jau otrā vai trešā dienā uz jūras konstatē, ka „vieglo" dienu vietā viņi īstenībā iekļuvuši īstā pirtī. No rīta līdz vakaram un vēl naktī kuģa skaļruņos skan aicinājumi vadītājiem pieteikties tur vai citur, un nav gandrīz tāda brīža, kad kāds no viņa „darbiniekiem" nebūtu „piesitis pēdu", vai nu juzdamies slims, vai arī vienkārši gribēdams paraudzīties „vai jūrā nav kāds delfīns".

No savas paša skaļruņa ziņotāja prakses varu apliecināt, ka no vairākiem dučiem pasažieru, kuŗus izsaucu saņemt vēstules, radiogrammas vai ko citu patīkamu, visi bez izņēmuma bija veseli un dzirdējuši pirmo aicinājumu, kamēr tie, kuŗus tādā pat veidā meklēja darbam, gandrīz bez izņēmuma dzirdēja sauciens tikai tad, ja pievienoja piebildumu „jūs meklē jau kuģa policija". „Dezertieri" vispirms jāmeklē sekcijas vadītājam. Ja sekmju nav ne viņam, ne grupas vadītājam, tad „visnelaimīgākais cilvēks uz kuģa" — darba daļas vadītājs, drīkst likt izsaukt pazudušos skaļruņos vai, ja arī tas nelīdz, nodot meklēšanu policijai. Tā ir ap 70 vīru liela komanda, kuŗas dalībnieki pēc pāris pirmām kautiņu, lamāšanās un nesekmīgu brīdinājumu pilnām dienām ļoti vēlas mainīties darbā ar ateju tīrītājiem. Mainas tomēr atļautas tikai ar darba pārvaldes atļauju.

Soreiz uz Teilora bija īpaši „slikts sastāvs", un jau ceturtā dienā nācās nolasīt rīkojumu, ka virtuves strādnieku „streika" dēļ pusdienas saņems tikai sievietes un bērni. Nākošā vakarā eskorta vadītājs, saziņā ar kapteini, „apcietināja" kādu Ungārijas žīdu. Arī pēc tam, kad policisti ar „maigām kustībām" to bija atveduši darba vietā, viņš katēgoriski atteicās strādāt. Pēc 24 stundu pavadīšanas aresta telpās kuģa priekšgala pašā zemākajā vietā, kur mazākais vilnītis rada sajūtu, it kā telpa grieztos ap savu asi, viņš tomēr savus uzskatus par darbu nebija grozījis.

Izsaucāmo „dezertieŗu" sarakstos visretāk, protams, bija manāmi igauņu, latviešu un lietuviešu vārdi. Nav laikam arī jāsaka, kādi vārdi tur bija atrodami visbiežāk. Daudzi no kuģa apkalpes vīriem, kas pie šīm lietām pieraduši, jau iesākumā bija sagatavojušies uz to, ka atkal pie viņiem nāks žēloties par „antisemītismu". Tas tomēr nav noticis.

Vai ir izdevīgi jau Gronā pieteikties tā saucamā „priekškomandā"? Tā laikam ir gaumes lieta. Parasti 24 stundas pirms pārējiem uz kuģi dodas 150 brīvprātīgo, kas pēc pašu pieteikšanās jau Gronā izraudzīti dažādiem darbiem vadībā. Tādā veidā sakomplektē daļu no policijas, biroja darbiniekiem un tulkiem un pēc iespējas visus grupu un sekciju vadītājus. Šiem 150 cilvēkiem, kuŗu vidū pats pirmais ir darba pārvaldes vadītājs, līdz nākošai dienai jāsagatavo visi norīkojumu saraksti (viens un tas pats norīkojums skaitās visam brauciena laikam, ne tikai nākošai dienai), kā arī jāveic daudzi citi darbi. Mēs gan tālāk par policijas „izmunsturēšanu" un norīkojumu saraksta sataisīšanu netikām. Vakara stundās vēl centāmies norīkojumos kaut aptuveni vadīties no pasažieŗa vecuma, profesijas u taml., kamēr ap pusnakti atzinām šāda pasākuma bezcerīgumu un pārgājām uz vienkāršāko sistēmu — visus no vienas kabīnes norīkot virtuvē, no otras kabīnes pie klāja mazgāšanas un krāsošanas, bet no trešās pie ateju tīrīšanas.

Iedalījumu pa kabīnēm savukārt izdara armijas komanda, kas katru transportu pavada, un tā liek cilvēkus kuģa numuru kārtībā vienā kabinē pēc otras, kamēr visas pilnas. Izņēmumi ir sievietes ar maziem bērniem, vecie un īsti slimie, kam dod mazās 6—8 personu kabīnes, un policijas vīri, ko sapulcina vienā kabīnē. Šī iemesla dēļ arī „priekškomandai", ieskaitot pat tik „visvarenu" vīru kā darba pārvaldes vadītāju, nav iespējas izvēlēties labāko guļas vietu, jo iepriekš noteikta ne tikai katra pasažieŗa kabīne, bet arī gultas numurs. Valodas, ka amatvīriem maksātu vai piešķirtu lielākas kantīnes devas, ir nepamatotas. Vienīgā priekšrocība biroja darbiniekiem un grupu vadītājiem ir tā (vismaz uz Teilora), ka viņi var iet ēst ārpus kārtas un ik dienas aiztaupīt trīskārtēju stāvēšanu rindā.

Tā noteikti ir katra gaumes lieta, vai viņš Gronā ies pieteikties priekškomandā par darba vadītāju, policistu vai tulku, vai darīs kā daudzi citi, kas domā, ka labāk ir 3 stundas dienā tīrīt ateju vai kāpnes, otras trīs stundas stāvēt rindā pēc ēdiena un pārējā laikā vērot viļņus, kuŗos — cik es varu nomanīt — tomēr ne delfinu, ne haizivju nav. Tiem, kas grib būt vadītāju darbos, ieteicams pieteikties, tiklīdz viņi zina, ar kuŗu kuģi būs braukšana.

Uz USAT
General Harry Taylor.

Aleksandrs Liepa.

Aicinājums izceļotājiem

LATVIETI! Uzsākot tālākās emigrācijas gaitas, nenozūdi jaunajā dzīves vietā svešos laudis, bet sniedz ziņas latviešu kartotēkām par sevi un saviem piederīgiem, arī tiem, kas iebrauc vēlāk (vārds, uzvārds, dzimšanas vieta un laiks, nodarbošanās tagad un Latvijā, Latvijas un tagadējā adrese, kad un no kurienes resp. no kādas nometnes iecelojis):

ANGLIJĀ — Latvian Legation, 87, Eaton Place, London S. W. 1. England;

FRANCIJĀ — E. Vīgrabs, Comité d' Entraide Letton en France, 66 rue Chachat, Paris IX-e. France;

SAV. VALSTĪS — Latvian Legation, 1346, Connecticut Avenue Washington 6 D. C., USA.— Latvian Relief, Inc., 92. Liberty Str., New York 6, N. Y., USA;

KANADĀ — T. Briļts, Conservatory of Music, Halifax NS, Canada;

AUSTRĀLIJĀ — Australian Latvian Welfare Society G. P. O. Box 3471, Sidney, N. S. W., Australia;

ARGENTĪNĀ — Asociacion Letona en Argentina, Boedo 737, Buenos Aires, Argentina:

BRAZĪLIJĀ — Brazilijas latviešu palīdzības komiteja — Sub-Comite de Socorros as Vitimas da Guerra na Letonia, Rua Boa Vista 127—4o. S/409, S. Paulo, Bras'l;

ČILĒ — Latvju apvienība Čilē, c/o E. Laipenieks, Correo 25, Los Leones, Chile;

NORVĒĢIJĀ — Latv. ģenerālkonsuls A. Vanags, Fr. Nansens Plass 6 II. Oslo, Norway.

Latviešu Centrālā Komiteja

Aleksandrs Plensners

Par skrīningiem

(Beigas)

Pavisam brēcoša netaisnība ir automātiska un kollektīva izskrīnētā ģimenes locekļu līdznosodīšana, tos nemaz nenoprasot un necenšoties noskaidrot viņu individuālo „līdzdalību". Lai kādos IRO statūtos tāds veids būtu paredzēts, tas ir un paliek it kā patapināts no totalitāro režīmu prakses un ir nenoliedzamā pretrunā ar civilizētās pasaules tiesību principiem un IRO deklarāciju par cilvēka tiesībām.

Lai minām tikai dažus atsevišķus gadījumus diezgan jūtamā daudzumā:

Oldenburgas „Dobbenteich" DP nometnē dzīvoja Irma M., kas 1944. g. izsūtīta darbos uz Vāciju (ir apliecība). Viņas vīrs jau gadu iepriekš mobilizēts Latviešu leģionā. Ar evakuācijas vilni Vācijā nokļūst arī viņas bērni un vecāki, jo vācieši no Kurzemes izvāc visu, kas tiem liekas lieks un var apgrūtināt šeit kaŗaspēka pārtikas stāvokli. Pēc kapitulācijas M. ar vecākiem un bērniem dzīvo DP nometnē un ir vienīgā, kas ar savu darbu atvieglo ģimenes eksistenci. Visos skrīningos tā tiek atzīta par „eligible". Par vīru ziņu nav. Beidzot izrādās, ka tas ir komūnistu gūstā, bet izglābies no bojā ejas, uzdodoties par vācieti. Kā „vācietim" tam, spaidu darbos smagi saslimušam ar tbc, izdodas izklūt no krievu gūsta un nokļūt Vācijas angļu joslā. Atkalredzēšanās prieku apēno vīra stāvoklis, kas ir tik smags, ka viņš nevar atstāt slimnīcu. Lai varētu pievienoties izceļošanas akcijai, viņš, nekā launa nenojausdams, lūdz 1949. g. piešķirt vinam DP statusu. Viņam ir arī pierādījumi, ka latviešu leģionā mobilizēts. Skrīninga izdarītājs statusu nepiešķir, atzīstot viņu par „ineligible" Ar to vien nepietiek. Līdz ar to paziņo par izskrīnētu arī viņa sievu, abus mazgadīgos bērnus, 81 g. v. sievas tēvu un 73 g. v. sievas māti. Tā 5 gadus ilgā prombūtnē bijušā tēva, vīra un znota atgriešanās, kaut arī tik satriektā veidā, no gūsta, kō vajadzētu uzskatīt par Dieva žēlastību, ar starptautiskās labdarības organizācijas rīcību klūst par DP ģimenes nelaimi un bojā eju. Lai saka vēl, ka 20. gadu simteņa vidū trūktu apbrīnojamu cilvēcības paraugu un mazāk aizrautīgas cīņas ar „velnu" nekā pirms kādiem 4 gadu simteņiem. Cerēsim tomēr, ka centrālās IRO iestādes ieraudzīs, ka te kaut kas būtu grozāms.

SD un SS bija uzlūkojuši par sevišķi nevēlamu un kaitīgu kādu Latvijas armijas pulkvedi — L. Arī šo dedzīgo latviešu patriotu un savas tautas sargu nodod vācu kaŗa tiesai. Tā gan vairs nesanāk frontes šķidonī. Tomēr, ja to vairs nevar aizsniegt vācu kaŗa tiesa, tad skrīninga izdarītājs to vēl var. Un vēl kopā ar viņa sievu, kaut gan tiem ir tuvi radi ASV, jau seni Savienoto valstu pilsoņi, kas par viņiem galvo un sagādājuši darbu un dzīvokli.

Pulkvedi K. vācieši atstādinājuši no pulka komandēšanas, jo tas ir pādāk „stūrgalvīgs" un neļauj ar savu pulku rīkoties tā, kā vācieši to gribētu. Arī viņu tagad izskrīnē un, protams, kopā ar sievu. Meita ir nejauši „izglābusies", apprecēdamās.

Vairākkārtīgo Latvijas kaŗa ministru un divīzijas komandieri B., kas jau vairākus gadus pirms kaŗa aizgājis privātā dzīvē un laimigi izglābies no lielinieku vajāšanām, 1943. gada pavasarī latviešu iestādes lūdz uzņemties latviešu kaŗavīru aizsardzību un pārstāvēšanu pie vācu iestādēm. Sirmais godavīrs, latviešu strēlnieku vadonis pirmajā pasaules kaŗā, paklausa un dara visu savas tautas un tautiešu aizstāvēšanai arī tais apstākļos, kādos tad latvieši, pasaules kaŗa norisē, nokļuvuši. Protams, būtu brīnums, ja arī viņš nebūtu izskrīnēts. Tāda nu ir likteņa balva par tautai veltīto mūžu paša mūža noslēgumā.

Varētu jau varbūt teikt, ka šie piemēri, kas latviešu sabiedrībā visiem zināmi, attiecas uz „lielajiem" vai vismaz virsniekiem. Lai tad viņi cieš, jo tas tā parasti ir kaŗavīru daļā un, vai nu tā vai citādi, viņi tak tomēr nav gribējuši redzēt savā zemē vienu no „sabiedrotajiem" un ir rīkojušies pret un nevis kopā ar to, kā to būtu gribējuši citi. Bez tam tak skrīnētājiem ir savas instrukcijas un priekšraksti, kas tiem jāievēro. Un vai tad lielo vairumu tagad tiešām neatzīst par mobilizētiem un „eligibliem"?

Tiesa, ka vairumam tagad, atkarībā gan arī no skrīnētāja, apstākļi kļuvuši taisnīgāki, vismaz līdz nokļūšanai izceļošanas nometnē, kur šīs grūtības sākas no jauna. Bet pēdējās jau nu varētu uzskatīt par atteicīgas valsts politiku.

Tak mums nav iemesla kautrēties runāt arī par šo „mazumu", kas vēl vienmēr ir diezgan liels daudzums un ko visu uzskaitīt te nav iespējams, kur skrīnētāji nav gribējuši saskatīt Part II 2. p. noteikumu to daļu, kas runā par piespiedu raksturu. Lai gan ir pierādīts, ka Latvijā visi bij. Latvijas armijas virsnieki un instruktori un visi no 1906. līdz 1926. resp. beigās arī līdz 1928. g. dzimušie vīrieši (zēni) ir mobilizēti. Daļa ir izskrīnēta arī par to, ka iepriekšējos skrīningos ir noklusējuši to, ka bijuši kaŗavīri. Pēdējais apstāklis liecina tikai to, ka dažiem kaŗavīriem tieši taisnīguma labā ir bijis iemesls labāk noklusēt skrīninga izdarītājiem apstākli, kas netiek pareizi saprasts.

Tak lai nu ko vēl teiktu par bij. kaŗavīru sodīšanu piektajā, it kā miera gadā „par palīdzēšanu ienaidniekam", īstenībā par pretošanos lielinieku invāzijai savā zemē, tad ko lai saka par sicilīnisko atriebību viņa ģimenes piederīgajiem, kā redzējām, līdz sievas vecākiem ieskaitot?

Mēs, ne bez pamata, runājam aizāk nekā tas daudziem patiks. Cilvēki tak grib mīļo mieru, sevišķi, ja viņi to jau zināmā mērā bauda. Citu cilvēku likteņis mūsu laikos ir diezgan apnicīga lieta. Ņu kas tad, ja tik lielā darbā, kas veikts pārvietoto personu labā, ir arī trūkumi. Nav noliedzams, ka liela daļa IRO ierēdņu ir pūlējušies tiešām, cik spēdami, un strādājuši pēc labākās apziņas. Vai tad tādi pārmetumi lai būtu pateicība viņiem?

Nē, tāda lai nebūtu pateicība tiem, kas tiešām savu darbu un pienākumu veic sava pienākuma vārdā. Un mēs negribētu, lai sodītu ar visiem ģimenes locekļiem arī tos, kas, sākot jau ar UNRRAs laikiem, nav bijuši gluži tādā augstumā. Sievas un bērnus kādreiz uzskatīja par svētumu pat visrupjākās ciņās. Vismaz to vajadzētu sākt zināmā mērā respektēt arī it visos skrīningos. Kas te atrunājas ar noteikumiem, lai kas tos būtu izdevis, nevar būt augstas kvalifikācijas cilvēks. DP jau ir pārbaudīti grūti saskatāmas reizes. Sevišķi bij. kaŗavīri, kas lai skrīnēti gūstekņu nometnēs un pie atvaļināšanas. Pie tam no iestādēm, kuŗu kompetence nevarēja būt mazāka. Lai nu kādi būtu IRO noteikumi un tās ierēdņu motīvi, lai ar cik lielu varenību, soģu viszinību un biedinošu noslēpumainību tie apvītu savu akciju, kādreiz tomēr šo „ienaidnieka atbalstītāju" meklēšana nelaimīgo lielinieku vaiāto rindās prātīgākam cilvēkam liks'es apmēram tikpat pamatota, kā mums šodien liekas 12 000 burvju un raganu iznīcināšana Lombardijā. Ja velns ir, tad tieši viņš bija izdomājis inkvizīciju. Un mazāk laimuma daritāju, droši vien, bija starp tiem, kas dega uz sārta nekā starp tiem, kas piegādāja šos upuŗus.

Dzekijs un mūsu humānais laikmets

Tas izklausītos kā pasaka, ja vien nebūtu patiess, publiski reģistrēts notikums.

Novembŗa vidū Birminghamas parka kokos notverts kāds savam īpašniekam noklīdis pērtiķis. Karaliskai dzīvnieku aizsardzības biedrībai nav izdevies noskaidrot Afrikā dzimušā atradeņa īpašnieku, kādēļ tā aicinājusi talkā News of the World. Laikrakstā ievietots Džekija fotouzņēmums pilnā augumā līdz ar aicinājumu — pieteikties ģimenei, kas vēlētos adoptēt saimnieku pazaudējušo „bāreni". Rezultāts: jau dažas stundas pēc laikraksta iznākšanas sācis skanēt tālrunis, un divu dienu laikā pieteikušās 3.200 ģimeņu, pie kam telefoniskie, telegrafiskie un rakstiskie piedāvājumi nākuši no visām zemes malām...

Pēc rūpīgas kandidātu pārbaudes Džekijs piešķirts kādam atvaļinātam kapteinim, kas apsolījis atradenim ne vien labus dzīves apstākļus, bet arī piemērotu rotalbiedru viņam, lūk, esot gadu vecs sieviešķārtas pērtiķis Koko, no Brazilijas...

„Esmu pārliecināts," raksta kapteinis, „ka abi kopā tie būs ļoti laimīgi. Koko dzīvo apkurinātā mājā, un viņai ir sava brīvība, jo esmu pret dzīvnieku turēšanu būros. Pērtiķiem būs arī gana koku un piemērots apvidus, kur rotaļāties."

Ka izvēle bijusi tiešām objektīva un laimīga, liecina arī Karaliskās dzīvnieku aizsardzības biedrības sekretāra izteicieni:

„Ir svarīgi," saka šis džentlmenis, „ka pērtiķi dzīvo apkurinātās mājās un saņem izmeklētu barību. Bet pāri visam — tiem nepieciešama sabiedrība, jo vientulībā dzīvot viniem nepatīk. Laudīm grūti ieskaidrot, cik tas ir cietsirdīgi — dzīvniekam atņemt dzīvnieku sabiedrību. Esmu saņēmis vairākas vēstules, kuŗu sūtītāji apņēmušies pagatavot Džekiam jaunu, glītu būri. Bet tas nu nav mātoklis veids, kādu mēs vēlētos pērtiķim." (News of the World 20. 11. numurā).—

Pirms desmit gadiem mēs būtu to lasījuši kā kuriozu, pasmaidījuši un tūdaļ aizmirsuši; bet šodien tas skan mūsu ausīs kā launs izsmiekls un modina rūgtas pārdomas.

Tā taču ir tā pati Anglija, kur desmitiem tūkstoši baltiešu jauneklu un jaunavu, vīru un sievu jau trešo gadu strādā raktuvēs, fabrikās un lauksaimniecībā, slimnīcās, sanatorijās un citos zemāko katēgoriju darbos, — strādā grūti un ne vien sev, bet jo vairāk Anglijas labklājībai. Aizbraucot Westward Ho akcijā, tiem bija apsolīts, ka viņu ģimenes locekļi varēs sekot vēlākais sešu mēnešu laikā, bet līdz šai dienai tas daudzos gadījumos vēl nav piepildīts, aizbildinoties ar novietošanas grūtībām resp. dzīvokļu trūkumu. Un tā še, Vācijā, vēl laba tiesa sievu, vīru un bērnu, nemaz jau nerunājot par vecākiem, kas caurajās nometņu barakās saldami, ilgojas būt kopā ar savējiem siltākā kaktā — ilgojas tāpat kā viņu piederīgie otrpus kanāļa, jo arī cilvēkam nepatīk dzīvot vientulībā un šķirtībā. Pat to vidū, kas jau pārkļuvuši uz Angliju, ir diezgan daudz tādu, kuŗiem vēl jādzīvo ģimeņu nometnēs, tiekoties ar saviem gādniekiem labākā gadījumā reizi nedēļā vai vēl retāk.

Bet ja nu Anglijā ir džentlmeņi, kas atzīst, ka ir cietsirdīgi — dzīvniekam atņemt dzīvnieku sabiedrību, tad jādomā, ka tur vajadzētu atrasties vēl arī tādiem, kas saprastu un apzinātos, ka daudz lielāka nežēlība ir — atraut cilvēkiem viņu piederīgos. Un ja noklīdušajam Džekijam pretī sniedzas 3.200 ģimeņu aicinošās rokas, tad gribētos cerēt, ka arī katra EVW piederīgajam resp. piederīgajiem, kas vēl palikuši Vācijā vai dzīvo šķirti Anglijā, varētu atrasties vismaz viena angļu ģimene, kas dotu atšķirtajiem kopējas apmešanās iespēju attiecīgā EVW darba vietā vai tās tuvumā Tur nevajadzētu ne īpašu māju ar Afrikas vai Brazilijas klimatam piemērotu temperatūru, tur nevajadzētu ne dabisku rotaļparku, nedz apkalpotāju, kas gādā par izmeklētu barību; katrā gadījumā tur pietiktu ar 1—2 vienkāršām istabām, par kuŗām maksātu īri vai atlīdzinātu ar kādu derīgu darbiņu, ko Koko ar Džekiju nevar un neprot.

Tā tas vairāk atbilstu šim katastrofālajam laikam, kā arī cildenajām cilvēka tiesību, humānisma un demokratijas deklarācijām, kas skan tik svinīgi un skaļi kā ērģeļu stabules.

Še ieinteresētiem Anglijas baltiešiem, saziņā ar saviem pārstāvjiem un organizācijām derētu saslēgties kopējā akcijā, lai ar vietējās preses palīdzību apellētu pie angļu tautas un attiecīgajām iestādēm. Varbūt kā blakus aizkustinošai dzīvniekmīlestībai tur tomēr snauž arī sava tiesa humānitātes, ko šādā veidā varētu atmodināt un kaut vai daļēji atrisināt sen sasāpējušo EVW ģimeņu apvienošanas jautājumu.

Bet ja arī tam nenākumu nebūtu tad — „Džekija akcijā" mēs būsim dzirdējuši ieskanāmies cilvēcības kaŗa zvanus.

Vilis Lesiņš.

Kaut tādu labvēļu būtu vairāk...

Daudziem latviešiem, kas devušies uz Ohaio štatu ASV, laimējies nokļūt pie sirsnīgā latviešu drauga Reija Pitersaima (Ray M. Petersime), kam Getisburgas pilsētā un apkaimē pieder vairākas farmas un liela fabrika. Pateicoties Pitersaima gādībai, Ohaio štatā jau iecelojuši vai arī atrodas ceļā vairāk nekā 500 mūsu tautiešu, to vidū arī atraitnes ar maziem bērniem, daudzbērnu ģimenes un vecāki cilvēki. Izmantodams savus plašos sakarus, Pitersaims ikvienam iebraucējam cenšas sagādāt piemērotu apmešanās un darba vietu. Kā redakcijai raksta tautietis J. Skirmants un vairāki citi turienes latvieši, Pitersaims velti gandrīz vairāk laika, pūļu un līdzekļu iebraucēju izvietošanai nekā pats saviem uzņēmumiem un citām personīgajām lietām. Parasti viņš pats ar savu automašīnu ierodas stacijā sagaidīt jauniebraucējus un jau atceļā iegādājas un uzdāvina tiem darba drēbes, apavus uc. nepieciešamās mantas. Daudzi iebraucēji Pitersaima mājā atraduši bez maksas savu sākuma patvērumu. Tāpat viņš noorganizējis apkārtnes latviešiem bezmaksas angļu valodas kursus, uz kuriem nogādā klausītājus savās automašīnās.

Ar Pitersaima iniciātīvu štatā rīkotas sanāksmes, kuŗās bijušie DP stāstījuši jaunajiem amerikāņu draugiem par saviem pieredzējumiem Eiropā un boļševiku izrīcību zemēs aiz dzelzs priekškara. Plašā šāda veida sarīkojumā notika 12. novembrī Getisburgā.

Baltijas valstis lielās diplomatijas svaru kausos kara laikā

KĀ ASV 1942. GADĀ AIZKAVĒJA BALTIJAS VALSTU „IZTIRGOŠANU"

Populārā amerikāņu pretkomūnistiskā organizācija National Committee for Free Europe, Inc., sakopojusi materiālus par ASV un Baltijas valstu attieksmēm pēdējo 10 gadu laikā kopš otrā pasaules kara sākuma, izlietojot oficiālos ārlietu ministrijas informācijas biļetenus, publicētās ASV valstsvīru Kordela Halla (Hull) un Džemsa Bernsa (Byrnes) atmiņas, laikrakstu ziņas un materiālus no citiem avotiem, kas pa daļai līdz šim vēl nekur nebija publicēti.

Pārskata ievadījuma komentātore Merija Ogestaine (Augustine) norāda uz kardinālo atšķirību, kāda pastāv starp Baltijas valstu un sešu Jaltas konferences naciju trimdinieku politisko situāciju. Kamēr pēdējos Savienotajās valstīs oficiāli pārstāv tā paša komūnistiskā režīma diplomāti, no kura tie bēguši, tikmēr Baltijas valstis vēl arvien reprezentētas ASV ar saviem vecajiem atzītajiem sūtņiem. Personīgās kontinuitātes pavedienu gan pārtraukusi sūtņa Dr. Bīlmaņa nāve, bet tā tomēr nav pārrāvusi legālo kontinuitāti, kās izpaudās jaunā sūtņa J. Feldmaņa iecelšanā uz pēdējās likumīgās Latvijas valdības izdoto ārkārtējo pilnvaru pamata.

Jau kopš 1939. gada Savienoto valstu valdība konsekventi pretojusies visiem Padomju savienības mēģinājumiem panākt ASV politikas maiņu pret Baltijas valstīm. Šie veltīgie padomju mēģinājumi mūsu lasītājiem visumā jau pazīstami, tā ka pie tiem nav nozīmes tuvāk pakavēties. Tāpat ir zināmas atkārtotās ASV valstsvīru deklarācijas par Baltijas valstu neatkarības atzīšanu. National Committee for Free Europe pārskatā tomēr atrodam arī vienu otru interesantu detaļu, kas parāda lielvalstu diplomātiskās spēles aizkulišes kara laikā, „metot kauliņus" par mūsu zemju likteni.

Agrākais ASV ārlietu ministrs Kordels Halls savos memuāros (I. sēj. 701. lpp.), runājot par padomju militāro bāzu ierīkošanu Baltijas valstīs, starp citu piezīmē: „Tā ka Igaunija, Latvija un Lietuva formāli paturēja savas valdības un savu neatkarību, mēs nejutām, ka būtu nepieciešami kādi diplomātiski soļi..." Kā zināms, pēc galīgās krievu iesoļošanas 1940. g. tomēr nāca ārlietu ministra vietnieka Samnera Vellsa (Welles) pazīstamā deklarācija, kurā Sav. valstis nosodīja Pad. savienības rīcību. Tālāk zīmīgs solis bija senāta atteikšanās ratificēt vairākus ar Baltijas valstīm pirms to okupācijas noslēgtos līgumus.

Tanī pašā laikā Anglija, atrazdamās stipri apdraudētā stāvoklī un vēlēdamās atšķelt Padomju savienību no ass valstīm, netaupīja pūles, lai iegūtu krievu draudzību. Rosīgi šajā virzienā, saskaņā ar valdības norādījumiem, darbojās toreizējais britu vēstnieks Maskavā sērs Stefords Kripss. Jau pieminētajās Halla atmiņās (811.—812. lpp.) teikts: „1940. g. agrā rudenī britu vēstniecības padomnieks Nevils Batlers (Butler) paziņoja mums Kripsa izteikto ierosinājumu britu valdībai, ka, — lai noskaņotu Padomju savienību labvēlīgi sabiedrotajiem un atsvešinātu to no Baltijas valstīm,— vispirms būtu nepieciešams atbrīvot trīju Baltijas valstu kredītus, nododot to izmantošanu, protams, Pad. Savienībai. Es lūdzu mūsu politisko Eiropas lietu padomnieku Džēmsu Dannu (Dunn) norādīt Batleram, ka Anglija var rīkoties brīvi pēc savas izvēles. Kas attiecās uz mums, tad mēs bijām atsacījušies atzīt Baltijas valstu inkorporāciju, un tādēļ nevarējām arī atbrīvot to kredītus par labu PSRS." (Anglija to arī nedarīja. Red.).

Pēc vācu-krievu kara sākuma un Perlharboras katastrofas Anglijas ārlietu ministrs Idens devās uz Maskavu, lai mēģinātu noslēgt paktu ar jauno sabiedroto. „Staļins gribēja, lai Anglija nekavējoties piekristu PSRS robežu atjaunošanai tādā veidā, kādas tās bija pirms vācu uzbrukuma. Konkrēti Padomju savienībā būtu bijis jāietilpina Baltijas valstis un daļa Somijas, Polijas, un Rumānijas... Idens pretojās šai prasībai, norādīdams, ka daudzu iemeslu dēļ viņam nav iespējams slēgt slepenu nolīgumu. To nedarīt Anglija esot apsolījusies arī Savienotajām valstīm. Staļins beidzot bija ar mieru, ka viņa priekšlikumus nosūta uz Londonu apspriešanai anglu kabinetā, un paziņo par tiem arī ASV..."

ASV ārlietu ministrija slepenā memorandā prezid. Rūzveltam 1942. g. 4. februārī stingri iestājās par iepriekš minēto Staļina prasību noraidīšanu, pretojoties jebkādām teritoriālām koncesijām pirms vispārīgās miera konferences. Notikumu tālākā attīstība tomēr „bija gājusi nepareizā virzienā. Jau tā paša gada aprīlī šķita, ka Čerčils, gan negribīgi, tomēr izšķīries padomju prasībām piekrist, lai nenovilcinātu pakta parakstīšanu... Rūzvelts, turpretim, atbalstīja ārlietu ministrijas viedokli — ka šāda rīcība būtu reizē tuvredzīga un bīstama. Viņš nosūtīja vēstījumus Čerčilam un Staļinam, norādīdams uz šo ASV viedokli. Staļins tomēr atteicās vispār par šo jautājumu diskutēt, uzsvērdams, ka tas skar vienīgi. Angliju un Padomju savienību. Čerčils beidzot informēja prezidentu, ka angļu valdība nolēmusi līgumu parakstīt."

Šajā Baltijas valstīm tik kritiskajā momentā prezidents Rūzvelts vispirms informēja Čerčilu, ka ASV valdība šādu līgumu neatzīs ne tiesi, ne arī netieši. Tomēr, redzēdams Čerčila pārliecību, ka Anglijai līgums būtu jāparaksta, prezidents drīz pēc tam ierosināja kompromisu, proti — ka igauņiem, somiem, latviešiem un lietuviešiem, kas nevēlētos palikt padomju okupētajās zemēs, dotu tiesību šīs territorijas atstāt, ņemot līdzi visu savu mantu. Samners Vellss šo priekšlikumu paziņoja britu vēstniekam Halifaksam, un briti savukārt informēja par to PSRS pārstāvjus.

Mums laimīgā kārtā tomēr arī šis kompromisa priekšlikums sastapa stingru pretestību pašā ASV ārlietu ministrijā, it īpaši Kordela Halla personā.

Šie nedaudzie nesenās vēstures fragmenti lieku reizi rāda, cik tuvu Baltijas valstis kara laikā bijušas stāvoklim, kad tās būtu „iztirgojuši" arī rietumu sabiedrotie. Diplomātiskajā spēlē par mūsu likteņa apzīmogošanu toreiz tomēr uzvarēja valstsvīri ar tālredzīgāko un mums labvēlīgāko skatu. (j)

Daugavas Vanagi Anglijā aicina ziedot nama iegūšanai

Daugavas Vanagi, kas Anglijā izveidojušies par lielāko un spēcīgāko latviešu organizāciju, aicina turienes tautiešus ziedot nama iegūšanai. Līdz šim īrēto telpu šaurība kavē īstenot daudzus nodomus, bet pašu mītnē rastos iespējas latviešiem satikties gan kultūrālos un māksliniecīskos, gan vispārēja rakstura sarīkojumos, iekārtot svētdienas skolu, juridisko padomu biroju, lasītavu un bibliotēku, un namā varētu rast patvērumu arī darba spējas zaudējušie tautieši.

Iegūtais nams materiāli atmaksāsies no tā kārtējiem ienākumiem, un tagadējo telpu īre jau skaitīsies nama peļņas kontā. Trimdai beidzoties, Daugavas Vanagi namu atstās Latvijas valsts īpašumā un rīcībā.

Katra tautieša ziedojumu šim nacionālajam mērķim ieskaitīs Daugavas Vanagu nama fondā un ziedotāja vārdu ierakstīs nama cēlāju goda grāmatā. Ziņas par ziedojumiem publicēs Londonas Avīzē.

Komponists A. Jērums — Latviešu biedrības Lielbritanijā priekšsēdis

LATVIETE VISSEKMĪGĀK BEIDZ ANGĻU MĀSU SKOLU

Latviešu biedrības Lielbritānijā kopsapulce, kas pēc 16 mēnešu starplaika notika Londonā, vienbalsīgi pieņēma valdes un revizijas komisijas ziņojumu un jaunajā valdē ievēlēja K. Valdmani, A. Jērumu, R. Pavasaru, V. Vītiņu, V. Zariņu, māc. R. Slokenbergu un J. Andrupu. Par valdes priekšsēdi pēc ilgākām debatēm izraudzīja komponistu Albertu Jērumu. Revīzijas komisijā no jauna ievēlēja Taurīti, Reinhardu, R. Bērziņu, Lūsaru un Kauliņu.

Birminghemā The Woodlands Royal Cripples slimnīcas māsu skolas audzēkņu apbalvošanā no 30 aspirantēm, kas vislabāk veikušas pārbaudījumus un izpildījušas praktiskos darbus, pirmo godalgu saņēma vienīgā ārzemniece šajā skolā, latviete Ieva Mežciema, ārsta Mežciema meita. Balvas pasniedza 92 g. v. šokolādes fabrikas īpašniece un slimnīcas kādreizējā faktiskā uzturētāja D. E. Kedberija.

25 gadi garīdznieka un jaunatnes audzinātaja darbā

Ziemsvētkos uz 25 aizvaditiem gadiem garīdznieka un jaunatnes audzinātāja darbā atskatījās katoļu prāvests Pēteris Bojārs. Jubilārs dzimis 1901. g. 10. februārī Bērzgales pagastā lauksaimnieka ģimenē, kas devusi daudzus akadēmiski izglītotus darbiniekus. Bojārs studējis Pēterpilī un Viļņā, vēlāk Rīgas katoļu garīgajā seminārā, ko beidzis 1924. gadā. Tā paša gada 21. dec. Rīgas Sv. Jēkaba katedrālē archibīskaps A. Springovičs iesvētī Bojāru priestera amatā, un Ziemsvētkos dzimtā Bērzgales pagasta baznīcā jaunais priesteris vada savu pirmo dievkalpojumu.

Līdztekus garīdznieka darbam Latgalē, Zemgalē un Kurzemes katoļu draudzēs P. Bojārs daudz strādājis sabiedriskajā, izglītības un jaunatnes audzināšanas laukā — gan par pamatskolu un ģimnaziju skolotāju, gan Ludzas tautas universitātē, latviešu katoļu jaunatnes organizācijā, Jaunatnes Sarkanajā Krustā un aizsargu organizācijā. Pēc katoļu garīgā semināra pievienošanas Latvijas universitātei B. ir viens no pirmajiem, kas iegūst universitātes katoļu teoloģijas fakultātes teoloģijas magistra gradu, reizē studējot arī tautsaimniecības fakultātē. Jubilāra spalvai pieder virkne rakstu latviešu periodiskos izdevumos.

Vēlam daudz spēka nākotnē, turpinot kalpot Dievam un tēvzemei!

Sabiedroto attiecības bez maskas (3)

Maršals Žukovs drebina Berlīni ar milzu tankiem

AMERIKĀŅI ŠAUJ KRIEVUS, BET KRIEVI DOMĀ, KA LABĀK, JA VIŅUS PIEKAUJ

Tajos slepenajos aktu vākos, ko jau pirmajā gadā krievu izlūkošanas dienests savāca par mani, bija rindkopa: „Garastāvokļains, ass, neaprēķināms". Šīs raksturojums, ko krievu aģenti bija nodevuši par mani, krievu valodā laikam nozīmē gluži vienkārši „ļoti nepatīkams". Citādi es to nevaru saprast, jo 1945. g. es biju pati laipnība un pacietība. Ja mans garastāvoklis dienu no dienas pasliktinājās un cēlākās rakstura īpašības izzuda, tad pie tā vainīgi bija krievi paši.

Arogancei, bezkaunībai un neiecietībai, kā arī vienkāršai lielībai nebija gala. Pirmais smagais pārbaudījums, ko amerikāņu paietība gandrīz vairs neizturēja, bija 9. augusts. Trīs dienas pirms tam amerikāņi nometa pirmo atombumbu virs Hirošīmas, un vēl divi dienas vēlāk Padomju savienība pieteica Japānai karu. Mūsu reakcija bija dabīga. Katrs saprata, ka Japāna ir ne vien nospiesta ceļos, bet guļ jau uz vēdera. Bez tam krievu zābaks pat nespēja aizsniegt šo salu valsti. Tā bija politiska demonstrācija ar praktisku mērķi nogrābt saviem sabiedrotajiem no deguna priekšas tik daudz laupījuma Mandžūrijā, cik vien iespējams.

Tanī dienā velns mani dīdīja iegalvot savam šefam ģenerālim Parkam, ka šis ir īstais brīdis, lai krieviem izteiktu atzinību un tos gratulētu kopīgās cīņas sākumam pret Japānu. Parks piekrita. Arī viņam bija liels kārdinājums būt asam un dzēlīgam, bet kad mēs ieradāmies pie krievu komandiera ģenerāļa Gorbatova un redzējām viņa smaidīgo, plato krieva seju, mēs kļuvām ļoti mīlīgi un laipni. Parks pateica dažas sagatavotas frazes. Gorbatova atbilde mums aizsita elpu: „Padomju savienība vienmēr turas pie līgumiem un dotā vārda," viņš atbildēja. „Kara pieteikums Japānai nav nekas vairāk kā viens no angļu un amerikāņu kopīgajiem nolīgumiem. Gluži dabīgi, ka mēs pildām, ko esam solījuši."

Mēs ar Parku saskatījāmies un iekšķīgi griezām zobus. Mums bija prātā neskaitāmās veltīgās komandantūras sēdes un tukšie krievu solījumi, ko viņi, parakstītus vai neparakstītus, nekad nepildīja.

Tad pienāca Japānas kapitulācija. Berlīnē ieradās neaizmirstamais ģenerālis Džordžs Petons. Parks nolēma, ka visiem četriem uzvarētājiem jārīko liela kopīga parāde. Krievu virspavēlnieks Vācijā maršals Žukovs domāja tāpat. Viņš arī ierosināja, lai Berlīnē ierastos ģenerālis Eizenhauers, feldmaršals Montgomerijs un Francijas bruņoto spēku virspavēlnieks ģenerālis Kēnigs. Žukovs arī domāja, ka vajadzētu teikt kādu svinīgu runu, un kad neviens no mums to sagatavot nepieteicās, viņš paziņoja, ka runāšot pats.

Parāde beidzot, pēc daudziem sīkiem pārpratumiem, notika septembrī, platajā Unter den Linden bulvārī, Berlīnes sirdī. Katra nācija piedalījās ar 1000 vīriem un 100 braucamrīkiem, nenosakot spēkratu tipu vai lielumu. Pasaulē notikušas daudzas un dažādas militāras parādes, bet šī savā ziņā bija vienreizēja. Skatītāji salasījās no simtiem sabiedroto karavīru, kam parādē jāpiedalās nebija. Vācieši toreiz neuzdrošinājās vēl rādīties uz ielas un no uniformām vairījās. Citādi skate bija ļoti krāšņa.

Maršals Žukovs ieradās zilās kā debess biksēs ar dzeltenām svītrām. „Mundieris" bij spilgti sarkanā krāsā un zem tā zaļa blūze. Uz viņa krūtīm žvadzēja un džinkstēja pilnīga Padomju savienības medaļu kolekcija. Medaļu bija tik daudz, ka viena no tām, labas zelta paplātes lielumā, karājās uz viņa labā gurna. Blakus Žukovam stāvēja ģenerālis Petons, reprezentēdams pašu Eizenhaueru. Petons bija amerikāņu armijas vasaras tērpā ar kaujas ķiveri, bet tik spožiem zābakiem, ka tie mirdzēja vairāk par Žukova medaļām. Žukovs stāvēja pašā tribīnes vidū un uzmanīgi vēroja, lai tik, Dieva dēļ, neviens no pārējiem sabiedrotajiem nepiestātos viņam pilnīgi blakus vai pat gabaliņu priekšā. Katrreiz, kad Petons pagrozīja pēdas, Žukovs paspēra pussoli uz priekšu, un drīz viņa vēders karājās labu gabalu pāri tribīnei. Šo neaizmirstamo skatu, protams, pamanīja mūsu fotografi.

Kad beidzot pienāca laiks teikt runu, Žukovs izvilka no kabatas papīru un sāka lasīt, bet viņa gludos teikumus gandrīz pilnīgi sajauca kādas amerikāņu aģentūras fotografe Margareta Burke, kas, plīvojošos svārkos un nailonos tērptām kājām, izlaidās plakaniski Žukova priekšā, lai varētu viņa impozanto vēderu uzņemt no vardes perspektīvas. Sprigaņā fotografe Žukovu ļoti interesēja, un viņš, uz to šķielēdams, pārlēca veselus gabalus no savas rūpīgi sagatavotās runas. Parāde pati bija iespaidīga. Protams, katrs bija kareivjiem iedresējis visstīvāko soli, un pogas mirdzēja kā zvaigznes. Vienā ziņā tomēr krievi mūs pilnīgi satrieca. Mēs bijām izvēlējušies parādei vieglas tanketes, džīpus un bruņotos auto, bet aiz krievu kājniekiem pēkšņi Unter den Linden iegriezās ar neaprakstāmu dunēšanu un rīboņu 100 vissmagāko Staļina tanku. Drupas līgojās, un bira ķieģeļi. Ģenerālis Petons ar redzamu uzmanību noraudzījās tērauda milzeņos un tad pagriezās pret kādu angļu brigadieri, kas viņam stāvēja blakus: „Tie tanki ir okē", viņš teica, „bet neesat uztraukts. Ja Žukovs sāks šaut, mēs būsim jūsu pusē."

Žukova tanki Berlīni tikai izdrebināja, bet nešāva. Toties šāva Žukova „zaldāti". Angļu un amerikāņu ieroču brāļu draudzības kausi bija sen jau iztukšoti un mieles rūgtas. Kā paraduši, krievi katru nakti sarīkoja īstas invāzijas amerikāņu sektorā un dzenāja rokā gan dzeramo, gan meitenes, ar kurām okupācijas pirmajās dienās tiem bija tik daudz darīšanu. Mēs nevarējām izlikties, ka krievus neredzam. Incidentu liste auga bezgalīgā garumā. Katrs amerikāņu kājnieks vai militārais policists zināja, kā krievi izturas. Vienā vienīgā dienā kādā slimnīcā amerikāņu sektorā ieveda ārstēšanai 230 jaunas vācietes. Manas vācu sekretāres mātes dzīvoklī ielauzās ducis krievu kareivju un nelaimīgā sieviete bija jāaizved uz slimnīcu bērnu ratiņos. Mums šī uzvešanās bija pretīga. Nošauto krievu skaits amerikāņu sektorā sāka augt. Kad gadījumus izmeklēja, notikumu gaita bija allaž viena un tā pati: krievi bija vai nu laupījuši vai uzbrukuši sievietēm, kad tos notikuma vietā pārsteidza MP vai mūsu karavīri. Krievi vērsa savus ieročus pret amerikāņiem, un tajā pašā sekundē amerikāņi šāva. Dīvainākais bija tas, ka krievi pilnīgi nesaprata, kādēļ amerikāņi uz viņiem šaujot. (Turpinājums seko.)

TIKAI DP NABADZĪBA
Vācu muitas ierēdnis pārbauda izceļotāju saiņus

GATAVI CEĻAM
Smagās bagāžas pieņemšana Ventorfas transitnometnē

Kā jāsagatavo smagās bagāžas mantu saraksti

Dazi padomi un norādījumi braucējiem uz ASV

Daudzu izceļotāju pieredze rāda, ka smagās bagāžas kastes katrā ziņā ieteicams apstīpot, bet stīpu gali pie vāka jāpiestiprina tā, lai muitā kastes varētu viegli atvērt. Galīgā nostiprināšana jāizdara pēc muitas kontroles. Grāmatas ieteicams likt atsevišķā kastē, uz kuras uzrakstāms „Books". Uz katras kastes vispār jābūt šādiem uzrakstiem: īpašnieka vārds (pirmais burts) un uzvārds, Eiropas (EC) numurs un adrese ASV.

Par grāmatām jāizgatavo saraksts 3 eksemplāros, kura augšējā kreisajā stūrī jārakstā īpašnieka vārds un uzvārds, aiz tā: „Emigration to USA" un atbilstošā adrese, bet virsrakstā: „List of bona fide my personal books". Grāmatu sarakstā jābūt šādām ailēm: 1) Author, 2) Title of the book (oriģinālvalodā), 3) Contents (piem., Fiction, Poetry, Children book etc.), 4) Language, 5) Number. Pārējās personīgās mantas jāraksta uz īpašas blankas, ko izdod transitnometnē. Tā ka visas mantas jāsaraksta vienā lappusē, kuŗā ir tikai 4 ailes ar 22 rindām katrā, tad vienādie priekšmeti jāraksta vienkopus. Tādēļ arī viena veida mantas nav ieteicams likt dažādās kastēs, jo katras kastes saturs jāuzrāda atsevišķi (Box 1, Box 2 utt.).

Par muitas pārbaudi jāpiebilst, ka vācu muitas ierēdņi visumā solidi. Piederības pierādījumus (lēses vai nometņu apliecības) prasa tikai vērtīgākajām mantām (foto un radio aparāti, diviteņi, šujam- un rakstāmmašīnas, sudraba trauki, zeltlietas utt.). Ja ir vairāki vienas šķiras objekti, kā medikamentu komplekti, tad atstāj tikai vienu.

Rokas bagāžā uz Ventorfas transitnometni jāņem līdz trauki ēdieniem un to atnešanai no izdales telpām. Tāpat jāņem līdz 2 segas, katram, kas vecāks par 6 gadiem, — tās nepieciešamas tiklab ko segties, kā arī nodošanai pirms tālākbrauciena uz Gronu. Protams, ļoti noderīga transitnometnē ir katra līdzpanemtā vācu marka papildu pārtikas iepirkšanai.

Nākošais kuģis uz ASV ziemeļu ostām dosies 26. decembrī. Braucējiem uz dienvidu ostām pagaidām būs jāpavada vēl ilgāks laiks transitnometnēs.

A. Dr.

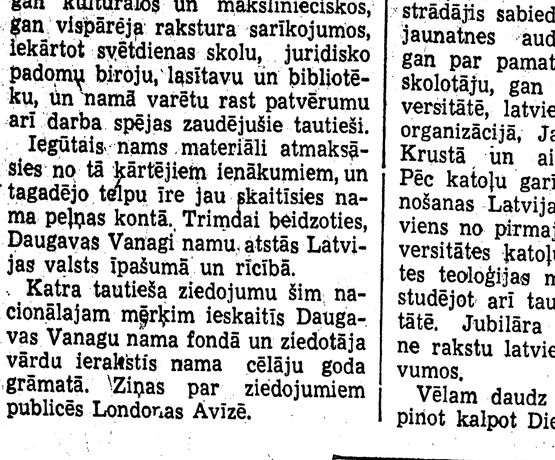

PROF. T CEĻMS CEĻĀ UZ ASV
Profesors ar kundzi un meitu atvadās no paziņām Ventorfas transitnometnē

Sācies Svēt

Simti tūkstoši cilvēku S

zvaniem skanot, pāvests

Roma (O). — Visu Romas dievn tūkstošiem svētceļnieku no visas XII atklāja svēto gadu. Jau agrā naļām uz Sv. Pētera bazilikas p lai piedalītos lielākajā kristīgās jam Tēvam dzīvoja līdzi 250 milj priekškara, jo materiālisms ar te spēļu izmīcināt cilvēka tieksmes sumdal, viss milzīgais laukums S vienīgs jaužu viļņojoša jūra. Ne mi veda dievlūdzējus uz Kviriņ rīti. Pieci simti ārzemju žurnā priekš daudzām dienām ieradās albas. Pirmo reiz katoļu baznīca vēršanas ceremoniju pārraidīja ar

Bazilikas atrijā ceturksnu pirms desmitiem jau bija sapulcējušies goda viesi, pie Svētā krēsla akredi tētie ārzemju diplomāti, ārzemju valdības pārstāvji un Italijas aristo kratija. Īsi pēc desmitiem no Sik tinas kapellas puses bazilikas priekštelpās ienāca pāvests, ko Va tikāna kapitula vārdā apsveica kar dināls Tedešini. Sikstinas koris dziedāja Veni creator. Pie Svētā liem vārtiem kardinālis Kanali pa sniedza Sv. Tēvam zelta veseri. Val dot kapa klusumam, pāvests trīs reiz pieklauvēja un teica: „Atve riet man taisnības vārtus." Un tad skanot visu Romas dievnamu zva niem, Pijs XII ar degošu sveci un krustu rokā iegāja bazilikā. Aiz viņa sekoja kardināļi, archibīskapi bīskapi un Vatikāna augstākie ga rīdznieki. Pēc īsas lūgšanas pie Petroniļlas altāra, skanot sudraba taurēm un gavilējot simtiem tūkstoš u cilvēku, pāvests Pijs XII svētīja dievlūdzējus.

Uz Svētā gada atklāšanas svinī bām Romā ieradās Beļģijas karaļa māte Elizabete, Itālijas valsts pre zidenta Einaudi un ministru prezi denta Degasperi kundzes, Īrijas ār lietu ministrs Mekbraits, Spānijas lietu ministrs Artajo un Kanadas ministrs Berets. Pretēji agrākajām tradicijām Ziemsvētku vēstījumu pāvests nolasīja piektdienas vakarā. Svētais tēvs aicināja cilvēkus uz Kristus karu cīnai par mieru, taisnī bu un cilvēka tiesībām. Pāvests aicināja atgriezties baznīcas klēpī visus tos, kas novērsušies no reli ģijas. Vēstījuma beigās Svētais Tēvs lūdza visas nācijas Svētā gada laikā amnestēt notiesātos un atbrī vot kara gūstekņus.

Informētas Vatikāna aprindas paziņojušas, ka Svētā gada laikā Romā katru dienu ieradīsies ap 40.000 svētceļnieku. Īsi priekš Ziem svētkiem Itālijā kļuva zināms, ka komūnisti kaut ko gatavo, lai trau cētu katoļu svinības. Līdz šim vi ņu pūles tomēr izrādījās veltīgas, jo pieteiktais streiks sabruka jau pēc dažām stundām.

*

Pēc senām paražām simtiem tūk stošu svētceļnieku, kas ierodas Ro mā no visām pasaules malām, pār stāj četru lielo Romas baznīcu, to starpā Svētā Pāvila baznīcas un Pētera doma slieksni uz ceļiem. Vi ni to dara apziņā, ka tāpat rīkoju šies miljoniem ticīgo priekš viņiem un visi līdzšinējie pāvesti. Šai iz rīcībā simbolizēti tā Kunga vārdi: „Tie vārti esmu es. Kas manī ieiet, taps atpestīts." Tāpat kā kopš gadu simtiem, svētceļnieki arī šogad katrā no šīm baznīcām no skaita trīs Tēva reizes, trīs Ave Marija un Credo pāvesta dvēseles mieram.

Šī Svētā gada sākumā, kas solās izvērsties par lielāko mūsu laiku katoļu baznīcas demonstrāciju, pā vests iesvētīja arī brāļu kapus Pom pejā 15.000 kritušiem vācu karavīriem. Šogad paredzēto 3 milj. svētceļnieku vidū būs ievērojams skaits vāciešu, kas dodas uz Romu speciālvilcienos no Minchenes. Ar pirmo vācu svētceļnieku transportu Romā ieradās Bavārijas izglītības ministrs un CSU frakcijas priekšsē dis Dr. A. Hundhammers 30 CSU landtāga locekļu pavadībā. Pare dzēts ka no Vācijas uz Romu Svē

Tito paraksta līgumus ar rietumiem

Belgrade (F). — Ziemsvētku laikā ātrumā aplidoja jauna svarīga ziņa: piektdien Belgradē parakstīja pagai dināju Jugoslaviju un Savienotajām val stīm, bet pirmdien Londonā noslēdza tās, bet pirmdien Londonā noslēdza Jugoslavu-britu tirdzniecības ligu mu. Tā terminš noteikts uz pieciem gadiem, apmainoties savstarpēji pre cēm 110 milj. mārciņu apmērā. Liel britānija saņems kokmateriālus, la bību un lopbarību, bet izvedīs ķī mikālijas un mašīnas. Dienu vēlāk, pēc līguma parakstīšanas, parlamen tārās debatēs ārlietu ministrs Kardelijs paskaidroja, ka Jugoslavija noslē dzot vienošanos ar Lielbritaniju kļūst līdzīgs partneris ar līdzīgu. Ekonomiecisko vienošanos apsveic arī Londonas prese, paskaidrojot

(3)

...bina Berlini ...iem

...I DOMĀ, KA LABĀK,

...pratumiem, notika septem... ...ā Unter den Linden bul... ...nes sirdī. Katra nācija pie... ... 1000 viriem un 100 brau... ..., nenosakot spēkratu tipu ...u. Pasaulē notikušas dau... ...ažādas militāras parādes, ...ā zinā bija vienreizēja. Ska... ...ījās no simtiem sabiedroto ...kam parādē jāpiedalās ne... ...ēli toreiz neuzdrošinājās ...es uz ielas un no unifor... ...rijās. Citādi skate bija ļoti

... Žukovs ieradās zilās kā ...ksēs ar dzeltenām svītrām. ...s" bij spilgti sarkanā krāsā ...ā zaļa blūze. Uz viņa krū... ...zēja un džinkstēja pilnīga ...savienības medaļu kollek... ...ju bija tik daudz, ka viena ...labas zelta paplātes lielu... ...ās uz viņa labā gurna. Bla... ...vam stāvēja ģenerālis Pe... ...rezentēdams pašu Eizen... ...Petons bija amerikāņu ar... ...ras tērpā ar kaujas kiverī, ...pozīm zābakiem, ka tie ...vairāk par Žukova meda... ...ovs stāvēja pašā tribīnes ...uzmanīgi vēroja, lai tik, ...neviens no pārējiem sa... ...em nepiestātos viņam pil... ...us vai pat gabaliņu priek... ...reiz, kad Petons pagrozīja ...ukovs paspēra pussoli uz ...n drīz viņa vēders karā... ...gabalu pāri tribīnei. Šo ...amo skatu, protams, pama... ...u fotografi.

...idzot pienāca laiks teikt ...ovs izvilka no kabatas pa... ...āku lasīt, bet viņa gludcs ...gandrīz pilnīgi sajauca ...erikāņu aģentūras fotografe ...Burke, kas, plivojošos ...n naiļonos tērptām kājām, ...lakaniski Žukova priekšā, ...viņa impozanto vēderu uz... ...vardes perspektīvas. Spri... ...grafe Žukovu ļoti intere... ...iņš, uz to šķielēdams, pār... ...us gabalus no savas rū... ...avotās runas. Parāde pati ...idīga. Protams, katrs bija ...iedresējis visstīvāko soli, ...ūrdzēja kā zvaigznes. Vie... ...ņēr krievi mūs pilnīgi sa... ...s bijām izvēlējušies parā... ...s tanketes, džipus un bru... ...o, bet aiz krievu kājnie... ...kņi Unter den Linden ...ar neaprakstāmu dunē... ...šanu 100 vissmagāko Sta... ...u. Drupas līgojās, un bira ...nerālis Petons ar redzamu ...noraudzījās tērauda mil... ...tad pagriezās pret kādu ...adieri, kas viņam stāvēja ...ie tanki ir okē", viņš tei... ...esat uztraukts. Ja Žukovs ...mēs būsim jūsu pusē."

...anki Berlīni tikai izdrebi... ...nešāva. Toties šāva Žukova ...Angļu un amerikāņu ieroču ...dzības kausi bija sen jau ...n mieles rūgtas. Kā pa... ...ievi katru nakti sarīkoja ...ijas amerikāņu sektorā un ...kā gan dzeramo, gan mei... ...kuŗām okupācijas pirmajās ...n bija tik daudz darīšanu. ...šjām izlikties, ka krievus ...Incidentu liste auga bez... ...umā. Katrs amerikāņu kāj... ...militārais policists zināja, ...zturas. Vienā vienīgā die... ...imnīcā amerikāņu sektorā ...tēšanai 230 jaunas vācie... ...vācu sekretāres mātes ...lauzās ducis krievu ka... ...nelaimīgā sieviete bija jā... ...slimnīcu bērnu ratiņos. ...zvešanās bija pretīga. No... ...ru skaits amerikāņu sek... ...augt. Kad gadījumus iz... ...otikumu gaita bija allaž ...ā pati: krievi bija vai nu ...vai uzbrukuši sievietēm, ...otikuma vietā pārsteidza ...isu karavīri, krievi vērsa ...tus pret amerikāņiem, un ...ekundē amerikāņi šāva. ... bija tas, ka krievi pil... ...ata, kādēļ amerikāņi uz ...jot. (Turpinājums seko.)

...ATAVI CEĻAM
... bagātas pieņemšana
... transitnometnē

Sācies Svētais gads 1950

Simti tūkstoši cilvēku Sv. Pētera laukumā. Baznīcu zvaniem skanot, pāvests Pijs XII atvēra Svētos vārtus

Roma (O). — Visu Romas dievnamu zvaniem skanot un piedaloties tūkstošiem svētceļnieku no visas pasaules malām, sestdien pāvests Pijs XII atklāja svēto gadu. Jau agrās rīta stundās no Mūžīgās pilsētas malām uz Sv. Pētera bazilikas pusi plūda nebeidzamas ļaužu straumes, lai piedalītos lielākajā kristīgās pasaules demonstrācijā. Garā Svētā priekškara, jo materiālisms ar terrora un varas līdzekļiem vēl nav pa spējis iznīcināt cilvēka tieksmes pēc labā. Pulkstenim tuvojoties 10. stundai, viss milzīgais laukums Sv. Pētera bazilikas priekšā bija viena vienīga ļaužu viļņojoša jūra. Neskaitāmi autobusi, taksametri un limu zīni veda dievlūdzējus uz Kvirinālu pusi, jau gaismai austot sestdienas rītā. Pieci simti ārzemju žurnālistu no visām lielākajām avīzēm jau priekš daudzām dienām ieradās Romā, lai aprakstītu Svētā gada svi nības. Pirmo reiz katoļu baznīcas pastāvēšanas laikā Svēto vārtu at vēršanas ceremoniju pārraidīja arī Vatikāna televīzijas stacija.

Bazilikas atrijā ceturksni pirms desmitiem jau bija sapulcējušies goda viesi, pie Svētā krēsla akreditētie ārzemju diplomāti, ārzemju valdības pārstāvji un Italijas aristokrātija. Īsi pēc desmitiem no Sikstinas kapellas puses bazilijas priekštelpās ienāca pāvests, ko Vatikāna kapitula vārdā apsveica kardinālis Tedešini. Sikstinas koris dziedāja Veni creator. Pie Svētajiem vārtiem kardinālis Kanali pasniedza Sv. Tēvam zelta veseri. Valdot kapa klusumam, pāvests trīs reiz pieklauvēja un teica: „Atveriet man taisnības vārtus." Un tad, skanot visu Romas dievnamu zvaniem, Pijs XII ar degošu sveci un krustu rokā iegāja bazilikā. Aiz viņa sekoja kardināļi, archibīskapi, bīskapi un Vatikāna augstākie garīdznieki. Pēc īsas lūgšanas pie Petronillas altāŗa, skanot sudraba taurēm un gavilējot simtiem tūkstošu cilvēku, pāvests XII svētīja dievlūdzējus.

Uz Svētā gada atklāšanas svinībām Romā ieradās Beļģijas karaļa māte Elīzabete, Italijas valsts prezidenta Einaudi un ministru prezidenta Degasperi kundzes, Īrijas ārlietu ministrs Mekbraits, Spānijas ārlietu ministrs Artajo un Kanadas ministrs Berets. Pretēji agrākajām tradicijām Ziemsvētku vēstījumu pāvests nolasīja piektdienas vakarā. Svētais tēvs aicināja cilvēkus uz Krusta karu cīņai par mieru, taisnību un cilvēka tiesībām. Pāvests aicināja atgriezties baznīcas klēpī visus tos, kas novēršušies no reliģijas. Vēstījuma beigās Svētais Tēvs lūdza visas nācijas Svētā gada laikā amnestēt notiesātos un atbrīvot kara gūstekņus.

Informētas Vatikāna aprindas pārliecinātas, ka Svētā gada laikā Romā katru dienu ieradīsies ap 40.000 svētceļnieku. Īsi priekš Ziemsvētkiem Itālijā kļuva zināms, ka komūnisti kaut ko gatavo, lai traucētu katoļu svinības. Līdz šim viņu pūles tomēr izrādījās veltīgas, jo pieteiktais streiks sabruka jau pēc dažām stundām.

*

Pēc senām paražām simtiem tūkstošu svētceļnieku, kas ierodas Romā no visām pasaules malām, pārkāpj četru lielo Romas baznīcu, to starpā Svētā Pāvila baznīcas un Pētera doma slieksni uz ceļiem. Viņi to dara apziņā, ka tāpat rīkojušies miljoniem ticīgo priekš viņiem un visi līdzšinējie pāvesti. Šai izrīcībā simbolizēti tā Kunga vārdi: „Tie vārti esmu es. Kas manī ieiet, taps atpestīts." Tāpat kā kopš gadu simtiem, svētceļnieki arī šogad katrā no šīm baznīcām noskaita trīs Tēva reizes, trīs Ave Maria un Credo pāvesta dvēseles mieram.

Šī Svētā gada sākumā, kas solās izvērsties par lielāko mūsu laiku katoļu baznīcas demonstrāciju, pāvests iesvētīja arī brāļu kapus Pompecijā 15.000 kritušiem vācu karavīriem. Šogad paredzēto 3 milj. svētceļnieku vidū būs ievērojams skaits vāciešu, kas dodas uz Romu speciālvilcienos no Minchenes. Ar pirmo vācu svētceļnieku transportu Romā ieradās Bavārijas izglītības ministrs un CSU frakcijas priekšsēdis Dr. A. Hundhammers 30 CSU landtāga locekļu pavadībā. Paredzēts ka no Vācijas uz Romu Svētajā gadā katru nedēļu izbrauks viens svētceļnieku speciālvilciens. Bez katoļiem ticīgo transportos pieteikušies arī protestanti.

SVĒTĀ GADA TRADICIJA PASTĀV KOPŠ 1300. GADA

Kaut gan svētceļnieku apmeklējumi Romā zināmi jau kopš kristietības pirmajām dienām, Svētais gads tagadējā formā pastāv kopš 1300. gada. Atskatoties uz Vidus laikiem, jo spilgta parādība bija neaprakstāma panika, kas cilvēci bija pārņēmusi, 1000. gadam tuvojoties. Kristīgā pasaule ticēja, ka pasaules gals ir bīstamā tuvumā. Šīs mežonīgās bailes un neaprakstāmās šaubas pārņēma cilvēkus sevišķi gadu simtu beigās. 1298. un 99. gadā panika sasniedza kulmināciju. To pastiprināja vēl apstāklis, ka krusta kari, kur varēja iegūt grēku atlaišanu, bija izbeigušies. Piepeši sāka augt un briest jauna cerība. Klīda vēstis, ka katrs, kas 1300. gadā dosies svētceļojumā uz Romu un skaitīs lūgsnas uz apustuļu Pāvila un Pētera kapa, saņems grēku atlaidi. Tā izauga pirmais Svētais gads, un, sākot ar 1299. gada rudeni, uz Romu plūda ļaužu straume no visām ticīgo zemēm — Spānijas, Francijas, Vācijas, Anglijas un Skandināvijas. Viņi prasīja pāvesta svētību, un Bonifacijs VIII bija spiests 1300. gada 22. februārī īpašā bullā izsludināt Svēto gadu. Viņš apliecināja arī, ka visi svētceļnieki, kas no 1299. g. Ziemsvētkiem līdz 1300. g. Ziemsvētkiem 15 reizes apmeklēs Romas dievnamus un piedalīsies grēksūdzē, saņems pilnīgu grēku atlaidi.

Pāvests Pāvils II 1470. g. 19. aprīļa bullā noteica Svētā gada atkārtošanos ik pa 25 gadiem. Pēc tam arī tas tapis rēgulāri atzīmēts, ņemot gadījumus, kad kari, nemieri vai citi nenovēršami apstākļi spieduši Svēto gadu atlikt vai pārcelt.

Gadu simtos Svētais gads kļuvis par kristīgās dzīves neizsmeļamo avotu. Lielie dzejnieki smēlušies tur spēkus nemirstīgiem darbiem. Arī Dievišķā komēdija izaugusi no Svētā gada.

1950. gadu par Svēto gadu pāvests Pijs XII pasludinājis 1949. g. 26. maijā ar Bulla Maximum Jubilaeum.

Tito paraksta līgumus ar rietumiem

Belgrade (F). — Ziemsvētku laikā pasauli aplidoja jauna svarīga ziņa: sestdien Belgradē parakstīja pagai-Jugoslaviju un Savienotajām valstīm, bet pirmdien Londonā noslēdza tīm, bet pirmdien Londonā noslēdza Jugoslavu-britu tirdzniecības līgumu. Tā terminš noteikts uz pieciem gadiem, apmainoties savstarpēji precēm 110 milj. mārciņu apmērā. Lielbritānija saņems kokmateriālus, labību un lopbarību, bet izvedīs ķīmikālijas un mašīnas. Dienu vēlāk, pēc līguma parakstīšanas, parlamenta debatēs ārlietu ministrs Kardelijs paskaidroja, ka Jugoslavija noslēgusi šo vienošanos ar Lielbritaniju kā līdzīgs partneris ar līdzīgu. Saimniecisko vienošanos apsveic arī Londonas prese, paskaidrojot,

Modernās zinātnes atziņas 1949. g.

Gadu simteņa pusei noslēdzoties, zinātnieki un pētnieki neparedz svinēt nekādas jubilejas. 1950. gads moderniem fiziķiem, biologiem, astronomiem, matēmatiķiem un filozofiem nav ne labāks ne sliktāks kā iepriekšējie un nākamie gadi. Zinātne iet pati savus ceļus. Dažā ziņā tomēr pagājušais 1949. gads devis jaunas atziņas, kas iespaidos visu nākamo pusgadsimteni.

Pirmā vietā, šķiet, liekami atklājumi modernajā fizikā un astronomijā. Lai gan arī daudzās citās zinātnes nozarēs 1949. gads nesa jaunas atziņas un sasniegumus, tie pašos pamatos nav mainījuši zinātnieku ieskatus par pētījamām problēmām. Tāpat pielietotā zinātne — technika un rūpniecība 1949. gadā nevar atzīmēt gandrīz nevienu nozīmīgu, radikāli jaunu izgudrojumu, kas pārveidotu pasauli.

Citādi tas ir teorētiskajā fizikā. 1949. gads atomkodolu pētniecībā un pasaules izplatījuma izpētīšanā vēsturē iezīmēsies kā svarīgs ceļa stabs. Kopš kara beigām gandrīz visi pasaules ievērojamākie zinātnieki nejutās vairs brīvi, jo bija iesaistīti pētījumos, kam bija tiešs sakars ar kara rūpniecību. Zīmīgi, ka taisni tajā zemē, kur zinātniekiem otrā pasaules kara laikā bija izšķirēja loma — Amerikas savienotajās valstīs, tie pirmie atrāvušies no atombumbu laboratorijām, rakešu izmēģinājuma stacijām un pētījumiem par nāves stariem, lai pievērstos tīrām zinātnes problēmām.

Kā gandrīz visās zinātnes, mākslas, civilizācijas un sociloģijas nozarēs, tā arī teorētiskajā fizikā un astronomijā, pirmā vietā pasaulē šodien ir ASV. Par izcilāko amerikāņu zinātnieku daudzi uzskata profesoru Robertu Openheimeru, kas ir īstais atombumbas izgudrotājs, pareizāk sakot konstruktors, jo viņš pats vēl šodien apgalvo, ka atombumba nav nekas vairāk kā „technoloģiska rotaļlietiņa, kas gatavota speciālai vajadzībai pēc sen pazīstamiem principiem". Pirms dažiem mēnešiem viņš paziņoja, ka aizies no amata, ko viņš ieņēmis jau sešus gadus (viņš bija ASV atombumbu rūpniecības galvenais direktors) un visus spēkus veltīs savai jaunākai idejai: Princtaunas augstāko problēmu pētīšanas institūtam. Šis institūts faktiski izveidots pagājušā gadā un ir īpatnākā laboratorija pasaulē. Tur nav ne ciklotronu, ne augstsprieguma iekārtu, ne kvalitātīvu ne kvantitātīvu laboratoriju, bet tikai ērtas apspriežu telpas ar projekcijas aparātiem un pārbīdāmām melnajām tāfelēm, kur ar baltiem un krāsainiem krītiem bezgala sarežģītas un dažreiz arī vienkāršas formulas raksta tādas slavenības kā prof. Alberts Einšteins, prof. Nīls Bors, fiziķis Pols Diraks, pats Openheimers, pašreiz lielākie matāmatiķi pasaulē Hermans Veils un Osvalds Veblends, atomfiziķi vācietis von Laue un jaunākais Nobeļa prēmijas laureāts japānis Jukava. Bez šiem eksakto zinātņu pārstāvjiem tik pat karsti debatēs piedalās angļu vēsturnieks un filozofs Arnolds Toinbijs, dzejnieks Eliots, filozofs Maksis Radens un sociologs Valters Stjuarts.

Kāpēc šī dīvainā izlase un ko tā pētī? 1949. gada atklājumi atomkodola pētniecībā pierādīja, ka cilvēkiem pašos pamatos jāpārveido sava nespēja domāt ar plašu apvārsni. Kā tas tagad eksperimentāli pierādīts, cilveka prāts savā pašreizējā stadijā ir par daudz aprobežots, lai saprastu, ka daudzas šķietamās pretrunas fiziskās parādībās, piemēram, atomkodolu uzbūvē, nav nekādas pretrunas ar dabas likumiem, bet gan tikai ar mūsu līdzšinējo domāšanas veidu, kas pielaikots vienam atsevišķam gadījumam—cilvēka esamībai uz šīs zemes lodes.

Princtaunas augstāko problēmu pētīšanas institūts, kuŗa direktors un vadītājs ir prof. Openheimers, tāpēc mēģināja savākt vienkopus gaišākās galvas no visām zinātnes nozarēm; cilvēkus, kuŗu speciālitāte ir brīva, neierobežota, un domāšana neaprobežota. Bez kādiem aizspriedumiem un neko neuzskatīdami par galīgu vai neapgāžamu, šie zinātnieki savstarpējās diskusijās mēģina iespiesties cilvēka prātam līdz šim nepieejamās nozarēs.

Prof. Openheimers pārliecināts, ka daba pati ir bez noslēpuma un viss tur ir saprotams katram, kas to spējīgs skatīt ar atvērtām acīm. „Bet mēs esam savā pašreizējā zinātnes attīstībā divnedēļu kaķēni, kam tikko sāk atvērties acis," saka Princtaunas dvēsele. Pie šīs atziņas noveda 1949. gada pētījumi par atoma uzbūvi. Pašreiz stāvoklis šajā modernākajā no modernās zinātnes nozarēm ir tāds, ka katru mēnesi apgāž iepriekšējā mēnesī uzstādītās teorijas un rada jaunas, lai tās, varbūt, pēc vēl vienas nedēļas darba atkal pārjaunotu. Pats Openheimers un viņa palīgi par šo šķietami chaotisko stāvokli ir ļoti sajūsminā ti: „Mēs katru dienu sagāžam universu un būvējam to atkal nākošā dienā par jaunu," tie saka. Kardinālais jautājums Princtaunas pētījumos ir vēlēšanās uzzināt, vai modernā fizika jau nonākusi līdz galīgiem materijas uzbūves pamatelementiem vai nē. Ja vajadzēja vairākus tūkstošus gadu līdz šī gadu simteņa sākumam, lai cilvēks iedalītu visas viņam pazīstamās vielas 96 elementos, tad pietika nepilnu 40 gadu, lai šīs šķietami nedalāmās vielas vismazākas daļiņas — atomus, sadalītu elektronos, protonos un neitronos. Otram pasaules karam sākoties zinātnieki domāja, ka šīs ir atomu uzbūves pamatsastāvdaļas, kas ir atsevišķi būvakmeņi katrs par sevi, nemainīgi un stabili. Kopš 1945. gada, kad atombumbu un kosmisko staru pētījumi visā pasaulē piespieda zinātniekus radikāli mainīt līdzšinējos uzskatus, radušies jau vismaz piecpadsmit dažādi atoma uzbūves elementi, kas ir vienreizēji katrs par sevi, bet tajā pat laikā spējīgi pārvērsties cits par citu, savienojoties radīt enerģiju šķietami no nekā un pieņemt formas un īpašības, kas ir cilvēkam pilnīgi jaunas un pagaidām ar līdzšinējo saprātu neaptveramas.

„Mūs visvairāk mulsina to jauno atoma sastāvdaļu struktūrālā uzbūve, ko tagad ar kopīgu sugas vārdu sauc par mezoniem," saka Openheimers, „mēs zinām ļoti daudz par elektronu, neitronu un protonu izturēšanos. Ar šīm zināšanām mums pietika, lai mēs radītu atombumbu, kas ir tikai viens nenozīmīgs gadījums atomkodola atbrīvošanas paņēmienos. Bet ar to, ka mēs pazīstam šo atoma sastāvdaļu izpausmes, veidus, mēs vēl nebūt nezinām, kā viņas uzbūvētas, kādas tās izskatās un kādēļ visas šīs sastāvdaļas pārveidojas, mainās un saistās cita ar citu."

1935. gadā japāņu fiziķis Hideki Jukava izteica teorētisku pārliecību, ka atomu kodolā bez protoniem un elektroniem vēl vajaga būt kādam trešam uzbūves elementam, kas pēc savas masas atrodas vidū starp samērā lielo protonu un visniecīgāko masas daļiņu elektronu un ir bez lādiņa. 1937. gadā šādas daļiņas atklāja amerikāņu eksperimentātors Carls Endersons, tuvs prof. Openheimera biedrs.

Princtaunas augstākās pētniecības institūtā valda pārliecība, ka mazonu pētīšana cilvēku novedīs pie to jēdzienu pašiem pamatiem, ko cilvēki apzīmē ar vārdiem enerģija, materija un uzbūve. Jau līdzšinējie pētījumi atklājuši, ka pilnīgi jāatmet līdzšinējā turēšanās pie konkrētiem priekšstatiem „viela" vai „enerģija", un, ka ar laiku būs jārada kaut kādi apzīmējumi pilnīgi jauniem jēdzieniem, ko līdz šim uz šīs zemes cilvēks nekad nebija apjautis un tādēļ tam nespēj radīt arī nekādu konkrētu priekšstatu savā apziņā.

Šī šķiet svarīgākā atziņa, ko zinātne devusi pagājušā gada pētniecībā.

*

Ka bezgalība iet abos virzienos— tiklab uz bezgala lielo, kā uz bezgala mazo, cilvēce apjēgusi jau sen. Ja virzienā uz bezgala mazo ievērojamākos sasniegumus var atzīmēt Princtaunas pētnieki ar prof. Openheimeru priekšgalā, tad otrā virzienā lielākie sasniegumi pagājušā gadā panākti Palomaras observatorijā, Kalifornijā, kur pēc divu gadu pūlēm beidzot nevainojamā darba kārtībā savests pasaules lielākais teleskops un jūtīgākā zvaigžņu fotokamera. Ar šiem techniskajiem gigantiem Palomaras astronomi tagad mēģina ne vairāk ne mazāk kā izgatavot pirmo bezgalības karti. Šīs zvaigžņu lūkotavas direktors Dr. Ira Bovens savos pētījumos nonācis apmēram turpat, kur prof. Openheimers, proti, ka eksaktā zinātne nonākusi līdz robežām, kur dabas sapratnei nepieciešams mainīt un paplašināt cilvēka domāšanu. Ar jauno teleskopu cilvēks tagad spēj iespiesties apmēram vienu biljonu gaismas gadu tālumā. Līdz ar to cilvēka skatam pieejamais izplatījums palielinājies vairāk tūkstoš reižu. Fotografijas rāda, ka līdz šim pazīstamā pasaules telpa, kas aptvēra saules sistēmu un piena ceļu, ir tikai bezgaligi maza daļiņa no universa. Tajā ir triljoni šādu piena ceļu, kuŗos katrā var būt miljoniem planētu, līdzīgi mūsu bezgaligi niecīgajai un nenozīmīgajai Zemei.

Kādi ir astronomu mērķi nākotnē un ko tie cer realizēt jau līdz 2000. gadam? Ar Palomaras milzu teleskopu šķiet sasniegtas tās robežas, ko no zemes virsas cilvēka acs vai fotokamera var saskatīt. Vēl tālāki un precizāki pētījumi būs iespējami tikai tad, ja izdosies teleskopus, fotokameras, kosmisko staru pētīšanas ierīces un citas svarīgas aparātūras pacelt pāri zemes atmosfairai. Tas nozīmē, ka cilvēkiem būs jāmēģina ierīkot nākotnes zvaigžņu lūkotavas uz mēness vai mākslīgiem satelitiem, ko ar rakešu palīdzību vai atomenerģiju izšaus un noenkuros pasaules telpā. **O. B.**

Sensacionāls ģenerāļa Guderiāna ierosinājums

Vašingtonā (D). — Republikāņu senātors Mekkertijs Ziemsvētku priekšvakarā UP pārstāvim izteicās, ka amerikāņu valsts iestādes saņēmušas agrākā vācu ģenerāļa Heina Guderiāna sacerētu rakstu, kuŗā viņš ierosinājis pakļaut amerikāņu produkciju arī miera laikos militārām iestādēm. Senātors tālāk izteicās, ka viņš šo Guderiāna rakstu pats redzējis. Iesniegumu vācu ģenerālis sacerējis pēc otra pasaules kaŗa, un ASV militārās iestādes tam veltījot lielu ievērību. Kā piemēru minot Vācijas sabrukumu, Guderiāns ierosinājis steidzami dibināt kopīgu ģenerālštābu visām ASV ieroču šķirām un pakļaut civilo saimniecību militārai kontrolei. Tam jānotiekot jau pirms trešā pasaules kaŗa sākšanās, lai paglābtu rietumu kultūru no bojā ejas.

Pareģojumi 1950. gadam — kara nebūs, Adenauers, Tito un Oriols būs spiesti atkāpties?

Franču astrologi Parīzē, vācu gaišreģi Berlīnē un citās lielākās pilsētās pēdējās nedēļās nopūlējušies ar pareģojumiem 1950. gadam. Arī franču un vācu prese nav žēlojusi telpas dažādo pareģojumu publikācijai.

Neviens astrologs neparedz kaŗu 1950. gadā, kaut gan mieru apdraudēšot dažādi sarežģījumi: aukstais kaŗš pastiprināšoties, arī ziema pati būšot ļoti auksta. Francijā kāds gaišreģis pareģo valdības maiņu, Vācijā kāda diktātora nākšanu pie varas, Amerikā labklājības pieaugumu un jēlvielu cenu krišanos. Eiropa sagādāšot Savienotajām valstīm lielu vilšanos. Anglijā pareģo Bevina atkāpšanos un divējas sēras valsts mērogā. Vispār 1950. gadā miršot kāda pirmā ranga politiska figūra. Kāds Parīzes pareģis noteikti apgalvo, ka Tito būs spiests atstāt savu posteni, kā arī Francijas prezidents Oriols. Kāds astrologs ar jauko vārdu El Falaki Gali-Gali, kas lepni apgalvo, ka viņš pasaules kaŗu 1939. gadā noteicis jau vairākus gadus iepriekš, pareģo, ka 1950. gadā Krievijā izcelsies revolūcija. Bolševisma galu viņš paredz 1954. gadā...

Viena no Berlīnes populārākajām sievietēm, vienīgā gaišreģu salona īpašniece Kardosa izpelnījusies ar savu 1950. g. politisko pareģojumu arī Šveices preses ievērību. Kardosa, jau maza meitene būdama, paredzējusi nākotnes notikumus. Kādā vakarā septiņgadīgā meitene katēgoriski atteikusies iet gulēt, apgalvodama, ka nakti degšot māja. Nelīdzēja ne labie vārdi, ne žagari. Un tiešām — ap pusnakti nama jumts atradās liesmās — bija iespēris zibens. Kaŗa laikā Berlinē no mutes mutē klīda bauma — kāda gaišreģe paredzējusi atentātu pret Hitleru. Gestapo, protams, uzzināja, ka pareģe bijusi Kardosa. Pēc 1944. g. 20. jūlija viņu apcietināja un ieslodzija koncentrācijas nometnē. Kad hitleriešu dienas tuvojās beigām, pie viņas padomu meklēja pat SS virsnieki. Viņas atbilde bija vienmēr vienāda: „Aprīļa beigās!" Un tiešām, aprīļa beigās krievu karavīri atbrīvoja koncentrācijas nometnes iemītniekus.

Ernesta Rirdāna pareģojums

Kardosas optimistiskā prognoze 1950. gadam ir šāda: „Vispirms pieaugs rivēšanās starp austrumiem un rietumiem. Ziemas periodā būs manāms neliels atslābums, tad sekos spēcīga sadursme, kuŗas rezultātā tomēr vēl nesāksies trešais pasaules kaŗš. Ar pavasari attieksmes uzlabosies. Bez tam iezīmēsies šādi faktori: Vācija iegūs kopēju valūtu, okupācijas spēkus atvilks, un to vietā paliks tikai simboliski garnizoni. Joslu robežas izzudīs, Berline izklūs no izolācijas un atplauks tiklab saimnieciski kā kultūrāli—šimbrīžam jau kā Paneiropas centrs. Pasaule iet pretim ilgstošam miera periodam. Hitlers ir miris, un neviens cits Hitlers vairs neradīsies ne Vācijā, ne arī kur citur."

Astrologs Oto Stefens pēc oficiālā valsts horoskopa pareģo sekmīgu Vācijas jaunuzbūves turpināšanos 1950. gadā. Neievērojot sekmes starptautiskā tirdzniecības laukā, risināšoties dažādi kompetenču strīdi atsevišķo Vācijas zemju starpā, tāpat kā starp dažādām partijām un vispār būšot vērojama savstarpēja šķelšanās un vienotības trūkums. Stefens pareģo arī tagadējās valdības atkāpšanos un Adenauera krišanu. Adenauera personīgajā horoskopā sevišķi nelabvēlīgs esot 1950. gada marts un septembris. Toties Stefens pareģo vācu kuģniecības un eksporta rūpniecības atplaukumu. Vāciešiem labvēlīgāki kļūšot arī emigrācijas apstākļi. (š)

Sveiciens latviešiem brīvajā pasaulē...

(Turpinājums no 1. lpp.).

Dabiski, ka ilgais trimdas laiks rada pagurumu, tiklab fizisku, kā garīgu. Bet grūtības jau nav tādēļ, lai viņu priekšā padotos nevarībai un kapitulētu. Nē! Grūtības ir tā ēze, kur dzimst, aug un rūdās raksturi. To jums pateiks katrs partizāns, vienalga, vai viņa mājvieta būs Latvijas, Pleskavas, Lietuvas vai Polijas mežā.

Atcerieties, mūsu ikdiena ir daudz skarbāka par jūsējo, mūsu maizes riecieņs plānāks un bieži izpaliek pavisam. Mēs izturam un izturēsim līdz galam! Mūsu zeme būs brīva, vienalga, patstāvīga vai viena no trim Baltijas valstu savienībā. Par to mēs nedomājam, bet, cik spēdami, sadarbojamies un balstām cits citu. Reiz par to stāstīs vēsture, cik pašaizliedzīgi, plecu pie pleca ir cīnījušies igauņi, latvieši un lietuvieši, poļi un ukraiņi. Sadarbojieties arī jūs ar pārējiem politiskajiem trimdiniekiem, sevišķi Baltijas tautu piederīgajiem. Atcerieties vienmēr: trīs iespēj vairāk nekā viens.

Izturiet šo pārbaudījuma laiku! Esat savu sirmo tēvu un vectēvu cienīgi! Viņi nepadevās ne vilinājumiem, ne spaidiem, un pēc gadu simteņiem no klusā cīņas lauka iznāca kā uzvarētāji, Latvijas brīvības saulei atmirdzot.

Neticiet tiem, kuru amats vienmēr ir bijis zilēšana, pūšļošana un čukstēšana! Nav svarīgi vai viņi nes pelēku lauku vadmalas svārku vai frāku. Visi viņi tieši vai netieši kalpo tiem, kas posta mūsu zemi un šo kuriem daži iespēlēti jūsu vidū tieši no Sīguldas MVD skolas. Novērtieties no visām tām personām un politiskām grupām, kas latviešos jauc vienotības garu, kas cīnas vietā par savas zemes brīvību ir izvēlējušies labāk intrigot un cīnīties par savas partijas nākotni, par pašu amatu nodrošināšanu.

Latvietes! Latviešu meitenes! Jūsu vīri, tēvi un brāļi vakara stundās pēc īsas jundas domās ir pie jums un ar jums. Jūsu draugi, sākot no Volchovas un jūsu ligavaiņi nav aizmirsuši reiz vienas takas ejot, zudušās ieceres un vēlmes. Viņi atceras, ka, zem vienām un tām pašām ābelēm īsu diendusas mirkli zvilnējot, daudzu jūsu acīs palika vārdos nepateikta klusa lūgšana. Visuvarenajam: Dievs, ļauj mums atkal šo satikties un jaunu dzīvi sākt tad, kad Latvija briva būs!

Sodien viņi visi mežos veic savu cīnītāju pienākumu, un ja uz laiku viņu sejās izzudīs jautrais smaids, — ticiet, tas nav zudis uz mūžiem. Atcerieties arī jūs vienmēr savu latvietes pienākumu, un to, ka esat mazas, bet spēcīgas un lepnas tautas piederīgās. Svešās zemes gan vilina un aicina ar savām iespējām un kā viņu pavalstniecēm jums var rasties personīgi guvumi materiālā ziņā, ērtības. Taču pēcgalā jums tomēr būs jāatzīst sava kļūdīšanās. Svešiniekam vienmēr būs un paliks svešas mūsu ieražas, tradicijas un mūsu zeme.

Mēs vēlam jums visiem turpmākā darbā vēl labākus panākumus! Stāstiet visur par to postu un ciešanām, ko mums un visām Pad. sav. okupētām zemēm atnesis komūnisms. Tā lai ir un paliek jūsu trimdas dzīves misija. Jo vairāk pasaule iepazīs komūnismu, jo vājākas kļūs tā pozicijas. Mācieties arodus, izglītojoties vispār, augiet un rūdaities! Lai izšķirīgā brīdī ik viens no jums iespēj būt bargs sogis tai varai, kas nepazīst žēlastības un piedošanu, gluži tāpat kā to iespēj ik viens latvietis un latviete dzimtenē. Saprotiet arī jūs, ka pašreiz notiek latviešu tautas iznīcināšana visrafinētākos veidos. Latviju grib padarīt par mūžīgu Pad. sav. koloniju, ar krievu tautības iedzīvotājiem pārsvarā. Cīņa ir par mūsu brīvības atkarošanu. Vienīgi no palikušās latviešu tautas daļas atkarājas mūsu zemes būt vai nebūt. Mums jābūt vienotiem, lai spētu piecelties no pazemes, kur mūs ieminuši boļševiku netīrā kāja.

Reiz pienāks diena, kad visi tiksimies pie klusa dzīru galda. Tad baudīsim no zaru kausa malku rūgtā latviešu miestiņa un, raugoties silti plandošo sveču liesmās, piemināsim visu mūsu cīņu un tos, kas par brīvību dzimtenei atdeva pat sevi.

Tēvzemei, brīvībai, latvieša godam!

1049. g. 3. novembrī.

NN, partizānu kopas latviešu grupa.

JAUNA SPIEGU PRĀVA PRĀGĀ

Trešdien Prāgā sākās prāva pret zviedru tirgotāju Helgeru Hielmu. Viņu aprestinātā momentā, kad viņš gribēja kāpt lidmašīnā, lai lidotu uz Stokholmu. Hielmu apvaino, ka viņš esot nodibinājis saimniecisko spiegu organizāciju Prāgā. Tanī pašā dienā Holandes sūtniecība ziņoja par holandiešu tirgotāja J. Luvera apcietināšanu Prāgā.

75 miljoni cilvēku ieguvuši neatkarību

HOLANDES KARALIENE JULIANNA PROKLAMĒJUSI INDOĶĪNAS SAVIENOTĀS VALSTIS

Amsterdama (F). — Otrdien 27. decembrī Holandes karaliene Julianna parakstīja dekrētu, proklamējot Indonēzijas Savienotās valstis. Pēc svinīgā akta karaliene teica īsu uzrunu, apsolot jaunajai valstij palīdzību, ja viņa to vēlēsies. Ar šo brīdi pasaulē atkal palielinājies neatkarīgu un brīvu valstu skaits. Ganrīz pēc 350 gadu ilgas valdīšanas holandiešu karogs nolaidās Batāvijā un citās lielākās Indonēzijas pilsētās, un viņa vietā mastos uzvijās indonēziešu nacionālās krāsas. ASV ārlietu ministrija jau otrdien paziņoja, ka Indonēzijas Savienoto valstu atzīšana sekos vistuvākajās dienās. Jauno republiku atzīst arī Lielbritānija un pārējās demokratijas.

605.000 kv km lielo Indonēzijas territoriju apdzīvo 75 milj. cilvēku. Holandei nebija viegli izšķirties par neatkarības došanu tālajām Āzijas salām. Saimnieciski šī territorija ir viena no visnozīmīgākajām pasaulē. Pietiek pieminēt, ka priekš kara no Indonēzijas izveda 40 proc. visas pasaules kaučuka ražas, 20 proc. alvas un 91 proc. chinīna. Kad, pēc desmit mēnešu ilgām sarunām Hagā un asiņainā kara, Holande bija ar mieru dot neatkarību Indonēzijai, šo lēmumu gandrīz vienprātīgi apsveica visas Apvienoto nāciju dalībnieces, atskaitot Padomju savienību un Maskavas satelītus. Toreiz vienīgi padomju bloks balsoja pret rezolūciju, kas apsveica Indonēzijas Savienoto valstu dibināšanu. Kremļa propaganda gan apgalvo, ka Padomju savienība vienmēr iestājusies par koloniju tautu atbrīvošanu, bet īstenība rāda pretējo. Arī šoreiz ar „atbrīvošanu" Maskava īstenībā domāja tikai Indonēzijas pakļaušanu sev.

27. decembri visās Indonēzijas pilsētās nosvinēja ar lielu sajūsmu. Batāviju indonēzieši pārdēvēja par Jakartu, kas nozīmē Lielā pilsēta. Blakus Holandes karogam holandiešu iecirknī plīvoja arī Indonēzijas balti-sarkanās krāsas. Indonēzijas pagaidu valsts prezidents saņēmis neskaitāmus apsveikumus no visiem ievērojamākiem ārzemju valstsvīriem.

DAŽOS VĀRDOS

Ķīnā ieradušies simtiem militāru un technisku padomdevēju no Pad. savienības, kas palīdz boļševizēt jauniekarotos apgabalus. Padomju savienības ietekme esot jau stingri nomanāma arī Ķīnas sarkanajā presē un radiopropagandā.

ASV Vidusjūras floti janvārī pastiprinās ar lielāko Savienoto valstu lidmašīnu bāzes kuģi — 55.000 t lielo Midway, kas var uzņemt 133 lidmašīnas.

Lielbritānijas valdība izraidījusi Čechoslovakijas gaisa satiksmes līnijas direktoru Anglijā Tomasu Hradeku. Domā, ka izraidīšana ir sakarā ar britu valdības pasākto vispārējo stingrāko rīcību pret komūnistisko valstu aģentiem.

Austrumeiropas komūnistiskajās valstīs aizgājušajā 1949. gadā piespriests nāves sods 115 personām inkriminējot tām spiegošanu. Bez tam ar vieglākiem sodiem par spiegošanu notiesātas 319 personas Čechoslovakijā, 88 Ungārijā, 354 Polijā, 179 Rumānijā un 55 Bulgārijā.

Indijas okeana vidū sabojājies 13.400 t lielais IRO tvaikonis Anna Salen, kas ar 1570 DP atradies ceļā uz Austrāliju. Kāds cits IRO kuģis — Skaugum — to ievilcis Adenas ostā, pārņemdams arī bojātā kuģa pasažierus.

Milzu ugunsgrēks nenoskaidrotu iemeslu dēļ trešdien izcēlās kādā Berlīnes padomju sektora preču namā. Ugunsgrēkam par upuri krita 4 cilvēki un lielas materiālas vērtības.

No Vašingtonas ziņo, ka tuvāko 24 stundu laikā ASV atzīs Indonēzijas savienotās valstis. Reizē ar to Savienotās valstis izraudzīs arī savu sūtni Indonēzijā. Ārlietu ministrija sagatavo draudzības paktu ar jauno valsti un plāno par ciešu saimniecisku sadarbību.

Raspas sensācija gāž Sambu no modes deju troņa —tā saucas Berlīnes amerikāņu sektora raidītāja speciālraidījums 1. janvārī, kurā tas savus klausītājus iepazīstinās ar jauno modes deju Raspa, kas jau iekarojis Parīzes deju lokālus kā jaunākā sensācija.

Karaļa Faruka jaunākā mīlas romance kļuvusi par galveno pārrunu tematu Ēģiptē un visā arabu pasaulē. Novembrī karalis pēkšņi iemīlējies kāda ierēdņa Narimana 16 gadīgā meitā, kas atradusies karaļa pilī kopā ar savu saderināto, Ēģiptes saimnieciskās delegācijas speciālistu pie UN Zakiu Hachiamu. Karaļa iemīlēšanās bijusi tik dedzīga ka atsauktas Narimanes kāzas ar Zakiu, policija apķīlājusi bij. līgavaiņa foto attēlus, kas atradušies jaunavas dzīvoklī, bet pašu līgavaini novēro.

Princese Rita Ali Khana, bij. filmaktrise Heivorse, dzemdējusi Losanas slimnīcā trešdien plkst. 9.45 veselīgu meiteni. Mazā princese sver piecas mārciņas un sauksies Jasmine. „Es atrodu, ka tas ir ļoti glīts zīdainis," paskaidroja laimīgais princis Ali Khans žurnālistiem. Vecais tēvs Aga Khans telegrafiskā apsveikumā pieteicis, ka dāvanu briljanti pārsniegšot svarā mazmeitu.

Ņujorkā beidzot otrdien sācis līt. Kā zināms, miljonu pilsētā valdīja sausums kopš pavasara, kas sagādāja nepieredzētu ūdens trūkumu. Laika pareģi vēstī, ka tur līšot vismaz 24 stundas.

Atkal bērnu mīšanas gadījumi ceļā uz Austrāliju

Londona (E). — BBC ziņo, ka Austrālijā šinīs dienās ieradies jauns bēgļu transports, kuŗu vidū bija arī 300 bērnu. Jau drīzi vien pēc ostas atstāšanas uz kuģa izcēlās sērga. Jūrā miruši četri bērni, bet pēc ierašanās Austrālijā 14 vajadzēja nekavējoties ievietot slimnīcā. BBC saņēmis informāciju, ka bērni miruši nepiemērotas un nepietiekamas barības dēļ Italijas nometnēs. Šo informāciju BBC sniedza 27. 12. pl. 19.30 raidījumā Polijai. Vācu raidījumā spīkers šo ziņu vairs neatkārtoja.

Labas izredzes ASV jaunajam DP likumam

Ņujorka (Jj). — Plaši izplatītais The New York Times vairākos rakstos attēlo jaunā Savienoto valstu DP likuma pieņemšanas izredzes senātā. Laikraksts starp citu norāda, ka pašreizējā likuma paplašināšanu noteikti atbalsta abas lielās ASV arodbiedrību apvienības AFL un CIO. Sav. valstu DP komisija katru nedēļu turpina saņemt apm. 6000 galvojumu jauniebraucējiem. Senāta tieslietu komisijai uzdots iesniegt pilnsapulcei jaunā likuma projektu līdz 25. janvārim. Paredzams, ka komisija to sāks apspriest jau savā pirmajā sēdē 9. janvārī. Arī no komisijas priekšsēža Mekkerena puses neesot gaidāma opozicija likuma apspriešanai.

Rakstu resumējumā The New York Times izsaka pārliecību, ka senāts jaunajā sesijā paplašināto DP likumu tiešām pieņems. Laikraksts bez tam norāda, ka procentuāli ASV iedzīvotāju skaitam Savienotās valstis līdz šim uzņēmušas ievērojami mazāku DP skaitu nekā vairākas citas emigrācijas zemes.

Komūnistu aktivitāte Zviedrijā

Trīsstūrī starp Somiju, Norvēģiju un Botnijas jūras līci koncentrējas sarkano algotņu intereses

Stokholmas laikraksti ziņo, ka Zviedrijas komūnistu vadītājs Svens Linderūts aizbraucis uz Maskavu „slimības dēļ". Partijas vadību pārņēmis Fritjofs Lāgers. Nekā vairāk zviedru prese šajā lietā nepasaka. Ko Linderūts Maskavā ārstēs—savus politiskos uzskatus, samežģījušās marksisma dogmas vai ko citu, to plašākā sabiedrība nezina.

Jaunajam partijas vadītājam Lāgeram vēl nekaiš nekas. Viņam ir cieta piere, sarkana šlipse un skaidra domāšana. Lāgers līdz ar varas pārņemšanu deklarējis, ka komūnistu darbība jāpadara spraigāka, rosīgāka. Komūnistu stāvoklis Zviedrijā neesot tāds, kādam vajadzētu būt, un tāpēc katram enerģiskāk un rūpīgāk jāpilda savi „dienesta" pienākumi. Ja kāds tomēr iedomātos vairīties, lai jau pie laika lasoties prom no partijas. — Skaidra valoda un skaidra darīšana!

Prese uzskata, ka Fritjofa Lāgera deklarācija skaidra tiktāl, ka tā nobīda pie malas zviedru komūnistu līdzšinējās darba metodes, ar kuŗām tie centās lauzties uz priekšu pa kaut cik demokratiskiem ceļiem. Bet šis ceļš ir grūti ejams. Tāpēc no Fr. Lāgera deklarācijas tagad jāsaprot, ka partija izvēršas par militārdiktātorisku vienību pēc austrumu paraugā. Kādi speciāli dienesta pienākumi tiek un tiks uzlikti partijas biedriem — par to, protams, var būt tikai minējumi.

Plašākā sabiedrībā līdz šim tomēr nebija īstas skaidrības, kādos virzienos zviedru komūnisti vada savus taustekļus. Oficiālās balsis, kas skan no Maskavas puses, galvenokārt propagandē tikai mieru pasaulei un to traucējot vienīgi sasodītie rietumnieki. Neviens Kremļa dižvīrs taču nav teicis, ka bolševiki gribētu sev ko iegūt, ko nolaupīt, ko paņemt... Tādos apstākļos arī Zviedrijas komūnistiem nebija ērti izgāzt krūtis un skaļi lauzties cīņā pēc varas. Bet zem šīs klusuma segas tomēr norit vēl klusāki darbi. Lieli, mērķtiecīgi un ārkārtīgi nozīmīgi darbi, ar kuŗiem Fritjofs Lāgers tomēr vēl nav apmierināts.

Tikpat klusi un neuzkrītoši rīkojies arī zviedru žurnālists Ēriks Norlanders. Viņš ilgāku laiku sekojis zviedru komūnistu klusajai darbībai, vācis datus un faktus un nu izcēlis tos dienas gaismā. Zviedrijas ziemeļi ir tā vieta, ap ko komūnistu taustekļi vijas visciešāk: — tieši tas trīsstūris, kas pieglaužas Somijai un vēl augstāk ziemeļos Norvēģijai. Tas ir rajons, pa kuŗu, nešķērsojot Baltijas jūru, iespējams sausām kājām nokļūt no Krievijas pie Atlantijas okeana un lielās Narvikas ostas. Militāristi domā, ka šim apgabalam var būt ārkārtīgi liela stratēģiska nozīme kara gadījumā, un laikam jau arī tāpēc tieši tur un ne citur atrodas Bodenes cietoksnis ar visu savu norobežoto territoriju. Tikpat liela ir šī ziemeļu nostūra tautsaimnieciskā nozīme, jo tieši tur atrodas Zviedrijas lielās dabas bagātības: milzīgie dzelzsrūdas slāņi — Malmbergeta (tulkojumā: Rūdas kalns), Kiruna, Karungi, Haparanda. Un turpat stiepjas arī ziemeļu kalnos izspridzinātais dzelzceļš, kas savieno Baltijas jūras ostu Luleo ar lielo Narvikas ostu Atlantijas krastā. Šim zemesstūrim var būt atslēgas nozīme no dažādiem viedokļiem — arī no komūnistu interešu viedokļa. Un liekas, ka tieši tāpēc sarkanie taustekļi tiecas satvert un nodrošināt šo atslēgu sev. Viņu darbība šajā virzienā izpaužas labi noorganizētā, mērķtiecīgā un klusā rīcībā.

Vispirms jāatceras 1941. gads, kad Zviedrijai laimējās notvert vēsturisko Vollvēbera komūnistu bandu. Vollvēbers bija kreiso deputāts Vācijas reichstagā, bet kad politisko varu pārņēma nacionālsociālisms, viņš aizbēga uz Dāniju. Vēlāk tas ar viltotu pasi iekļuva Zviedrijā, bet pēc kāda laika zviedru policija viņu notvēra. Tanī pašā laikā uzraudzības iestāžu uzmanība pievērsās arī kādai aizdomīgai ļaužu grupai ziemeļu rūpniecības apgabalā. Piecus ziemeļniekus apcietināja. Noskaidrojās, ka tie ir komūnisti. Visi izziņas pavedieni savijas ap šīm personām un viņu diriģentu Vollvēberu. Atklājās vesela sabotieru banda, kas kopš trīsdesmito gadu sākuma bija darbojusies pa visu Skandināviju. Plašajā izziņā noskaidrojās interesantas lietas. Bandas locekļiem starp citu bijis piekodināts neizpaust savu piederību komūnistu partijai. Bandas galvenais uzdevums toreiz bija to kuģu spridzināšana, kas veda rūdu uz Franko Spāniju. Spridzināšanai vajadzīgo dinamītu bandīti zaga Kirunas un Grengesbergas rūdas lauztuvēs, bet laika degļus lādiņiem gatavoja kāds uzticams speciālists.

Jauns saviļņojums komūnistu dēļ Zviedrijai pārsalca 1947. gada jūlijā. Arī toreiz notikuma vieta bija tā pati — rūdas apgabals un Somijas pierobeža. Līdzi ņemot piezīmju bloku un foto aparātu, toreiz bet zviedru pavadoņiem rūdas rajonu un pierobežu apceļoja arī Pad. savienības sūtniecības darbinieki majors Vasiļijs Konovs un Georgs Michailovs. Viņu „atpūtas ceļojums" gar robežu radīja ilgas pārrunas sabiedrībā un garus rakstus presē, bet valsts uzraudzības iestādēm nebija formālu tiesību aizkart draudzīgas kaiminvalsts diplomātu immūnitāti. Kad tie tomēr kļuva pārāk draudzīgi un iegriezās arī Bodenes cietokšņa rajonā, tad gan viņus no turienes izraidīja. „Draugi" tad atgriezās uz sūtniecību Stokholmā un pēc tam aizbrauca uz Maskavu. Zviedru prese tomēr nedomā, ka abi krievi būtu braukuši uz rūdas un cietokšņa rajonu speciālos pētniecības nolūkos. Drīzāk esot domājams, ka viņi braukuši pārbaudīt, vai viņu aģentu un apakšaģentu savāktās ziņas un apraksti atbilst īstenībai.

Zviedrijas ziemeļnieki ir savā ziņā izolēti ļaudis, un daudz tur ir tādu, kas savā mūžā nav redzējuši valsts lejasgalu. Bet viņi ir dzirdējuši par turienes dzīves ērtībām, izpriecām un labklājību. Tumšie ziemas periodi un garie vakari dod ziemeļniekiem pietiekami daudz laika prātot un gudrot par visu to. Un ja nu mūžam aktīvie komūnisti draudzīgi paskaidro, ka strādnieku labklājības apkarotāji ziemeļos ir tie paši kapitālisti un ka to vara citur jau ievērojami ierobežota, — kāpēc lai nabaga izolētais ziemeļnieks tam neticētu?

Komūnisti nerimtīgi vervē sev piekritējus, jā, arī Zviedrijā viņi strādā „pēc plāna un grafikas". Viņi ar gudru ziņu un tālredzīgu skatu ieperinās saimnieciski un militāri nozīmīgos centros. Netālu no jau pieminētajiem Rūdu kalniem ir neliels miestiņš vārdā Porjus. Tur atrodas liela elektrības spēkstacija, kas ražo strāvu rūdas kausētavām, dzelzs fabrikām un elektriskajiem vilcieniem. Šajā saimnieciski tik ļoti svarīgajā punktā dzīvo 54 proc. komūnistu. Netālu no tās vietas, uz straujas, krāčainas upes, jau kopš dažiem gadiem tiek veidota gigantiskā Hārsprongeta spēkstacija, kas solās izvērsties par zviedru technikas brīnumdarbu un par vienu no vislielākajām spēkstacijām valstī. Starp šī centra iedzīvotājiem 48 proc. ir komūnistu... Kāpēc viņu tik daudz tieši tur? Taču laikam tāpēc, lai pilnīgi pārredzētu grandiozos darbus, lai izpētītu turienes mākslīgi radītos valņus, aizsprostus, tuneļus, klintīs izspridzinātās apakšzemes būves, ierīces, slūžas un to mechanismus, mašīnu novietnes, vadu plānus un visu citu, kam nozīmīgs sakars ar lielā pasākuma darbošanos, — vai vajadzības gadījumā arī nedarbošanos...

Ziemsvētki bez sniega

Dievkalpojumi koncentrācijas nometnēs un 1,5 milj. apmeklētāji Anglijas futbolsacīkstēs

Eslingena (E). — Pretēji visiem pareģojumiem un meteorologu solījumiem, ka gada beigās gaidāms stingrs sals, šie Ziemsvētki pagāja bez sniega, valdot īsti pavasarīgam laikam. Arī no Ziemeļvācijas apgabaliem ziņo, ka temperatūra svētkos sasniedza pat plus 10 gradu Celsija. Saulainās piekalnītēs bija redzami uzziedējuši sniegpulkstenīši. Pa Londonas ielām cilvēki pastaigājās bez mēteļiem un dāmas tērpušās īsti pavasarīgos tērpos bez piedurknēm. BBC ziņo, ka Dienvidanglijas piekrastē daudzi cilvēki Ziemsvētkos peldējās jūrā. Jaukā laika dēļ, vēl neredzēti liels cilvēku pieplūdums bija visās angļu futbolsacīkstēs. Vienā pašā dienā apmeklētāju skaits sasniedza 1,5 milj.

Padomju okupācijas iestādes bīskapam Dibeliusam un vēl pāris luterāņu garīdzniekiem atļāva noturēt dievkalpojumu koncentrācijas nometnē Buchenvaldē un Sachsenhauzenā. Dievkalpojumos piedalījās arī vairāki katoļu garīdznieki. Par redzēto viņi tomēr katēgoriski atteicās sniegt jebkādu informāciju presei. Ziemsvētku laikā no Padomju savienības Frankfurtē pie Oderas ieradās vairāk nekā 10.000 vācu gūstekņu. Traģisks nelaimes gadījums notika Kercavas ciemā pie Fuldas. Miglā kāds auto iegāzās Flīdes upē, divi braucēji ievietoti slimnīcā ar nervu šoku, bet trešais, 48 gadus vecais Vegmans miris. Viņš bija ceļā uz gūstekņu atlaišanas nometni, lai pārvestu mājā savu dēlu, ko nebija redzējis kopš viņa 15. dzīvības gada.

Plāni Ziemsvētkos izgāja pasaules pilsonim Gerijam Devisam. Ceļā uz Vāciju viņš trīs dienas un naktis nogulēja teltī pie Kēlas tilta pāri Reinai. Pasaules pilsonis smagi saaukstējies un ievietots slimnīcā. Viņa „Sardzi pie Reinas" solījās turpināt otrs pasaules pilsonis Šveicietis Badels.

Britu impērijas ārlietu ministri spriedīs par cīņu ar komūnismu

Londona (D). — BBC ziņo, ka Bevins otrdien ieradās Parīzē pa ceļam uz imperijas ārlietu ministru konferenci, kas notiks 9. janvārī Kolombo, Ceilonas salā. Lai gan apspriežu darba kārtība oficiāli nav publicēta, informētas aprindas šo konferenci uzskata par vienu no svarīgākajām. Katrā ziņā Bevins ar saviem kolēģām vispirms apspriedīs stāvokli Ķīnā, kas radies pēc Maotsetunga uzvaras. Otrkārt, britu imperijai jārevidē savs stāvoklis pret Japānu. Kopš komūnistu uzvaras Ķīnā, Nipona valsts no objekta pārvērtusies par subjektu, un sabiedrotajiem arvien vairāk ar to jārēķinājas. Treškārt, informētas aprindas Londonā izsakās, kā ārlietu ministriem vajadzēs spriest par līdzekļiem un metodēm kā apkarot komūnisma infiltrāciju Tālajos austrumos. Bez tam Ceilonā veiks arī priekšdarbus nākamajai britu imperijas saimnieciskajai konferencei, ko ierosināja Jaunzēlande un Austrālija.

Kā Jūs v

Es nesaprot

Inž. Spricis Paegle, Vācijā:

Pagājušā gadsimta pusē mū
lākā vērtība bija Latvijas vals
ja arī tā neatjaunotos, tomēr
rāli vēsturnieki tās sasnieg
garām paiet nevarēs. Par pēc
trimdas gadiem gan gribu tei
mēs Pagaidu valdības laikā bi
plēsušies kā tagad, mums nek
Latvijas nebūtu bijis.

Līdz 1940. g. lielāka optimist
mani nebija, bet pēc tam esm
vilies lielo tautu psicholoģijā, k
ko labu neparedzu. Mana d
pārliecība, ka visvairāk un p
nevainīgi cieš mazās Baltijas v
kaut gan Eiropa var pateikties
somiem, baltiešiem un poļiem
tai jau pirms daudziem gadiem
uzkrita komūnisms. Toreiz mēs
turējām briesmīgo austrumu
bet tagad mums neviens nenāk
ilgā. Es nevaru vienaldzīgi no
ātties tautu un valstu ideoloģijā
ar mieru upurēt daudz ko, lai
varētu mierā sadzīvot. Lielo
vadītāji vēl tagad zāģē nost to
rus, uz kuŗiem viņiem pašiem
visai pozitīvāi cilvēcei jāsēž. Es
saprotu, kas tagad notiks...

PAR NĀKOTNI, LŪDZU, AGRĀK KĀ PĒC 50 GADI

Egons Džēmsons (Jameson), Neue Zeitung reportieris Vāc
Atbilde uz 1. jautājumu: Pagā
šo 50 gadu kļūmīgie sarežģīju
pārliecinājuši dažas atbildī
galvas, ka mēs esam izauguši
pasta karietes, rokdarbu un k
ēras, kurā naidīgas tautas s
starpēji izskaidrojās ar ieroči
un pilnīgi esam nonākuši te
nikas laikmetā, kam pamatos
gluži jauni dzīves likumi.

Atbilde uz 2. jautājumu: Tā
ir izredzes, ka nākamajos pie
gadu desmitos minētie gudreļi
viņu pēcnieki secinās attiecī
konsekvences cilvēces labā,
uz viņiem paļaujas. Vai viņi
šajā neldzības, mulķības, ne
tības, aklības un kurlības zā
ās laimēsies, par to es šod
uzdrošinos spriest. Tāpēc
jūs ļoti lūdzu, otro jautāju
prasīt man vēlreiz, bet, vēla
gan ne agrāk kā pēc 50 gadi

Prof. Dr. Arnolds Spekke, Ita
ko gan lai pasaka dažos teik
par tik traku laiku kā pagāju
pusgadsimts un par vēl trakāko,
tāks. Ja nu es būtu kauču att
rados ar Delfu Apollonu vai K
pilsētas Sibillu, tad varbūt „ied
mes neprāta apdvests" varētu i
tikulēt kādas tur maģiskas for
las, bet tāds kāds es esmu — tā
ta nevar iet. Un — bez jokiem
ko es gaidu no nākamā gada? N
pārāk sevišķa: vēl „kungi" abās
ēs „kopj" mājas, katrs pa sa

Vecie tautieši Eiropā gatavojās
ar mazais latvietis, „brīvdab
mūrnīcas sauli.

Kā Jūs vērtējat pagājušos 50 gadus un ko gaidat no nākamajiem?

Latvijas aptauja ar latviešiem un cittautiešiem pusgadsimtu maiņā

Es nesaprotu, kas tagad notiks

Inž. Spricis Paegle, Vācijā:

Pagājušā gadsimta pusē mūsu lielākā vērtība bija Latvijas valsts, un, ja arī tā neatjaunotos, tomēr neitrāli vēsturnieki tās sasniegumiem garām paiet nevarēs. Par pēdējiem trimdas gadiem gan gribu teikt, ja mēs Pagaidu valdības laikā būtu tā plēsušies kā tagad, mums nekā no Latvijas nebūtu bijis.

Līdz 1940. g. lielāka optimista par mani nebija, bet pēc tam esmu tā vilies lielo tautu psiholoģijā, ka neko labu neparedzu. Mana dziļākā pārliecība, ka visvairāk un pilnīgi nevainīgi cieš mazās Baltijas valstis, kaut gan Eiropa var pateikties tikai somiem, baltiešiem un poļiem, ka tai jau pirms daudziem gadiem neuzkrita komūnisms. Toreiz mēs aizturējām briesmīgo austrumu vilni, bet tagad mums neviens nenāk palīgā. Es nevaru vienaldzīgi noklausīties tautu un valstu ideoloģijā, kas ar mieru upurēt daudz ko, lai tikai varētu mierā sadzīvot. Lielo tautu vadītāji vēl tagad zāģē nost tos zarus, uz kuriem viņiem pašiem un visai pozitīvāi cilvēcei jāsēž. Es nesaprotu, kas tagad notiks...

PAR NĀKOTNI, LŪDZU, NE AGRĀK KĀ PĒC 50 GADIEM

Egons Džēmsons (Jameson), Die Neue Zeitung reportieris Vācijā: Atbilde uz 1. jautājumu: Pagājušo 50 gadu kļūmīgie sarežģījumi pārliecinājuši dažas atbildīgas galvas, ka mēs esam izauguši no pasta karietes, rokdarbu un kara ēras, kurā naidīgas tautas savstarpēji izskaidrojās ar ieročiem, un pilnīgi esam nonākuši technikas laikmetā, kam pamatos ir gluži jauni dzīves likumi.

Atbilde uz 2. jautājumu: Tāpēc ir izredzes, ka nākamajos piecos gadu desmitos minētie gudreļi vai viņu pēcnieki secinās attiecīgas konsekvences cilvēces labā, kas uz viņiem paļaujas. Vai viņiem šajā neldzības, muļķības, nelietības, aklības un kurlības zaņķī tas laimēsies, par to es šodien neuzdrošinos spriest. Tāpēc es jūs ļoti lūdzu, otro jautājumu prasīt man vēlreiz, bet, vēlams, gan ne agrāk kā pēc 50 gadiem.

Prof. Dr. Arnolds Spekke, Itālijā: Ko gan lai pasaka dažos teikumos par tik traku laiku kā pagājušais pusgadsimts un par vēl trakāko, kas nāks. Ja nu es būtu kauču attālos rados ar Delfu Apollonu vai Kūmu pilsētas Sibillu, tad varbūt „iedvesmes neprāta apdvests" varētu izartikulēt kādas tur maģiskas formulas, bet tāds kāds es esmu — tā lieta nevar iet. Un — bez jokiem — ko es gaidu no nākamā gada? Nekā pārāk sevišķa: vēl „kungi" abās pusēs „kopj" mājas, katrs pa savai modei, šad un tad pabaroties vai patirgojoties savā starpā — pēc vajadzības. Garlaicīga mūsu lieta ir, bet zaudēta tā tomēr vēl nav.

Kārlis Ķezbers, Illinoisā, ASV: Divdesmitā gadsimta pirmajā pusē latvieši izcīnīja un — bez vainas — atkal zaudēja Latviju. Tā jāatgūst. Katrs trimdinieka solis, katrs vārds lai būtu veltīts šim mērķim. Miljonu tautas piecos kontinentos ir mūsu auditorija. Runāsim, stāstīsim, apsūdzēsim! Pasaules ļaunums ir pret mums, bet mūsu pusē — taisnība.

Jānis Balcers, Beļģijā: Līdzīgi tuksneša plašumam un tukšumam atskan lūdzēja balss piesmakušajā pasaulē. Visur redz gadsimtiem kāpinātu dzīves tempu pēc personīgas laimes un materiāliem labumiem. Mēs dzirdam arvien jaunas, izmeklētiem vārdiem teiktas mācības, bet tie nav tīras dvēseles balss un dzīvē nav kopēji ar darbiem. Liekas, ka mums pat trūkst dvēseles un nekas mums nav svēts. Lūk, tādi mēs atvadāmies no Vecā gada! Nepiepildītas paliks arī mūsu cerības un laimes vēlējumi Jaunajā gadā! Pales vēl līdzīgi gadi... Uz laimi un mieru mums paliks viens ceļš — vienota atgriešanās pie Kristus mācības un viņa rādītajiem ceļiem.

„War auch das alte Jahrhundert sehr fein, wird doch das neue noch besser sein" (Arī vecais gadsimts bija labs, taču jaunais gan vēl labāks taps) pirms 50 gadiem, gadsimtu maiņā, dziedāja Berlīnes slavenākais kupletists, un pasaule tiešām no 20. gadsimta — kā no visa jauna — gaidīja lielas lietas. Tagad Divdesmitais nu ir nonācis līdz pusmūžam, un pamatoti var lepoties, ka pasaulē pagājušajos gados nav trūcis ne karu, ne revolūciju, ne ciešanu un katastrofu, bet no otras puses — arī dižegan prieka, laimes, diženu darbu un izgudrojumu.

Pagājušā laika novērtējums un cerības no nākamā, protams, atkarīgas no katra cilvēka vietas pasaulē un no viņa uztveres, tādēļ Latvijas redakcija, vēlēdamās iznīnāt pasaulē izklīdušo latviešu un arī vairāku svešatautiešu domas, izdarīja aptauju, lūdzot vairāk nekā 20 personas atbildēt uz jautājumu: „Kā Jūs vērtējat pagājušos 50 gadus un ko gaidāt no nākamajiem?"

Viņu atbildes skan:

Savs liktenis jāveido mums pašiem

Prof. Dr. Pēteris Staros, Vācijā: Šī gadsimta pirmā puse bija ārkārtīgi svarīgs laikmets kā latviešu, tā arī citu tautu dzīvē, bet ne vienā un tai pašā nozīmē. Lieli domātāji un pētnieki saka, ka ar 20. gadsimtu rietumu kultūra nostājusies uz krizes ceļa un sākusi tuvoties naktij. Mēs, latvieši, kaut gan pārdzīvojām daudz posta un ciešanu, tai pašā laikā paveicām lielus darbus. Tādēļ līdz otra pasaules kara izraisītai katastrofai mēs dzīvojām izjūtā, ka mūsu kultūra uzplaukst, ka ejam pretim nevis naktij, bet gan saulainai dienai.

Mans sirsnīgākais vēlējums ir, lai neviens latvietis, arī svešumā dzīvodams, ne uz mirkli neaizmirst mūsu tautas īpatnējo stāvokli citu kultūras tauta saimē un lai tādēļ arvien meklē ceļus, kas ved uz mūsu nacionālās kultūras uzplaukumu, bet bēg no ceļiem, kur pretim rēgojas krize un nakts tumsa. Ārkārtīgi svarīga nozīme būs tam, pa kādiem ceļiem turpmāk staigāsim, jo notikumu gala rezultātā katra tauta pati izlemj savu likteni.

Niklāvs Strunke, Zviedrijā: Laikmetā pēc lielām katastrofām un arī to priekšlaikā, cilvēces gars vienmēr tiecas pēc garīguma — romantisma — pretstatā trakojošam un tukšam materiālismam. 20. gadsimta pirmajā pusē glezniecība bija ārdošais elements, noārdīdama sevī to, ko tā bija mantojusi no 19. gadsimtu stila un laikmeta tradīcijām. 20. gadsimta otrā pusē glezniecība un vispār garīgums ir iegājis jaunradošā un konstruktīvā, bet ne ārdošā darbībā. Ārdošais tagad ir fiziskais spēks — materiālisms. Garīgais tātad iet avangardā pravietiski fiziskajam. Var teikt, ka tā ir gara jaunradības likumība.

Katra laikmeta maiņās kultūras tautas, kā parasti pārejā uz jaunu, noārda tikai sava bijušā laikmeta pieņemtās un atzītās tradicijas, bet ne savas tautas vecās, pirmdzimtās šūpuļa tradicijas.

Mums, latviešu gara darbiniekiem, ir jānorobežojas no mūsu provinciālā šovinisma un jāizprot mūsu pamata tradicijas — dainiskais sintētisms. Uz aizgājušā pussimta saārdītajiem gruvešiem ir jaunjārada mūsu 20. gadsimta nacionālā latviešu glezniecība, kurā atspoguļotos arī mūsu izklīdinātās tautas tagadējais traģisms.

Roberts Apenītis-Grozgalvītis, Minesotā, ASV: Ko devuši šī gadsimta piecdesmit gadi? Daudz laba, daudz slikta, daudz skaista, daudz bezjēdzīga. Pateicoties tam, ka Dievs mani apveltījis pārbagāti ar humora izjūtu, varu sacīt — bija skaisti! Ko sagaidu no 1950. gada un gadsimta otras puses? Sevišķi dolarus, ko kā „3/4 bezdarbnieks" esmu redzējis vēl ļoti maz. Un par dolariem šeit var gūt ne tikai virszemes labumus, bet arī grēku piedošanu aizsaules dzīvei, kā arī... kādreiz kuģa biļeti linijai Ņujorka-Liepāja.

Pāvils Gruzna, Vācijā:

1900–1950–2000

Ar bokseru kariem šis gadusimts sākās,
Pa debesīm Halleja komēta šļūca,
Un Latvijas zvaigznāju pareģu bākās
Daudz gaišreģu, zintnieku, praviešu dūca:
„Šis gadusimts laimē un postā mūs grūdīs!"
— Tā notika vēstures gaitās kā likts.

Lai Liktenis būtu vai saudzīgs, vai pikts,
Viņš atomu ballēs pasauli sprūdīs,
Un atbildes vietā mums parādīs — pigu:
Jo nākamgad mums gan vēl neredzēt Rīgu!
Ja zemestrīce Balkanus un Baltiju ķers,
Tā brīvības kapenes vaļā tur spers...

Kad Staļins būs miris. pie Spartaka biris,
Un Atlanta naida pakts līdz ar to iris,
Tad bokseri Ķīnā sāks beidzamo dumpi,
Tie sitīs tad komūnu, šī gadsimta trumpi!
Kas būs nu pēc tam,—teic klusums no kapa,
Jo uzšķīrās zīlējot, — balta man lapa...

Latvijai un latviešiem – bijusā atkārtošanos

Jānis Jaunsudrabiņš, Vācijā: Man bija divdesmit divi gadi, kad saku rakstīt 1900. Šai lepnajā gadu simteni esmu aizkūlies līdz savam septiņdesmit trešajam. Esmu pieredzējis revolūciju, karu, Latvijas valsti, vēl briesmīgāku karu, smagas trimdas, vēl smagāku verdzību, ko tautām uzkrāvušas valstis. — Sakait, ko lai cer vecs verga, kas visu mūžu tiecies pēc miesas un gara brīvības, no gadsimta otrās puses, kur pirmā viņu tik smagi vilusi? Viņš var tikai vēlēties, prieki Latvijas un latviešiem, bijušā atkārtošanos. Ar laimīgākām beigām, protams.

Dr. Jānis Sanders, viens no vecākajiem latviešu trimdiniekiem Vācijā:

Pasaules norisēs nekur nav redzama taisna līnija, bet viss viņo: pat arī zeme no saules attālinās un tuvinās viļņveidīgi. Tā būs arī ar mūsu tautas nākotni: bijām pacēlušies uz augšu, tagad esam dziļi lejā, tād Dievs palīdzēs un nāks atkal paceļšanās. Savā garajā mūžā to esmu vairākkārt piedzīvojis. Kad gadsimtu maiņā darbojos Pēterpilī, arī tur mēs, latvieši, neatlaidīgi cīnījamies par savām tiesībām, un daudzkārt panācām savu. Man pašam visi dzīves gadi ir aizgājuši vienā darbā, un līdz pat šai dienai garš laiks man nekad nav bijis.

Mārtiņš Zīverts, Zviedrijā: Šī gadsimta pirmās puses bilance mūsu grāmatā nav rakstīta tikai debeta lapā un asiņainiem burtiem vien. Pirmais posms līdz 1914. gadam mums deva garīgo patstāvību: Blaumanis, Rainis, Poruks, Aspazija, Skalbe šai laikā rakstīja savus labākos darbus. Nākamais posms mums deva politisko patstāvību; bez tās mēs tagad būtu mazāki un vājāki nekā esam. Vēl mums jāiegūst ētiskā patstāvība — tas notiek šai pārbaudījumu laikā. Nākamais — gadsimteņa otrās puses sākuma gads būs vissmagākais sevišķi tiem, kas pašlaik nostājas uz savām kājām visās pasaules malās. Mēs nebūtu šī laika cienīgi, ja reiz neatgrieztos savā zemē labāki nekā no tās aizgājām.

Māris Vētra, Kanādā: Ne tikai fiziskajai, bet arī garīgajai pasaulei ir periodisku rituāļu likumi. Ja šī gadsimta pirmā puse, gan ar zināmām svārstībām, bet noteikti un nepārprotami vedusi uz individa un individuālitātes iznīcināšanu, tad jātic, ka — tāpat kā pagājušā gadsimtā — mūsu gadsimta otrā puse atkal izcels individa vērtību un, ievērojot smagās prātā un pārdzīvojumu krizes un šī gadsimta tehnisko attīstību, nākamā gadsimta maiņā sasniegs filozofijas un mākslu augstāko attīstību līdzšinējā pasaulē.

Tā kā „modernās" pasaules muļķība un iļsredzība pēdējos gados, liekas, ir sasniegusi savu kulmināciju, tad 1950. gadam, šķiet, vajadzētu kļūt par robežas stabu uz prāta un indivīda atdzimšanu.

Laiks steidzas par ātru

Jaunzēlandiete Zozefine Valtherna: Man personīgi nav pieredzes par visiem pagājušajiem piecdesmit gadiem, bet domāju, ka laiki steidzas par ātru, jo esmu taču sieviete. Man šķiet, ka nākamie piecdesmit gadi nebūs citādāki par bijušajiem, vismaz cilvēki būs tādi paši, jo apstākļi nevar mainīt cilvēkus. Katrs kaut ko cer no gadsimta vai no pus gadsimta, bet labākais tomēr ir netaisīt nekādus plānus.

Volfgangs Dārziņš, Vācijā: Cilvēka uzdevums nākamajos 50 gados ir darīt prāta darbus un runāt iespējami daudz dumjību. Tas pasaulei beidzot dotu līdzsvaru, jo pagājušajos 50 gados cilvēks allaž ir runājis prāta vārdus, bet darījis tikai vislielākās aplamības.

Knuts Lesiņš, Vācijā: Pagājušajos piecdesmit gados piedzimu, nākamajos ceru būt beigts; tas ir viss, ko jūsu ziņkāres apmierināšanai varu teikt.

Džons Stenlijs (John Stanley), ASV armijas seržants: O, nav ko sūdzēties: jau tajos 27 gados vien, kamēr man lemts mājot uz šīs planētas, piedzīvotas trakas, bet interesantas lietas un notikumi. Jo kas gan būtu pasaule, ja viss noritētu tā, kā to iztēlojas romantiski dzejnieki un mīlētāji. Un ja arī nākamais pusgadsimts būs vēl trakāks, es tomēr domāju — būs OK!

Ernests Rirdāns, Londonā: Kas bijis bijis, par to nav ko muti klabināt, bet nav nekādu šaubu par to, ka būs 1950. gads.

Valters fon Kube, Minchenes radiofona šefredaktors, Vācijā: Diemžēl, manī žurnālista pienākumi gada beigās nedod man nemaz laika domāt vēl par kaut ko citu.

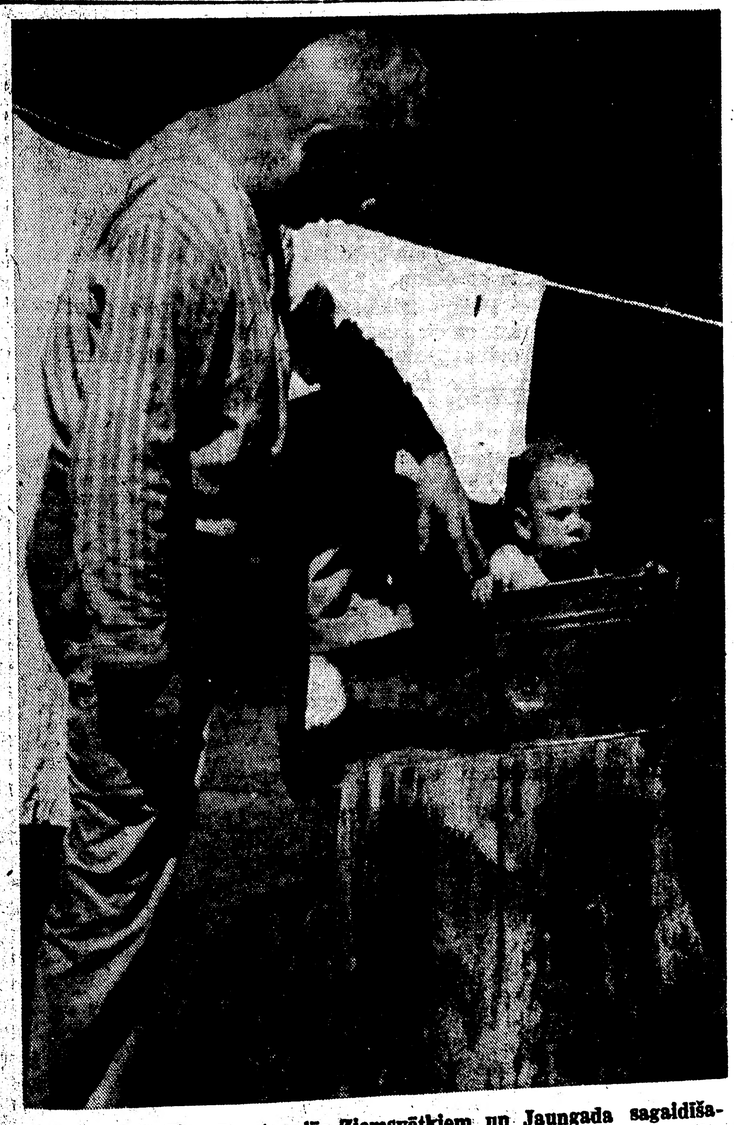

Kamēr tautieši Eiropā gatavojās Ziemsvētkiem un Jaungada sagaidīšanai, šis mazais latvietis, „brīvdabas vannā" sēdēdams, priecājas par silto Kalifornijas sauli. Leonīda Ozoliņa uzņ.

Kur palikusi DP skaistuma karaliene?

Spriežot pēc avīžu ziņām, radio raidījumiem, bijušās UNRRAs un tagadējās IRO biļetēniem, kā arī tiešās personīgās un pārpersonīgās pieredzes, dīpīši jau pirms pāris gadiem bija pasteigušies izvēlēt savu DP skaistuma karalieni, tā sakot, kaut ko līdzību Miss Bābelei, lai gan īstais vārds viņai cits. Divainā kārtā šī karaliene tomēr vēl arvien gandrīz nekad nav bijusi atrodama un ieraugāma īstajā DP nometņu Bābelē — Vācijā. Viņas dzīves vieta visus šos gadus tita „noslēpumainības plīvurā", un par to cirkulē ļoti pretrunīgas ziņas, pat baumas. Vairums dīpīšu to meklē citās zemēs, pat citos kontinentos.

Tiešām savāda ir šī skaistuma karaliene. Neviens dīpītis nometnēs to nav dzīvu redzējis, bet visi viņā iemīlējušies gluži bez prāta. Tūkstošiem viņa smaida pretim kā sfinga no tāliem pasaules stūriem, pāri kalniem un jūrām, vilinādama pie sevis. Daudzi, citādi pavisam normāli, vīri un ģimeņu tēvi, paklausīdami šim vilinājumam, pametuši sievas, bērnus un vecākus, un devušies uz to zemi, kur cerējuši sastapt savu sapni vaigu vaigā (sevišķi daudz šādu fantastu sastopami Anglijā, Kanadā un Beļģijā). Protams, paiet mēneši un pat gadi, bet pamestie piederīgie velti sēž pie kopkatla viras bļodām un cer, ka bēglis atgriezīsies vai arī sauks viņus pie sevis. Parasti tas aizbildinās un izlokās, ka, lūk — valdība nelaižot citiem tur iecelot...

Viens otrs DP iededzies pret savu skaistuma karalieni tādā kvēlē, ka dodas pat mazā laiviņā pāri vētrainajam Atlantijas okeanam, jo nespēj vairs dzīvot bez savas sirdsdāmas. Dažs pat vilto dokumentus, stāsta saltus melus konsuliem un mēģina piekrāpt Austrālijas vai ASV muitas ierēdņus, lai ievestu daiļajai kādu sevišķi vērtīgu dāvanu, piemēram, veselu foto aparātu komplektu, zeltlietu krājumu vai ko citu līdzīgu.

Jāatzīstas, arī man pašam, lai gan jau sen esmu precējies un trīs knauķu tēvs, sirds tā vien kut, kad domāju par šo Miss. Es tomēr gribētu doties pie viņas kopā ar savu ģimeni (vēl jau tādas godīguma druskas manos iekšējos departamentos palikušas), vienīgi vēl arvien neesmu īsti noskaidrojis, kur mūsu skaistuma karaliene dzīvo. Sekojot vienai informācijai, biju jau pieteicies un izgājis visas komisijas uz Argentīnu, bet tad man labi draugi šo versiju dementēja, un pašlaik nu nezinu, vai viņa meklējama Savienotajās valstīs vai Austrālijā. Citur gan nevarētu būt...

Daudzi no tiem, kam esot izdevies skaistuli sastapt, zina stāstīt, ka viņa esot ļoti nežēliga un cietsirdīga. Dažam viņas dēļ vajagot strādāt cukurmiedru laukos, citam jārokot grāvji vai jāplūcot kokvilna. Viens otrs tomēr viņas acīs atradis arī žēlastību un esot pat apdāvināts dolariem, mārciņām, nekustamiem un kustamiem īpašumiem. Es jau nu pazemīgi gribu cerēt, ka pret mani viņa būs laipna, — ja vien nesadusmosies par to, ka esmu atbraucis ar visu sievu un bērniņiem...

Jā, starp citu — kā tad īsti sauc šo mistisko, pazudušo un neatrodamo DP skaistuma karalieni? —

Astoņpadsmit nāciju un visu konfesiju pārstāvji vienbalsīgi devuši tai titulu: Miss Emigrācija.

Miks.

Smaida, kož un skrāpē

...UN SIEVIETES PAR PRIEKU SKATĪTĀJIEM SIT PRETINIECES k. o.

...Vācijas sporta dzīvē kļūs ...ir fakts, ka radies jauns spor... — sieviešu brīvā cīņa... Latvijas sporta draugi noteikti jau būs lasījuši rakstos un redzējuši arī uzņēmumā tiem čempionātiem, bet maz ...kas dāmas uz paklāja skatījuši cīņas. Jo šādi sarīkojumi notikuši ...Štutgartē, Karlsrūē, Frankfurtē, ...Hamburgā un Lībekā. Pašreiz ...rēķinās Brēmenē. Cīkstones, ...kopā pagaidām ir 16, agrāk bijušas ...dejotājas un akrobates, kas darbojušās dēļ nu kļuvušas profesionālās cīkstones... Vienības menedžeris un ...ir pazīstamā vācu cīkstoņa Margarēta Pēteris, kas dažlabād „spēka ...nopūlēdamies jauki iemācījis ...ar „atslēgām un dubultnelsoniem", veidot un lauzt „tiltus", kā arī... ...o. Katra cīkstone prot pretiniekam ...pāri sāpes. Vaiči un kliedzieni ...katrā cīņā, redzamas niknas ...zemes ozols drīzāk atgādina skaisti noaugušu liepu, dodas cīņās jauki izkrāsojušies un ātri visās vietās kļūst publikas mīluļi... Dažu dāmu sniegumam tomēr jāpiebilst ar lielāku nopietnību. Pat spēlē var būt īstenība. Un fakts nu ir tāds, ka pirmo 2 čempionātu uzvarētāja — berlīniete Konija Konstantina tiešām ir... cīkstonei Viņai pazīstami visi paņēmieni, viņa ir neredzēti veikla, laba tehnike un taktike. Viņas zaudējumi pārējām izskaidrojami vienīgi ar sarīkojuma „režisora" labo aranžējumu. Vēl tiešām veikli cīnās breslaviete Juta Renē (tīģeris) un ķelniete Lūcija Štraucha (ozols). „Dienās laba cīkstone varētu kļūt" pievilcīgā Ruta Vēbera (meža kaķis), ja vien nebūtu svarā daudz vieglāka par savām konkurentēm.

Presē lasāms, ka sieviešu cīkstones nu ir arī Austrijā, un Vācijas trupa kāro iespēju sacensties ar tām, kā arī klusībā cer uz paklāja reiz stāties pretim amerikānietēm...

Vai sieviešu brīvā cīņa pieskaitāma pie sporta dziņas — tas lai ļoreiz paliek atklāts jautājums. Katram savas domas un pārliecība. Mēs tomēr ceram, ka latviešu meitenēm neradīsies līdzīga ideja — izmantot sportu „naudas kalšanai". Tomēr latviešu sporta draugi labprāt nes savu ziedojuma upuri vērtīgajās vācu D-markās cīkstoņu kasei, jo — tas ir kaut kas vēl neredzēts! Par dažām markām var redzēt jaunas un dailas meitenes nevien neparastā cīņā un situācijā, bet arī uzjautrināties, izkliegties un noklausīties „vārdu" izlasē, kādiem cīnītāja brīžiem apveltī viena otru... Viņas tomēr ir un paliek — sievietes...

Alfrēds Vinčels

„Blondais tīģeris" rāda zobus

Sieviete Jute Renē brīvā cīņā ar „Bambaliņu" sakostiem zobiem mēģina izmežģīt pretinieces „kāju"

...un koketi smaidi, locekļu lau... ...un spērieni, bet — nenoliedzami arī ...veikliba.

...dažu zāļumu sporta draugi atrod ...Itālijas sieviešu čempionātu, ...sacensmju cīņā, kādreiz notika ...Viņi noteikti atcerēsies Ed. ...Zaļu Salomonska cirka, rī... ...čempionātus, kuros bez ...nolietiem lieli un maza Jāņa ...(ar Polis) Martinsona, Krū... ...(ar Polis) Andersona, Jaņeļu Čaņu, vācu dubultnieku Zariu, robusto poli Ol... ...militiem vāciešu Čehi, somu ...(ar poli Šimkovski. Mīstiku ...ailē radīja „melnā maska", ...pretim stājās arī „ailē". ...sporta sarīkojumiem raugās ...cienītāji, viegli iedomāties, ...ainā zināmā, ka šie čem... ...mazāk kalpoja sportam kā vei...

Nesaskaņas par Helsinku olimpisko spēļu finansēšanu

(Telegrāfa ziņa). — Helsinku sociāldemokrāti, kuriem no domes 59 ...vairāk nekā 15, pēdējā ...paziņojuši, ka viņi iestāsies par ...piešķirumu svitrošanu, kas ...15. olimpiskajām spēlēm Helsin... ...pasūtījuma iemesls ir strīds ...starp abām lielajām somu ...tautiskās savienībām — Sociālistisko ...vienību, vieglatlētiskas savienību, pie ...pēdējā visiem spēkiem cenšas šķirt ...sportu no politikas.

...norāda noskaidrojis, ka Helsinku pilsētai olimpiskajām spēlēm jātērēd vairāk ...nekā milj. somu marku. Nesekmīgo ...nobeigumā Somijas nacionālās ...komitejas prezidents barons ...fon Frenkels, kas ieņem kāda pil...

Latviešu YMCAs/YWCAs

amerikāņu joslas meistarsacīkstes volejbolā notiks 7. un 8. janvārī Traunšteinā turienes YMCAs/YWCAs nodaļas sarīkojumā.

...direktora amatu, saļutis izteicies: „Atvērojot vienu olimpiskajām spēlēm pa...summas. Es stāvēšu ar cepuri ...Helsinku ielās un vienā nedēļā ...mūsu mērķim nepieciešamo ...naudu."

Olimpisko spēļu finansēšanas un organizācijas jautājumos radušās arī citādas nesaskaņas, tā kā no vairākām pusēm jau tiek izteiktas šaubas, vai vispār ...apdraudēta spēļu sarīkošana.

Pasaules sporta laukumos

Galda tenisa valstsvienība pirmo reizi ...kara 24. janvārī sacentīsies Vācijā ...Šveicē. Vāciņu šajā vispār pirmajā ...valstu sacensībā pārstāvēs vācu ...meistars berlīnietis Rāks, bonnietis Hofmanns un vupertāliete Maurics.

Amerikānis Forčjens Gordjens, pasaules rekordists diska mešanā, nesen atklāja noslēpumu, kā viņš sasniedzis sa... ...rekordmetienus — 56,46 un 56,97 m. Pagājušās vasaras turnejas laikā Lisabonā iepazinies ar kādu braziliešu ...sievu, kas viņam iepatikusies, un atradis gribētu meičas sirdi iekarot ar ārpus...sporta sasniegumiem. Šī doma ...kāpinājusi viņa formu un spējas, ...tikai tādēļ padevušies lieliskie re...rezultāti. Tagad skaistā braziliete ir ...Forčjena sieva.

...Pirmā pārvinenam, 1932. g. olimpisko ...uzvarētājam šķēpa mešanā, Parīzē ...Nurmi Francijas sporta savienības zel... ...medaļa par viņa nopelniem franču ...vieglatlētu skološanā Francijas sporta ...augstskolā.

...augstumu pagājušajā vieglatlētiskajā sezonā veikuši 8 pasaules augstlēcēji: ...Valters, ASV, 2,04, Filips, ASV, 2,02, ...Donaldsons, ASV, 2,02, Patersons, Anglija, un Edmans, ASV, 2,01 un Heinc...mans, ASV, Reics, Šveice un Damito, ...Francija, visi 2,00 m. Tāču neviens no ...minētā labākajiem nespēj ierindoties pirmajā piecu visu laiku labāko augstlēcēju ...rindā, kas — visi amerikāņi — sasniegumi: 1. Stīrs 2,10, 2. Volkers 2,09, 3. Mārfijs 2,08, 4. Džonsons 2,07 un 5. Albritons 2,07. Pasaules rekordists Stīrs ir ...1,99 m garš, tātad lēcis 30 cm augstāk ...par savu augumu.

Eslingenas YMCA Virtembergas-Bādenes meistars volejbolā

Štutgartes-Feirbaņas skaistajā sporta namā notika Virtembergas-Bādenas finālspēles volejbolā. No Štutgartes apg. piedalījās čechi un latvieši, no Šv. Gmindes un Geislingenas — igauņi, no Karlsrūes apg. — ukraiņi.

Eslingenieši viegli pieveica ukraiņus ar 15:9; 15:5; tāpat arī čechus (15:10; 15:10). Arī igauņi viegli veica kā ukraiņus, tā čechus. Sākot izšķirēju spēli, K. Dzirkalis uzrunāja abus pretiniekus un nodeva bumbu, domātu šīs spēles uzvarētājam. Sākumā likās, ka latvieši it kā zaudējuši drošību un pirmo setu igauņi veica samērā viegli ar 15:7; otrā setā parādījās eslingiešu enerģija un spēles māka. Tie veica pretinieku ar 15:6. Trešā setā igauņu spēlētājos bija manāma nervozitāte. Jau pāris minūtēs Pamiljāna serves deva latviešiem 5:0 vadību. Šo punktu pārsvaru latvieši paturēja līdz spēles beigām, kamēr vidus posmā spēle bija izlīdzināta un bagāta spraigiem momentiem. Trešā seta rezultāts 15:7 nebūt neizteic patieso spēles gaitu. Uzvarētāju sastāvā bija: Briedis, Pamiljāns, Velkme, Pavlovičs, Ulmanis, Galiņš un Memmēns.

Turnīrā tehniskie rezultāti: 1. Eslingenas YMCA, 2. Gaislingenas igauņi, 3. Ludvigsburgas čechi, 4. Ettlingenas ukraiņi. Apbalvodams sportistus Capt. J. A. Carlsons izteica izbrīnu, ka jau stipri sarukušai D. P. saimei vēl tomēr tik techniski labi spēlētāji. P. G.

Sieviete politikā un brīvās profesijās

NJUORKAS Smita kolledžas 25 g. jubilejas gadījumā šīs kolledžas goda doktora titulis piešķirts 12 sievietēm. To starpā Eleonorai Rūzveltai, Dānijas sūtnei Islandē un UN delegātei Bodilai Begtrupei un apgļu žurnāla Economist redaktorei Barbarai Vārdei.

HOLANDĒ kā pilntiesīgas juristes darbojas 1200 sievietes, medicīnas nozarē strādā 1000 ārstes, 600 provizores un 300 zobārstes. Holandes parlamentā sievietes pārstāv 6 delegātes; 188 sievietes ir pilsētu un pašvaldību padomnieces. 30 sievietes mācītāju amatos apkalpo protestantu draudzes.

NORVĒĢIJĀ pēdējās vēlēšanās starp 150 parlamenta locekļiem ievēlētas tikai 6 sievietes. Iepriekš sieviešu tiesības aizstāvēja 7 parlamenta locekles, kādēļ tagad izraudzīta īpaša komisija, kurai jāgādā par to, lai turpmāk sievietes tiklab stortingā, kā arī pašvaldību pārvaldē būtu pienācīgi pārstāvētas.

SIRIJĀ izdots beidzot likums, kas piešķir vēlēšanu tiesības sievietēm, kas apmeklējušas skolu un ir vecākas par 18 gadiem. Tiesības tapt ievēlētām Sirijas sievietēm joprojām nav.

ASV no 5094 jauniem ārstiem, kas tikko sākuši praksi, 612 ir sievietes. Ārstu pieaugums Amerikā līdz ar to, salīdzinot līdzšinējās attieksmes, divkāršojies sievietēm par labu.

Par Savienoto valstu sūtni Dānijā iecelta Eiženija Andersone. Pēc ASV sūtnes Luksemburgā, Perlas Mestes Andersone ir otra sieviete, kas pārstāv ASV kādā ārzemju galvaspilsētā.

URUGVAJĀ sievietēm nodrošinātas politiskās pilsoņu tiesības līdzīgi vīriešiem. Arī ČILĒ sievietes nākamās vēlēšanās varēs balsot līdztiesīgi ar vīriešiem.

KUBĀ pagaidām galvenā uzmanība pievērsta izglītības un audzināšanas problēmām. Tikai pēc šo problēmu atrisināšanas kubānietes varēs sākt domāt par politisko tiesību iekarošanu.

*

Pie Merilandes universitātes ASV atklāta kosmētikas profesūra. To vadīs kāda šveiciete, kas pazīstama kā frizūru speciāliste.

Hanoveras tautas augstskola izšķirusies sniegt savām klausītājām kaut ko speciālu. — Tā atklājusi kursus, kur mācīs skaistuma kopšanu nodarbinātām sievietēm. Kursu vadītāja — kādas manekenu skolas skolotāja — mācīs kursantēm bez sejas kopšanas arī ķermeņa stāju, harmonisku gaitu uc.

Heidelbergā atklāta manekenu skola, kur simpatiskām 17—35 gadīgām jaunavām 1 līdz 1,5 mēnesi ilgos kursos māca kā iegūt eleganci un šarmu.

Lībekas uzvaras turpinās

Neilgā laikā pie Hanoveras notika ziemeļu apgabala finālspēles angļu joslas YMCAs meistarībā basketbolā un volejbolā. Lībekieši tālajā ceļā devās tikai sacensības dienas rītā, ieradās pēc autoklimzas vēlu un spēles sāka bez atpūtas. Kā volejbolā, tā basketbolā Lībekas Mēzenes nometne tomēr kvalificējās galīgajam joslas finālam, kas šī pirms Ziemsvētkiem risināsies Lībekā. Volejbolā, dienesta apstākļu kavēta, nebija ieradusies latviešu darba vienības CSP izlase. Tā Mēzene finālā iekļuva bez cīņas, kas bija gaidāma visai spraiga, jo CSP sastāvā darbojas vairums bij. Dedelstorfas volejbolistu. Basketbolā lībekiešu pretinieks bija Oldenburgas Omštedas pieckrieks. Vieglu 59—31 (31—14) uzvaru guva techniski un taktiski daudz pārākie Lībekas sportisti. Trimdas meistarvienībā šoreiz darbojās: Berkolds — 32, Hildebrants — 14, Grosbergs — 7, Siliņš — 4 un Zunde — 2. Zaudētājus reprezentēja latvieši Snikers, Gāle, Kažotnieks, Zunde un igauņi Sarapuu un Rēss.

Neištates treniņu centrā, kas nu palicis vienīgais angļu joslā, sacensību laikā tieši notika jaunatnes vadītāju kursi. Lai kursantiem dotu iespēju tuvāk iepazīties ar abiem skaistajiem sporta veidiem, bez meistarības spēlēm notika arī vairākas draudzības sacensības. Volejbolā papildinātā Neištates YMCAs treniņu centra darbinieku vienība (Hermanovskis, Pētersons, Treiers, Multiņš, Linde un Leitis) negaidīti pieveica Lībekiešus 15—9, 11—15, 15—8. Lībekas pārstāvji šoreiz debitēja pavisam nenoteikti un izrādījās pavāji gremdējumos. Basketbolā, tūlīt pēc uzvaras pār Omštedi, Lībeka pieveica arī papildināto Neištates piecnieku 53—33 (17—17). Neištatieši savukārt pārliecinoši uzvarēja Oldenburgas nometnu sastādīto vienību. A. Vč.

LATVIEŠIEM JĀSAMIERINĀS AR OTRO VIETU!

Virtembergas-Bādenas meistarsacīkstes galda tenisa Karlsrūē bez divām latviešu vienībām no Eslingenas un Karlsrūes, piedalījās Ludvigsburgas čechi un Gmindes lietuvieši. Spēlējot pēc sistēmas „katrs ar katru", pirmo vietu izcīnīja Ludvigsburgas čechi, finālā pārspējot Eslingenas YMCA's komandu ar 5:2. Sevišķi interesantas bija finālspēles, kur savu māku pierādīja čechu spēlētājs Hrubijs, kas visā turnīrā nezaudēja nevienu spēli un saņēma pārsteiguma balvu kā turnīra individuāli labākais dalībnieks.

Turnīrā rezultāti: I. Ludvigsburgas čechi (Hrubijs, Zapoteks), 2. Eslingenas YMCA (Velkme, Pamiljāns, Galiņš, Eglītis), 3. Karlsrūes YMCA, 4. Gmindes lietuvieši.

Sirsnīgs paldies turnīra rīkotājiem un viesmīlīgai Karlsrūes YMCA'i, kas tiešām spilti uzņēma sportistus, apgādājot ar visu nepieciešamo.

P. Galiņš

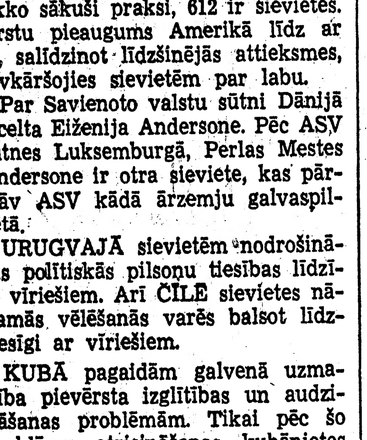

H. Berga zīmējums.

— Ko tu tur skaties?

— Es gaidu, kad no ūdens nāks ārā viens no abiem skotiem, kas no rīta saderēja, kuŗš ilgāk paliks zem ūdens. Ir jau pusdienas laiks, bet neviena vēl nemana.

Atplaukums Eiropas modes pasaulē

Greznība un izšķērdība raksturo 1950. gada „New Look"

Kaut arī trimdas apstākļi tikai nedaudzām latvietēm ļauj reāli iekļauties pēckara Eiropas modes dzīvē, taču zināmos, tā saucamos modes pamatjautājumus pētī un savu iespēju robežās tiecas ievērot katra sieviete.

Mēs zinām, ka Amerikā labi ģērbties nozīmē — izdot daudz naudas apģērbam. Filmaktrises un bagātnieces, savstarpēji sacensdamās, izšķiež tūkstošus par savām garderobēm. 31-gadīgā Nansija Grose, kas izpelnījusies labāk ģērbtās sievietes godu ASV, par apģērbiem izdod ne mazāk kā 10.000 dolarus gadā. Turpretim lielākā amerikāņu sieviešu daļa valkā vienīgi gatavos apģērbus, kas pirkti lielajos preču namos par dažiem desmit dolariem.

Eiropas modes pasaule aizvien aptvērusi plašus slāņus. Šeit iespējams arī ar mazākiem izdevumiem pašūdināt apģērbu pēc izvēlēta parauga.

1950. gada Eiropas modes pasaule pārvarējusi pēckara ierobežojumus un pieticību.

Tā atļaujas izšķērdīgu greznību, lai visiem iespējamiem līdzekļiem pasvītrotu parīzisko sievišķību. To raksturo labākās kvalitātes un dārgie audumi, asimetrija, snobistiska vienkāršība, atturīgās, neuzbāzīgās krāsas, grafiski stingras formas. „Šīs ziemas mode ir tik dārga un skaista ka liekas, it kā tuvotos pasaules gals," tā raksturo jaunākās modes ievirzi speciālisti. „Šī gada mode ir sapnis," saka viņi, „ko iecerējuši musjē Diors un Fāts Parīzē un šo sapņa pavedienu cenšas risināt tālāk visas sievietes."

Iemīļotākās krāsas: Vīstošie pasteļtoņi. Tabakas brūnums, kanēļa brūnums; karamelkrāsa, bēšs, petrolejas krāsa, rūsas zaļums, ledus zilums, ķiegeļu sarkanums. Arī pelēko lieto daudz — akmens un metallu pelēkums, gliemeža krāsu, peļu pelēkumu, un arī daudz melnās krāsas. Vispār krāsām jāizaug vienai no otras, tām jāveido viens vienīgs tonis variācijās.

Formas: Balona un piramidu mēteļi, dziļi iegrieztām piedurknēm, ormaņu apkakles, ceļnieku pelerīni. Šaursvārki ar aritmētiskām daļām. Vējdzirnavu svārki, cigāra līnija, šaurs viduklis, saspiesti gurni, mazas galvas, ķīniskas detaļas.

Audumi: Tvīda dubultauduma un flauša mēteļi, tvīda kostīmi, smagais satins, ripss, tafts, muaré, brokats pēcpusdienas apģērbam, tafts, šifons, mežģīnes vakaram. Vispār daudz lieto smagas, dārgas drānas un vairāk nekā jebkad krāšņas zvērādas, daudz zvērādu — bīberu, iltisu, činčilu, cobelu, lapsu, hermelinu, nercu — visdažādākos fantazijas izveidojumos, zvērādas platiem kažokiem ar kapucēm, zvērādu jakas visai iecienītas, tāpat zvērādas visneiedomājamākām dekorācijām.

Lielā cieņā blūzes — vilnas blūzes kostīmam, šifona pēcpusdienai — ar lieliem apkakles izgriezumiem. Iecienīti arī puloveri, rotāti pērlēm un ieadītiem metalla pavedieniem.

Cimdus valkā gaŗus līdz elkoņiem un tos mēdz aizpogāt ar spožām metalla pogām. Lūpu zīmuļu un nagu lakas krāsa bāli sarkana ar oranžu tonējumu. Atkal cieņā nākusi zēngalviņa, kuŗas frizūra līdzīga nefrizētiem, bet ļoti rūpīgi sakārtotiem matiem. Katrā ziņā valkājama cepure, īstenībā cepurīte, parasti uz vienas auss, apaļa vai ar nemotivētu asu stūri priekšā. Cepuri grezno spalvas vai veseli putni.

Mūsu attēlos daži labāko Parīzes un Vīnes modes namu apģērbu paraugi. No augšas — pastelzila smaga atlasa zīda balles kleita, sudrablapsu apmetnis modernā veidojumā, melns kostīms ar raksturīgu līniju (Diora modelis), interesants, rūtains — zaļās un sarkanās krāsas kombinētais priekšpusdienas kostīms un olīvu krāsas kleita ar ešarpi.

Pēdējā laikā sevišķi iecienītas meža dzīvnieku un teļādas velura rokas somiņas. No tām dažus paraugus redzam apakšējā uzņēmumā.

SĪKIE SIEVIŠĶĪGIE JAUNUMI NO VISAS PASAULES

Par jaunu modes sensāciju ziņo no Londonas. Kāds angļu modes nams saviem izvēlīgajiem klientiem kā „pēdējo kliedzienu" demonstrē kleitas, kas gatavotas no zelta zīvtiņu ādām. Arī kurpes gatavotas no tā paša materiāla.

No Parīzes ziņo, ka izdevies apģērbus, jo sevišķi apakšveļu, piesātināt ar tādu parfimu, kuŗa smarža saglabājas veselu pusgadu. Tas nozīmē, ka parīzietes turpmāk pērkot veļu vai citus apģērba priekšmetus varēs tos izvēlēties modes namā jau piesātinātus ar vēlamo parfimu, un atkritīs līdz šim pierastā smaržu lietošana.

Amerikā pasākta masveida sejas masku produkcija. Tātad nākamībā — katram garastāvoklim sava piemērota maska. Jaunām untumainām dāmām ieteicams turpmāk nēsāt līdzi somiņu ar visām garastāvokļa maiņām nepieciešamām maskām.

Vīrieši būs turpmāk ļoti pārsteigti, kad tos pēkšņi tumšā kāda dāma apgaismos ar starmeti. — Kāda vācu firma eksponta izstādē Ņujorkā guvusi lielus panākumus ar jauna veida rokas somiņām, kas tumšā spīd.

Kāda jauna un glīta amerikānietē no Čikāgas bijusi ļoti pārsteigta, kad ārsts kādā rentgena pārbaudē konstatēja, ka jaunava varēs dāvāt savam izredzētajam divas sirdis. Tās abas darbojas pilnīgi normāli.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis V. Rautiņš, Hollywood...

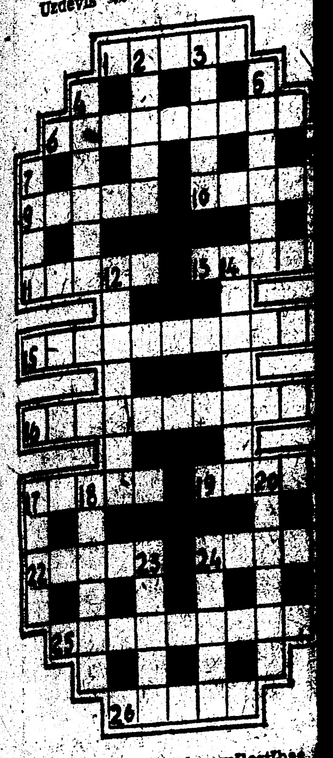

Līmeniski: 1. Grieķu mīlestības ... 4. Mūzikas instruments. 9. At... 10. Studija, vingrinājums. 11. Pr... 12. Kādas muhamedāņu tautas P... gals. 15. Zināms. 16. ASV štat... Planēta. 19. Rakstniecības darbs... veida. 22. Fotoaparāta marka. 24. ... 25. Šika mākslas forma. 26. Medus ... Stateniski: 2. Klinšu šķautne. 3. ... 4. Sens turku valdnieka tituls. 5. ... Ātrā. 7. Būvapkalums. 8. Statu... Jūdzieni. 14. Kādas Eiropas tautas ... dzīgais. 17. Organs. 18. Latviešu ... nieks. 20. Virieša vārds. 21. Senie... ieroči. 23. Dziesma vienai balsij... Maiļrielements.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀR... MĪKLAS ATRISINĀJUMI

Līmeniski: 2. Cik? 6. Svecīte. ... 13. Imula. 15. Skaistums. 16. A... Frēles. 23. Kantīne. 24. Om... Uka. 26. Tēti 27. Cēsis. — Sta... 1. Priecīgus svētkus! 4. Sv. 5. ... Kr (erbija). 8. Io. 10. Vla. 11. ... Mia. 14. LTA. 17. Ira. 18. ... Ika. 20. Gnu. 21. Lia. 22. Sēt...

Sekspirovics u... Kolumbovskis

Kādā strādnieku vakara skolā ... dara biedrs skolotājs pārbauda ... vistiskos audzēkņu zināšanas Vi... bas vēsturē.

„Kas ir bijis pasaules lielākais ... admirālis?"

„Nelatviskais" strādnieks vien... atbild: „Viņš dzimis Omskā u... mieduša jūras braucienu plānu ... proc."

„Mans tēva tēvs viņu pazina, ... kāds mazliet ierēdnīgs strādnieks, ... bi uz viena kuģa dzēra un ... konstitūciju."

Šeko nākošais jautājums: „Ko ... rakstījis Hamletu?"

„Tas bija Šekspirovičs, dzimis ... gradā. Jaunībā viņš strādāja pa... mieka zelli, un mans tēva tēvs ... pirka pie viņa neracionēto zirgu ...

„Kas pirmais pārlidoja Atlantij... okeānu?"

„Sarkanais pulkvedis Lindbe... Viņam kopā ar manu tēvu bija ... pēdu veikals Vladivostokā."

„Kas atklāja Ameriku?"

„Kristofers Kolumbskis — lielā... nieks no Odesas."

„Arī viņš bija mana tēva drau... reiz viņš uzaicināja uz sociālistu ... cenību sarkanarogotās Melnās ... flotes admirāli Magelanoviču." ... atkal vecais strādnieks, glaudīdam... batā vodkas pudeli.

Tagad nāk pats svarīgākais jau... „Kas izgudroja tvaika mašīnu, ... dzes motoru un turboiznīcinātāju ... mācīja cilvēkiem lidot?"

„Tas ir mūsu lielais tēvs un s... Josifs Visarionovičs, kas zina vi... tas, ņemā par visām lietām u... mums dienišķo maizi," kori sau... dzīkņu kolektīvs.

„Mans tēva tēvs viņu pazina ... var norimties vecais strādnieks, ... dbi audzēja machorku un laupī... kas..."

„Izvediet šo kaitnieku tūlīn ā... bolšķvidējiet!" skolotājs uzbrēc ... lajam MVD viram. Sekmīgā stun... gusies.

SENI VĀCU SAKĀMVĀR...

Kas labi brokastojis, jūt to vi... nu, kas labi precējies — visu dz... Sievu vajaga izmeklēties sestdie... ne svētdienā.

Kam skaista sieva, tam vajaga ... nekā divu acu.

Ir grūti zagt tur, kur saimnie... ir zaglis.

Kas ēd savu maizi viens pats, ... vienam jāsedlo savs zirgs.

Labā laikā katrs var būt stūrm...

Valdību, kam nav varas, izrāme...

Neapdomāts vārds bieži vien ... tiess vārds.

Kas runāts, paliek runāts, un ... nevar ne ar kādu lupatu nomaz...

No pirmā cirtiena nekrīt ... ozols.

Karote darba ir labāka nekā ... padoma.

Ja katrs noslauka savu durvju... šu, tīra kļūst visa iela.

Cilvēks, kas tev nevar neko la... rīt kā drauga, bieži var darīt la... ienaidnieks.

*

Kad Bobs Forde Merijsvillē, ... formijā, mēģināja iziet cauri st... viem cilvēkiem, viņš attapās pa... ka viņi nes lielu stiklu.

Spānijas karalienei Marijai ... Kārļa IV sievai, piederēja d... mākslīgie zobi, izgatavoti no pēr...

Mūžu mīļais draug...

dzim. 1923. g. 12. ... Vācijā.

Dzīlās a...

Krustvārdu mīkla

Uzdevis V. Rantiņš, Heilbronnā

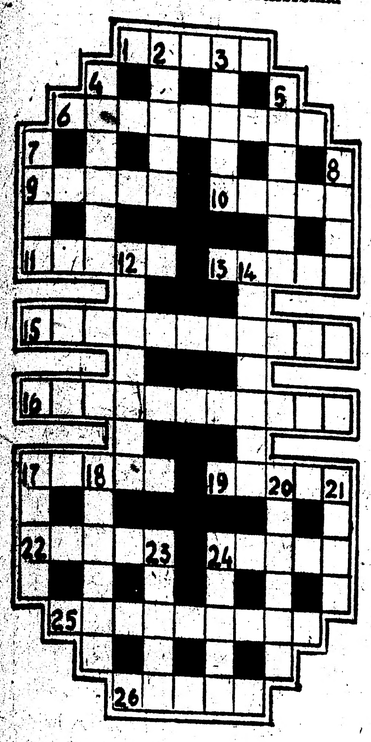

Līmeniski: 1. Grieķu mīlestības dievs. 8. Mūzikas instruments. 9. Atdarina. 10. Studija, vingrinājums. 11. Profesija. 13. Kādas muhamedāņu tautas piederīgais. 15. Zinātne. 16. ASV štats. 17. Planēta. 19. Rakstniecības darba paveids. 22. Fotoaparāta marka. 24. Zīvs. 25. Sīka mākslas forma. 26. Medus šūnas. **Stateniski:** 2. Klinšu šķautne. 3. Puķe. 4. Sens turku valdnieka tituls. 5. Valsts Āzijā. 7. Būvapkalums. 8. Stātuja. 12. Jādziens. 14. Kādas Eiropas tautas piederīgais. 17. Organs. 18. Latviešu rakstnieks. 20. Vīrieša vārds. 21. Seni cīņas ieroči. 23. Dziesma vienai balsij. 24. Mašīnelements.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 2. Cik? 6. Svecīte. 9. Rīd. 12. Imula. 15. Skaistums. 16. Asa. 19. Ērgeles. 23. Kantīne. 24. Oma. 25. Uka. 26. Tēt! 27. Cēsis. — **Stateniski:** 1. Priecīgus svētkus! 4. Sv. 5. AT. 7. Er (erbija). 8. Io. 10. Via. 11. Raul 13. Mia. 14. LTA. 17. Ira. 18. Sen. 19. Eka. 20. Gnu. 21. Lia. 22. Sēt.

Sekspirovics un Kolumbovskis

Kādā strādnieku vakara skolā Krasnodarā biedrs skolotājs pārbauda boļševistisko audzēkņu zināšanas Vissavienības vēsturē.

„Kas ir bijis pasaules lielākais flotes admirālis?"

„Nelsonskis!" strādnieki vienā mutē atbild. „Viņš dzimis Omskā un pārniedzis jūras braucienu plānu par 400 proc."

„Mans tēva tēvs viņu pazina," piebilst kāds mazliet ierēdnīgs strādnieks, „viņi abi uz viena kuģa dzēra un mācījās konstitūciju."

Seko nākošais jautājums: „Kas sarakstījis Hamletu?"

„Tas bija Šekspirovičs, dzimis Staļingradā. Jaunībā viņš strādāja par miesnieka zeli, un mans tēva tēvs arvien pirka pie viņa neracionēto zirga gaļu."

„Kas pirmais pārlidoja Atlantijas okeanu?"

„Sarkanais pulkvedis Lindbergovičs! Viņam kopā ar manu tēvu bija velosipēdu veikals Vladivostokā."

„Kas atklāja Ameriku?"

„Kristofers Kolumbskis — lielais jūrnieks no Odesas."

„Arī viņš bija mana tēva draugs. Toreiz viņš uzaicināja uz sociālistisko sacensību sarkankarogotās Melnās jūras flotes admirāli Magelanoviču," piebilst atkal vecais strādnieks, glaudīdams kabatā vodkas pudeli

Tagad nāk pats svarīgākais jautājums: „Kas izgudroja tvaika mašīnu, iekšdedzes motoru un turboiznīcinātāju? Kas mācīja cilvēkiem lidot?"

„Tas ir mūsu lielais tēvs un skolotājs Josifs Visarionovičs, kas zina visas lietas, domā par visām lietām un dod mums dienišķo maizi," korī sauc audzēkņu kolektīvs.

„Mans tēva tēvs viņu pazina..." nevar norimties vecais strādnieks, „viņi abi audzēja machorku un laupīja bankas..."

„Izvediet šo kaitnieku tūliņ ārā un nolikvidējiet!" skolotājs uzbrēc klātesošajam MVD virsam. Sekmīgā stunda beigusies.

SENI VĀCU SAKĀMVĀRDI

Kas labi brokastojis, jūt to visu dienu, kas labi precējies — visu dzīvi.

Sievu vajaga izmeklēties sestdienā, bet ne svētdienā.

Kam skaista sieva, tam vajaga vairāk nekā divu acu.

Ir grūti zagt tur, kur saimnieks pats ir zaglis.

Kas ēd savu maizi viens pats, tam arī vienam jāsedlo savs zirgs.

Labā laikā katrs var būt stūrmanis.

Valdību, kam nav varas, izsmej.

Neapdomāts vārds bieži vien ir patiess vārds.

Kas runāts, pallek runāts, un to vairs nevar ne ar kādu lupatu nomazgāt.

No pirmā cirtiena nekrīt neviens ozols.

Karote darba ir labāka nekā spainis padoma.

Ja katrs noslauka savu durvju priekšu, tīra kļūst visa iela.

Cilvēks, kas tev nevar neko labu darīt kā draugs, bieži var darīt launu kā ienaidnieks.

*

* Kad Bobs Forde Merijsvilē, Kalifornijā, mēģināja iziet cauri starp diviem cilvēkiem, viņš attapās par vēlu, ka viņi nes lielu stiklu.

* Spānijas karalienei Marijai Luizei, Kārļa IV sievai, piederēja dārgākie mākslīgie zobi, izgatavoti no pērlēm.

Laimīgu 1950. gadu

MŪSU KLIENTIEM UN VISIEM TAUTIEŠIEM TUVĀ UN TĀLĀ SVEŠATNĒ

J. KADIĻA APGĀDS,
Esslingen a. N., Stuttgarterstr. 27.

679

PĀVILA KLĀNA

GREIZIE RATI

DZIMTENES AINAVAS MINIATŪRĀS

tikko iznākušas

Autors 150 lappusēs izvadā lasītāju pa Zemgales mājām un lauku ceļiem, izstaigā gar Daugavas krastiem, iegriežas Rīgas ielās un dārzos un atsauc atmiņā jūru, Latvijas pļavas un mežus, dienu tveici un naksnu dzestrumu, atgriezdamies gan rudens lietus un ziemas sniegu, gan pavasara ūdeņu un vasaras zaļuma pasaulē — dzimtenē, ko atstājām pirms pieciem gadiem.

Uz visai laba papīra un gliti izdotā grāmata īpaši piemērota svētku dāvanām. CENA DM 4.—.

LCK APGĀDS LATVIJA

Laimīgu Jauno gadu

visiem saviem latviešu klientiem Eslingenā, kā arī tiem, kas jau devušies uz aizjūras zemēm novēl

Bruno Ottiehs

DRĒBNIEKU MEISTARS, ESLINGENĀ

Reizē vēršu savu god. klientu uzmanību uz to, ka, sākot ar š. g. 15. janvāri pārceļos uz jaunu paplašinātu darbnīcu Mettingera ielā (blakus deju bāram Traube, pie Frauenkirches), un līdz ar to varēšu turpmāk labāk un precīzāk izpildīt visu pasūtinātāju vēlmes.

Dienvidu augļus

lielā izvēlē par mērenām cenām Jūs pirksiet

AUGĻU SPECIĀLVEIKALĀ

(dib. 1901. g.).

Giulio Bertazzoni

Pliensau ielā 51, telef. 16533.

Jauno gadu sagaidīsim

Maksimā

modernajā deju bārā Eslingenā

(pie Frauenkirches).

DEJU MŪZIKU UN ATRAKCIJAS IZPILDĪS STARPTAUTISKA DEJU KAPELLA.

Galdiņi pasūt. pa tālr: 17583.

A. AUGSTUMS

Foto-Vervielfältigungsanstalt (20a) Hänigsen über Lehrte, Lager Colorado,

NOVĒL

grāmatu lasītājiem un izdevējiem, spīdestuves atbalstītājiem un labvēļiem, draugiem un pazīstamiem Vācijā un citās zemēs

laimīgu 1950. gadu.

(670)

15. janvārī iznāks
Agr. Arnolda Asara

Praktiskā lauksaimniecība

Apm. 200 lpp. Cena DM 5.—.

Saturā: Augu barošanās un sastāvs. Augsne, Augsnes mēslošana. Sēklas. Augu kultūras lauksaimniecībā. Mājkustoņu ēdināšana.

L. RUMAKA APGĀDS,
Würzburg,
Central DP Camp. (673)

VOLDEMĀRS ZĀBAKS

dz. 1913. g., no Abrenes apr., Vīksnas pag., meklē piederīgos, radus, draugus un pazīstamus. N. S. Stanbridge, R. d. Hostel, Leighton-Buzzard, England. (685)

STEIDZAMI!

Lai izcelotu — meklēju savam 4. g. v. puisītim sirdī un prātā izglītotu māmiņu. Tautietes (arī ar 1 bērnu) līdz 32 g. v., rakstot, pievienojiet biogr. u. fotogr., ko katrā gad. sūtīs atpakaļ. Esmu 36 g. v., ar nep. augstskolas izglītību. Ofertes ar Nr. 673. (673)

LATVIETES!

Vēlos iepazīties nopietnā precības nolūkā ar latvietēm 18—30 gadu vecumā. Saprašanās gadījumā izsūtīšu galvojumu. Vēlamas ģimetnes. Rakst. uz adresi: J. Krastiņš, M. T. S. T. Vincent College, New York 63, N. Y., U. S. A. (675)

Ar 1950. g. 2. janvāri

grāmatnīca BURTNIEKS

(no Nellingera ielas 8)

atradīsies Küfera ielā 2, „Volksbuchhandlung" telpās, ESLINGENĀ.

Pateicoties par līdz šim dāvāto uzticību, lūdzam to neliegt mums arī turpmāk.

Jaunajā gadā daudzas vērtīgas grāmatas, cik krājumi atļaus, piedāvājam par ievērojami **pazeminātām cenām.**

Pieņemam abon. laikr. „LATVJU ZIŅAS" Stokholmā un žurnālam **TILTS.**

Apmeklētāju rīcībā arī **plašs vācu grāmatu, žurnālu un laikrakstu klāsts.**

Lūdzam pārliecināties!

Grāmatnīca un apgāds
BURTNIEKS
Ip. **V. Bumbērs**
(14a) Esslingen a. N., Küferstr. 2.

(675)

Latvju enciklopēdijas draugiem

Ievērojot daudzu tautiešu vēstulēs izteikto aizrādījumu, ka sakarā ar svētkiem ārkārtēji izdevumi kavē viņus laikā izdarīt pirmo iemaksu Latvju enciklopēdijas abonementam, apgāds Trīs zvaigznes atrod par iespējamu līdz šim izsludināto kārtību groziť šādā veidā:

1. Abonentu pieteikumus Latvju enciklopēdijas 1. un 2. grāmatai apgāds un pārstāvības Eiropā pieņems līdz 1950. g. 1. janvārim;

2. šie abonenti savu pirmo iemaksu agrāk izziņotā apmērā var izdarīt līdz 1950. g. 15. janvārim tais pašās vietās, kur viņi pieteikuši savu abonementu.

Pirmā grāmata iznāks janvāra vidū, un to nekavējoties piesūtīs pa pastu abonentiem.

Pateikdamies sabiedrībai par mums dāvāto uzticību un daudzajiem labi domātajiem padomiem,

NOVĒLAM SEKMĪGU JAUNO GADU

visiem Latvju enciklopēdijas draugiem un līdzstrādniekiem.

APGĀDS TRĪS ZVAIGZNES
Box 701, Stockholm 1.

(674)

TILTS
ILUSTRĒTS LATVIEŠU ŽURNĀLS

Iznākusi TILTS pirmā burtnīca.

Žurnāls 48 lpp. biezs, lielā formātā, bagātīgi ilustrēts. Tas ir pirmais šāda veida izdevums trimdā un ietērpā un saturā pārspēj pat Latvijas brīvvalsts laika līdzīgus izdevumus

TILTS sniedz lasītājiem jaunākos latviešu literatūras oriģināldarbus un tulkojumus.

TILTS atspoguļo latviešu trimdinieku dzīvi un notikumus dzimtenē.

TILTA līdzstrādnieki ir mūsu spējīgākie rakstnieki, mākslinieki un žurnālisti.

TILTA atsevišķas burtnīcas cena:

Anglijā	2/6
ASV	50 c
Austrālijā	4/—
Brazilijā	Cr. 15.—
Dānijā	Kr. 3.—
Kanadā	60 c.
Zviedrijā	Kr. 2.20
Vācijā	DM 2.—

TILTA ABONEMENTS pieteicams katrā grāmatu galdā vai arī tieši izdevējam **HUGO SKRASTIŅAM, (23) Sengwarden, Wilhelmshaven, Germany.**

Tilta abonementa prēmija.

TILTA ABONEMENTA PRĒMIJA.

Pasūtinot TILTA pirmās 3 burtnīcas, katrs abonents kā apgāda bezmaksas prēmiju saņem vienu no jaunā Vārda apgādā līdz šim iznākušām dailliteratūras grāmatām, vērtībā līdz DM 7.—, pēc pašas izvēles.

Šo bezmaksas prēmiju apgāds izsūtīs abonentam tūliņ pēc abonementa maksas saņemšanas.

Abonementa maksu var piesūtīt arī tieši apgādam starptautiskajos pasta kuponos attiecīgā vērtībā.

(684) **JAUNĀ VĀRDA apgāds**

Meklēju **Annu un Teodoru Mazerinskiju** no juvelieru firmas Bauer un Mazerinskij, Rīgā. Lūdzu paziņot adresi—Kitty Mc Crea, 141—31 184th Street, Springfield Garden, L. I. N. Y., U. S. A. (690)

IRO STARPTAUTISKAIS MEKLĒŠANAS DIENESTS, AROLSENĀ, MEKLĒ:

Alfrēdu Atvaru, dz. 1921. g., pēd. ziņas 1945. g. no Štetines; Andreju Ivaninu, dz. 1915. g. 21. 6. Maskavā (šķiet: Maskaras pag.); Valdemāru Kalnu, dz. 1924. g. 27. 4. Rīgā, dziv. Rīgā, Ģertrūdes ielā 110-20; Arvi (vai Arvīdu) Lāci, dz. 1926. g. 27. 5., Helmutu Lāci, dz. 1928. g. 23. 7., un Martu Lāci, dz. Akmentiņu, dz. 1897. g. 1. 6. — pēd. dzīves vieta Latvijā: Jumurdas pag. Naudzenās vai Ērgļos; Jāni Rūdolfu Lanku, dz. 1906. g. 17. 5. Kuldīgas apr. Snēpeles pag., dziv. Liepājā, Rīgas ielā, pēd. z. 1945. g. no Kurzemes; Jāzepu Lazdānu, dz. 1919. g. 10. 4. Džūkstē, pēd. z. no Carnikavas; Rūdolfu Leincenu, apm. 26 g. v., pēd. z. 1944. g. jūlijā no Kurzemes; Karlīni Liepiņu, dz. 1915. g. Valkas apr., Bilskas pag., dziv. Valmierā, pēd. z. no Vācijas.

103 (671)

Tikai reizi gadā iznāk Latviešu gada grāmata

J. Kadiļa redakcijā.

ŠOGAD sevišķi krāsu un interesants saturs. Tajā, starp citu, novele PAR RĪGAS PĒDĒJĀM DIENĀM 2. PASAULES KARĀ. Pamatīga trimdas grāmatniecības pārskata, jaunākās literārās rūpes vērtējums u. t. t.

Iepriekšējā gada izdevums izgāja īsā laikā. Nenokavējiet iegādi! Cena DM 1.90.

J. KADIĻA APGĀDS
(14a) Esslingen a. N.,
Stuttgarterstrasse 27.

Laipni lūdzam Pasaules kungu Piecdesmit paziņot Latvijas redakcijai savu adresi, jo vēstule gājusi zudumā.

Labākās dāvanas svētkos:

1) Mūsu izcilās esejistes Dr. Zentas Mauriņas jaunais eseju krājums

Spīts

Cena DM 7.50

2) Tās pašas autores agrākais eseju krājums

Sīds Mozaika

Grezna iesējumā cena DM 5.50

3) Latvijas universitātes, tagad Freiburgas universitātes prof. Paula Jurevica

izcilais darbs filozofijas laukā vācu valodā

Henri Bergson

Eine Einführung in seine Philosophie.

Cena brošē. DM 6.60 iesē. DM 8.80.

J. Sirmaņa Kriksis mežmājā — izpārdots.

Grāmatas pieprasāmas

DAUGAVAS VANAGU grāmatnīcā,
(14a) Ulm/Donau, Boelcke-Kaserne, un nometņu grāmatnīcās.

(676)

RAKSTOT LATVIJAI

kā redakcionālās, tā arī abonementa, sludinājumu, grāmatu pasūtinājumu vai citās veikalnieciskās lietās.

NEAIZMIRSTIET

uzrakstīt skaidri saiasāmi savu pilnu vārdu, uzvārdu un adresi. Ziņojot par adreses maiņu, miniet arī līdzšinējo adresi.

Mūsu mīļais draugs, izlases basketbolists

Imants Stāls

dzim. 1923. g. 12. 12. Jelgavā, miris 1949. g. 31. 10., Veilburgā, Vācijā.

Dziļās skumjās sporta kopa „Daugavieši": G. Šulcs, V. Vītols un J. Daukšs — ASV; J. Richters — Kanadā; A. Tīlmanis, R. Bērziņš, P. Bumbērs un V. Šics — Austrālijā; A. Rops, R. Ansons un G. Grieze — Vācijā.

Lūdzu atsaukties

Zemvaldi Zariņu no Gaujienas pag. Aidieviem; 1947. gadā bija Glikšates sanatorijā, Vācijā, uz adresi: A. Dumpis, 11, Hillcrest Avenue, Heaton Mersey, Stockport, England. (672)

Meklēju savu dēlu **Gustavu Rasmani,** dzim. 1926. g. 26. decembrī. Ja kāds ko zinātu par viņu, lūdzu sniegt ziņas vecākiem uz adresi: Foyer S. A. C. M., Faubourg de Colmar 102, Mulhouse, Haut-Rhin, France. (669)

Paziņojums LATVIJAS abonentiem

Valūtas kursu maiņas dēļ laikrakstam LATVIJA, sākot ar 1950. g. 1. janvāri, nosakām sekojošas abonēšanas maksas (par 1. eks. mēnesī):

Anglijā	6 šil.
Austrālijā un Jaunzēlandē	7 šil.
Beļģijā	35 b. fr.
Dānijā	5 d. kr.
Francijā	260 fr. fr.
Holandē	3 flor.
Zviedrijā	4.50 zv. kr.

Vācijā un pārējās augšā neminētās zemēs abonēšanas maksa paliek līdzšinējā.

No 1950. g. 1. janvāra uz priekšu samaksātās abonēšanas maksas jāpapildina līdz augšā minētām.

Sludinājumu maksa par vienslejīgu nonpareiļu (sīko) rindiņu **DM 0.90.**

Sludinājumu rēķini aplēšami pēc sekojoša kursa:

DM 4.30 = Anglijas	6 šil.
Austrālijas	7 šil.
Beļģijas	35 b. fr.
Dānijas	5 d. kr.
Francijas	260 fr. fr.
Holandes	3 flor.
Zviedrijas	4.50 zv. kr.
ASV	1 dol.

LCK APGĀDS LATVIJA

KO DEVUŠI CILVĒCEI 20. GADSIMTEŅA 50 GADI

Divdesmito gadsimteni kādreiz sauca par apgaismības, humānisma un tautu pašnoteikšanās gadsimtu. Tas bija toreiz, kad pie varas vēl nestāvēja sarkanā Čingishāna pulki, un kad miljoni cilvēku nedrebēja no durvju zvana rīkstes, domādami, ka pēc viņiem atnākušies čekas vīri. Ar skumjām jākonstatē, ka divdesmitais gadsimts atnesis cilvēcei tādu postu, nāvēšanu un apspiešanu, kādu nepazina pat Romas impērijā. Tāpēc būtu pāreizāk, ja šos laikus mēs saucītu par tautu iznīcināšanas, aizkavošanas un apspiešanas laikmetu, pie kam viss tas aizsliēpts aiz skaistiem saukļiem un jaukas propagandas. Vēl prieki piecdesmit gadiem neviens neparedzēja, ka līdz ar tehnikas progresu nāks arī gara

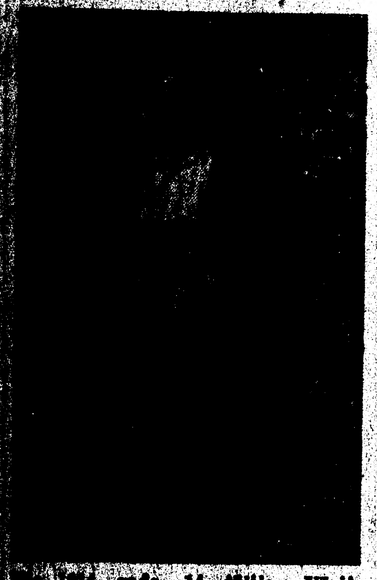

1914. gada 14. jūlijā. Vācija pieteikusi karu Krievijai un Francijai. Viljums II izsludina mobilizāciju. Jaunajā Vācijas leģendārajā patriotismā bija iesaistīti visu vecumu vīri. Nepilngadīgi skolēni un skolnieki pat bēguši latīņu stundās, lai „paspētu" jenkstīties ar franču. Pa ielām iešām karaviri, ko sagaida sievietes pušķām un smaidiem. Viljums bija apsolījis beigt karu tā, kad kokiem krīt pirmās lapas. Toreiz vēl neviens nezināja, ka divdesmit slepkavošanās ilgs četrus gadus un ka neskaitāmi vīri, kas devīsies pilni dēvās uz fronti, vairs nekad neatgriezīsies...

Atcerēšanās, ka līdzšinēja būs domāta ne vien štrāi satiksmei, bet arī cilvēku iznīcināšanai.

Bija 1899. gada 31. decembris. Parīzē, cilvēku pulcējās Dievmātes katedrāles priekšā Parīzē, Sv. Pētera bazilikas priekšā Romā, pie Kantes doma, pie Mārtiņa baznīcas Leipcigā un Lutera pilsētas Vormsas katoļu dievnamu priekšā. Pulkstenis bija divpadsmit naktī, kad no simtiem torņiem visās pasaules malās sāka skanēt zvani. Ļaudis nometa cepures, nokrita ceļos un sāka dziedāt vienu no svinīgākajām himnām — Te Deum laudamus. No protestantu lūpām tika debesīm cēlās Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils varenās skaņas. Bija sācies divdesmitais gadsimts.

„Es vēlētu jūs lielmīgiem laikiem sagaidīt," vēstījumā tautai solīja Vācijas keizars Viljums II. Mieru un labklājību solīja arī Viskrievijas cars Nikolajs II, britu impērijas dibinātāja karaliene Viktorija, Spānijas karalienes Alfonsa VII un Francijas valsts prezidents. Mieram toreiz neticēja tikai 14 gadiem, lai pasauli vēlāk satricinātu lielgabalu dārdi. Vecā britu valdniece Viktorija to vairs nepieredzēja — 1901. gada 23. janvārī viņa šķīrās no šīs zemes, un Londonā notika īsta skriešanās ārzemju žurnālistu starpā, jo katrs vēlējās pirmais nosniegt telegrafu un nodot svarīgo ziņu par valdnieces nāvi. Potsdamas pilī Berlīnē Viljums II nobāla, kad viņam paziņoja par Viktorijas mīršanu. Mānīgrais vācu keizars domāja, ka pasaulē nekas nemainīsies, kamēr būs dzīva britu valdniece.

Jau gadu vēlāk notikumi sāka rīdīt straujī un neatvairāmi, un tālredzīgākie ar šausmām vēroja, ka pasaule tuvojas jaunai katastrofai. Krievijā nepārprotami iezīmējās revolūcija: Italijas karalim Viktoram Emanuelam viesojoties, Pēterpilī sprāga bumba, kas nonāvēja iekšlietu ministru Sipjaginu. Pēc nelaimīgā Japānas kara un sevišķi pēc Cušimas kaujas, kur tika iznīcināta visa Krievijas flote, sākās nemieri un streiki Pēterpilī, Maskavā, Odesā un Rīgā. Bija atnācis 1905. gads, kad kazāki dedzināja latviešu zemnieku mājas, vācu baronu vadīti, šāva cilvēkus un piespieda emigrēt mūsu lielākos dzejniekus Raini un Skalbi. „Buda tomēr nav pārāks par Jēzu Kristu," pēc miera līguma ar Japānu teica Viljums II, lai gan Lielbritānija jau toreiz bija parakstījusi līgumu ar Nipona valsti un Entente cordiale vienoja Franciju ar Krieviju. Pasaules spēku samērs bija skaidri iezīmējies.

Un tad 1914. gada 28. jūnijā Sarajevā sprāga četri revolvera šāvieni, kas nogalināja Austroungārijas troņmantinieku Franci Ferdinandu un viņa sievu. 14. jūlijā sākās pirmais pasaules karš. 26. jūlijā Viskrievijas cars Nikolajs II izsludināja vispārēju mobilizāciju, iezvanīdams kapa zvanus sev un savai valstij. 3. augustā Vācija pieteica karu Francijai un dienu vēlāk to pašu darīja Lielbritānija. „Was nun?" nobijies jautāja Viljums II savam ģenerālštāba priekšniekam Moltkem, jo viņš cerēja, ka angļi paliks neitrāli.

Četrus gadus Eiropā plosījās uguns orkāns: Marna, Ipra, Kambrē, Verdēna ir vārdi, kas uz mūžiem paliks ierakstīti cilvēces vēsturē tāpat kā Cēzara kaujas Gallijā vai Hanibāla cīņas Āfrikā. Pie Verdēnas vien aizgāja bojā vairāk nekā viens miljons karavīru, un pēc kādas viesuļuguns dienas no viena franču bataljona bija redzami vienīgi šautenu durkļi — cīnītājus pašus apraka lielgabalu granātas.

1917. gada 6. aprīlī karā iestājās arī Savienotās valstis. Tas notika pēc tam, kad britu izlūkošanas dienesta priekšnieks admirālis Hols nosūtīja uz Vašingtonu pierādījumus, ka vācu meistarspiegs fon Rintelens vēlas izprovocēt karu ASV un Meksikas starpā. Pirmajā pasaules karā pirmoreiz sāka lietot tankus un indīgās gāzes. 1917. gada 20. novembrī pie Kambrē rīta agrumā pret vācu pozicijām pēkšņi vēlās melni tērauda kolosi, kas samala visu — dzeloņstieples, cilvēkus, ložmetēju lizdas un ierakumus. 1915. gada 22. aprīlī gandrīz visu Ipras fronti iznīcināja vācu indīgās gāzes: 15.000 karavīru smagi saindējās, bet 5000 aizgāja bojā. Un tomēr nekas nelīdzēja — 1919. gada 28. jūnijā Versaļas pils Spoguļu zālē, turpat, kur 1891. gada 18. janvārī Bismarks proklamēja vācu karaļvalsti, sakautā Vācija parakstīja miera līgumu, zaudējot Elzasu un Lotringiju, atļaujot franču okupēt Rūras apgabalu, atdodot poļiem koridoru, lietuviešiem Klaipēdu un apsoloties samaksāt 132 miljardus zelta marku reparācijās.

Šo milzīgo summu Vācija nekad nesamaksāja, jo lielvalstis var atļauties nepildīt ne tikai solījumus, bet lauzt arī līgumus kā tas 20. gadsimtenī tik parasts. Vienīgi mazā Somija un vēl mazākā Latvija godīgi maksāja savus parādus ir ASV, ir Lazaru bankai Londonā, rezultātā pazaudēdamas savu suverēnitāti, Somija gan tikai daļēji. Ja tautsaimnieki vēlētos uzstādīt aplēsi par pirmā pasaules kara ieguvumiem, par labām lietām liekot plus un par sliktām mīnus, rezultāts būtu tomēr pozitīvs. Angļi, franči, amerikāņi, itāļi, japāņi un vecie latviešu strēlnieki nebija veltīgi zaudējuši savas dzīvības. Pēc mīlzīgās asins pirts piedzima neatkarīgā Latvija, Lietuva, Igaunija, Polija, Somija, Ungārija un Albānija.

No 1920. gada līdz pat 1939. gada rudenim Eiropā valdīja miers — uzplauka māksla, cēlās dzīves standarts un mazās, neatkarīgās valstis pierādīja, ka tās spējīgas dzīvot, pastāvēt un celt savu kultūru. Briāns, Strēzemans, Nansens un vēl daudzi citi vīri ar slaveniem vārdiem un milzīgiem nopelniem bija kā bākas, kas iezīmēja ceļu vecajam kontinentam.

Bet jau 1920. gada 24. aprīlī Minchenē Hitlers pasludināja nacionālsociālisma programmas 25 punktus. Toreiz viņa apvērsums neizdevās. Vācu „tūkstošgadu valsts dibinātājs" nonāca Landsbergas cietoksnī, kur tagad nāves spriedumu gaida noziedznieki pret cilvēka tiesībām. Bet jau 1933. gadā nacistu partijai vecajā Veimāras parlamentā bija 288 vietas (sociāldemokratiem tikai 121). Tannenbergas kaujas uzvarētājs un toreizējais Vācijas valsts prezidents feldmaršals fon Hindenburgs bija spiests kapitulēt un nodot varu austriešu daiļkrāsotājam Ādolfam Hitleram. Eiropā sākās dekadences laikmets.

1939. gada 23. augusts Maskavas Kremlī. Molotovs paraksta Padomju savienības un Vācijas draudzības un neuzbrukšanas līgumu. Tā mūžs gan bija ļoti īss, bet sagādāja cilvēcei tik daudz ciešanu, ka laikam arī nākamajā gadsimtenī pasaule vēl nebūs pilnīgi atspirgusi. 1939. gada 23. augusts iezvanīja kapa zvanus arī Baltijas valstu neatkarībai. Kā izsmiekls vēlāk skanēja kāda vācu „fazāna" teiktie vārdi igauņiem Tallinā, ka Hitlers uzbruka Krievijai tāpēc, lai atbrīvotu Baltijas valstis. To, ko Molotovs iztirgoja Kremlī, vairs nevarēja atgūt.

Ko Vācija zaudēja, skaistas propagandas apžilbināta? Daudz. Aizbēga uz ārzemēm viens no tagadnes lielākajiem zinātniekiem Einšteins, bērnu ārsts Černijs, vācu chirurgs Meijers, Nobela prēmijas laureāts Tomass Manns kopā ar savu brāli Heinrichu, Stefans Cveigs, Verfels, Cukmaiers, kura Velna ģenerāli tagad izrāda uz visām vācu skatuvēm, režisors Maksis Reinhards, kas Rīgā iestudēja Štrausa Valša sapni un Ofenbacha Orfeju pazemē, Hindemits, diriģents Bruno Valters, Klemperers un Leo Blechs. Astoņos gados Blechs palīdzēja izkopt mūsu operu, un viņa inscenētā un diriģētā Aida bija notikums visā latviešu mākslas dzīvē. Šo vārdu rindu varētu vēl tālu turpināt.

Kad Hitlers uzvarēja 1933. gada vēlēšanās, Paris Soir pārstāvis Žans Suārs pateicā kādam vācietim Ženēvā, kas piedalījās Tautu savienības pilnsapulcē: „Tas nozīmē karu". Viņam bija taisnība. Drīzi vien sekoja Austrijas „anšluss", Čehoslovakijas aneksija un Klaipēdas pievienošana. Starplaikā notika vēl mazākas izdarības, kad 1938. gada rudenī Polija piespieda Lietuvu atjaunot dzelzceļa satiksmi vai, Vācijas atbalstīta, pagrāba sev Čehoslovakijas Cešinas apgabalu. Bet tad pasaulei aizrāvās elpa — 1939. gada 23. augustā TASS un DNB vienlaicīgi publicēja paziņojumu, ka Ribentrops Maskavā parakstījis Padomju savienības un Vācijas draudzības un neuzbrukšanas līgumu. Astoņas dienas vēlāk sākās uzbrukums Polijai. Un cik dīvaini — arī Hitlers, tāpat kā Viljums II, cerēja, ka Lielbritānija karā neiestāsies. Gluži tāpat kā agrākais Vācijas keizars, saņēmis kara pieteikumu no britu vēstnieka, Hitlers jautāja savam ārlietu ministram Ribentropam: „Was nun?"

Vācija karu zaudēja, tāpat kā toreiz, kad valdīja Viljums II. Vai būtu vērts minēt Staļingradas, El Alameinas vai Tunisas vārdu? Vai būtu vērts minēt, ka pēc otra pasaules kara neatkarību zaudēja Latvija, Lietuva, Igaunija, Čehoslovakija, Ungārija, Bulgārija, Rumānija, Albānija un liela daļa Vācijas? Vai būtu vērts minēt, ka Savienotās valstis gan nostiprināja savu ietekmi Luksemburgā, bet pazaudēja Ķīnu, kurā ir 450 milj. iedzīvotāju? Vai būtu vērts minēt, ka neatkarību ieguva Burma, kuŗas iedzīvotāji, sevišķi sievietes, „nestiepj" garākus kaklus, apliekot 50 dzelzs stiepļu gredzenus? Vai būtu vērts?

Vienīgais pašreizējais ieguvums ir tas, ka pēc nelaimīgās Jaltas un Teheranas konferences, kurā nelaikais Rūzvelts iztirgoja Eiropu krieviem, arī amerikāņiem atvērušās acis. Trūmena doktrina, Maršala plāns un Atlantika pakts ir tie stūrakmeņi, kas, varbūt, vēl paglābs cilvēci no bojā ejas. Varbūt, jo laikam šobrīd neviens nevar pateikt, kas uzvarētu eventuālajā karā. Kopš krieviem ir atombumba (šo Trūmena paziņojumu starp citu UP rīkotajā sacensībā par svarīgāko ziņu 1949. gadā atzinuši visi amerikāņu žurnālisti) grūti apgalvot, kas ir stiprāks, kas var riskēt un kas paliks ūdens virspusē, kad Vecā kontinenta kuģis grims...

Lasot ģen. Kleja, Haulija, Eizenhauera un Bedela Smisa atmiņas, mēs ar šausmām uzzinām, ka Berlīnes blokādes laikā cilvēce bija tikai pēc mata platumu no trešā pasaules kara. Un vai tomēr nebūtu labāk mirt stāvus nekā visu mūžu vergot uz ceļiem? Kas to var pateikt? Bet mēs jau tagad zinām, ka pēc otrā pasaules kara lielvalstu radītajā tautu apvienībā pieciem delegātiem ir veto tiesības, lai gan asiņainus upurus „fašisma sakaušanā" nesuši arī Kanāda, Austrālija un Dienvidāfrika. Stāsta, ka arī šis iestādījums piedzimis ar Rūzvelta akceptu, kad to Teherānas konferencē ierosināja Staļins.

„Vae victis," teica senie romieši. „Vai uzvarētiem," varam pievienoties arī mēs. Pēc pirmā pasaules kara turki pārgrieza rīkles vairāk nekā vienam miljonam grieķu. To visu aizmirsa. Staļina NKVD vīri tagad burtiski iznīcina latviešus, lietuviešus, igauņus un veselu rindu Austrumeiropas tautu. Vai arī to aizmirsīs?

B. Ķiselis.

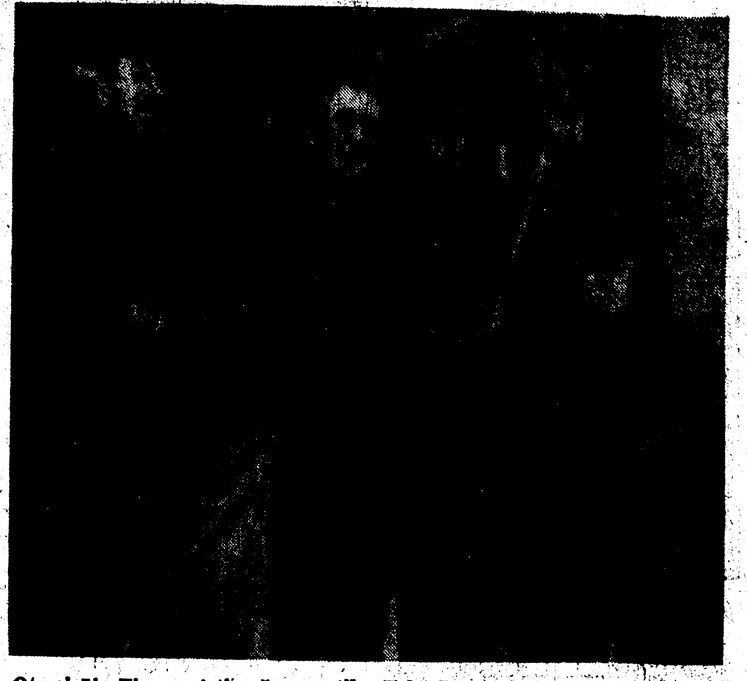

Otrreizēja Eiropas iztirgošana notika Teherānā. Toreiz vēl neviens nezināja, ka vienīgi Vinstons Čerčils bija tas, kas vēlējās izvākt ienaidu Balkāniem uz Rīgu. Dažreiz ir labāk, ja cilvēks nomirst īstā laikā, neredzēdams sava darba augļus. Dažreiz ir labāk, ja cilvēks nomirst laikā, neredzēdams, ka sabrūk viss tas, ko viņš cēlis. Pie tādiem laimīgajiem pieskaitāms Čechoslovakijas pirmais valsts prezidents Tomass Masariks.

Ievērojami valstsvīri par 1950. gadu?

Čerčils neparedz karu, bet Franko un Tito nervozē

Vašingtona (C). — Lielās amerikāņu ziņu aģentūras šī gada beigās bija intervējušas veselu rindu pasaules ievērojamāko valstsvīru. Kaut arī nebija izdevies no maršala Staļina un prezidenta Trūmena iegūt viņu uzskatus par gaidāmajiem lielās politikas notikumiem 1950. g., jo viņi nevēlējās neko pareģot, pārējie valstsvīri domājuši šādi:

Vinstons Čerčils, kas pašreiz atpūšas savā lauku īpašumā Eseksā, saņēmis korespondentus ar neiztrūkstošo cigāru un buldoga mieru: „Tas, ka arī Padomju savienībā tagad ražo atombumbas, devis pasaulei gluži citu seju nekā pirms gada. Man personīgi bija jāmaina šīgada pēdējos mēnešos visi mani līdzšinējie ieskati par gaidāmajiem 1950. g. notikumiem. Ļoti iespējams, ka 1950. g. Anglijas sala kļūs par īstu amerikāņu atombumbu bazes kuģi. Ļoti iespējams, ka 1950. g. atombumbas būs arī vēl citām valstīm, nevien ASV un Padomju savienībai. Lai gan stāvoklis nekādā gadījumā nav rožains, es neticu, ka 1950. g. sāksies karš starp rietumiem un austrumiem."

Komūnistiskās Ķīnas „tautas republikas" prezidents Maotsetungs ceļā uz Maskavu savas domas par nākamo gadu formulējis šādi: „Mūsu plāni 1950. g. jau sen izstrādāti. Mēs neielaidīsimies nekādā katastrofu politikā. Mūsu mērķus mēs reālizēsim ar vislielāko enerģiju. Laiks mums nav svarīgs. Tam, ko mēs gribam sasniegt, mēneši, gadi, pat gadu desmiti ir bez lielas nozīmes. Laiks strādā mūsu labā. Mēs zinām, ka galīgā uzvara būs mūsu. Lai kas arī 1950. g. notiktu, mēs būsim spēcīgāki, nekā bijām līdz šim, jo tagad mums pieder visa Ķīna."

Indijas premjērministrs Pandits Nēru, kam lielajā pasaules politikā ir arvien svarīgāka loma, cer 1950. g. pierādīt, ka bez Indijas turpmāk nav iespējamas nekādas alianses nedz spēku sagrupējumi starptautiskā mērogā. „Pēc mana brauciena pa ASV un sarunām ar prezidentu Trūmenu es esmu pārliecināts, ka jau 1950. g. Indijai pasaules politikā būs viena no pirmajām lomām. Mēs esam gatavi pieņemt visus saimnieciskās palīdzības priekšlikumus par Indijas atbalstīšanu ar amerikāņu kapitālu un speciālistiem. Indija jāpadara par modernāko valsti Āzijā. Badam, slimībām un postam jāizbeidzas. Ja mēs šos mērķus jau drīz nesasniegsim, komūnisms mūs iznīcinās. Indija vēlas miera politiku, tā grib joprojām būt brīva neatkarīga nācija, kas ar visiem saviem kaimiņiem saprotas un sastrādā, cik labi vien iespējams."

ASV aizsardzības ministrs Luijs Džonsons teicis: „Ja Savienotās valstis paturēs savu līdzšinējo politisko un militārās sagatavošanās kursu, mēs arī 1950. g. ar panākumiem aizvadīsim mūsu valsts kuģi garām visām bīstamajām klintīm. Es domāju, ka mūsu kurss nemainīsies, un tādēļ arī es neparedzu 1950. g. lielus sarežģījumus."

Jau nemierīgākas un ne tik palāvīgas ir balsis Eiropā. Maršals Tito ar korespondentiem runājis gan savā parastajā mierā, bet viņa izturēšanās liecinājusi, ka aukstais karš nav pagājis viņa nerviem gluži bez sekmēm. „Ja Maskava arī 1950. g. turpinās savu izspiešanas politiku pret Jugoslaviju," teicis Tito, „tad visā Balkānu telpā ātri var sākties notikumi, kas pārsteigs pasauli un ko neviens vairs nespēs ierobežot. Es pats domāju arī 1950. g. turpināt savu politisko līniju. Mans mērķis ir negrozāms, un es vēlos visas pasaules komūnistiem parādīt, kāds izskatās īstais komūnisms praksē. Lielajā pasaules politikā es paredzu nākamajā gadā lielas grūtības. Nav tomēr teikts, ka 1950. g. jau sāksies trešais pasaules karš."

Līdzīgi Tito arī Spānijas diktātors ģen. Franko baidās no jaunām Maskavas uzvarām: „Es paredzu 1950. g. tālāku komūnisma izplatīšanos pasaulē. Vispirms Austrumvācijā nodibināsies pilnīgs komūnistu režīms. Arī Tālajos austrumos komūnisti neapstāsies Indoķīnā vai Burmā. Amerika gan 1950. g. darīs visu, lai uzlabotu stāvokli Indijā un tā pasargātu Āziju no pilnīgas katastrofas, bet man liekas, ka arī ASV milzīgā cilvēku un materiālu rezerves var izsīkt, ja tai pret komūnismu jācīnās reizē Eiropā un Āzijā. Es paredzu katastrofu Eiropai, ko ASV būs spiestas upurēt par labu Āzijai."

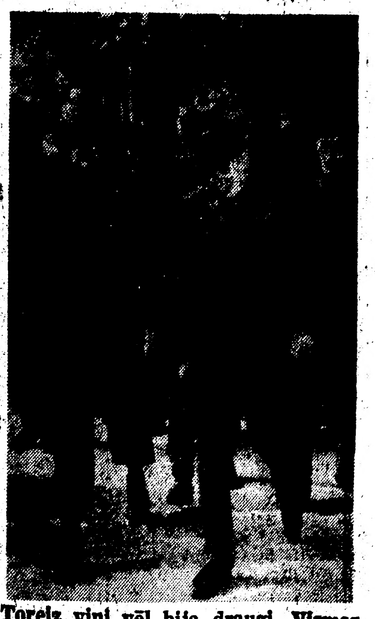

Toreiz viņi vēl bija draugi. Vismaz frontes cīnītājiem tā likās. Plūda vodkas straumes, un galdi lika zem kaviāra kalniem. Amerikāņi ar „varonīgo sarkanarmiju" pirmoreiz vaigu vaigā satikās 1945. gada 26. aprīlī pie Torgavas Elbas krastos. Bet jau pāris mēnešus vēlāk Berlīnē skanēja šāvieni, un Savienoto valstu karavīri ar riebumu un šausmām iepazinās ar krievu „plašo dabu"...